



Ajuntament  
de Sabadell  
Organisme Autònom Local  
Museus i Arxiu Històric de Sabadell

# Organisme Autònom Local Museus i Arxiu Històric de Sabadell

---

## Memòria de l'any 2007



ARXIU HISTÒRIC DE SABADELL

Indústria, 32  
08202 SABADELL  
Tel. 93 726 87 77  
Fax. 93 727 57 03  
a/e: [ahs@ajsabadell.es](mailto:ahs@ajsabadell.es)

MAS MUSEU  
D'ART DE SABADELL

Dr. Puig, 16  
08202 SABADELL  
Tel. 93 725 77 47  
Fax. 93 727 55 07  
a/e: [mas@ajsabadell.es](mailto:mas@ajsabadell.es)

mhs  
MUSEU D'HISTÒRIA  
DE SABADELL

Sant Antoni, 13  
08201 SABADELL  
Tel. 93 727 85 55  
Fax. 93 726 60 42  
a/e: [mhs@ajsabadell.es](mailto:mhs@ajsabadell.es)

<b>PRESENTACIÓ</b> .....	<b>5</b>
<b>CAPÍTOL I. GOVERN I DIRECCIÓ</b> .....	<b>6</b>
1. CONSELL RECTOR .....	6
2. RECURSOS HUMANS.....	10
2.1 Personal .....	10
2.2 Organigrama.....	11
2.3 Formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques .....	13
2.4 Formació.....	13
2.5 Participació i docència .....	15
2.6 Contractacions externes .....	17
3. RECURSOS MATERIALS, EQUIPAMENTS I INFRAESTRUCTURA.....	19
3.1 L'Arxiu Històric.....	19
3.2 El Museu d'Art .....	20
3.3 El Museu d'Història.....	20
4. RECURSOS ECONÒMICS, LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST 2007 .....	22
4.1 Romanent líquid de tresoreria.....	22
4.2 Subvencions i patrocinis .....	22
<b>CAPÍTOL II. ELS FONDS</b> .....	<b>24</b>
1. EL FONDS DE L'ARXIU HISTÒRIC .....	24
1.1 Objectius.....	24
1.2 Actuacions .....	25
1.2.1 Ingressos de documentació .....	25
1.2.2 Tractament dels fons de l'AHS .....	28
2. EL FONDS DEL MUSEU D'ART .....	32
2.1 Objectius.....	32
2.2 Actuacions .....	32
2.2.1 Conservació i restauració .....	32
2.2.2 Documentació de la col·lecció .....	34
2.2.3 Ingressos.....	37
2.2.4 Moviment del fons.....	42
2.2.5 Permisos de reproducció de la col·lecció .....	56
3. EL FONDS DEL MUSEU D'HISTÒRIA .....	58
3.1 Objectius.....	58
3.2 Actuacions .....	58
3.2.1 Conservació i restauració .....	58
3.2.2 Documentació de la col·lecció .....	60
3.2.3 Ingressos .....	62
3.2.4 Moviment del fons.....	64
3.2.5 Permisos de reproducció de la col·lecció .....	65
3.2.6 Permisos de reproducció dels mhs autoritzats per altri .....	66
4. EL FONDS DEL MUSEU DE LA INDÚSTRIA TÈXTIL LLANERA, VAPOR BUXEDA VELL .....	67
4.1 Objectius.....	67
4.2 Actuacions .....	67
4.2.1 Documentació de la col·lecció .....	67
4.2.2 Ingressos.....	67
4.2.3 Moviments del fons .....	68

<b>CAPÍTOL III. LA RECERCA.....</b>	<b>69</b>
1. RECERCA AL MUSEU D'ART .....	69
1.1 Objectius.....	69
1.2 Actuacions .....	69
1.2.1 Encàrrecs externs.....	69
1.2.2 Anàlisis de la col·lecció. Des de la guerra civil fins avui.....	71
1.2.3 Centre de documentació i biblioteca .....	71
2. RECERCA AL MUSEU D'HISTÒRIA.....	73
2.1 Objectius.....	73
2.2 Actuacions .....	73
2.2.1 Comissariats .....	73
2.2.2 Projectes específics de recerca.....	74
2.2.3 Beca d'història local Miquel Carreras.....	84
2.2.4 Biblioteca.....	84
3. RECERCA AL MITL, MUSEU DE LA INDÚSTRIA TÈXTIL LLANERA .....	86
3.1 Objectius.....	86
3.2 Actuacions .....	86
3.2.1 Projectes específics de recerca.....	86
<b>CAPÍTOL IV. LA DIFUSIÓ.....</b>	<b>87</b>
1. DIFUSIÓ DES DE L'ARXIU HISTÒRIC .....	87
1.1 Objectius.....	87
1.2 Actuacions .....	87
1.2.1 Servei al públic .....	87
1.2.2 Difusió i explotació del fons .....	95
1.2.3 Programa pedagògic .....	104
1.2.4 Publicacions de l'Arxiu .....	104
2. DIFUSIÓ DES DEL MUSEU D'ART .....	105
2.1 Objectius.....	105
2.2 Actuacions .....	107
2.2.1 Exposició permanent .....	107
2.2.2 Exposicions temporals .....	109
2.2.3 Activitats de dinamització .....	125
2.2.4 Centre de Producció i creació artística .....	129
2.2.5 Esdeveniments ciutadans.....	140
2.2.6 Altres activitats i col·laboracions.....	141
2.2.7 Programa pedagògic .....	144
2.2.8 Publicacions i publicitat.....	149
2.2.9 Dades d'assistència al Museu d'Art i la Nau .....	150
3. DIFUSIÓ DES DEL MUSEU D'HISTÒRIA.....	151
3.1 Objectius.....	151
3.2 Actuacions .....	152
3.2.1 Exposicions temporals .....	152
3.3.2 Punts museístics i patrimonials.....	157
3.3.3 Esdeveniments ciutadans.....	158
3.3.4 Altres activitats i col.laboracions.....	161
3.3.5 Programa pedagògic .....	165
3.3.6 Publicacions i publicitat.....	168
3.3.7 Dades d'assistència al mhs .....	173
4. DIFUSIÓ DELS DEL MITL, MUSEU DE LA INDÚSTRIA TÈXTIL LLANERA.....	174
4.1 Objectius.....	174
4.2 Actuacions .....	174
4.3.1 Activitats .....	174
4.3.2 Dades d'assistència .....	176

<b>CAPÍTOL V. ANNEXOS .....</b>	<b>177</b>
1. PROGRAMA MOSTRA CURTMETRATGES .....	177
2. ACTIVITATS DEL PROGRAMA PEDAGÒGIC DEL MAS .....	181
3. ACTIVITATS DEL PROGRAMA PEDAGOGIC DEL MHS .....	186
4. RELACIO D'ENTITATS I PERSONES QUE HAN CEDIT DOCUMENTACIÓ A L'AHS.....	202

## **PRESENTACIÓ**

Us presentem la memòria de l'any 2007 de l'organisme autònom local Museus i Arxiu Històric de Sabadell. Una memòria que pretén explicar, de manera no exhaustiva, totes les activitats desenvolupades durant l'esmentat any. Unes activitats que han complert els objectius marcats en els àmbits del fons, la recerca i la difusió.

Ens sentim orgullosos de la feina feta, de la intensa tasca desenvolupada amb l'objectiu de seguir treballant per la nostra història i pel nostre art, pel nostre imaginari col·lectiu passat i futur.

## CAPÍTOL I. GOVERN I DIRECCIÓ

### 1. CONSELL RECTOR

El Consell Rector assumeix el govern i la gestió superior de l'organisme autònom i està integrat per membres amb veu i vot , així com d'altres amb veu i sense vot.

Els membres amb veu i vot són el president; el vicepresident i els vocals designats pel Ple de l'Ajuntament de Sabadell que seran un regidor/a de la corporació en representació de cada grup municipal; representants d'institucions i/o entitats públiques o privades, així com persones a títol individual que hagin destacat en activitats i actuacions relacionades amb les finalitats pròpies de l'Organisme.

Els membres amb veu i sense vot són la gerent de l'organisme, els directors dels museus i arxiu, així com el secretari delegat i la interventora delegada de l'organisme.

El Consell Rector de l'Organisme Autònom Local Museus i Arxiu Històric de Sabadell ha estat format l'any 2007 pels membres següents:

#### **Fins a la reunió del 14 de juny de 2007 per les persones següents:**

- President:  
Sr. Joan MANAU VALOR, regidor de l'Ajuntament de Sabadell
- Vicepresidenta:  
Sra. Marta FARRÉS FALGUERAS, regidora de l'Ajuntament de Sabadell
- Vocals:
  1. En representació dels grups municipals:
    - Sr. Isaac ÁLVAREZ BRUGADA, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sra. Concepció Manzano Zambudio, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sr. Ramon ÁLVAREZ MARTÍNEZ, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sr. Francisco Fernández Ortega, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sra. Carme FORCADELL LLUÍS, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sr. Josep Maria Civis Balasch, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sra. Nieves GARCIA LASA, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sr. Isidre Soler Clarena, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sra. Patricia MARTÍNEZ RUIZ, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sr. Jordi Soriano José, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sr. Pere OBIOLS I ARDERIUS, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Joan Ignasi Sánchez i Santín, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.

2. Representants d'institucions i/o entitats públiques o privades

- Sr. Lluís SUBIRANA REBOLLOSO, representant de l'Acadèmia de Belles Arts  
Suplent: Sra. Montserrat Senserrich Comajuncosa
- Sr. Salvador FITÉ BORGUÑÓ, representant de la Caixa d'Estalvis de Sabadell.  
Suplent: Sr. Fermí Pons-Pons
- Sr. Rafael IZARD I BADIA, representant de la Delegació del Vallès del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya  
Suplent: Sr. Joan Vega Castellví
- Sr. Pere MOLERA PICAÑOL, representant de la Fundació Bosch i Cardellach  
Suplent: Sr. Esteve CANYAMERES RAMONEDA
- Sr. Joan GORINA, representant del Gremi de Fabricants  
Suplent: Sr. Jordi FONT I RENOM
- Sr. Miquel BACH NUÑEZ, representant de la Fundació La Mirada
- Sr. Javier MICÓ GINER, representant del Col·legi Notarial de Catalunya  
Suplent: Sr. Joan BOSCH BOADA
- Sr. Ramon ALBERCH I FUGUERAS, representant de la Subdirectó General d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.  
Suplent: Sra. Mariona COROMINAS I NOGUERA
- Sr. Josep Maria MASSAGUÉ I TORNER, representant de la Unió Excursionista de Sabadell

3. A títol individual

- Sr. Simón SAURA CONESA
- Sr. Oriol CIVIL DESVEUS

▪ Gerent:

Sra. Eva VILARRUBÍ MÁRMOL, gerent de l'Organisme Autònom i Cap del Servei del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell.

▪ Director/a:

- Sr. Joan COMASOLIVAS I FONT, director de l'Arxiu Històric de Sabadell
- Sra. Núria JUAN-MUNS PLANS, directora del Museu d'Història de Sabadell.
- Sra. Engràcia TORRELLA i SUÑÉ, directora del Museu d'Art de Sabadell.

▪ Secretari delegat:

Sr. Josep Manel COLELL VOLTAS

▪ Interventora delegada:

Sra. Ramona SAGUÉS i LÓPEZ.

**A partir de la reunió del 24 d'octubre de 2007 per les persones següents:**

- President:  
Sr. Lluís MONGE PRESENCIA, regidor de l'Ajuntament de Sabadell
- Vice-presidenta:  
Sr. Joan MANAU VALOR, regidor de l'Ajuntament de Sabadell
- Vocals:
  1. En representació dels grups municipals:
    - Sra. Montserrat CAPDEVILA TATCHÉ, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sra. Concepción Manzano Zambudio, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sra. Virgínia DOMÍNGUEZ ÁLVAREZ, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sr. Isidre Soler Clarena, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sr. Antoni FONT RENOM, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sr. José Beltran Taixà, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sra. Patrícia MARTÍNEZ RUIZ, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sr. Jordi Soriano José, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sr. Juan Miquel MENA ARCA, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.  
Suplent: Sra. Maria Carmen Garcia Suárez, regidora de l'Ajuntament de Sabadell.
    - Sr. Magí ROVIRA I FONT, regidor de l'Ajuntament de Sabadell.
  2. Representants d'institucions i/o entitats públiques o privades
    - Sra. M. Dolors FORRELLAD DOMÈNECH, representant de l'Acadèmia de Belles Arts  
Suplent: Sra. Montserrat Senserrich Comajuncosa
    - Sr. Salvador FITÉ BORGUÑO, representant de la Caixa d'Estalvis de Sabadell.  
Suplent: Sr. Fermí Pons-Pons
    - Sr. Rafael IZARD I BADIA, representant de la Delegació del Vallès del Col·legi d'Enginyers Industrials de Catalunya  
Suplent: Sr. Joan Vega Castellví
    - Sr. Pere MOLERA PICAÑOL, representant de la Fundació Bosch i Cardellach
    - Sr. Joan Gorina i Vandrell, representant del Gremi de Fabricants de Sabadell  
Suplent: Sr. Jordi Font i Renom
    - Sr. Miquel BACH NUÑEZ, representant de la Fundació La Mirada  
Suplent: Sra. Mercè Mompel i Soler
    - Sr. Javier MICÓ GINER, representant del Col·legi Notarial de Catalunya  
Suplent: Sr. Joan BOSCH BOADA



- Sr. Enric COBO I BARRI, representant de la Subdirecció General d'Arxius del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya.
- Sr. Josep Maria MASSAGUÉ I TORNER, representant de la Unió Excursionista de Sabadell

3. A títol individual

- Sr. Simón SAURA CONESA
- Sr. Oriol CIVIL DESVEUS

▪ Gerent:

Sra. Eva VILARRUBÍ MÁRMOL, gerent de l'Organisme Autònom i Cap del Servei del Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell.

▪ Director/a:

- Sr. Joan COMASOLIVAS I FONT, director de l'Arxiu Històric de Sabadell
- Sra. Núria JUAN-MUNS PLANS, directora del Museu d'Història de Sabadell.
- Sra. Engràcia TORRELLA i SUÑÉ, directora del Museu d'Art de Sabadell.

▪ Secretari delegat:

Sr. Josep Manel COLELL VOLTAS

▪ Interventora delegada:

Sra. Ramona SAGUÉS i LÓPEZ

Els estatuts de l'organisme autònom estableixen que el Consell es reunirà dues vegades a l'any amb caràcter ordinari, i amb caràcter extraordinari sempre que el president ho consideri necessari, a iniciativa pròpia o a sol·licitud de la quarta part dels membres del Consell Rector. Durant l'any 2007 el Consell rector s'ha reunit en cinc ocasions: el 14 de febrer, el 19 d'abril, el 14 de juny, el 24 d'octubre i el 20 de desembre.

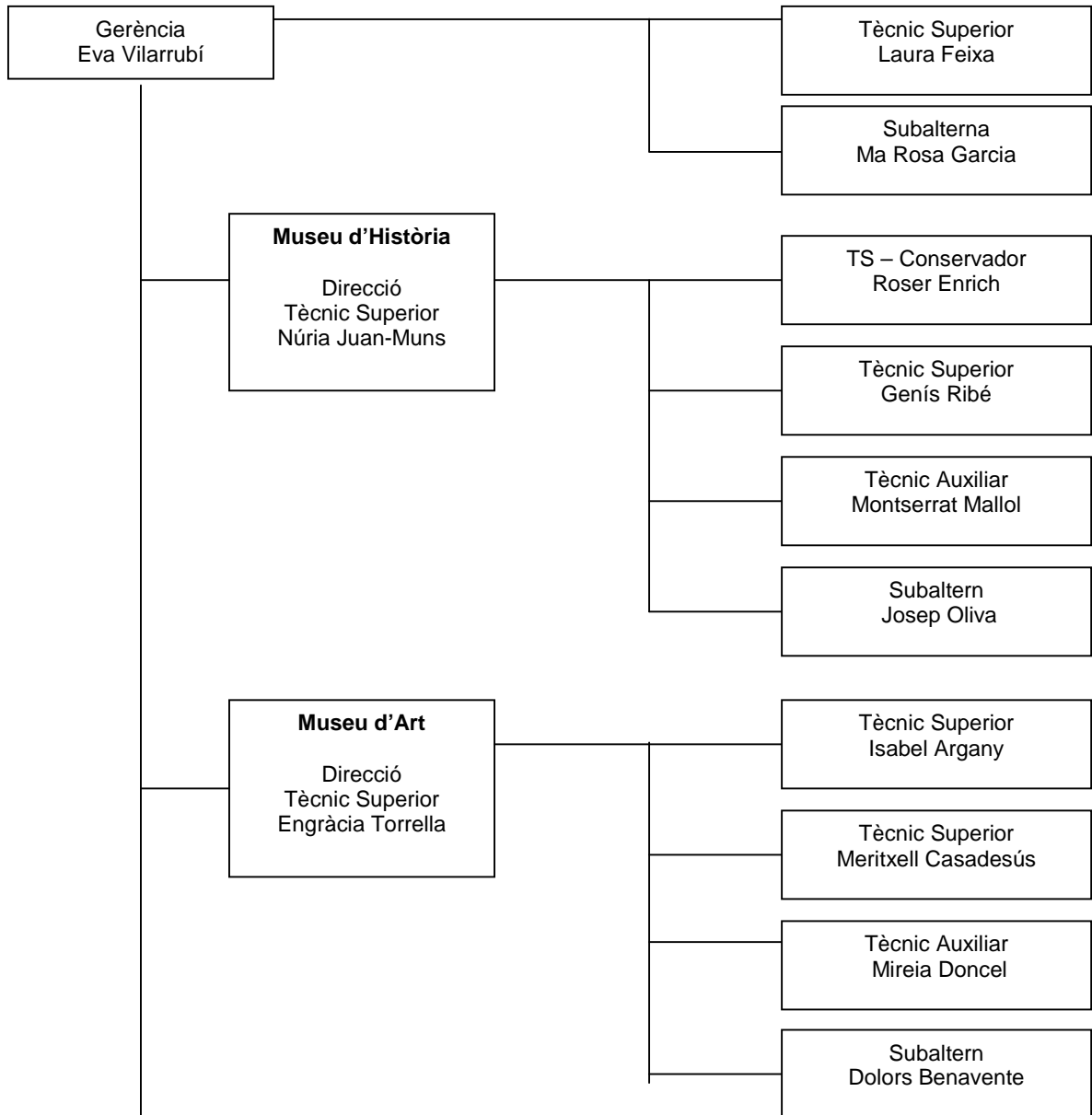
## **2. RECURSOS HUMANS**

### **2.1 Personal**

Durant l'any 2007 el personal de l'Organisme Autònom Local Museus i Arxiu Històric de Sabadell, ha estat:

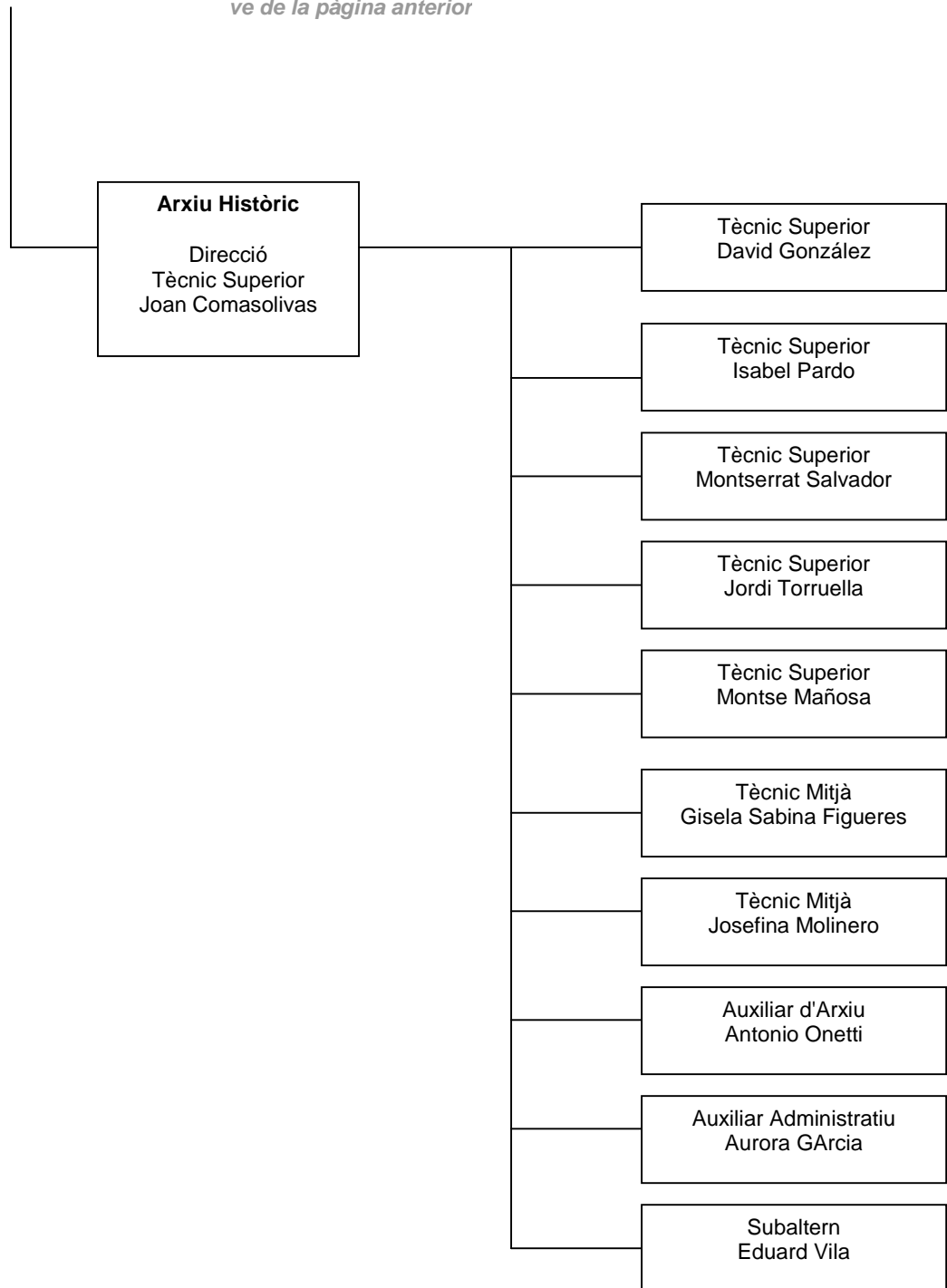
- Eva Vilarrubí Màrmol, gerent de l'OAMA.
- Laura Feixa Ibáñez, tècnica auxiliar fins el 30 de setembre i des de l'1 d'octubre. tècnica superior.
- M<sup>a</sup> Rosa Garcia Martínez, subaltern a temps parcial.
- Núria Juan-Muns Plans, tècnica superior directora del Museu d'Història.
- Roser Enrich i Gregori, tècnica superior del Museu d'Història.
- Montserrat Mallol Garcia, tècnica auxiliar del Museu d'Història.
- Genís Ribé i Monge, tècnic superior del Museu d'Història.
- Josep Oliva Garcia, subaltern del Museu d'Història.
- Engràcia Torrella i Suñé, tècnica superior i directora del Museu d'Art.
- Isabel Argany Comas, tècnica superior del Museu d'Art.
- Dolores Benavente López, subaltern del Museu d'Art.
- Meritxell Casadesús Insa, tècnica superior del Museu d'Art.
- Mireia Doncel Hernández, tècnica auxiliar del Museu d'Art.
- Joan Comasòlivas Font, arxiver i director de l'Arxiu Històric.
- Gisela Figueras i Cifuentes, bibliotecària
- David González Ruiz, arxiver documentalista.
- Montserrat Mañosa i Rifé, arxivera.
- Josefina Molinero i Ruiz, bibliotecària.
- Antonio Onetti i Vera, auxiliar d'arxiu.
- Isabel Pardo i Navarro, arxivera.
- Montserrat Salvador i Padrosa, arxivera.
- Aurora Garcia Frey, auxiliar administrativa adscrita al Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell.
- Luisa Rus i Luque, operària del Servei de Neteja de l'Ajuntament de Sabadell.
- Jordi Torruella i Llopart, arxiver
- Eduard Vilà i Homs, auxiliar de sala, adscrit al Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell.

## 2.2 Organigrama



*continua a la pàgina següent*

*ve de la pàgina anterior*



### **2.3 Formació d'estudiants i pràctiques acadèmiques**

#### **Arxiu Històric**

Es prorroga la beca atorgada a Lúdia Guarch i Sánchez (VI convocatòria de Beques Guillem Mateu i Domingo) del 23 de juliol de 2007 al 23 de juliol de 2008.

Laura Orenca i Gaya és beneficiària d'una de les tres Beques Guillem Mateu i Domingo (VIIa convocatòria) per a formació en tasques a l'Arxiu Municipal Administratiu entre els mesos de juliol i gener de 2008.

Sarai Delgado i Montoro és beneficiària d'una de les tres Beques Guillem Mateu i Domingo (VIIa convocatòria) per a formació en tasques a la Secció d'Imatge i So entre els mesos de juliol de 2007 i gener de 2008.

Núria Pou i Puigblanqué és beneficiària d'una de les tres Beques Guillem Mateu i Domingo per al tractament de documentació municipal històrica i fons d'empreses. El desembre de 2007 renuncia per raons personals a la finalització de la beca.

Patricia Álvarez i Martínez és beneficiària d'una beca oferta per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona i que es desenvolupa a l'Arxiu Històric de Sabadell en tasques a la Secció d'Imatge i So entre els mesos de maig i octubre de 2007.

Javier Molina i Ramos, Verònica Herrero Balsera i Oriol Sorolla Segura realitzen pràctiques de l'assignatura "Recursos Instrumentals per a la Recerca Històrica II (Història Moderna), del professor Antonio Espino López, en base als fons custodiats a l'AHS.

#### **Museu d'Història**

Sergi Mestre Garcia, en pràctiques, del departament d'Art de la UAB.

Laura Aznar Rull i Mireia Andújar Masid, mitjançant un Conveni de Cooperació educativa, amb el departament d'Art de la UAB.

#### **Museu d'Art**

Montserrat Callarissa Mas, en el marc de l'assignatura *Pràctiques d'arqueologia i Museologia* de la Llicenciatura en Història de la UAB.

Jessica Campos Gutierrez, de l'IES Ribot i Serra. Estudis de CFGS d'animació socio cultural, del 125 de gener al 15 de juny

Mònica Pérez Megias, de l'IES RAMAR 2, del 26 de juny al 19 de juliol

### **2.4 Formació**

*Jornades sobre models d'externalització dels equipaments i serveis culturals de titularitat pública*

Organització: Fundació Bosch i Gimpera i Universitat de Barcelona

Lloc i dates: Barcelona, Facultat de Geografia i Història UB, 19 i 20 de setembre

Assistent: Laura Feixa Ibañez

*Curs Format Marc21*

Organització: Col·legi Oficial de Bibliotecaris i Documentalistes  
Lloc i dates: Barcelona, 1, 8, 15 i 22 de març  
Assistents: Josefina Molinero i Ruiz i Gisela Figueras i Cifuentes

*Taller "Accés als fons audiovisuals. Tractament documental i software de gestió"*

Organització: Centre de Recerca i Difusió de la Imatge  
Lloc i dates: Girona, 19 i 20 d'abril  
Assistents: David González Ruiz i Isabel Pardo Navarro

*XIè Congrés d'Arxivística de Catalunya*

Organització: Associació d'Arxivers de Catalunya  
Lloc i dates: La Seu d'Urgell, 10, 11 i 12 de maig  
Assistent: Joan Comasòlivas i Font

*Taller sobre la conservació preventiva, en especial el tractament contra els fongs*

Organització: Subdirecció General d'Arxius  
Lloc i dates: Tarragona, 24 d'octubre  
Assistent: David González Ruiz i Isabel Pardo Navarro

*Curs sobre la gestió de la documentació fotogràfica: conservació de negatius i positius en color*

Organització: Escola d'Administració Pública de Catalunya  
Lloc i dates: ANC, Sant Cugat del Vallès, 20 i 22 de març  
Assistent: David González Ruiz i Isabel Pardo Navarro

*Jornades de treball NODAC a l'Escola d'Administració Pública*

Organització: Escola d'Administració Pública de Catalunya  
Lloc i dates: 20 de desembre  
Assistent: David González Ruiz i Isabel Pardo Navarro.

*X Col·loqui de l'Aula d'Història del Periodisme dedicat a "Noves perspectives de la premsa com a patrimoni documental".*

Organització: Universitat Pompeu Fabra amb col·laboració amb l'AAC  
Lloc i dates: 28 de maig  
Assistent: Joan Comasòlivas i Font i Gisela Figueras Cifuentes.

*Seminari d'art i educació "Hablemos de lo que vemos"*

Organització: Sant Andreu Contemporani  
Lloc i dates: Can Fabra, 25 i 26 de maig  
Assistent: Isabel Argany Comas i Meritxell Casadesús Insa

*Taller de fotografia digital "Gimp"*

Organització: Ajuntament de Sabadell  
Lloc i dates: Biblioteca del vapor Badia, 28 i 29 de juny de 2007  
Assistent: Isabel Argany Comas i Meritxell Casadesús Insa

*II Jornades per a tècnics Municipals d'Art Visuals*

Organització: ODA de la Diputació de Barcelona  
Lloc i dates: Granollers, 26 i 27 de novembre  
Assistent: Isabel Argany Comas i Engràcia Torrella Suñe

*Curs bàsic sobre els mòduls de gestió del programa de documentació per a museus Museum Plus*

Organització: Àrea de Difusió i Explotació de la Generalitat de Catalunya i l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona

Lloc i dates: 19 i 20 de setembre

Assistent: Meritxell Casadesús Insa

*Cursos de prevenció laboral, simulacre, etc....*

Organització: EGARSAT

Lloc i dates: Museu d'Art, 19 de juliol

Assistents: Engràcia Torrella Suñe, Isabel Argany Comas, Meritxell Casadesús Insa, Mireia Doncel Hernandez i Dolors Benavente López

*Seminari Fàbriques antigues, usos nous. El patrimoni industrial i el desenvolupament de l'economia local*

Organització: Arqueociència SL

Amb el suport de: mNACTEC / Diputació de Barcelona / Associació del mNACTEC i d'Arqueologia Industrial de Catalunya / Museu de Terrassa.

Lloc i data: Museu de la Ciència i de la Tècnica de Catalunya / Terrassa, 19 d'abril.

Assistent: Genís Ribé Monge

*Col·loqui Memorial Democràtic: polítiques públiques de la Memòria. Primer Col·loqui Internacional.*

Organització: Memorial Democràtic / Generalitat de Catalunya

Amb el suport de: Universitat de Barcelona, Universitat Oberta de Catalunya, casa Amèrica de Catalunya, Europe de la Mémoire i centre de Cultura de Dones (Francesca Bonnemaison).

Lloc i dates: Universitat de Barcelona, 18 i 20 d'octubre.

Assistent: Genís Ribé Monge

*Curs Taller de GIMP (aplicació de software lliure GNU Image Manipulation Program).*

Organització: IAS (Ajuntament de Sabadell)

Tutor: Eugeni Junyent

Lloc i dates: Biblioteca Vapor Badia, 28 i 29 de juny.

Assistent: Genís Ribé Monge

## **2.5 Participació i docència**

L'Arxiu Històric, el Museu d'Història i el Museu d'Art participen en la mostra d'entitats que s'exposa a la Fira de Sabadell els dies 5 i 6 de setembre dins les activitats del Programa Ciutat i Escola.

Joan Comasòlivas i Font presenta l'obra de Josep Lluís Martín Berbois *Cartes en temps de guerra, epistolari entre Miquel Carreras i Costajussà i Joan Llonch Salas 1936-1938*. Museu d'Història de Sabadell, dijous, 13 de setembre de 2007.

Presentació del llibre de Lluís Subirana *Ramon Ribera i Llobet. Obra sardanista*. Casal Pere Quart, dimarts, 11 de desembre de 2007.

Joan Comasòlivas i Font s'incorpora a la Comissió d'Actes d'Homenatge a Miquel Carreras, novembre de 2007.

David González i Ruiz i Isabel Pardo i Navarro formen part del grup de Treball dels Fons fotogràfics de la Xarxa d'Arxius Municipals de la Diputació de Barcelona.

Joan Comasòlivas i Font representa l'Ajuntament de Sabadell a la Comissió Tècnica Assessora de la Xarxa d'Arxius Municipals de la Diputació de Barcelona.

Engràcia Torrella Suñe representa al Museu d'Art i la Núria Juan-Muns Plans representa al Museu d'Història en la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona.

L'Arxiu Històric de Sabadell és soci adherit del Consorci de Biblioteques Universitàries de Catalunya; membre institucional de l'Associació d'Arxivers de Catalunya; membre d'Arxivers sense Fronteres; membre de ANABAD, Asociación Nacional de Archiveros, Bibliotecarios, Documentalista, Museólogos y Arqueólogos; i membre del Consell Internacional d'Arxius CIA/ICA

Núria Juan-Muns i Genís Ribé van presentar una comunicació ("Arqueologia i Museu: interacció polièdrica") al *1r Fòrum d'Arqueologia (FODARQ07)*, organitzat per la Universitat de Barcelona i la Generalitat de Catalunya (Àrea de Coneixement i Recerca, Departament de Cultura). Barcelona, Universitat de Barcelona, 22 de juny.

Genís Ribé i Monge va impartir la conferència *La guerra civil a Sabadell: defensa militar, defensa passiva*, en un acte organitzat per l'IES Pau Vila. Sabadell, IES Pau Vila, 28 de novembre.

La conservadora del MHS Roser Enrich Gregori, prengué part en la conferència internacional TWINTEX MUSEUMS, cap a una identitat tèxtil europea, que tingué lloc a Prato, Itàlia. Hi participaren representants de les ciutats i museus membres d'ACTE, així com museus tèxtils o amb fons tèxtil d'aquestes ciutats membres.

L'objectiu d'aquesta conferència internacional era treballar cap a una identitat tèxtil europea, atès que aquesta indústria és una de les més importants que ha estat en la base del desenvolupament d'Europa.

En la conferència es programaren tres taules de treball paral·leles:  
una centrada en la recuperació i dinamització del patrimoni industrial tèxtil  
una segona centrada en els arxius tèxtils –mostraris-  
una tercera centrada en el desenvolupament d'una identitat tèxtil europea

El Museu d'Història de Sabadell participà en el segon grup de treball, on s'aplegaren museus i arxius d'empreses.

De la ciutat de Sabadell hi participaren el Departament de Promoció Econòmica i el Museu d'Història.

Les ciutats catalanes que van ser presents en aquesta conferència van ser, a més de Sabadell: Terrassa, Manresa, Manlleu e Igualada.



## 2.6 Contractacions externes

Les contractacions externes que s'han realitzat l'any 2007 i que volem destacar en aquest apartat són les següents:

### Arxiu Històric de Sabadell

- La microfilmació i digitalització dels volums de 1922, 1923, 1924 i 1925 de la *Revista de Sabadell* la va realitzar l'empresa Tecnologies de la Documentació, SA, per un import de 2.803,79 €.
- Restauració de 8 volums del fons notarial del segle XV realitzada per Josep Maria Palau i Sallent, per un import de 2.619,96 €, amb el suport de la Direcció General del Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.
- Restauració de diversos documents realitzada també per Josep Palau i Sallent per un import de 1.906,30 €, dels quals l'OAMA en va assumir 900 € i la resta foren assumits directament per la Diputació de Barcelona. La intervenció consisteix en dos manuals notariais del segle XVII, el llibre del palloï (1611-1639), 44 volums del padró de veïns de 1936 i 8 volums del Registre Fiscal d'edificis i Solars (1894).
- La digitalització del fons de negatius i positius fotogràfics en suport vidre corresponent al fons Francesc Casañas i Riera per import total de 6.000 € i que es va adjudicar a l'empresa Mariano R. Blanco.
- Control de plagues de múrids per un import total de 2.257,79 € i que es va adjudicar a l'empresa Gestior Químics SL.

### Museu d'Art de Sabadell

- Adaptació del sistema de documentació de la col·lecció desde la *Guerra Civil fins avui al nou programari Museum Plus* per un import total de 5.000 € i que es va adjudicar a M. Jesús Fernández Augusto.
- *La Sala Tres*: disseny i coordinació de muntatge per un import total de 6.000 € a l'empresa Go Arquitectes SCP, disseny, maquetació i cobertes del catàleg per un import total de 5.945 € a Mariona Garcia Solé, disseny gràfic i muntatge material audiovisual per un import total de 5.997,20 € a l'empresa Castillos en el aire produccions SL, proposta i elaboració per un import total de 600 € a Marina Ramoneda Tuset, impressió catàleg per un import de 3.784,56 € a l'empresa Ormograf SA així com els treballs de muntatge per un import de 4.735 € a l'empresa Cristià Juncosa i Mayer SL.
- Impressió catàleg i estudi disseny gràfic del llibret núm. 1 *Casa Fabrica Turull* per un import total de 4.930 € a l'empresa Mclogotipo SL.
- *Singulars propis. Miquel Forrellad*: textos en vinil impresos i enganxats a la paret per una import total de 6.820,52 € a l'empresa Impacte Gran Format SL així com el muntatge per un import total de 7.225,36 € a l'empresa Produccions Calidoscopi SA.
- Muntatge exposició *Alfons Borrell. Retrospectiva* per un import de 5.760,56 € a l'empresa Relluc SL.
- Muntatge i desmuntatge exposició *Joan Miro. La metàfora de l'objecte* per un import total de 3.948 € a l'empresa Art registre SL.
- Disseny, realització i coordinació muntatge exposició *Furgant la terra. Arqueologia a Sabadell* per un import total de 11.185,64 € a l'empresa Magem Torrella Associats.
- Adaptació taller Art i llenguatge del Museu d'Art per un import de 1500 € a Maria Dolors López Sans.

- Proposta didàctica paissatgisme per un import total de 2.400 € a Anna Serrano Blanquer i Montserrat Prat Garriga.

### Museu d'Història de Sabadell

- Comissariat, assessorament i coordinació exposició *Mestre Jaume Viladoms* per un import total de 6.000 € a Eduardo MasJuan Bracons.
- *Pau Vila*: recerca documentació gràfica per un import total de 5.800 € a M. Àngels Casanovas Romeu, elaboració dels continguts de les publicacions i del muntatge per un import total de 9.000 € a l'empresa Iru Gestió i Producció, impressió catàleg per un import total de 3.784,56 € a l'empresa Ormograf SA així com la realització d'un audiovisual per un import total de 7.577,12 € a l'empresa Productora Aleph 2005 SL.
- Sant Roc: restauració de tabernacle per un import total de 5.896,28 € a l'empresa Arquimoble SCP així com l'estudi dels teixits històrics per un import total de 3.100 € a Rosa Maria Martin Ros.
- *Sabadell sud: La creu de Barberà, Campoamor...*: comissariat per un import total de 3.500 € a Assumpta Muset i Pons, disseny del catàleg i de l'exposició per un import total de 8.006,15 € a Pedro Canals Rucabado, DVD per un import de 3.596 € a l'empresa Productora Aleph 2005, SL, impressió catàleg per un import de 3.368,64 € a l'empresa SYL Creaciones Graficas, producció, muntatge i transport per un import de 11.673,08 € a l'empresa Relluc SL així com el disseny e il·luminació i gestió personal muntatge per un import de 3.712 € a Jordi Rossinyol i Casadevall.
- *Indians*: Comissariat, guió, tríptic i assessorament per un import total de 2.625 € a Rosa Maria Martín i Ros, disseny gràfic per un import de 1.832,80 € a l'empresa Centaures del Desert, fulletons, cartells e impressió de catàleg per un import total de 7.355,11 € a l'empresa Reinbook Imprès SL, muntatge per un import total de 5.035,39 € a l'empresa Relluc SL així com la coordinació del muntatge per un import total de 4.060 € a l'empresa JM Costa.
- *Punt museístic safareig*: disseny plafons museització per un import total de 2.436 € a l'empresa Magem Torrella Associats així com el material divers per un import total de 3.990,86 € a l'empresa Mobiltraç Retols i Impressió.
- Coedició de l'obra *Medis obrers i innovació cultural a Sabadell (1900-1939)* per un import total de 2.323,33 € a Universitat Autònoma de Barcelona.
- Musealització ermita Sant Iscle i Santa Victòria de la Salut per un import total de 3.675,70 € a l'empresa Magem Torrella Associats.
- DVD activitats didàctiques "Ciutat i escola" per un import total de 1.039,82 € a l'empresa Productora Aleph 2005 SL.

### **3. RECURSOS MATERIALS, EQUIPAMENTS I INFRAESTRUCTURA**

Durant l'any 2007 a la Casa Ponsà (AHS), a la Casa Casanovas (MHS) i al Museu d'Art de Sabadell s'han realitzat diferents actuacions encaminades al manteniment i millora dels tres equipaments, assumides pressupostàriament pel propi organisme autònom, així com pels departaments de Cultura i Manteniments de l'Ajuntament de Sabadell.

#### **3.1 L'Arxiu Històric**

L'Organisme Autònom ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- Manteniment anual dels armaris compactes, del microfilm, de la fotocopiadora i de l'equip pulsar ESV20.
- L'adquisició d'un aspirador per a la conservació del fons.
- L'adquisició d'una taula Momimosa Kaisers i trípode Velton
- Manteniment del tractament de control de plagues de l'arxiu.
- L'adquisició de tot el material de conservació i d'oficina necessari per al funcionament habitual de l'arxiu.
- L'adquisició de roba de treball per al personal de l'arxiu.

El Departament de Manteniments de l'Ajuntament de Sabadell ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- El manteniment de la calefacció de l'edifici; de la instal·lació elèctrica; dels elevadors; de l'alarma; del telèfon; del fax i dels aparells d'extinció i detecció d'incendis
- El manteniment anual de l'aire condicionat així com la realització de diverses reparacions.
- Petites reparacions de parets i dels panys de les portes; canvi de vidres trencats; adaptació del timbre per a minusvàlids; canvis de fluorescents; neteja de cobertes; etc.

El Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- Obres de condicionament de les torres-colomar de l'AHS
- Treballs de restauració de mobiliari originari de la casa Ponsà
- Adquisició d'un lector-reproductor de microformes
- Adquisició d'una impressora per a la sala de consulta
- Adquisició d'una càmera digital per al servei de reprografia documental digital de l'AHS
- Adquisició d'armari amb calaixos CD, sillons i cadires per la Sala de Consultes
- Adquisició d'un armari prestatgeria per la biblioteca i hemeroteca

### **3.2 El Museu d'Art**

L'Organisme Autònom ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- El manteniment anual de la fotocopiadora i de la porta de vidre automàtica de l'entrada.
- L'adquisició de videocàmera SONY DCR-SR 30E, piles i bossa.
- L'adquisició de sis cadires Xana Sincro regulables moviment sincronitzat amb parada multiposicional.
- L'adquisició de dues televisions Sunstech.
- L'adquisició de tot el material de conservació i d'oficina necessari per al funcionament habitual del museu.
- L'adquisició de roba de treball per al personal del museu.

El Departament de Manteniments de l'Ajuntament de Sabadell ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- El manteniment anual del fax; de l'ascensor; de les alarmes; de l'aire condicionat i dels aparells d'extinció i detecció d'incendis.
- Petites reparacions en els panys de les portes i la instal·lació elèctrica.

El Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- Degut a l'aparició d'unes esquerdes al l'escala principal de l'edifici, es va portar a terme mesures de control i de fixació provisional
- Fotocopiadora multifuncional

### **3.3 El Museu d'Història**

L'Organisme Autònom ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- El manteniment anual de la fotocopiadora i de l'audiovisual del Vapor Buxeda Vell.
- Subministrament i instal·lació de filtres de la planta baixa del museu.
- L'adquisició d'un aspirador especial per netejar mostraris i bosses.
- L'adquisició d'un ordinador i dos monitors.
- L'adquisició de tot el material de conservació i d'oficina necessari per al funcionament habitual del museu.
- L'adquisició de roba de treball per al personal del museu.

El Departament de Manteniments de l'Ajuntament de Sabadell ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- El manteniment anual del fax; de l'ascensor; de l'aire condicionat; del telèfon; de les alarmes; dels aparells d'extinció i detecció d'incendis i de les cobertes.

El Departament de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell ha realitzat i gestionat les següents actuacions a càrrec del seu pressupost:

- Fotocopiadora multifuncional
- Obres de reformes dels serveis públics
- Instal·lació de focus

## 4. RECURSOS ECONÒMICS, LIQUIDACIÓ DEL PRESSUPOST 2007

### 4.1 Romanent líquid de tresoreria

		IMPORTS EUROS	
<b>1</b>	<b>FONS LÍQUIDS</b>		<b>61.167,40</b>
<b>2</b>	DRETS PENDENTS DE COBRAMENT		408.607,63
+	DE PRESSUPOST D'INGRESSOS, CORRENT	407.985,83	
+	DE PRESSUPOST D'INGRESSOS, TANCATS	121,80	
+	D'OPERACIONS NO PRESSUPOSTÀRIES	500,00	
<b>3</b>	<b>OBLIGACIONS PENDENTS DE PAGAMENT</b>		<b>228.110,59</b>
+	DE PRESSUPOST CORRENT	164.160,93	
+	DE PRESSUPOSTOS TANCATS		
+	D'OPERACIONS NO PRESSUPOSTÀRIES	63.949,66	
		IMPORTS EUROS	
<b>I</b>	<b>ROMANENT LÍQUID DE TRESORERIA (1+2-3)</b>		<b>241.664,44</b>
<b>II</b>	<b>SALDOS DE DUBTÓS COBRAMENT</b>		
<b>III</b>	<b>EXCES DE FINANCIACIÓ AFECTADA</b>		
<b>IV</b>	<b>ROMANENT DE TRESORERIA PER DESPESES GENERALS (I-II-III)</b>		<b>241.664,44</b>

Del romanent líquid de tresoreria, 161.329,77 € corresponen a despeses compromeses de l'exercici 2007, que són encàrrecs que per la seva complexitat no han finalitzat o contractes subscrits a final d'any.

### 4.2 Subvencions i patrocinis

L'any 2007 l'organisme autònom ha rebut subvencions i patrocinis procedents d'altres administracions públiques; institucions i empreses privades.

#### ▪ **Generalitat de Catalunya**

Les subvencions rebudes han estat de 5.568 € per el refugi antiaeri, edició del llibre Medis Obrers i l'exposició *La Creu Barberà*, 3.537,77 € per la conservació preventiva i conservació-restauració dels béns culturals dels mobles, 7.289 € per la confecció de la guia del Museu d'Història, revisió correcta i catalogació de la col·lecció de teixits històrics del fons, 4.000 € per l'adquisició d'obra, conservació i documentació, exposició, recerca i difusió excepte Arts Visuals, 62.000 € per el programa d'Arts Visuals del Museu d'Art, 1.309,98 € per la restauració de vuit volums notariais del segle XV i 6.800 € per l'elaboració d'instruments de descripció de fons documentals de la secció d'imatge i so.

#### ▪ **Diputació de Barcelona**

Les subvencions rebudes han estat de 6.000 € per el projecte del tractament documental del fons fotogràfic de l'Arxiu Històric, 8.900 € per el programa d'actuació del Museu d'Història i Museu d'Art i 12.000 € pels programes de difusió artística del Museu d'Art.

#### ▪ **Fundació Caixa de Sabadell**

Ha col·laborat en la digitalització de les plaques de vidre de l'arxiu Francesc Casañas Riera, amb una aportació econòmica de 3.000 €.

- **Associació d'arqueòlegs de Catalunya**

La subvenció rebuda ha estat de 500 € per l'exposició *Furgat la terra* del Museu d'Història.

- **Associació d'empreses d'arqueologia de Catalunya**

La subvenció rebuda ha estat de 1.000 € per l'exposició *Furgat la terra* del Museu d'Història.

## CAPÍTOL II. ELS FONTS

### 1. EL FONS DE L'ARXIU HISTÒRIC

#### 1.1 Objectius

L'Objectiu general d'aquest programa és el treball en el coneixement dels fons dipositats a l'AHS i, per tant, totes les mesures de conservació, restauració, substitució de suport i generació d'instruments de descripció encaminades a fer-los accessibles als usuaris de l'AHS

1. Continuar els treballs de catalogació de les sèries de documentació administrativa d'activitats classificades i obertura d'establiments. Seguiment de la beca associada a dit projecte.
2. Tramitar expedients d'aplicació de les taules d'avaluació i tria de documents emanades de la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria de la Generalitat de Catalunya
3. Dur a terme el control, etiquetatge i signaturació del material microfilm per la Societat Genealògica de UTAH.
4. Elaborar els instruments de descripció (inventaris o catàlegs, segons s'escaigui) de diversos fons d'empresa, amb prioritat sobre la gestió de l'espai (sèries comptables, correspondència, facturació) dipositats a l'AHS. La previsió inicial és tractar parcialment els fons Sampere Juanico, Corominas SA, Badia, La Lanera, Marcet i Ginebreda. Aquest tractament ha de permetre descongestionar les àrees d'ingrés de documents i altres àrees de la planta baixa que estan saturades.
5. Continuar el programa de reprocessament del fons històric municipal mitjançant la intervenció sobre diverses sèries de l'anomenada G82.
6. Catalogar les fotografies del fons Joan Balmes i Benedicto. Implementació de la base de dades DOGMA (IAS) per a la descripció de les fotografies d'aquest i altres fons.
7. Catalogació retrospectiva de llibres d'acord amb el CCUC
8. Positivar plaques de vidre i altres negatius fotogràfics.
9. Continuar el programa de digitalització de volums de l'hemeroteca. Incorporació de l'AHS en el projecte ARCA (Biblioteca de Catalunya) d'accés *on line* a la imatge real de les hemeroteques digitals catalanes.
10. Continuar la restauració de volums del fons notarial.
11. Convocar les Beques Guillem Mateu.
12. Comprar llibres de la col·lecció local



## 1.2 Actuacions

### 1.2.1 INGRÉS DE DOCUMENTACIÓ

#### Donacions i adquisicions

- **Fons Privats:**

Fons Puigvert de Castellar del Vallès (s. XVII-XIX). Donació de Joan Colomer Torrent (22.02.07).

Correspondència i fotografies de Josep Moix Regàs, alcalde de Sabadell (1937-ca. 1950). Donació de Marc Moix Ruano (06.03.07).

Set llibres comptables de l'empresa Salvador Esteve i Roig (1911-1954). Donació de Francesc Esteve Soley (12.03.07).

Documentació personal i teatral de Joan Serra i Comadran. Donació de M. Lluïsa i M. Teresa Serra Llorens (17.04.07).

Documentació patrimonial de la Torre d'en Gorchs de Barberà, adquirida per la família Badia (s. XVII-XIX). Donació de Joan, Josep i Ramon Moragas Badia (19.04.07).

16 fitxers de Rafael Subirana i Ollé (recerca històrica) Donació de Lluís Subirana Reboloso (26.06.07).

Fons Ferran i Guillem SL.

Documentació personal de Salvador Saumoy i Llanas, regidor de l'Ajuntament de Sabadell. Donació de Montserrat Gregori Jam (11.12.07).

Documentació personal i militar de Joan Bistuer i Espias. Donació M. Mercè Bistuer i Pujol (20.12.07).

- **Col·leccions fotogràfiques i Documents Audiovisuals**

De les donacions rebudes enguany destaquen les següents:

Fons de Joan Puigdomènech i Mira

Pel·lícules familiars de Joan Serra i Comadran

Estereoscopies de Joaquim Garriga i Casals, entre 1900-1925

Fotografia mural de Filatures Ribé

Vídeos de TVS donats per Miquel Arroyos

Fons de Florenci Renom Palau

Filmacions d'actuacions de Feliu Molix

Donacions de CD's per a la fonoteca local fetes per Isidre Carné

- **Llibres, Revistes i Cartells:**

M. Mercè Bistuer dóna diversos exemplars i una col·lecció de la publicació *Entre Nosotros* (1951-1968) que completa la col·lecció existent a l'hemeroteca.

**Estadística total d'ingressos**▪ **Arxiu Administratiu:**

Han ingressat les següents transferències municipals ordinàries:

Recursos Humans. Nòmines, 2005-2006	19 vols.	0,78 ml.
Cementiri. Registre inhumació, exhumació i incineració, 1994-2001	3 UI	0,3 ml.
Cementiri. Taxes de drets, 1997-2000	8 UI	
Cementiri. Traspassos de drets, 2001-2005	96 UI	9,6 ml.
Cementiri. Reversió de drets sobre sepultura, 1998-2000	11 UI	1,1 ml.
Cementiri. Concessions breus sepultures, 1994-2000	2 UI	0,2 ml.
Cementiri. Renovació concessions breus, 1994-2001	2 UI	0,2 ml.
Cementiri. Finalització concessions breus, 1994-1999	2 UI	0,2 ml.
Cementiri. Cessió de nínxols, 1994-1998	2 UI	0,02 ml.
Cementiri. Subvencions a la incineració, 1990-1999	5 UI	0,5 ml.
Cementiri. Permisos d'instal·lació de làpides, 1998-2000	6 UI	0,6 ml.
Cementiri. Modif. padró taxa manteniment, 1993-2000	6 UI	0,6 ml.
Cementiri. Duplicats de títols de concessió, 1999-2001	1 UI	0,1 ml.
Cementiri. Concessió de sepultures, 1998-2000	4 UI	0,4 ml.
Cementiri. Llicències d'enterrament, 1996-2000	53 UI	5,3 ml.
Cementiri. Registre entrada, 1952-1992	11 vols.	0,26 ml.
Cementiri. Registre de concessions, 1989-1995	1 vols.	0,02 ml.
Cementiri. Registre de traspassos, 1989-1998	2 vols.	0,04 ml.
Obres. Obres públiques. 1996-1997	88 UI	8,8 ml.
Llicències urbaníst. Obres majors, 1995-1996	254 UI	25,4 ml.
Llicències urbaníst. Obres menors, 1995-1996	68 UI	6,8 ml.
Llicències urbaníst. Baixes d'activitats, 1996	1 UI	0,1 ml.
Llicències urbaníst. Xarxes, 1996	31 UI	3,1 ml.

Llicències urbaníst. Connexions al clavegueram, 1996	3 UI	0,3 ml.
Llicències urbaníst. Guals, 1996	8 UI	0,8 ml.
Llicències urbaníst. Ús i ocupació, 1995-1996	21 UI	2,1 ml.
Llicències urbaníst. Exemptes de llicència i immediates, 1996	17 UI	1,7 ml.
Llicències urbaníst. Informes i certificats urbanístics, 1996	10 UI	1 ml.
Cultura. Cessió d'ús privatiu de béns immobles municipals, 1991-1999	8 UI	0,8 ml.
<b>Total:</b>	<b>710 UI + 33 vols.</b>	<b>71,12 ml.</b>

▪ **Arxiu de Protocols del Districte Notarial de Sabadell:**

L'any 2007 no hi ha hagut transferències de Protocols del Districte Notarial de Sabadell.

▪ **Fons Documentals Privats:**

Fons personals	2,3 ml i 16 fitxers
Fons patrimonials	0,7 ml
Fons d'empreses	25 ml

▪ **Col·leccions i Fons Especials:**

Pergamins	1 unitat
-----------	----------

▪ **Fons d'imatge i So:**

Enguany s'han registrat 44 donacions de ciutadans que han suposat un increment dels fons d'imatge i so en suports i cronologies ben diversos. Sense quantificar.

▪ **Biblioteca:**

392 volums per a la biblioteca local.

Algunes biblioteques privades encara pendents de quantificar

▪ **Hemeroteca:**

Hemeroteca local	84 capçaleres (7 de noves)
Hemeroteca comarcal	5 capçaleres
Hemeroteca a buidar	1 capçaleres noves
Hemeroteca referència	35 capçaleres (7 de noves)

## 1.2.2 TRACTAMENT DELS FONS DE L' AHS

▪ **Arxiu Central (1979-2005)**

Amb la col·laboració dels becaris Ricard Oliva i Laura Orença es van processar les transferències municipals ordinàries.

Transferències municipals 832 UI + 35 vols. 84,38 ml.

Com que durant el 2007 hi va haver moltes transferències de la secció de Cementiri, es va aprofitar per a reprocessar les sèries ja dipositades a l'Arxiu: neteja d'expedients, reinstal·lació i elaborar un nou inventari ja informatitzat.

Registres d'entrada i sortida de la Secció: separació de volums relligats, preparació per portar-los al relligador i inventariar-los.

Inventaris informatitzats de les sèries:

- Registre d'entrada, 1952-2004. 7 UI
- Registre de sortida, 1952-2005. 3 UI
- Registre de concessions de sepultures, 1989-1995. 1 UI
- Concessions de sepultures, 1979-2001. 26 UI
- Duplicats de títols de concessió de sepultures, 1983-2006. 5 UI
- Registre de traspassos de drets sobre sepultures, 1989-1998. 2 UI
- Reversió de drets sobre sepultura, 1989-2002. 30 UI
- Concessions breus de sepultures, 1994-2000. 2 UI
- Renovació de les concessions breus de sepultures, 1994-2001. 2 UI
- Finalització concessions breus de sepultures, 1994-2001. 3 UI
- Cessió gratuïta de nínxols a l' Ajuntament, 1994-1998. 2 UI
- Registre d'inhumació i incineració de cadàvers, 1984-2001. 5 UI
- Llicències d'enterrament de cadàvers, 1996-2000. 53 UI
- Subvencions a la incineració de cadàvers, 1990-1999. 5 UI
- Permisos d'obres i instal·lacions ornamentals a les sepultures, 1984-2006. 4 UI
- Permisos d'instal·lacions de làpides als nínxols, 1963-2000. 55 UI
- Taxes sobre drets de Cementiri, 1995-2000. 11 UI
- Padró taxa de manteniment de Cementiri(sepultures), 1993-2000. 25 UI
- Padró taxa de manteniment de Cementiri (contribuents), 1993-2000. 26 UI
- Notificacions taxa de manteniment del Cementiri, 1997-2001. 14 UI
- Modificació padró taxa manteniment del Cementiri, 1993-2000. 6 UI
- Serveis Funeraris Municipals (Torra SA) (factures), 1984-1996. 26 UI

Per preparar l'expedient de tria i eliminació es va procedir a separar la sèrie única de Xarxes, guals i connexió de clavegueram, 1980-1986 en tres sèries. Aquesta divisió va permetre l'eliminació de la sèrie Xarxes i poder conservar les altres dues.

Una altra sèrie que havia de ser destruïda per tècniques de mostreig, era la de Llistats de nòmnes. Els anys 1972-1978 es trobaven en desordre i en forma de quaderns sense identificar. Es va procedir a la seva ordenació i preparació per ser relligats o eliminats en funció dels requeriments de la taula d'avaluació.

Com a resultat d'expedients de destrucció d'anys anteriors s'ha netejat, reinstal·lat i inventariat de nou la sèrie Manaments de pagament, 1996 (any de custòdia permanent), de 5126 unitats arxivístiques.

Tria i eliminació:

Durant el 2007 s'ha elevat un expedient a la Comissió Nacional d'Accés, Avaluació i Tria Documental.

#### SÈRIES DOCUMENTALS DESTRUÏDES

1.Llistats de nòmines, 1964-1993 (TAD 286)	296 vols.
2.Expts. de constrenyiment sobre patrimoni individual, 2000 (TAD 35).	3 UI
3.Modificacions padró IAE. Baixes activitats, 1996 (TAD 321)	1 UI
4.Permissos instal·lació làpides als nínxols,1963-74;1984-1996 (TAD 432)	47 UI
5.Modificació padró taxa manteniment cementiri, 1993-2000 (TAD 213)	6 UI
6.Obres menors de xarxes de companyies, 1980-1986; 1996 (TAD 66)	110 UI
7.Obres menors exemptes i immediates, 1980-1981; 1996 (TAD 66)	21 UI
8.Informes i Certificats (Qualificació urbanística), 1996 (TAD 79)	10 UI

Total: 296 vols. + 198 caps = 494 UI  
 Total: 10,06 ml. + 19,80 ml. = 29,86 ml.

Descripció:

Es ressenyen les descripcions segons els registres entrats o transferits de les diverses bases de dades de l'Arxiu Administratiu.

- BD. Arxiu Administratiu Total, 1979-2005.

Inventaris 1979-2005	566 reg. introduïts	Total BD: 7475 registres
Catàleg 1980-2004	- 114 reg. introduïts	Total BD: 3.326 registres

- BD. Arxiu Administratiu Eliminació, 1940-2002.

Inventari 1940-2002	983 reg. introduïts	Total BD: 3634 registres
---------------------	---------------------	--------------------------

- BBDD Llicències urbanístiques, 1940-1996	Total BD: 83779 registres
--	---------------------------

#### Arxiu Històric (-1939)

Amb la col·laboració de la becària Núria Pou es procedeix a la neteja, classificació, reinstal·lació i inventari de les sèries següents:

Manaments d'ingrés, 1923-1938	2, 1 ml
Manaments de pagament, 1923-1938	14,5 ml
<b>TOTAL</b>	<b>16,6 ml</b>

### Arxiu de protocols

S'han buidat i indexat els capítols matrimonials, testaments i inventaris dels notaris següents:

Manuale de Pere Joan, 1488-1503 (capítols matrimonials). 44 docs.

Borradors de Joan Baptista Asbert, 1693-1710 (capítols matrimonials). 337 docs.

Pau Puigjaner, 1739-1747 (capítols matrimonials, testaments i inventaris), 447 docs.

Joan Mimó, 1775-1826 (capítols matrimonials, testaments i inventaris), 2.491 docs.

### ▪ Fons privats

Amb la col·laboració de la becària Núria Pou s'amplien inventaris i també es classifiquen i inventarien, parcialment o definitiva, nous fons:

Salvador Esteve Roig (drapaire), 1911-1954	0,4 ml
Unió Tèxtil Exportadora SA, 1924-1928	0,3 ml
Economato Industrial de Sabadell SA, 1918-1922	0,3 ml
Sallarès i Deu, 1893-1926	0,6 ml
Puigmartí Hermanos, 1905-1921	0,4 ml
Cooperativa Sabadellense, 1885-1953	0,2 ml
Marcet SA, 1914-1974	5,0 ml
Llonch SA, 1910-1975	3,3 ml
Badia, 1902-1982	4,6 ml
P. Sampere Juanico, sucesor, 1920-1950	5,3 ml
TOTAL	20,4 ml

### ▪ Secció d'imatge i So

Aquest any, i gràcies a la incorporació de dues persones becades (Sarai Delgado, beneficiària de la VIIa Beca Guillem Mateu atorgada per l'AHS, i Patricia Alvarez, becada per l'Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona) hem pogut iniciar tasques amb fons arxivístics de gran volum, tal com el de la videoteca de l'antiga Televisió de Sabadell, formada per quasi 3.000 unitats, de la qual hem iniciat la neteja dels vídeos i una primera ordenació, encara per acabar. Destaquem també la digitalització d'una part dels fons de negatius fotogràfics en suport vidre, en concret 4.205 plaques de vidre del fons Francesc Casañas i Riera; 375 plaques de vidre estereoscòpiques del fons Santiago Molins Oliver i 404 fotografies, entre plaques de vidre i positius de paper del fons Florenci Renom Palau. Altres tasques de processament de les nostres col·leccions dutes a terme han estat fer l'inventari del fons fotogràfic de Francesc Trabal i Benessat, format per 711 fotografies, la revisió de 13 capses de fotos del fons fotogràfic de l'Aclarida Antoni Farrés, la instal·lació d'un fons de planxes tipogràfiques en contenidors especials i la reinstal·lació i inventari dels 16 àlbums del fons Ricard Simó Bach.

Pel que fa a l'atenció de consultes en sala, enguany s'ha tret al públic 29.368 fotografies en paper, 13 àlbums, 4 capses i 79 vídeos.

- **Biblioteca**

S'han catalogat en el Catàleg Col·lectiu de les Universitats de Catalunya (CCUC) un total de 949 exemplars (aquest total correspon a les adquisicions de la col·lecció local l'any 2007 i a part del fons ja existent a l'AHS que queda pendent de ser catalogat). D'aquesta xifra, 417 han resultat ser noves altes en l'esmentat catàleg, cosa que suposa que més del 40% del nostre fons integrat al llarg d'aquest any han estat nous volums en el CCUC.

- **Hemeroteca**

S'ha continuat amb les tasques pròpies de la secció, com el manteniment de l'hemeroteca corrent, del que en destaca l'alta de revistes i diaris al Catàleg Col·lectiu de les Universitats Catalanes, on s'han donat d'alta 62 nous títols i se n'han catalogat 92 per còpia.

Seguint les campanyes anuals de canvi de suport aquest any s'han digitalitzat i microfilmats els anys 1922 a 1925 de la *Revista de Sabadell*, ampliant fins a 36.285 el nombre de planes digitalitzades dels fons d'hemeroteca de l'AHS. Aquest any també s'ha materialitzat la participació en el projecte ARCA (Arxiu de revistes catalanes antigues), cedint els títols digitalitzats *Lo Catalanista*, *La Lucha* i *Revista de Sabadell* a la Biblioteca de Catalunya per tal que aquests s'incorporin al portal.

Seguint la tendència iniciada l'any 2003 respecte l'optimització de l'espai que ocupava l'hemeroteca oficial, aquest any 2007 s'ha continuat amb l'eliminació de publicacions oficials que ja es troben disponibles en altres suports menys voluminosos i més accessibles. Amb la revisió efectuada s'han recuperat 145 metres lineals de prestatgeria. Dels títols eliminats alguns s'han destruït i d'altres s'han enviat a l'Hemeroteca de la Biblioteca de Catalunya. Tot i l'eliminació d'aquests títols disponibles en paper, la informació que contenien es troba accessible en microfilm, via Internet i a centres pròxims a l'Arxiu Històric de Sabadell.

La secció ha continuat amb el manteniment de la web de l'AHS i de la coordinació en l'edició de la revista *Arraona* i de la resta de publicacions editades per l'AHS.

## **2. EL FONS DEL MUSEU D'ART**

### **2.1 Objectius**

1. Continuar les tasques de **manteniment**, i **millora**, del fons del museu, tant a nivell d'emmagatzematge, conservació i documentació, que engloben: la documentació, les sales de reserva i conservació, els nous ingressos, els moviments de fons, les consultes externes entre d'altres.
2. Continuar amb el **correcte emmagatzematge** de les col·leccions del MAS.
3. Continuar el programa de **restauracions** dels fons en relació al programa d'exposicions i a les actuacions de conservació preventiva.
4. Apart de les tasques habituals de manteniment de la **documentació**, que són bàsicament de revisió i de manteniment del sistema de documentació, ja sigui registre, fitxa d'inventari, documentació annexa i fotografia, i dels nous ingressos, durant l'any 2007 volem estacar dues actuacions: l'adaptació del sistema de documentació del nou programari Museum Plus, i la revisió de la documentació de la col·lecció de Fina Miralles.
5. Promoure l'**adquisició** d'obra, tant en forma de compres, com de donacions, llegats, entre d'altres formes, sobre tot d'obra d'autors sabadellencs contemporanis.
6. Gestionar els **préstecs** dels fons que sol·licitin altres entitats i institucions amb destinació a exposicions.
7. Continuar l'ampliació i el manteniment de la **Biblioteca**.
8. Continuar les tasques de recerca i recull dels dossiers d'artistes locals del **Centre de Documentació**, així com promoure les donacions de documentació, llibres i arxius.

### **2.2 Actuacions**

#### **2.2.1 CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ**

##### **Conservació**

Tal com estava previst en el programa d'actuació per a l'any 2007, s'han continuat portant a terme les tasques habituals de manteniment de les col·leccions ja emmagatzemades, les quals estan sotmeses a un continu moviment degut a les consultes i recerques, participació en exposicions temporals, pròpies o alienes, etc. També s'han emmagatzemat correctament tots aquells objectes que han ingressat a les col·leccions durant l'any.



Entre totes aquestes tasques voldríem destacar:

- La ubicació de totes aquelles adquisicions d'obra gràfica que restaven pendents, gràcies a l'adquisició d'un mòdul d'ampliació l'any 2006. També s'han reubicat moltes obres per tal d'ubicar en un mateix espai obres d'un mateix autor.
- Revisar l'ordenació de les obres pictòriques en els compactes per tal d'optimitzar al màxim l'espai disponible i poder ubicar les adquisicions realitzades durant l'any.

### Restauració i emmarcació

- **La col·lecció de pintura**

Al llarg de l'any 2007 s'han revisat l'estat de conservació de tots aquells **objectes de la col·lecció** que durant l'any han participat en el programa d'activitats i d'exposicions, tant produït pel propi MAS com per d'altres entitats, així com els nous ingressos. En el cas que ha estat necessari s'ha procedit a la seva restauració.

Les obres restaurades són les següents:

- Per l'exposició *L'obrador dels museus. Joan Vila Cinc. Descobreix una joia del museu. Dia Internacional dels Museus*, des del 17 de maig a l'1 de juliol, l'obra següent:

- . Marian Burguès i Serra, *Llar de foc de l'estudi del pintor Joan Vila Cinca*, entre 1895 i 1901. Ceràmica emmotllada amb relleus, esmaltada de color marró. 200 x 205 x 45 cm (dimensions aproximades). Muntatge i restauració parcials.

- Per l'exposició *Miquel Carreras (1905-1938). Esforç i reflexió. Memòria d'una ciutat*, organitzada per la Fundació Caixa Sabadell, des del 4 de setembre al 4 de novembre, l'obra següent:

- . Joan Vila Cinca, *Carambola*, 1916. Oli sobre tela. 65 x 74 cm. Núm. inv. 288.

- **La Casa Turull. La col·lecció de mobiliari i arts decoratives**

El Museu d'Art de Sabadell té en els seus fons una notable col·lecció d'arts decoratives, formada per unes 800 peces, essencialment mobles i objectes decoratius del segle XIX, així com una petita mostra d'objectes dels segles XVII i XVIII. Moltes de les peces que componen aquesta col·lecció procedeixen de la casa-fàbrica Turull, però també d'altres cases de famílies benestants de l'època de la industrialització de Sabadell.

Durant l'any 2006 es va realitzar una acurada revisió de l'estat de conservació del mobiliari, cortinatges i objectes d'arts decoratives exposats a la Casa Turull, per la qual cosa es procedí a la restauració, en una primera fase, de part d'aquest conjunt de béns. La restauració i el condicionament es presentà a la Festa Major del 2007, sota el títol de "*La Casa Turull fa goig!*".

El mobiliari exposat a la casa Turull es trobava en general en bon estat de conservació, essent necessària només una neteja superficial i l'aplicació d'abrillantadors de vernís, al marge de petites intervencions puntuals de consolidació, anivellament de pèrdues, reintegració de daurats, entre d'altres .

En canvi, les tapisseries originals es trobaven molt malmeses, segades, trencades i gastades fruit de l'ús i del pas del temps. Eren unes tapisseries fetes amb sedes adamescades típiques del període isabelí i alfonsí, amb més de 150 anys d'antiguitat. Davant la impossibilitat de substituir les teles per d'altres exactes, a conjunt amb els cortinatges, s'ha decidit retapisar el mobiliari amb velluts, per oferir un resultat final d'acord amb l'estètica del conjunt i de l'època.

A més volem destacar, l'adquisició, en forma de dipòsit temporal, d'un conjunt de mobiliari procedent del Museu Nacional d'Art de Catalunya, fruit d'una donació recent. Es tracta d'una calaixera, un lligador i un escriptori procedents de l'habitatge que la família Benazet tenia al carrer Muntaner de Barcelona. Aquests béns, també han estat netejats i restaurats superficialment. Tots ells enriqueixen el conjunt de mobiliari i arts decoratives en exposició als salons conservats de la casa Turull.

## 2.2.2 DOCUMENTACIÓ DE LA COL·LECCIÓ

Durant l'any 2007, i seguint el programa d'actuació definit, s'han continuat les tasques de documentació habituals, que són:

- manteniment de les fitxes d'inventari general. S'ha seguit amb la correcció dels errors, la millora i l'ampliació de la informació que s'hi recull i que fa referència a la història de l'objecte, la qual cosa implica recerca bibliogràfica.
- Manteniment de l'arxiu documental de la col·lecció. La redacció de les fitxes d'inventari dels objectes de la col·lecció ha provocat diversos nivells de recerca i general l'acumulació de gran quantitat de documentació i d'expedients vinculats, que cal posar a l'abast a través del Centre de Documentació del MAS (CDMAS).
- Manteniment de l'arxiu d'imatges documentals. S'ha seguit fotografiant les noves adquisicions i millorant les fotografies existents així com la seva classificació.
- S'ha registrat i fitxat els nous ingressos.

S'han realitzat diverses tasques de documentació. Aquests treballs han estat portats a terme per personal propi del Museu d'Art i mitjançant contractes de serveis a:

- Mar Canet Baños està desenvolupant les tasques de revisió, ampliació i actualització de la col·lecció de Fina Miralles.

- M. Jesús Fernández, ha continuat les tasques d'anàlisi i estudi de la col·lecció, concretament les de l'àmbit cronològic que abasta des de la guerra civil fins avui, iniciades l'any 2005. Ha continuat amb la recerca i documentació dels autors i de les seves obres, així com dels moviments artístics que s'hi inclouen.

A més també ha portat a terme la revisió de la migració de les dades de l'antic programa de documentació de col·leccions – DAC – al nou programari – Museum Plus -, seguint les recomanacions de la Generalitat de Catalunya. Així doncs, ha solucionat errors detectats en l'informe d'incidències redactat pel servei de museus de la Generalitat, així com d'altres que han anat sorgint en aquest primer moments, per així aconseguir una explotació òptima del nou programa..

- L'ampliació anual, a través d'un addenda signada a l'efecte, del conveni de pràctiques amb la Universitat Autònoma de Barcelona, concretament d'alumnes de l'assignatura "Pràctiques de museologia", impartida per Anna Vié, les quals tenen validesa com a crèdits Aquest any ha assistit: Montserrat Callarissa Mas.

Així doncs, a més, destaquem les actuacions següents :

### **Revisió de la documentació de la col·lecció de Fina Miralles**

Amb data 11 de novembre de 1999, l'OAM prengué l'acord d'acceptar la donació d'un conjunt d'obres d'art (dibuixos, pintures, projecte, llibretes i àlbums), documentació diversa (retalls de premsa, arxiu fotogràfic, catàlegs, etc.) i bibliografia diversa de Fina Miralles, que en termes generals configuren la seva trajectòria artística. Paral·lelament, i durant l'any 1999, el MAS també va comprar 5 instal·lacions, que conformen la sèrie *Translacions*, de l'any 1974.

Ja durant l'any 1999 s'iniciaren les tasques de documentació del fons, que han continuat durant els anys successius.

Les tasques de documentació consisteixen, tal com determina la Llei de Museus de la Generalitat de Catalunya i el programa de documentació adoptat pel Museu d'Art de Sabadell, i ofert pel Servei de Museus per la Generalitat de Catalunya (DAC. Documentació Assistida de Col·leccions), en termes generals, en els passos següents: registre de cadascun dels objectes, fitxa d'inventari per cadascun dels objectes i fotografia de documentació.

La col·lecció Fina Miralles del MAS es compon per 892 números d'inventari, que corresponen als números 4480 al 5371. Es reparteixen bàsicament de la forma següent: pintures (575), dibuixos (231), col·lages (43), escultures (9), objectes (5), instal·lacions (6), tècniques gràfiques (10). A més de mobiliari divers de Josep Vives (13).

A més, es va catalogar tota la documentació diversa (retalls de premsa, arxiu fotogràfic, catàlegs, publicacions, materials de difusió d'exposicions, etc. ), i es va ubicar al Centre de Documentació Biblioteca del Museu d'Art de Sabadell. Ocupa 9 caixes-arxivadors.

Durant els anys 2003 i 2004 s'adequà un espai especialment per a tot el fons Fina Miralles, al tercer pis del museu, amb les prestatgeries i vitrines adequades, de manera que tot el conjunt es troba en el mateix espai, és de fàcil accés i de recerca.

Així doncs, es revisà la ubicació de totes les fitxes d'inventari, per a la seva fàcil localització i per poder portar a terme totes les catalogacions i recerques necessàries.

A partir del programa d'actuació habitual del Museu d'Art de Sabadell, aprovat anualment, i des de l'any 1999, quan l'ingrés de la col·lecció Fina Miralles al museu, s'han produït i coordinat diverses exposicions, individuals o col·lectives, publicacions i activitats diverses, amb la finalitat de donar a conèixer la figura de l'artista i de la seva obra, així com s'han gestionat nombrosos préstecs, permisos de reproducció i consultes.

### Actuació 2007

Fina Miralles ha expressat la seva voluntat de revisar totes les fitxes d'inventari de les obres de la seva col·lecció personalment, amb l'ajut d'un documentalista, per millorar-ne la informació que s'hi recull. El Museu d'Art de Sabadell, valorant la importància de la col·lecció, ha ofert a Fina Miralles l'opció de portar-ho a terme. Aquestes tasques s'han iniciat al llarg del 2007 i continuaran al llarg de l'any 2008.

Val a dir que el Museu d'Art de Sabadell documenta les seves col·leccions segons el sistema establert per la Generalitat de Catalunya a través de la Llei de Museus, pel que fa a tipus de fitxa i nivell d'informació que s'hi recull. Aquesta informació pot augmentar fruit de les recerques que es fan i/o s'encarreguen per a exposicions temporals pròpies o alienes, estudis d'historiadors, etc.... Quan això passa, aquesta s'incorpora al sistema de documentació, ja sigui a la fitxa, ja sigui amb expedients addicionals.

Al mateix temps, el documentalista revisa la documentació que sobre Fina Miralles s'ha generat des de la data de la donació fins avui, i que es conserva al Museu d'Art de Sabadell, tal com se'ns sol·licita.

Paral·lelament, es revisa i millora l'emmagatzematge i conservació de tot el fons.

### **Aplicació del nou programari informàtic Museum Plus, al sistema de documentació de la col·lecció.**

El Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya ha ofert un nou programari informàtic, anomenat Museum Plus, per documentar les col·leccions dels museus catalans.

El nou programari es difondrà per internet, possibilitant al públic en general la consulta de les col·leccions dels museus locals, aquest nivell de difusió, molt diferent a l'ús que fins el moment es fa dels programes de documentació de museus, limitats a la consulta del personal tècnic, ha obligat durant l'any 2006 a revisar els continguts dels diferents camps i diccionaris existents, per poder garantir-ne la seva qualitat, per una altra banda ha estat necessari també per possibilitar un correcte traspàs de les dades.

Durant els mesos de desembre del 2006 a l'octubre del 2007 el Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya ha efectuat la migració de les dades de la col·lecció del MAS des de l'antic programari – DAC – al nou programari –MUSEUM PLUS-. Durant aquests mesos, per tant, el MAS no va poder portar a terme cap tasca de documentació de la col·lecció.

A partir del mes d'octubre del 2007, doncs, la gestió documental de la col·lecció del MAS ja s'efectua amb el programari Museum plus. El personal del MAS ha hagut de

familiaritzar-se amb el nou programari, tasca facilitada pels nous equips informàtics adquirits i sobre tot per l'activació d'una xarxa informàtica interna.

Durant els darrers mesos de l'any i ja amb el programa Museum Plus:

- S'ha actualitzat la informació, introduint la documentació relativa a les noves adquisicions realitzades durant els anys 2006 i 2007, tenint en compte tots els mesos que no va ser possible utilitzar cap sistema informàtic de documentació de la col·lecció degut al procés de migració de dades, així com tota aquella informació derivada del moviment habitual de la col·lecció durant aquests anys: préstecs, exposicions de producció pròpia, actuacions de conservació, etc.
- Corregir totes aquelles incidències especificades en l'informe de migració realitzat pel Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya, pròpies del traspàs de la informació d'un programa a un altre.

### **Consultes al fons**

S'han continuat atenent les peticions de consultes d'objectes del fons per part d'investigadors i especialistes. S'han atès una quarantena de consultes, bona part de les quals han derivat en futurs préstecs per a exposicions temporals externes

### **2.2.3 INGRESSOS**

Seguint el programa d'actuació definit, s'ha promogut l'ingrés de nous objectes per a la col·lecció, a través de donacions, compres, llegats, dipòsits i recol·leccions, sempre i quan es vinculin a la política d'adquisicions del MAS, lligada al discurs històric local.

### **Donacions**

Al llarg de l'any 2007 s'aprovaren els ingressos d'obres següents a la col·lecció del MAS, producte de donacions:

- 10.340. Procedència: Carlos López. Autor: Carlos López. Tema: Colder Calibre. Tècnica: Llapis i pintura blanca sobre aglomerat de melamina grisa. Mides: 111 x 88 cm. Data: 2006.
- 10.346. Procedència: Maria Lluïsa Serra. Autor: Maria Lluïsa Serra. Tema: Mercat de Sant Joan. Tècnica: Oli sobre tela. Mides: 80'5 x 100'5 cm. Data: 1998.
- 10.353. Procedència: Regidoria de cultura de l'Ajuntament de Sabadell. Autor: Josep Millas Chia. Tema: Vista de Sabadell. Tècnica: oli sobre tela. Mides: 40'5 x 140'5 cm. Data: 2006. 1er premi Concurs de Pintura Ràpida, Agrupacions Narcís Giralt per l'Aplec de la Salut.
- 10.355. Procedència: Joan Pujol. Autor: Carles Got. Tema: Tres personatges vuitcentistes. Tècnica: tinta i aquarel·la sobre pergamí. Mides: 14 x 20 cm. Data: c. 1935.
- 10.356. Procedència: Gabinet d'alcaldia. Autor: Agustí Puig. Tema: Carpeta de gravats 20è aniversari de la Corporació Sanitària Parc Taulí. Tècnica: carpeta amb 4 litografies sobre paper. Mides: 42'8 x 32'3 cm. Data: 2006.
- 10.357. Procedència: Gabinet d'alcaldia. Autor: Ricard Figueras. Tema: Vista al laberint de les paraules, amb motiu del 25è aniversari d'ESEC, 2006. Tècnica: litografia sobre paper. Mides: 29'5 x 41 cm. Data: 2006.

- 10.358. Procedència: Gabinet d'alcaldia. Autor: Xavier Nogués. Tema: I el més calent era a l'aigüera. Tècnica: tipografia sobre paper. Mides: 41'9 x 29'6 cm. Data: 1999, a partir de l'obra original de 1922.
- 10.359. Procedència: Gabinet d'alcaldia. Autor: Jordi teixidor. Tema: L'inici. Amb motiu del 125è aniversari del Banc de Sabadell. Tècnica: serigrafia sobre paper. Mides: 33'9 x 46'8 cm. Data: 2006.
- 10.360. Procedència: Gabinet d'alcaldia. Autor: Francesc Abad. Tema: s.t., Tècnica: fotografia. Data: 2006. Mides: 33'5x15'5 cm. Felicitació de Nadal del Consorci de la Zona Franca de Barcelona.
- 10.361. Procedència: Regidoria de Cultura. Autor: Ricard Figueras. Tema: Projecte per a cartell. Tècnica: gouache sobre cartró. Mides: 35 x 25 cm. Data: 2007.
- 10.362. Procedència: Regidoria de Cultura. Autor: Ricard Figueras. Tema: Projecte per a cartell. Tècnica: gouache sobre cartró. Mides: 35 x 25 cm. Data: 2007.
- 10.363. Procedència: Regidoria de Cultura. Autor: Ricard Figueras. Tema: Projecte per a cartell. Tècnica: gouache sobre cartró. Mides: 25 x 35 cm. Data: 2007.
- 10.364. Procedència: Anna Jiménez. Autor: Anna Jiménez. Tema: Bany en el Ganges. Tècnica: oli sobre tela. Mides: 16 x 22 cm. Data: 2007.
- 10.365. Procedència: Araceli Vila Pujol. Autor: Gustau Vila, Grapa. Tema: Quadern escolar. Mides: 32 x 22 cm. Data: s.d.
- 10.366. Procedència: Araceli Vila Pujol. Autor: Gustau Vila, Grapa. Tema: L'hora de Déu. Tècnica: tinta sobre cartolina. Mides: 26 x 20'5 cm. Data: s.d.
- 10.367. Procedència: Araceli Vila Pujol. Autor: Gustau Vila, Grapa. Tema: S.t. Parella de monjos. Tècnica: tinta sobre cartolina. Mides: 23'5 x 17 cm. Data: s.d.
- 10.368. Procedència: Araceli Vila Pujol. Autor: Gustau Vila, Grapa. Tema: Nos partiremos el pan. Tècnica: tinta i ceres sobre cartolina. Mides: 23'5 x 32'5 cm. Data: s.d.
- 10.369. Procedència: Araceli Vila Pujol. Autor: Gustau Vila, Grapa. Tema: El divino impaciente. Tècnica: llapis sobre cartolina. Mides: 20 x 14'5 cm. Data: s.d.
- 10.370. Procedència: Araceli Vila Pujol. Autor: Gustau Vila, Grapa. Tema: S.t. Dos personatges. Tècnica: tinta i aquarel·la sobre cartolina. Mides: 33 x 21 cm. Data: s.d.
- 10.371. Procedència: Araceli Vila Pujol. Autor: Gustau Vila, Grapa. Tema: S.t. Dos homes fugint amb fletxa clavada. Tècnica: mixta sobre cartolina. Mides: 23'5 x 35 cm. Data: s.d.
- 10.372. Procedència: Araceli Vila Pujol. Autor: Gustau Vila, Grapa. Tema: Retrat de Gustau Vila. Tècnica: llapis sobre paper. Mides: 30 x 21 cm. Data: 25.06.1939.
- 10.373. Procedència: Lluís Dubrevil. Autor: Lluís Dubrevil. Tema: Santuari de la Salut. Tècnica: fotografia. Mides: 100 x 40 cm. Data: 18.09.2006.
- 10.374. Procedència: Gabinet d'alcaldia de l'Ajuntament de Sabadell. Autor: Pedro Cano i text de Paco Rabal Tema: Ajuntament de Ceutí, Múrcia. Tècnica: carpeta institucional amb tres litografies, 16/50. Mides: 30 x 30 cm. Data: 1998.
- 10.375. Procedència: Gabinet d'alcaldia de l'Ajuntament de Sabadell. Autor: Jordi Labanda. Tema: Obsequi de l'Ajuntament de Barcelona amb motiu de la Feria de Abril. Tècnica: litografia. Mides: 76 x 56 cm. Data: 2007.
- 10.376. Procedència: Leonor Bescós. Autor: Leonor Bescós. Tema: s.t. Tècnica: carbonet sobre paper. Mides: 70 x 50 cm. Data: 2007.

- 10.377. Procedència: Jordi Roca. Autor: Jordi Roca. Tema: s.t.. Tècnica: guaix sobre cartró. Mides: 34'7 x 50 cm. Data: 2005.
- 10.378. Procedència: Fina Miralles. Autor: Fina Miralles. Tema: s.t. Tècnica: llapis i ceres sobre paper i cartró ondulat. Mides: 36'2 x 28'5 cm. Data: 2006.
- 10.379. Procedència: Alejandro Martin. Autor: Alejandro Martin. Tema: Proyecto feliz. Tècnica: Acrílic sobre tela. Mides: 61 x 90 cm. Data: 2007.

### Dipòsits a la col·lecció

Al llarg de l'any, s'han dipositat a la col·lecció del MAS, les obres següents:

- *Mobiliari del Museu Nacional d'Art de Catalunya. Llegat Benazet Jacas*

Durant el mes de maig d'enguany, vàrem ser coneixedors, per converses mantingudes amb M. Teresa Guasch, cap del Departament de Registre d'Obres d'Art i Gestió de Col·leccions del MNAC, que aquest esmentat museu havia rebut recentment una donació de mobiliari per part de Margarida Benazet Jacas, del domicili que la família tenien al carrer Muntaner de Barcelona.

Una part d'aquest mobiliari, concretament el corresponent al període vuitcentista, va esdevenir d'interès pel Museu d'Art de Sabadell, amb l'objectiu d'enriquir els continguts dels salons històrics que es conserven a la Casa Turull, seu del Museu d'Art de Sabadell. També va coincidir, a més, amb la presentació durant la Festa Major de Sabadell, el mes de setembre, dels treballs de restauració de mobiliari i de conservació que s'hi havien portat a terme.

Per la qual cosa, es va sol·licitar per escrit el dipòsit temporal del conjunt de mobiliari, que es relaciona per ser conservat i difós al Museu d'Art de Sabadell. Petició acceptada pel Museu Nacional d'Art de Catalunya.

. MNAC 214148-001. Manufactura anònima. Llit amb capçalera. S. XIX, 200 x 170 cm. Fusta de caoba, palma de caoba, talla amb daurats

. MNAC 214148-002. Manufactura anònima . Calaixera. S. XIX, 107 x 120 x 60 cm. Fusta de caoba, palma de caoba, filet de banús, talla daurada d'or fi i marbre.

. MNAC 214148-003, MNAC 214148-004, MNAC 214148-005 i MNAC 214148-006. Cadira (4 exemplars). S. XIX, 91 x 42 x 36 cm. Fusta de caoba, marqueteria, xicranda i boix.

. MNAC 214149-000. Lligador. S. XIX. Fusta de caoba, xapa de palma de caoba, talla daurada, Marqueteria de boix, tornejat i marbre. 98 x 61 x 129 cm 162 x 129 (mirall)

. MNAC 214150-000. Escriptori , S. XIX, 131 x 118 x 60 cm. Fusta de caoba

- *Revisió dipòsits antics del Museu Nacional d'art de Catalunya/MNAC*  
Diversos tècnics del Museu Nacional d'Art de Catalunya van procedir durant el mes de juliol a revisar totes aquelles obres de la seva propietat que estan en dipòsit al Museu d'Art de Sabadell procedents del Museu d'Art de Catalunya i l'antic Museu d'Art Modern (1978), amb la finalitat d'actualitzar un conveni de dipòsit en un futur proper.

Així doncs, Jaume Soler, del departament de gestió de col·lecció i registre, Àngels Comella i Elena López del departament de restauració, Joan Sagristà, fotògraf i Joan Josep Pintado, cap de seguretat, van revisar l'estat de la documentació, d'emmagatzematge, de conservació i de seguretat de les obres que es relacionen en el llistat adjunt.

En tots aquests aspectes la valoració va ser favorable. Ja que totes les obres es troben en perfecte estat de conservació, algunes fins i tot han estat restaurades i emmarcades durant aquests anys de dipòsit temporal, així com en un adequat magatzem, amb òptimes condicions de conservació i de seguretat.

Dades generals	Núm. MAS
<b>Fons d'art antic. Dip., 20/I/1978</b>	
Anònim. S. XV. Sta. Maria de Populo Urbe. Pint. / fusta. (102 x 50 cm.). MNAC 69100.	1105
Escola castellana. S. XVI. La vida d'una santa. Episodi. Pint. / fusta. (36 x 50 cm.). MNAC 69112.	1109
Idem. Degollació d'una santa. Episodi. Pint / fusta. (36 x 52 cm.). MNAC 69111.	1107
Escola hispano / flamenca. S. XVI. La Verge de la llet, amb àngels. Pint. / fusta. (55 x 41 cm.). MNAC 69110.	1106
Escola de J. de Ribera. S. XVII. St. Josep i l'Infant Jesús. Oli / tela. (127 x 99 cm.). MNAC 69102.	1108
<b>Fons d'art modern. Dip., 20/I/1978.</b>	
R. Durancamps. La rosa. Oli / tela. (60,5 x 54,5 cm.). MNAC/MAM 69066.	1114
P. Elias. "La place du Tertre. Paris". Oli / fusta. (18 x 13,5 cm.). MNAC/MAM 69054.	1115
P. Elias. Paisatge urbà. París. Oli / fusta. (13 x 17,5 cm.). MNAC/MAM 69057.	1116
P. Elias. Paisatge urbà. París. Oli / fusta. (19,5 x 23,5 cm.). MNAC 69059.	1118
P. Elias. Paisatge urbà. Barcelona. Oli / fusta. (22 x 27,5 cm.). MNAC/MAM 69058.	1117
A. Vila A. Retrat de J. Grau. Oli / tela. (61 x 51 cm.). MNAC/MAM 69034.	1110
A. Vila A. Retrat de D. Teixidó. Oli / tela. (74 x 63 cm.). MNAC/MAM 69050.	1111
J. Vila P. St. Pau del Riusec. Oli / tela. (38 x 46 cm.). MNAC/MAM 69064.	1113



F. Gimeno. Carrer de poble. li / tela. (54 x 73 cm.). MNAC/MAM 69049.	1182
F. Gimeno. Camperola. Oli / tela. (77 x 55,5 cm.). MNAC/MAM 69021.	1112
R. Marlet. Noia pentinant-se. Terra cuita. (30 x 14 x 22 cm.). MNAC/MAM 69089.	1119
Galán. Pastor. Caricatura. Ploma / paper. (31 x 25 cm.). MNAC/GDG 69078.	1122
R. Salvà. Noia nua. Llapis / paper. (30 x 23,5 cm.). MNAC/GDG 69075.	1120
A. Vila A. Bust femeni. Llapis plom / paper. (24,5 x 19,5 cm.). MNAC/GDG 69076.	1121
<b>Fons d'art modern. Dip., 20/IV/1977.</b>	
F. Soler i R. Camí de Piera. Dib. aquarel.lat / paper. (13,4 x 22,2 cm.). MNAC/GDG 45427.	1100
F. Soler i R. Jardí oriental. Aquarel.la / paper. 23,4 x 31,2 cm. MNAC/GDG 108754.	1101
F. Soler i R. Menjador. Aquarel.la / paper. (16 x 22,5 cm.). MNAC/GDG 108755.	1102
F. Soler i R. Saló. Aquarel.la / paper. (19,9 x 21,3 cm.). MNAC/GDG 108756.	1103
F. Soler i R. Font monumental. Aquarel.la / paper. (41,4 x 60,6 cm.). MNAC/GDG 108757.	1094

### Dipòsits de la col·lecció

Al llarg de l'any s'han dipositat, procedents del fons del MAS, les obres següents:

- Al Museu d'Història de Sabadell amb motiu de l'ampliació de la seva exposició permanent amb els àmbits dedicats a l'època moderna dedicats a l'engrandiment de les esglésies de Sabadell com a resultat del creixement econòmic i demogràfic de la població al segle XVIII, així com la societat i la vida quotidiana dels segles XVIII i XIX, les peces corresponents a la col·lecció d'arts decoratives següents han estat restaurades amb aquest motiu:

. Taula de pota de lira, Segle XVIII. Fusta de noguera, 81,5 x 96,5 x 60 cm. MAS, 4418

. Capçal de llit d'època neoclàssica, Segle XVIII. Fusta de bedoll colrada i policromada amb vermell i daurat. 167 x 138,5 x 2 cm. MAS, 4444

. Domènech Soler. *Altar de Sant Isidre*. Aquarel.la sobre cartolina. 43 x 32 cm. MAS, 5875

- A la regidoria de cultura de l'Ajuntament de Sabadell, per a la decoració, l'obra: 10.353, Josep Millas Chia. Vista de Sabadell. Oli sobre tela, 2006. 40'5 x 140'5 cm. 1 er premi Concurs de Pintura Ràpida, Agrupacions Narcís Giralt per l'Aplec de la Salut.

## 2.2.4 MOVIMENT DEL FONDS

### Préstecs concedits

Durant l'any 2007 el MAS cedí en préstec temporal les següents obres del seu fons, així com el permís de reproducció per a les publicacions i material de difusió:

- A la Fundació Caixa Girona, per participar a l'exposició temporal titulada *Dibuixants, humoristes i il·lustradors de La Vanguardia, 1881-2006*, des del 18 de gener a l'11 de març del 2007, les obres següents:
  - Lluís Bagaria, Retrat de pintor Isidre Nonell, c. 1910, tinta xinesa, aiguada i aquarel·la sobre cartolina, 47 x 25 cm.
  - Lluís Bagaria, Retrat de pintor Ramon Casas, c. 1910, tinta xinesa, guaix, pastel i aquarel·la sobre cartolina, 58 x 40 cm.
  
- A la Fundació Privada Joaquim Busquets, per participar a l'exposició temporal titulada *La muntanya de Sant Llorenç*, del 20 d'abril al 8 de juny de 2007, les obres següents:
  - Enric Palà Girvent, *Paisatge*, segon quart del segle XX. Oli sobre taula, 39 x 47 cm. Núm. inv. 510.
  - Joan Vila Cinca, *Cingles de Gallifa*, últim quart del segle XIX. Oli sobre cartró, 40 x 41 cm. Núm. inv.: 204.
  
- Al Museu de l'Empordà de Figueres, per participar a l'exposició temporal titulada *Revers contra anvers. La cara oculta de les obres del museu*, del 28 d'abril al 2 de setembre de 2007, les obres següents:
  - Lluís Molins de Mur, Eixida de la palmera, 1930, oli sobre cartró, 75x58 cm. Núm. d'inv.: 385.
  - Lluís Molins de Mur, Autoretrat, 1930, oli sobre tela, 56 x 45 cm. Núm. d'inv.: 10.308.
  - Manolo Hugué, La cuina, 1913, aquarel·la sobre cartró, 33x41 cm. Núm. d'inv.: 3851.
  - Manolo Hugué, Natura morta, 1919, gouaix sobre paper, 10'5 x 13'54 cm. Núm. d'inv.: 88.
  
- Al Museu d'Història de Sabadell, per participar a l'exposició temporal a l'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria de la Salut, amb motiu de la seva recuperació, durant l'Aplec de la Salut, les obres següents:
  - Camil Fàbregas Dalmau, *Imatge de la Mare de Déu de la Salut*, 1949. Talla de fusta. 82 x 19,5 x 18 cm.
  - Zen, *Fiestas de la Mare de Déu de la Salut*, 1956. Aquarel·la, carbonet o carbó i llapis sobre paper. 100 x 70 cm. Núm. inv. 1787.
  - Ricard Marlet, *Romiatge a l'església de la Salut*, 1954. Matriu xilogràfica: boix tallat a contrafibra. 4,3 x 5 x 2,1 cm. Núm. inv. 3216.

- Al Centro Galego de Arte Contemporánea de Santiago de Compostela per participar a l'exposició temporal titulada *A batalla dos xéneros*, entre el 7 de setembre i el 2 de desembre de 2007, les obres següents:
  - Fina Miralles, *Standard*, 1976. 63 diapositives que conformaren l'acció.
  - Fina Miralles, *Standard*, 1976. 7 diapositives del desenvolupament de l'acció.
  - Fina Miralles, *Emmascarats*, 1976. Selecció de 5 imatges de l'acció.
  - Fina Miralles, *Emmascarats*, 1976. Text de l'autora.
  - Fina Miralles, *Petjades*, 1976. DVD de la filmació de l'acció.
  - Fina Miralles, *Petjades*, 1976. Selecció de 2 imatges de l'acció.
  - Fina Miralles, *Petjades*, 1976. Text de l'autora que formava part de l'acció.
- A l'Obra Social Caixa de Sabadell, per participar a l'exposició temporal titulada *Miquel Carreras (1905-1938). Esforç i reflexió. Memòria d'una ciutat*, del 4 de setembre al 4 de novembre de 2007, l'obra següent:
  - Joan Vila Cinca, *Carambola*, 1916. Oli sobre tela. 65 x 74 cm. Núm. inv. 288.
- Al Museu d'Art de Girona i al Centre Cultural Can Quintana – Museu de la Mediterrània de Torroella de Montgrí, per participar a l'exposició temporal titulada *Francesc Gimeno i els paisatgistes del Montgrí*, a Torroella de Montgrí del 15 de setembre de 2007 al 13 de gener de 2008 i a Girona del 2 de febrer al 25 de maig de 2008, l'obra següent:
  - Francesc Gimeno, *Costa Brava*. Oli sobre tela. 40 x 40 cm. MAS, núm. inv. 33.
- Al Casal de Joves Torreblanca de Sant Cugat del Vallès, per participar a l'exposició temporal titulada *Marc Castelló*, del 26 de setembre al 15 d'octubre de 2007, l'obra següent:
  - Marc Castelló, *Via pública*, 2002. Oli sobre tela. 191 x 150 cm. MAS, 6293.
- A la Fundació Privada Joaquim Busquets, per participar a l'exposició temporal titulada *Pintores de Sabadell*, del 18 d'octubre al 21 de desembre de 2007, les obres següents:
  - M. Teresa Bedós, *Dones fent punta de coixí*, 1907. Oli sobre tela. 66 x 54. MAS, 539.
  - M. Teresa Bedós, *Festa*, 1957. Oli sobre tela. 81 x 65 cm. MAS, 393.
  - Assumpció Oristrell, *Ara Sabadell (xemeneia)*, 1990. Collage sobre paper. 101 x 69,5 cm. MAS, 3051.
- A l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, per participar a l'exposició temporal dedicada a *Antoni Angle*, des del 11 de desembre al 19 de gener del 2008, les obres següents:
  - Antoni Angle, *La Salut*, 1971. Oli sobre tela. 81,5 x 116 cm.
  - Antoni Angle, *Acció Gallot*, 1960. Oli sobre tela. 101 x 81 cm.
  - Antoni Angle, *Sense títol*, 1959. Oli sobre aglomerat de fusta. 96,9 x 130 cm.

- Antoni Angle, *Sense títol*, 1959. Oli sobre tela. 97 x 130 cm.
  - Antoni Angle, *Carretera de Terrassa. Ferran Alsina*, 1967. Oli sobre tela. 89,2 x 130 cm.
  - Antoni Angle, *Sense títol*, 1960. Tècnica mixta sobre paper. 15 x 1,41 m.
  - Antoni Angle, *Gallifa. Casa rectoral*, 1959. Oli sobre aglomerat de fusta. 65 x 88,8 cm.
  - Antoni Angle, *Torla*, 1968. Oli sobre tela. 60,2 x 92,2 cm.
- Al Centre de Cultura de Dones Francesca Bonnemaison de Barcelona, per participar a l'exposició temporal titulada *Dels fons a la superfície*, des del 29 de febrer fins a finals d'abril de 2008, l'obra següent:
    - Laura Albéniz, *Escena galant*, 1910. Pastel, gouache i purpurina sobre paper. 45 x 39,5 cm. Núm. inv. 302.
  - Al Museu Municipal Joan Abelló de Mollet del Vallès, per participar a l'exposició temporal itinerant titulada *El plasticisme espiritual de Francesc Domingo*, des del 17 de maig de 2008 fins a la primera setmana de maig de 2009. Durant aquest període l'exposició es podrà veure al Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, el Museu d'Art de Sabadell, el Museu Thermalia de Caldes de Montbui i el Museu d'Art de Valls, coorganitzadors de la mostra juntament amb l'Oficina de Patrimoni de la Diputació de Barcelona. Les obres objecte de préstec temporal són:
    - Francesc Domingo, *Retrat de Conxita Riera*, 1937. Llapis sobre paper. 39 x 30 cm.
    - Francesc Domingo, *Dona d'esquena*, s.d. Llapis sobre paper. 69 X 54 cm.
    - Francesc Domingo, *Maternitat (dedicat a Francesc Trabal)*, 1926-1929. Llapis sobre paper. 64 x 50 cm.
    - Francesc Domingo, *Noia nua amb poma*, s.d. Llapis sobre paper. 30 x 24 cm.

### Préstecs d'altri

Per l'organització de les exposicions temporals produïdes pel Museu d'Art, sovint és necessari demanar obres en préstec temporal a d'altres entitats o particulars, així com el corresponent permís de reproducció per al catàleg. Aquests préstecs ocasionen tasques de gestió, transport, assegurances, entre d'altres. Així ; durant l'any 2007, sense citar aquelles que formen part d'una exposició itinerant que tenen un tractament de gestió diferenciat, les obres demanades han estat les següents:

- Per l'exposició "ON són les dones? Espais femenins a l'art català, des del 30 de novembre al 28 de febrer del 2007, les obres als prestadors següents:
  - Museu Romàntic Can Papiol. Vilanova i la Geltrú:
    - ventall, primer quart del segle XIX, banya, paper, cabritilla i nacre, 41,5 x 22 x 2 cm
    - ventall, segle XVIII, paper, cabritilla, nacre i metall, 46,5 x 30 x 2 cm
    - ventall, últim quart del segle XVIII, paper, nacre i metall, 51 x 27 x 2,5 cm
    - ventall, segle XIX, metall, paper i cabritilla, 36,2 x 19,2 x 1 cm

- Col·lecció Diputació de Barcelona
  - Manolo Hugué, “Maternitat”, s/d, escultura, 27 x 14 x 14 cm
- Museu Abelló. Fundació Municipal d'Art. Mollet del Vallès
  - Lambert Escaler Milà, “Dona decorant un gerro”, s/d, baix relleu d'escaiola, 39 x 58 cm
  - Pere Ysern Alié, “Dona nua”, s/d, oli sobre tela, 73 x 60 cm
  - Cecili Pla, “Dona malalta al llit”, s/d, Oli sobre tela, 48 x 73 cm
  - Joan Abelló Prat, “La Margarita”, 1948, oli sobre tela, 60 x 100 cm
  - Marià Pidelaserra, “Dues amigues”, s/d, oli sobre tela, 70 x 83 cm
  - Joaquim Mir Trinxet, “Interior de l'església de Sant Vicenç de Mollet”, 1914, oli sobre tela, 73 x 71 cm.
  - Gaspar Camps, “Dones treballant”, 1898, tècnica mixta sobre paper, 33 x 38 cm
  - Ramón Ribas Rius, “Dues ballarines”, s/d, pastel sobre paper, 78 x 64 cm
  - Joaquim Vayreda Vila, “Dona a la vorera d'un riu”, s/d, oli sobre tela, 55,5 x 41 cm
  - Marc Aleu Socies, “Metamorfosis papallones”, s/d, oli sobre tela, 73 x 92 cm
- Col·lecció Dr. Pérez Rosales. Museu Maricel (ConSORCI del Patrimoni de Sitges)
  - Agapit Vallmitjana Abarca, “Figura femenina tocant un instrument musical”, s/d, terracota, 25 x 52 x 20 cm
  - Martí Garcés, “Interior amb figures. Dues dones en un saló”, 1929 oli sobre tela, 120 x 140 cm
  - J. Vidal Quadras, “Figura Femenina”, c. 1920-1935, oli sobre tela, 129 x 98 cm
- Col·lecció Santiago Rusiñol. Museu Cau Ferrat (ConSORCI del Patrimoni de Sitges)
  - Santiago Rusiñol, “Figures femenines”, c.1883, dibuix a llapis, 20,4 x 15 cm
  - Miquel Utrillo, Cartell anunciador del llibre de Santiago Rusiñol “Fulls de Vida”, 1898, Litografia estampada, 102 x 72,5 cm
- Biblioteca Museu Víctor Balaguer. Vilanova i la Geltrú
  - Jaume Planas Gallés, “Noia pelant patates”, 1969, oli sobre tela, 38 x 45,5 cm
  - Ramon Pichot i Soler, “Dona llegint el diari”, 1964, oli sobre tela, 44 x 36 cm
  - Melcior Domenge i Antiga, “Dona amb fus”, 1.939, oli sobre tela, 43 x 30 cm
  - Joaquim Sunyer Miró, “Mercat”, 1904, Oli sobre fusta, 31 x 41 cm
  - Rafael Martínez i Padilla, “Pati andalús”, 1956, oli sobre tela, 52,5 x 63,5 cm
  - Joan Cardona Lladós, “Can-Can”, 1956, oli sobre taula, 55 x 43,5 cm
  - Rafael Benet Vancells, “La terrassa o l'ombrada”, oli sobre tela, 27 x 35 cm

- Museu de Granollers
  - Joan Torrabadell, “Nens llegint un llibre”, 1957, Aquarel·la sobre paper, 48,3 x 64,4 cm
  - Joan Torrabadell, “Dones cosint”, 1957, Aquarel·la sobre paper, 60,5 x 50 cm
  - Dionís Baixeras i Verdaguer, “Escena marinera”, s/d, pastel s/ paper, 47 x 58,5 cm
  - Francesc Guinart Candelich, “El berenar”, s/d, oli sobre tela, 100 x 82 cm
  
- Thermalia. Museu de Caldes de Montbui
  - Ignasi Mundó, “El dinar”, 1942, oli sobre tela, 30 x 40 cm
  - Olga Sacharoff, “Noies a la finestra”, c. 1910-1914, gouache, 53 x 41 cm
  - Manolo Hugué, “Rosa prenent el sol”, 1945, dibuix sobre paper, 32 x 24 cm
  - Ignasi Mundó, “Floristes”, s/d, oli sobre fusta, 26 x 18 cm
  - Javier Vilató, “Dona amb cignes”, 1955, Tinta i aquarel·la sobre paper, 20 x 25,5 cm
  - Josep Obiols, “Nu”, 1932, gouache- pastel, 40,5 x 57,5 cm
  
- Museu de Terrassa
  - Fèlix Mestres Borrell, “Cambra nostra”, c. 1932, oli sobre tela, 58 x 75 cm
  - Laureà Barrau, “Taller de modistes”, c.1928, oli sobre tela, 25,5 x 33 cm
  - Laureà Barrau, “Dones fregant el terra”, c.1954, oli sobre tela, 80 x 65,5 cm
  
- Museu Municipal de Molins de Rei
  - Miquel Carbonell i Selva, “Interior”, c. 1883, oli sobre tela, 55 x 36 cm
  
- Museu de Vilafranca – Museu del Vi . Col·lecció Manuel Trens
  - Josep Masriera Masnovens, “Dona mirant el jardí”, s/d, oli sobre tela, 55,5 x 42 cm
  - Enric Casanovas, “Dona en una vinya”, s/d, Dibuix al llapis i aquarel·la, 41 x 38,5 cm
  
- Museu A.Ortadó-R.Maymó (Cerdanyola del Vallès) / Ajuntament de Cerdanyola del Vallès
  - Josep de Togores i Llach, “Un borratxo”, c. 1910-1911, oli sobre tela, 197,6 x 130,6 cm
  
- Museu de la Pell d'Igualada i Comarcal de l'Anoia
  - Gaspar Camps, “Les bugaderes”, 1894, Oli sobre tela, 78 x 118 cm
  
- Museu de Mataró
  - Segundo Matilla, “Dones en el mercat”, s/d, Oli sobre tela, 19 x 12 cm
  - Lluís Beut i Lluch, “Dona amb càntir”, c. 1873, oli sobre tela, 60 x 33 cm
  - Lluís Muntané, “Nu femení”, s/d, oli sobre tela, 94 x 81 cm.

- Museu de l'Estampació de Premià de Mar
    - La Sedera Franco-Española, Mostrari de dissenys originals per a l'estampació tèxtil, c. 1900-1925, Gouache, aquarel·la i tinta xinesa sobre paper, 38 x 32 x 4 cm. Dipòsit de la Generalitat de Catalunya
  - Museu Municipal de Nàutica – Patronat Municipal del Masnou
    - Vicenç Oliveres, “Minyona dormint” , circa 1891, oli sobre tela, 54 x 44 cm
    - Vicenç Oliveres, “ Estudi del pintor”, s/d, Oli sobre tela, 58 x 43 cm
  - Museu d'Història de l'Hospitalet / Ajuntament de l'Hospitalet
    - Esther Boix, “Dona que frega”, 1965, Gravat sobre paper, 64,2 x 49,2 cm
    - Claude Collet, “Figura i coloms”, 1967, oli sobre taula, 60 x 73 cm
  - Museu Torre Balldovina. Santa Coloma de Gramanet
    - Micaela Flores Amaya (La Chunga, “La chungu baila”, 1993, Aquarel·la sobre paper, 70 x 50 cm
  - Museu Comarcal de Manresa – Ajuntament de Manresa:
    - Josep Mestres Cabanes, “Familia a la Llotja del Liceu”, 1981, inacabada, oli sobre tela, 81 x 100 cm
  - Al Museu de Badalona:
    - Lola Anglada, “A la font”, 1957, Aquarel·la sobre paper, 29 x 22,5 cm
- Per l'exposició “Alfons Borrell o la celebració del color”, des del 13 de març al 20 de maig del 2007, les obres als prestadors següents:  
A Alfons Borrell:

1. *Pintura*, 1955. Oli sobre tela, 81 x 101 cm.
2. *Pintura*, 1955. Oli sobre tela, 82'5 x 101'5 cm.
3. *Pintura*, 1957. Oli sobre tela, 65x80'5 cm (sense marc).
4. *Pintura*, 1957. Oli sobre tela, 102x82'5 cm. 3.000,00 €
5. *Sense títol*, c.1960. Oli sobre tela, 90x150 cm (sense marc).
6. *Sense títol*, 1960. Oli sobre cartró, 75'5x105 cm (sense marc).
7. *Sense títol*, 1961. Oli sobre tela, 89x116 cm. (sense marc).
8. *Sense títol*, 1962. Oli sobre tela, 80x99 cm.(sense marc).
9. *Sense títol*, 1976. Acrílic i pastel sobre tela, 81x100 cm. (sense marc).
10. *22.2.77*, 1977. Acrílic i pastel sobre tela, 54x65 cm (sense marc).
11. *12.9.77*, 1977. Acrílic sobre tela, 130x162 cm. (sense marc).
12. *11.8.78*, 1978. Acrílic sobre tela, 114x146 cm. (sense marc).
13. *22.XI.78*, 1978. Acrílic sobre tela, 114x146 cm. (sense marc).
14. *Sense títol*, 1979. Acrílic sobre tela, 60x73 cm. (sense marc).
15. *14.8.79*, 1979. Acrílic sobre tela, 73x92 cm. (sense marc).
16. *10.X.80*, 1980. Acrílic i pastel sobre tela, 89x116 cm. (sense marc).
17. *31.5.82*, 1982. Acrílic sobre tela, 130x195 cm. (sense marc).
18. *24.6.82*, 1982. Acrílic sobre tela, 81x100 cm. (sense marc).
19. *10.7.82*, 1982. Acrílic sobre tela, 73x92 cm. (sense marc).
20. *6.9.1982*, 1982. Acrílic sobre tela, 54x65 cm (sense marc).
21. *Avilés – 2 (3.4.1984)*, 1984. Acrílic sobre tela, 81x100 cm. (sense marc).
22. *31.8.84*, 1984. Acrílic sobre tela, 81x100cm. (sense marc).
23. *23.10.84*, 1984. Acrílic sobre tela, 73x100 cm. (sense marc).
24. *Sense títol II (16.4.85)*, 1985. Acrílic sobre tela, 160x195 cm. (sense marc).
25. *23.4.85*, 1985. Acrílic sobre tela, 160x195 cm. (sense marc).

26. 30.4.87, 1987. Acrílic sobre tela, 81x100 cm. (sense marc).
27. 15.XI.87, 1987. Acrílic i collage sobre tela, 170x201 cm. (sense marc).
28. 8.2.88, 1988. Acrílic i collage sobre tela, 170x200 cm. (sense marc).
29. 30.8.88, 1988. Acrílic i collage sobre tela, 160x195 cm. (sense marc).
30. 1.1.89, 1989. Acrílic i collage sobre tela, 130x162 cm. (sense marc)
31. 21.6.91, 1991. Acrílic sobre tela, 170x195 cm. (sense marc).
32. 26.7.1991, 1991. Acrílic sobre tela, 195x240 cm. (sense marc).
33. 1.XI.97, 1997. Acrílic sobre tela, 97'5x130'5 cm. (sense marc).
34. 20.8.00, 2000. Acrílic sobre tela, 160x200 cm. (sense marc).
35. 18.IX.2006, 2006. Acrílic i collage sobre tela, 160x200 cm. (sense marc).
- A Jordi Borrell:
- 13.5.84, 1984. Acrílic sobre tela, 97/130 cm. (sense marc).
- A Ricard Borrell:
- *R de Rosa* (7.5.97), 1997. Acrílic sobre tela, 160x200 cm. (sense marc).
- A Montserrat Alia:
- *Sense títol*, 1959. Oli sobre tela, 125'5x125 cm.
- A la Família Balsach:
- *Pintura*, 1960. Oli sobre tela, 98x131 cm.
- A la Galeria Joan Prats:
- 17.VI.2003, 2003. Acrílic sobre tela, 160x200 cm. (sense marc).
  - 15.VIII.2003. Acrílic sobre tela, 160x200 cm. (sense marc).
- A Manel Guerrero:
- 15.3.89, 1989. Acrílic i collage sobre tela, 130x162 cm. (sense marc).
  - 24.X.91, 1991. Acrílic i collage sobre tela, 46x55 cm. (sense marc).
- Per l'exposició "La peça robada 1974 – 2007. Miquel Forrellad. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis", des del 10 d'abril al 28 de maig, les obres als prestadors següents:
- A Agnès Pascual:
    - Sura 18 (la caverna). Sèrie crèdit morale, 1989-91: sures, 1990. Tècnica mixta sobre tela. 130 x 130 cm.
    - Àlamort (3). 1998-2001. Tècnica mixta sobre fusta. 90 x 60 cm
  - A Àngels Ridaó:
    - Miquel Forrellad, Tassos. Pintura.
  - A Antoni Quintana:
    - Vers u-3. Sèrie Al-legories del dubte, 1988, Tècnica mixta sobre tela, 220 x 180 cm.
  - A Bel Forrellad:
    - TPF-11. 1989. Cartró sobre fusta, 65 x 55 cm.
    - Sense edificis-8 (Viure sense edificis (1)), 1987. Oli sobre tela. 324 x 130 cm.
    - Pomes i gerro verd, 1975. Oli sobre tela, 54 x 65 cm.
  - A Beth Giravent:
    - Miquel Forrellad, Pintura.
  - A Cecília Gabarró :
    - Matèria degollada-7, 1988 .
  - A l'Obra Social Caixa Sabadell:



- Quadre Exergònic-2. Sèrie Matèria degollada, 1988, Tècnica mixta i cola cremada sobre fusta, 130 x 130 cm.
  - A Helena Forrellad:
    - Sura 25 (El criteri), 1987-89. Tècnica mixta sobre tela. 130 x 130 cm.
  - A Marisol Roig i Jaume Pascual:
    - Kochi-Madurai (díptic), 2001. Tècnica mixta sobre fotografia, 130 x 130 x 12 cm.
  - A Joan Forrellad:
    - Cingle. Sèrie Rodes, 1998. Tècnica mixta sobre fusta, 220 x 180 cm.
    - Sírputa, 1998. Tècnica mixta sobre fusta, 195 x 114 cm.
  - A Llorenç Roviras:
    - Agra . Sèrie Viure sense edificis, 1986-87, Oli sobre tela. 114 x 146 cm.
  - A Mireia Munné:
    - Sacrebleu, 1998. Tècnica mixta. 30 x 40 cm.
  - A Neus Prat:
    - Delta. Sèrie lode, 1998-2000. Tècnica mixta i fotografia sobre fusta, 100 x 100 x 8 cm.
  - A Pere López:
    - TPF-9, 1989. Tècnica mixta sobre fusta, 70 x 70 cm. (aprox).
    - s.t., s.d. Tècnica mixta sobre tela, 80 x 80 cm. (aprox).
  - A Robert Ferrer:
    - Límits-3, 1989. Cartró. 120 x 15 cm.
- Per l'exposició "Matèria poètica. Col·lecció d'Art Contemporani de la Fundació "La Caixa", des del 31 de maig al 16 de juliol, les obres següents:
1. Canogar, Rafael, Sin título, 1957, Óleo sobre lienzo, 146 x114 cm.
  2. Canogar, Rafael, Menino , 1960 , Óleo sobre lienzo , 146 x114
  3. Canogar, Rafael , Joyo , 1959 , Óleo sobre lienzo , 200 x150 cm
  4. Chirino, Martín, Vientos III , 1964, Hierro , 39 x38,5 x10,5 cm
  5. Cuixart, Modest , Sin título, 1947 , Óleo sobre cartón entelado , 65,5 x 50,5 cm.
  6. Cuixart, Modest , Graphisme , 1956, Técnica mixta sobre madera , 54 x64,6 cm
  7. Feito, Luis , Sin título , 1964 , Óleo sobre lienzo , 97 x130 cm .
  8. Feito, Luis , Blanco y negro , 1965 , Técnica mixta sobre lienzo , 71 x92 cm .
  9. Guerrero, José , Rojo y negro , 1964 , Óleo sobre lienzo , 133 x224 cm .
  10. Hernández Pijuan, Joan , Pintura 3-63 , 1964 , Óleo sobre tela , 130 x97 cm .
  11. Millares, Manuel , Homúnculo , 1960 , Técnica mixta sobre arpillera , 162,5 x 131 cm .
  12. Muñoz, Lucio , Sin título , 1959 , Óleo sobre madera , 100 x70 cm .
  13. Muñoz, Lucio , Composición , 1959 , Óleo sobre madera , 70 x100 cm .
  14. Oteiza, Jorge ,Subproducto móvil de la desocupación de la esfera ,1957-1958 , Acero forjado , 30 x22 x22 cm.
  15. Oteiza, Jorge ,Caja vacía , 1958 , Acero ,52 x43,9 x43 cm .
  16. Ponç, Joan , Sin título ,1947 , Óleo y guache sobre papel , 100 x70 cm .
  17. Saura, Antonio , Cota , 1959 , Óleo sobre lienzo , 162 x130 cm .
  18. Saura, Antonio , Edith , 1961 , Óleo sobre lienzo , 195 x130 cm .
  19. Saura, Antonio , Grande nue , 1960-1961 , Oleo sobre lienzo , 195 x237 cm .

20. Tàpies, Antoni , Grisos amb traços negres, núm. XXXIII , 1955 ,Técnica mixta sobre lienzo , 162,5 x 130 cm
21. Torner, Gustavo , Blanquísimo -con chararra , 1961-1962 ,Técnica mixta sobre lienzo , 62 x51 cm

- Per l'exposició "La Sala Tres, en la ruta de l'art alternatiu a Catalunya", des del 5 de setembre al 9 de desembre, les obres següents:

- A Montserrat Comes
  - Benet Ferrer, *Mostrari I*, 1972. Terra cuita i acrílic. 11 peces de 8x8cm.
- A Benet Ferrer
  - Benet Ferrer, *3 paperines estripades*, 1973. Terra cuita tenyida i acrílic. 17x13cm.
  - Benet Ferrer, *Paperina amb rètol*, 1973. Terra cuita, engalba i acrílic. 35 x 25 cm cm.
  - Benet Ferrer, *Sèrie de 4 paperines*, 1973. Terra cuita tenyida. 35x25cm.
  - Benet Ferrer, *Sèrie de 4 paperines*, 1973. Terra cuita tenyida. 29,5x15cm/20x16cm.
  - Benet Ferrer, *Sèrie de 4 paperines*, 1973. Terra cuita tenyida. 17x13cm.
  - Benet Ferrer, *Martell*, 1973. Terra cuita, engalba i acrílic. 32 x 15 cm.
  - Benet Ferrer, *Bidó-Groc*, 1973. Terra cuita i acrílic. 24x24x32cm.
  - Benet Ferrer, *Sabates grises aixafades per les puntes*, 1973. Terra cuita, engalba, esmalt i acrílic. 29x8x10cm.
  - Benet Ferrer, *Bidó-verd*, 1974. Terra cuita, engalba i acrílic. 24x24x32cm.
  - Benet Ferrer, *Bidó amb rètol*, 1974. Terra cuita, engalba i acrílic. 24x24x32cm.
  - Benet Ferrer, *Capacitat d'una rajola*, 1974. Terra cuita i fusta. 58x40x28cm.
  - Benet Ferrer, *8 esponges grogues*, 1974. Terra cuita, tela esmeril, paper i acrílic. 14 x 9,5 x 2,5 cm cada una.
  - Benet Ferrer, *Cadena*, 1974. Terra cuita i acrílic. 785x6x6,5cm.
  - Benet Ferrer, *Motllura aixafada*, 1974. Terra cuita, engalba, esmalt i acrílic. 40x34,5x3,5cm.
  - Benet Ferrer, *Paperina amb rètol*, 1972. Terra cuita, engalba i acrílic. 29,5 x 15 cm.
  - Benet Ferrer, *Drap núm. 1*, 1972. Terra cuita i acrílic.
  - Benet Ferrer, *Drap núm. 2*, 1974. Format per dues peces gran i una de petita. Terra cuita i acrílic.
  - Benet Ferrer, *Drap núm. 3*, 1974. Terra cuita tenyida i acrílic. 30 x 21 x 14 cm.
  - Benet Ferrer, *Drap núm. 4*, 1974. Terra cuita tenyida i acrílic. 56 x 24 x 24 cm.
  - Benet Ferrer, *Drap núm. 5*, 1974. Terra cuita tenyida i acrílic. cuita i acrílic.
  - Jové-Verdaguer-Galí, *Mostra d'art efímer*, 1973 (imatges).
  - Diapositives: *Muntatge de l'exposició d'Alfons Borrell a la Sala Tres*.
  - Tampó de la Sala Tres, 1972.
  - Full de sala: *Lluís Utrilla 1971-73. Accions tàctils – lectures – oclusions*, 1973.
  - Obra original: *La Documenta*, 1973.
  - Diapositives: *Reportatge de l'acció Jové-Verdaguer-Galí*, 24/02/1973.
  - Diapositives: *Muntatge de l'exposició d'Alfons Borrell*, 1974.
  - Diapositives: Fina Miralles, *Translacions*, 1974.

- Publicació: Victòria Combalia, *Del minimalismo al conceptual*, 1974.
- Diapositives: *Muntatge de l'exposició Benet. Objectes de terra cuita*, 1974
- Invitació: *Reproduccions*, 22/02/1975.
- A Josep-Ramon Bach
  - Benet Ferrer, 3 paperines estripades, 1973. Terra cuita tenyida i acrílic. 17x13cm.
  - Fotografia: muntatge de l'exposició de Gerard Sala, 1972.
  - Francesc Casas, fotografia de l'exposició *Viladecans*, 1973
- A Rafael Tous
  - Benet Ferrer, 2 *Sabates marrons*, 1973. Terra cuita, engalba i acrílic. 26x8x10cm.
  - Benet Ferrer, *Barret negre*, 1973. Terra cuita i oli. 32x28x12cm.
  - Benet Ferrer, 3 *Desembussadors*, 1974. Terra cuita, engalba i acrílic. 28 x 12 /unitat.
  - Jordi Pablo, *Pintes despentinades*, 1970. 3 x 15 / unitat.
  - Jordi Pablo, *Publicitat encapsada*, 1970. 4x6x4 i 3x12x2,5cm.
  - Jordi Pablo, *Taula de bar tancat amb cadires a sobre*, 1970. 15x15x14 cm.
  - Jordi Pablo, *Tres regles de quinze centímetres*, 1970. 26x1, 11,5x3 i 8x2 cm.
  - Jordi Pablo, *Tres parells de sabates*, 1970. 16x16x13 cm.
  - Jordi Cerdà, *Colors encapsats*, 1974. 10 caps de plàstic transparent. 7x9x2cm / unitat.
  - Jordi Cerdà, *Mort de Franco*, 1975. 7 caps de plàstic transparent amb fotografia b/n. 7x9x2cm /unitat.
  - Jordi Cerdà, *Capses poesia*, 1977. 13 caps de metacrilat amb objectes petits + 4 caps de metacrilat amb objectes grans.
  - Jordi Cerdà, *Definició del cos*, 1977. 5 unitats.
  - Jordi Cerdà, *Corot i els gasos nobles*, 1977. 6 unitats.
  - Jordi Cerdà, *Capses números*, 1977. 10 unitats.
  - Jordi Cerdà, *Penjadors, postals i corbates*, 1977. 9 unitats.
  - Francesc Abad, *Homenatge a l'home del carrer*, 1977. 22 heliografies (60x43cm/unitat) + gravació en cinta + text explicatiu.
  - Fina Miralles, *Sèrie Matances: Tres esquemes de mort artificial*, 1977. Fotocomposició (tríptic). 68x200cm.
  - Joan Rabascall, *Eleccions Show*, 1978. Sèrie de 240 diapositives + gravació sonora.
- A Teresa Solà:
  - Benet Ferrer, *Vestit*, 1974. Terra cuita tenyida i acrílic. 57,5x43cm.
  - Benet Ferrer, *Paperina amb rètol*, 1973.
- A Jordi Pablo:
  - Jordi Pablo, *Peu artificial*, 19 d'octubre de 1972. Raspall, taló de sabata i caixa de cartró. 20x8x8 cm.
  - Jordi Pablo, *Antitallable*, 16 de març de 1974. Tisores i fulla d'afaitar. 20x10x3 cm.
  - Jordi Pablo, *Fruita-ampolla*, 20 d'octubre de 1972. Ampolla i fruita de plàstic. 20x10x10 cm.
  - Jordi Pablo, *Dues composicions per a calçador*, 22 d'abril de 1973. 30x15x15 cm.
  - Jordi Pablo, *Pinta forquilla*, 3 de setembre de 1973 i setembre de 1978 (2 versions). Pinta i forquilla de plàstic i metàl·lica. 20x20x5 cm.

- Jordi Pablo, *Plat-llauna*, 17 de setembre de 1972. Plat de plàstic retallat. 25x25x5 cm.
- Fotografies: muntatge *Jordi Pablo. Deformar la naturalesa de lo funcional*, 1974.
- A Antoni Verdaguer:
  - Jové-Verdaguer-Galí, *Mostra d'art efímer*, 1973 (pel·lícula en super 8).
  - 6 Fotografies: exposició i muntatge *Jové-Verdaguer-Galí*, 24/02/1973.
- A Pere Perarnau:
  - Josep Domènech, *Vasos tapant un mosquit*, 1976.
  - Josep Domènech, *Sense títol*, 1976.
- A Manel Gili :
  - Benet Ferrer, *Desembussador blau*, 1974. Terra cuita, engalba i acrílic. 23 x 23,5 x 11 cm.
  - Josep Domènech, *Sense títol*, 1976. 11,5 x 25,5 x 12,3 cm.
  - Cartell: exposició *Viladecans. Entornament i objectes*, 1976. 59,5 x 18 cm.
- A Josep Sarsanedas :
  - Josep Domènech, *Natura morta*, 1976.
- A Maia Creus / M. Masclans:
  - Josep Domènech, *Sense títol*, 1976.
  - Invitació: Muntatge exposició *Concha Jerez Significación del estilo. Propuesta basada en la recuperación de 12 hojas de periódico.*
  - Postal: *El far/lo del Poder (joder, moder).*
  - Circular: Dissolució del primer equip gestor de la Sala Tres.
  - Invitació: *Jordi Pablo. Deformar la naturalesa de lo funcional.*
  - Full de sala: Lluís Utrilla, *Ambients-Accions-Lectures.*
  - Manifest: *L'exposició d'art nou català*, 1972.
  - Invitació: *Manuel Duque*, 1973.
  - Invitació: *Lluís Utrilla 1971-73. Accions tàctils – lectures – oclusions*, 1973.
  - Invitació: exposició *Jové – Verdaguer – Galí*, 24/02/1973.
  - Díptic: Victòria Combalia, *La Documenta*, 07/04/1973.
  - Invitació: exposició *Benet. Objectes de terra cuita*, 1974.
  - Catàleg: *Alfons Borrell*, 1974.
  - Invitació: exposició *Robert Llimós*, 01/01/1974.
  - Invitació: exposició *Fontanals*, 26/01/1974.
  - 2 Invitacions: *Alfons Borrell*, 20/04/1974.
  - Publicació: Carlos Pazos, *Ràfols Casamada*, 03/1975.
  - Invitació: exposició *Pep Domènech. Sala 2*, 1976.
  - Invitació: exposició *Josep M. figueres. Poemes visuals*, 02/10/1976.
  - Full de sala: exposició *Francesc Abad. L'home del carrer*, 1977.
  - Invitació: exposició *Eulàlia Grau ...Inventemos también nosotros*, 1977.
  - Targeta/invitació: exposició *Francesc Abad. Imatges. L'home del carrer*, 1977.
  - Full de sala: exposició *Josefina Miralles. Matances*, 08/03/1977.
  - Invitació: exposició *Eulàlia pintures 77-78. Orden público. Discriminación de la mujer*, 1978.
  - Invitació: exposició *Carles Pujol*, 1978.
  - Invitació: exposició *Fernando Megias. Sistemas 2 – Instal·lació*, 10/02/1978.

- Cartell / invitació: exposició *Elecciones (Joan Rabascall). Elecciones-crisi (Francesc Abad, Ramon Santos)*, 08/03/1978.
- Publicació: *Del Minimalismo al Arte Conceptual*, 1973.
- A Ramon Parellada:
  - Jordi Benito, *Mal-son. Las camas de la muerte*, 1977. 40x40cm/unitat.
- A Araceli Miralles:
  - Fina Miralles, *El gos era*, 1977. Fotocomposició.
- A Eulàlia Grau:
  - Eulàlia Grau, *Discriminació de la dona*, 1977. 5 serigrafies sobre plàstic. 3 serigrafies de 50x70cm cadascuna i 2 serigrafies de 70x50cm cadascuna.
  - Eulàlia Grau, *Inventemos también nosotros*, 1977. 21 fotografies en b/n sobre fusta (70x50cm/unitat) més 19 textos sobre fusta (50x15cm/unitat).
  - Eulàlia Grau, muntatge de l'exposició *...Inventemos también nosotros*, 1977. Fotografies i collage (llibre).
- A Ramon Santos:
  - Abad / Santos, *Elecciones Crisis*, 1978. 2 sèries de 66 diapositives b/n + cinta de so.
  - Document de treball: Ramon Santos, Gómez-Santos. "*Epíleg dels condicionaments*",.
  - Invitació: exposició Gómez-Santos. "*Epíleg dels condicionaments*", 1977.
  - Fotografies: muntatge de l'exposició Gómez-Santos. "*Epíleg dels condicionaments*", 1977.
  - Full de sala: exposició Gómez-Santos. "*Epíleg dels condicionaments*", 1977.
  - Cartell: exposició *Elecciones (Joan Rabascall). Elecciones-crisi (Francesc Abad, Ramon Santos)*, 1978.
- A Francesc Torres:
  - Francesc Torres, *Escenografia del treball*, 1977. Carpeta original i negatius.
- A Anna Lizaran:
  - Fina Miralles, *Sèrie Matances: L'amor, la mort*, 1977. Fotocomposició.
- A Juli Hardisson :
  - Fina Miralles, *Sèrie Matances: El gos amb màscara de gas*, 1977. Fotocomposició.
- A Jordi Coll (Galeria G):
  - Fina Miralles, *Sèrie Matances: La Guineu*, 1977. Fotocomposició.
- A Àngels Ribé:
  - Àngels Ribé, *No puc tornar a casa*, 1977. Dues sèries de 80 diapositives.
- A Antoni Marquès:
  - Full d'invitació exposició *Muntadas. Emissió/Recepció*.
  - Manifest *Grup S.A. Conseqüències d'un Medi*, 1976.

- Full d'invitació: *Grup S.A. Conseqüències d'un Medi*, 08/05/1976.
  - Invitació: *Joaquim Chancho*, 22/05/1976.
  - Full d'invitació: *Jordi Cerdà. Performance reflexiva*, 1977.
  - Targeta / invitació: *Jordi Benito Mal-son. Las camas de la muerte (Goya)*, 1977.
  - Full d'invitació: *Francesc Torres "Escenografia dels oficis"*, 1977.
  - Postal: *Francesc Torres mostra els seus treballs "Espais irregulars en la solitud del no res"*, 20/01/1977.
  - Full d'invitació: *Procés de transformació universal vers el primer plor de naixença*, 22/01/1977.
  - Invitació: *In-cout Manuel Valls (fotografia: Manuel Úbeda)*, 12/03/1977.
  - Full d'invitació: *Jordi Cerdà. Objectes i capsas*, 20/10/1978.
- A Josep Boadella:
    - Full de mà: *Ferran García Sevilla. Semblança/Contacte*, 14/12/1974. Impressió en cartolina.
  - A Carles Pazos :
    - Fotografia: muntatge a la Sala Tres de l'exposició *Pazos. Perfum*, 1973.
  - A Carles Pujol :
    - Instal·lació a la Sala Tres de Carles Pujol, 04/1978. 6 Diapositives de 35 mm.
  - A Carles Raurich:
    - Fotografies: exposició *Sala Tres exposa a la Sala Tres 1972-1974*.
    - Fotografies: exposició *La Documenta*.
    - Fotografies: muntatge *Reproduccions Josep Domènech (instal·lació)*.
    - Fotografies: muntatge *L'entorn de Ràfols Casamada. Instal·lació*, 1975.
    - Fotografies: exposicions *Fina Miralles i Ràfols Casamada*.
  - A Francesc Abad:
    - Fotografies: inauguració *Francesc Abad. Homenatge a l'home del carrer*.
    - Obra original: *Peça*, 07/03/1973.
  - A Francesc Fayos:
    - Benet Ferrer, *Desembussador*, 1974. Terra cuita, engalba i acrílic.
    - Díptic/tríptic: exposició *Lluís Utrilla – anys 1971-73*, 17/1/1973.
    - Full de sala: *Benet. Objectes de terra cuita*, 10/1974.
    - Manifest: *Josep Domènech Obres de 1967 a 1976, No és art qualsevol cosa i Artistes Reunits*, 1976.
  - A Oriol Vilapuig (Col·lecció Manuel Duque) :
    - Fotografia: exposició *Manuel Duque*, 1973. Imatge positivada en b/n.
  - A Gerard Sala :
    - Fotografies: muntatge exposició *Gerard Sala*, 12/1972.
  - A Joan Carles Garriga:
    - Fotografies: Grup Taloutal, *La integració d'un roc o la història d'un home dur*, 1977.

- Fotografies: muntatge del Grup Taloutal, *La integració d'un roc o la història d'un home dur*, 1978
- A Jordi Cerdà :
  - Jordi Cerdà, *Nas-mocs*, 1977. Penjadors de fusta, agulles d'estendre, mocador de fil i pintura. 60 x 44 cm.
  - Jordi Cerdà, *Pell-suor*, 1977. Penjadors de fusta, agulles d'estendre, mocador de fil i pintura. 60 x 44 cm.
  - Fotografies: muntatge *Jordi Cerdà. Objectes i capsos*. 7 Positivats en color. 10 x 14 cm.
  - Fotografies: exposició *Performance reflexiu*, 12/02/1977. 4 Positivats en b/n i color. 10 x 14 cm.
- A Josep M. Figueres :
  - Filmació en super 8, *Poemes visuals*, 1976.
- A Josep Madaula :
  - Fotografies: acció teatre *Procés de transformació universal vers el primer plor de naixença o vull veure com sóc en el...*, 1977.
  - Fotografies: muntatge Grup Taloutal, *La integració d'un roc o la història d'un home dur*, 1978.
  - Cartell: Grup Taloutal, *La integració d'un roc o la història d'un home dur*, 1978
- A Llorenç Balsach:
  - Invitació: Espais Sonors Llorenç Balsach, 25/10/1975.
  - Document: *Relacions Forma-Obra*, 1977.
- A Manuel Costa :
  - Invitació: exposició *Del minimalisme a l'art conceptual*.
  - Invitació: exposició *Gerard Sala. Sala Tres*, 16/12/1972.
  - Invitació: exposició *Guinovart*, 13/01/1973.
  - Invitació: exposició *Viladecans*, 20/10/1973.
  - Invitació: exposició *Benet. Objectes de terra cuïta*, 01/06/1974.
  - Invitació: exposició *L'entorn de Ràfols Casamada*, 19/04/1975.
  - Invitació: exposició *Josep Domènech. Reproduccions*, 03/05/1975.
  - Invitació: exposició *Miquel Vilà. Gravats*, 14/02/1976.
  - Invitació: exposició *Puertolas*, 13/03/1976.
  - Invitació: exposició *Viladecans. Entornament i objectes*, 10/04/1976.
  - Invitació: exposició *Abad – Benito*, 19/06/1976.
  - Invitació: exposició *Albert Girós. Lectura d'una acció (Peça d'acció III)*, 01/12/1978.
- A Marc Castells :
  - Díptic/tríptic: *Morfologia General*, 17/05/1974.
  - Manifest: Antoni Clapés, *Sala Tres exposa a la Sala Tres (1972-1974)*, 01/1975.
  - Manifest: Col·lectiu Sala Tres, *Dissolució del primer equip gestor de la Sala Tres*, 15/01/1975.

- A Victòria Combalia:
    - Invitació: exposició *Miquel Gasull-Ramon Roses. MGB Moriren per voluntat pròpia*. 20 x 15,5 cm.
    - Document de treball: Lluís Utrilla, *Accions tàctils*, 1972-73. Quadern amb fotografies.
    - Document de treball: Ferran García Sevilla, *Sèrie Semblança/Contacte*, 1974. 24 fulls impresos. 31,5 x 21,5 cm.
    - Document de treball: A. Muntadas, *Emision-Recepción*, 1974 Barcelona-Madrid. 5 diapositives.
    - Document de treball: Ferran García Sevilla, *Viatge a Madrid*, 1974.
  - A Lluís Utrilla:
    - Lluís Utrilla, *Selecció de diapositives de les seves obres*.
  - A Acadèmia de Belles Arts de Sabadell :
    - Invitació a l'exposició *Pazos. Perfum*, 1973. 14,8 x 10,7 cm.
    - Full d'invitació a l'exposició *Ferran García Sevilla. Semblança/Contacte*, 1974. 24,8 x 16,9 cm.
    - Full d'invitació: *La Sala Tres exposa a la Sala Tres (1972-1974)*, 1975. 24,4 x 15,7 cm.
  - A Montserrat Boqué :
    - Benet Ferrer, *Marc amb drat*, 1973. Terra cuita i fusta.
  - A Mercè Santacana:
    - Benet Ferrer, *Sense títol*, 1973.
  - A Adelina Prat:
    - Benet Ferrer, *Desembussador*, 1974. Terra cuita, engalba i acrílic.
  - A Núria Taulé:
    - Benet Ferrer, *Desembussador*, 1974. Terra cuita, engalba i acrílic.
- Per l'exposició "Josep M. Brull. L'artista, el mestre, l'home", des del 20 de desembre al 2 de març del 2008, les obres als prestadors següents:
- Al Gremi de Fabricants:
    - Naixement i pessebre del pare de Josep M. Brull.

## 2.2.5 PERMISOS DE REPRODUCCIÓ DE LA COL·LECCIÓ

### Permisos de reproducció de la col·lecció

Durant l'any 2007 s'han atorgat diversos permisos de reproducció a persones i entitats, en destaquem els següents:

- Totes aquelles obres deixades en préstec temporal per a exposicions organitzades per altres entitats públiques i privades. Veure apartat préstecs temporals.



- A Grupo Edaf (Editorial Edaf SL), de Madrid, per reproduir a l'interior d'un llibre que estan preparant sobre Sant Jordi, en llengua catalana, l'obra següent:
  - Antoni Estruch, "Corpus de Sang", 1907. Oli sobre tela, 262 x 404 cm.
- A Iniesta Editor de Barcelona, per reproduir en una monografia sobre Rafael Durancamps, de la col·lecció de biografies *Gent Nostra*, l'obra següent:
  - Rafael Durancamps, *Retrat d'Eugeni d'ors*, 1954. MAS, 107.

### **3. EL FONS DEL MUSEU D'HISTÒRIA**

#### **3.1 Objectius**

- Intensificar el programa de **reordenació i documentació** de les col·leccions.
- Continuar el programa de **restauracions** dels fons en relació al programa d'exposicions i a les actuacions de conservació preventiva.
- Gestionar les **ofertes de donació** i promoure l'**adquisició i recol·lecció** de béns mobles d'interès museístic.
- Gestionar el **dipòsit dels materials procedents de les excavacions arqueològiques** que es realitzen al terme municipal.
- Gestionar els **préstecs** dels fons que sol·licitin altres entitats i institucions amb destinació a exposicions.
- Continuar el programa de **conservació preventiva del magatzem** del carrer d'Agricultura.
- Gestionar les **consultes** dels objectes del fons per part d'especialistes.

#### **3.2 Actuacions**

##### **3.2.1 CONSERVACIÓ I RESTAURACIÓ**

###### **Mesura i control de les dades climàtiques del magatzem del c. Agricultura**

S'ha continuat efectuant l'enregistrament de les dades ambientals – HR i Temperatura- en el Magatzem del MHS.

S'ha seguit efectuant el manteniment i canvi dels filtres del sistema de ventilació d'aire forçat i també el manteniment de l'aparell deshumificador. Tots dos sistemes estan ubicats al soterrani de l'equipament.

###### **Col·locació de filtres a les vidrieres del pati al MHS**

Per tal de corregir els efectes nocius de la llum natural i de la incidència directa del sol que entra per les vidrieres que donen al pati s'hi han instal·lat filtres. D'aquesta manera reduïm l'entrada de raigs ultraviolats que perjudiquen l'estructura interna dels materials i també els infrarojos que provoquen un sobrecalfament de l'interior de les vitrines amb el conseqüent perjudici per les peces.

###### **Control climàtic a l'ermita de Sant Iscle i santa Victòria**

S'ha gestionat la instal·lació d'un sistema de control climàtic a l'Ermita de Sant Iscle i Santa Victòria al Parc de la Salut. Mitjançant dos deshumidificadors controlats per un aparell regulador es manté una humitat relativa adequada a dins de l'ermita. També s'hi ha instal·lat un aparell de mesura de la HR i de la temperatura. De tota aquesta instal·lació se'n va fer càrrec la Regidoria de Mediambient de l'Ajuntament; el MHS es fa càrrec del control climàtic.

S'ha continuat el programa de restauració dels fons, aplicant els criteris de conservació preventiva i sistemàtica del fons, enguany s'ha realitzat la **restauració** de:

### **El Tabernacle de Sant Roc**

Talla barroca daurada i policromada del segle XVII, procedent d l'antic Gremi de Paraires de Sabadell. La restauració ha consistit en la desinfecció, neteja i consolidació del suport i de les capes de policromia, eliminant repintats posteriors.

La restauració l'han efectuada Núria Déu Ferrer i Gemma Planas Torrents, per l'empres Arquimoble scp, durant els mesos de novembre i desembre. Aquestes restauradores, com és preceptiu, han realitzat tota la documentació pas a pas del procés que han efectuat en la peça i estant realitzant la memòria final de la intervenció han de lliurar al MHS .

Per la realització d'aquesta restauració s'ha comptat amb una subvenció de la Direcció General del Patrimoni de la Generalitat de Catalunya.

### **Cortines de la Casa Duran**

El MHS conserva les 4 cortines que estaven instal·lades a la balconada de la sala noble de la Casa Duran. Són unes peces de cotó estampades amb corró de coure. De fons verd presenten una decoració de gerros i vegetals. Es daten ca. 1885

Enguany s'han restaurat 2 de les cortines. La intervenció ha consistit en la neteja i desinfecció de la tela, l'eliminació d'antics sargits, s'han cosit de nou els forats amb punt de restauració i s'han aplicat pedaços de tela de ph neutre en les zones de pèrdues grans. També s'ha canviat el sistema de subjecció substituint les anelles de ferro que hi havia per tires de roba cosides, a fi i efecte d'evitar que el ferro perjudiqui la tela de la cortina.

Aquesta restauració l'ha realitzat al taller de restauració del Centre de Documentació i Museu Tèxtil de Terrassa (CDMT); ha estat dirigida per la restauradora Elisabet Cerdà. Aquesta restauració està subvencionada totalment per la Oficina de Patrimoni Cultural de la Diputació de Barcelona

### **Extracció de l'arcada de l'escala de servei**

Les obres de remodelació dels lavabos del MHS- per tal d'adequar-los a la normativa de supressió de barreres arquitectòniques - afectaren el tram final d'aquesta escala.

Aquesta modificació de l'escala comportà la necessitat de retirar l'arcada de pedra que procedent d'un antic edifici de Sabadell s'havia instal·lat a la dècada dels anys 60.

La intervenció dels restauradors consistí en fer un mapping de l'arc, numerar físicament les pedres i preparar-les per la seva extracció, que va ser efectuada pel paleta encarregat de les obres.

Una vegada extretes les pedres, els restauradors en feren una neteja mecànica per eliminar morters i altres afegits i finalment van ser envelades i traslladades al magatzem.

Aquesta tasca la realitzaren les restauradores de l'empresa ECRA SL

### **Restes romanes de l'ermita se Sant Iscle i Santa Victòria**

Consolidació de les restes d'un dipòsit lacus d'època romana pertanyent a la vil·la romana de la Salut i que actualment es troba en l'interior de l'antiga ermita de Sant Iscle i Santa Victòria.

La restauració va ser portada a terme per l'empresa ECRA SL.

Aquesta restauració va ser gestionada i supervisada tècnicament pel MHS, les despeses derivades d'aquestes tasques les assumí la Regidoria Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes.

**Pintura mural de l'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria**

Durant les obres de rehabilitació de l'ermita aparegueren restes policromes de pintura mural en una fornícula ubicada en la paret nord del recinte. Aquestes restes van ser restaurades per Jordi Abancó. Aquest tècnic també va consolidar les restes de les guixeries dels arrencaments de les voltes d'època barroca. En aquestes no s'hi detectà cap resta de policromia.

Coordinada pel MHS va ser assumida econòmicament per la Regidoria Sostenibilitat i Gestió d'Ecosistemes.

**Restauració d'objectes** destinats a formar part de les exposicions programades per l'any:

**Batuta**

Amb motiu de l'exposició *La Banda sona* que tingué lloc al MHS l'any 2006 dins del cicle <les col·leccions del museu> es va rebre en préstec la batuta del mestre Plans que havia estat director de l'Escola de Música de Sabadell.

Es tracta d'una batuta de banús amb ornaments de plata. En el moment de desmuntar l'exposició, s'observà que un dels guarniments de plata estava a punt de desprendre's i el MHS n'encarregà la restauració a l'empresa ARQUIMOBLE scp.

**Teixits històrics**

Per formar part de l'exposició *Indianes, estampats*, es netejaren els 71 fragments d'indianes de la col·lecció. El sistema emprat va ser la microaspiració, és a dir aspiració suau efectuada amb una aspiradora especial per peces de museu.

Aquesta feina es realitzà en el propi museu, va ser efectuada per les estudiants d'Història de l'Art en pràctiques al MHS Mireia Andújar i Laura Aznar, seguint les directrius marcades per la conservadora del museu, que és qui supervisà la feina.

Enguany s'ha procedit també a realitzar **la rèplica de dues peces del fons del MHS** per a formar part del muntatge de *l'exposició permanent de la capella de Sant Iscle i Santa Victòria* de la Salut. Es tracta de dues figures de fang del segle XVII, localitzades durant els treballs d'excavació arqueològica en aquesta ermita :

Representació d'un frare (núm. Reg. 5091)

Representació de Sant Joan Baptista (núm. Reg. 2679)

Aquestes reproduccions les ha realitzades l'escultor Pau Nubiola

**3.2.2 DOCUMENTACIÓ DE LA COL·LECCIÓ****MUSEUM PLUS**

El fet més destacable d'aquest camp d'activitat del museu és la instal·lació, el mes d'octubre, del programa de gestió de museus MUSEUM PLUS, realitzada per part dels tècnics de l'IAS seguint les indicacions dels tècnics de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat

Aquest fet va comportat tot un seguit d'accions prèvies que s'han anat desenvolupant en el decurs de l'any i que ja es van iniciar a finals de l'any 2006, les quals han consistit en la revisió i preparació de diversos camps del programa DAC per facilitar la migració cap al MUSEUM PLUS, tasca efectuada des del MHS.

Seguidament es lliurà una còpia de les dades del DAC a la Direcció General de Patrimoni que les va treballar informàticament i finalment es va fer la migració al nou programa. Aquesta migració és un procés informàtic que va ser efectuat per l'empresa suïssa ZETCOM, creadora del programa. MUSEUM PLUS.

Finalment, i tal com s'ha dit, el mes d'octubre es va instal·lar al MHS; a partir d'aquest moment s'ha iniciat la revisió de les fitxes per comprovar si tot està correcte i per detectar possibles errors, és una feina lenta i entretinguda ja que estem parlant d'una base de dades de més de 16.000 fitxes. Tots els errors i mancances que es van detectar s'elevan a la Direcció General de Patrimoni que s'ocupa de solucionar-les. S'ha de recordar que el MHS fou triat per la Direcció General de Patrimoni per ser museu pilot en la instal·lació i implementació d'aquest programa, pel fet de tenir un fons gran i molt divers. La pràctica ha demostrat que aquestes característiques del fons del MHS són, efectivament, un gran repte per aquest nou programa de gestió ja que la pròpia migració està donant molts errors.

### **Estudi i documentació del fons de teixits antics del MHS**

La informatització de la documentació del fons del MHS ha plantejat la necessitat d'aprofundir i ampliar el coneixement de les col·leccions, sobretot de les que van ingressar en moments posteriors als anys 90. Aquesta tasca es realitzarà en diversos anys i sempre amb l'assessorament tècnic i científic d'especialistes en la temàtica que es tracti en cada moment. D'aquesta manera es podran completar exhaustivament les fitxes d'inventari tenint en compte les noves possibilitats i perspectives que ens ofereix el nou programari MUSEUM PLUS que el museu ja té instal·lat

Enguany el MHS ha endegat la documentació de la col·lecció de teixits antics, que consta de 420 fragments de teixits de diferents llocs i períodes –coptes, medievals, SXVII,.. fins arribar a inicis del segle XX. La gran majoria de fragments estan sense datar i es desconeix el lloc de fabricació ja que aquesta col·lecció no ha estat mai analitzada en profunditat.

La tasca s'ha iniciat enguany amb els teixits estampats dels segles XVIII i XIX, recerca que ja ha estat presentada al públic general amb l'exposició Indianes, estampats i s'ha continuat amb els disset fragments de teixits coptes del fons, que també es presentaran al públic a partir del mes de gener del 2008.

La Direcció General del Patrimoni cultural va concedir una subvenció al MHS per aquest concepte. Aquesta ajudarà a continuar i completar la feina de documentació i catalogació d'aquesta col·lecció.

L'estudi l'han realitzat Rosa M. Martín, reconeguda historiadora del teixit i la indumentària, amb la col·laboració de Montserrat i Antoni Bargalló, tècnics tèxtils. Aquests especialistes realitzen una anàlisi tècnica dels teixits: material, lligament, dibuix, tècniques decoratives; així com una anàlisi histórico-estilística. D'aquesta manera es poden determinar amb precisió la cronologia, el lloc de fabricació, el tipus de teler emprat i els tipus d'acabats.

### **3.2.3 INGRESSOS**

#### **Del carrer Major, 134**

- Fusta de safareig (per rentar la roba)
- Palangana (de zenc esmaltat)

La recuperació d'aquests objectes es va portar a terme el 4 de juny del 2007, i es va efectuar amb motiu d'un projecte integral d'enderroc d'una finca de planta baixa i pis, situada al carrer Major de la Creu Alta, núm. 134. Prèviament el MHS ja havia fet una inspecció tècnica en aquest indret, conjuntament amb el constructor promotor de l'obra, Sr. Damián Martínez, a qui agraiem la seva col·laboració.

Aquest habitatge unifamiliar entremetgeres no presentava cap interès arquitectònic ni històric, però la seva localització en el nucli antic de la Creu Alta va generar l'interès per efectuar la visita tècnica del museu a la finca.

En un dels coberts de l'eixida de la casa es van localitzar dos objectes que han estat recollits pel museu, atès el seu interès museístic com a testimonis materials de les activitats domèstiques d'una casa de la primera meitat del segle XX.

#### **De la Rambla, 49**

- Cuina de gas marca Corberó.

L'ingrés va tenir lloc el 18 d'abril del 2007, i es va efectuar amb motiu d'un projecte integral d'enderroc d'una finca de planta baixa i dues plantes pis, situada a la Rambla, núm. 49.

Aquest habitatge unifamiliar entremetgeres ha estat objecte d'un estudi històric i arquitectònic a càrrec de Jordi Buxeda Mestre, propietari de la finca.

La finca està inclosa al catàleg arquitectònic del PEPPS (711-A-D1), amb protecció de caràcter documental.

L'edifici és una obra original dels anys 1881-1882, projectada per Rafael Estany com un habitatge més d'un conjunt de vuit cases en rengle. Aquesta casa va ser profundament reformada l'any 1942, segons un projecte de Gabriel Bracons i Singla. Els propietaris d'aquestes finques, des del segle XIX i almenys fins a la reforma del 1942, foren la família Cladellas.

La cuina es va localitzar a l'estança del segon pis que dóna accés a la terrassa, la qual tenia un safareig.

La cuina és de ferro colat, i consta de dues parts. La cuina pròpiament és de tres fogons i un forn grill (de dos focs). Té cinc claus de pas i el forn conserva les safates. L'altra part és un peu de suport, de quatre potes. En total mesura 85 cm d'alçada, 70 cm d'amplada i 40 cm de profunditat.

En la part dels fogons de la coberta hi ha en relleu les paraules « Horno » i « Grill » ; un dels cremadors té una plaqueta solta amb la marca « Maxbel ». La marca de la cuina està en relleu a la portella del forn: "CORBERO / F.E.D.A.G."

L'empresa Corberó, SA va ser fundada l'any 1930 per Pere Corberó Trepas, en un petit taller del carrer d'Aribau de Barcelona. L'any 1932 van començar a fabricar les primeres cuines amb forn. És molt probable que aquesta cuina que s'ha recuperat sigui, concretament, d'aquesta primera època de funcionament de la casa Corberó.

El MHS agraeix la col·laboració del Sr. Josep Burrull (arquitecte) en el procés de recuperació de la cuina.

### **Donacions**

Germans Serra Llorens, en memòria del seu pare Joan Serra Comadran, els següents objectes corresponents als anys 40-50 del segle XX:

- Projector de pel·lícules de super8, marca EUMIG,
- pel·lícules familiars de super8,
- màquina de filmar,
- màquines de retratar,
- ventilador.

Jordi Salvador:

- Una bata d'escombriaire dels anys 60

Jaume Pladevall Sallarès els següents objectes corresponents a la segona meitat del segle XX:

- Assecador de cabells ODAG,
- Flitador de la casa FOGO,
- Lletera d'alumini.

Josefina Tutusaus Mas, els següents objectes de la segona meitat del segle XX:

- Rajola amb la data 1862 incisa,
- embut de llauna,
- 4 botes de ceràmica

Les botes i l'embut pertanyien a l'antiga bodega coneguda com "*cal Patata*"

Eulàlia Gorina :

- Vestit de Sevillana (de nena) que consta de: el vestit, el mantó i les sabates.  
Cronologia: dècada dels 40 del segle XX.

Rosa Ma. Buxó Santaolaria objectes de la segona meitat del segle XIX:

- Brusa
- Llibre de casament

Simón Saura Conesa:

- Calculadora mecànica. Cronologia primera meitat del segle XX

Germandat de Sant Antoni Abat, Colla Vella:

- Tartana del primer quart del segle XX. Procedència: Família Estruch, coneguda per la seva activitat tèxtil.

Pilar Esteve i Claramunt:

Un parell de sabates, eren de Carme Cruells Jornet, àvia materna de la donant.  
Cronologia: anys 20 del segle XX.

### **3.2.4 MOVIMENT DEL FONDS**

#### **Préstecs**

A l'Escola d'Arts i Oficis de la Diputació de Barcelona, per a formar part de l'exposició commemorativa del 90è aniversari dels estudis artístics de la Diputació de Barcelona, la peça restaurada per ells l'any 2006:

Mosaic amb la representació del signe del zodíac Lliura. Autor Lluís Brú i Salelles. Cronologia 1950. Procedència: Passeig de la Plaça Major Sabadell.

Al Sr. Josep Sánchez Ayora, guarnicioner per participar en la Passada de Sant Antoni, del dia 17 de gener:

Uns guarniments de cavalleria, procedents de l'antic Sindicat Agrari de Sabadell. Com a contrapartida del préstec aquest senyor restaurarà aquests guarniments, encara que finalment no els utilitzà.

A l'Obra Social Caixa Sabadell per a formar part de l'exposició *Miquel Carreras (1905-1938). Esforç i reflexió. Memòria d'una ciutat*, que es presentà al Saló Modernista de Caixa Sabadell del 4 de setembre fins el 4 de novembre del 2007:

1. Pissarres i capsa de pissarrins (MHS 14611, 14612,14613)
2. Màquina d'escriure (MHS 14580)
3. Llàntia de La Salut (MHS60)
4. Llàntia de Can Marata (MHS,403)
5. Gerra, voltes de Sant Fèlix(MHS 1137)
6. Diaris d'excavació Vicenç Renom (Ref 1/34)
7. Escultura Ceres, c. Sant Quirze17 (MHS16201)
8. Aplic de bronze de Castellarnau (MHS 14951)
9. Fragment de balança de Castellarnau(MHS14969)
10. Antefixa de Castellarnau (MHS15186)
11. Antefixa de Castellarnau (MHS 14948)
12. Tègula amb inscripció, Castellarnau (MHS 14971)
13. Escudella c. Burriana 14
14. Socarrat amb picapedrer Casa Duran s/n
15. Plat campanar de Sant Fèlix (MHS16657)
16. Mesura de vi amb la ceba (MHS 6167)
17. Rajola Casal Meca (MHS12825)
18. Catúfol jardinets (MHS 13638)
19. Cariatide dels Forns de l'Escaiola (MHS 13210)



### Préstecs rebuts al MHS

Per a formar part de l'exposició *Indianes, estampats*, del cicle <<les col·leccions del museu>> es reberen els següents préstecs:

Del Museu de l'Estampació Tèxtil de Premià de Mar

- Dos cilindres d'estampació de fusta
- Un cilindre d'estampació de coure
- Una maça
- Un cossi pel colorant
- Reproducció d'un bac

De la família Bargalló:

- Disset motlles de fusta d'estampació al bac

De Plàcid Garcia-Planas Marcet,

- El llibre: *Arte de hacer las indianas de Inglaterra*, Madrid 1771

Per formar part de l'exposició *Històries transportades. Sis baguls de Sabadell*:

De Jaume Puig Castells,

- Una maleta de viatge propietat del seu avi

Per a formar part de l'exposició sobre l'Aplec de la la Salut:

Del Patronat del Santuari de la mare de Déu de la Salut,

- Corona nen Jesús
- Claus ermita
- Ex-vots

Del MAS,

- Imatge de la mare de Déu de la Salut obra de Camil Fàbregas

### 3.2.5 PERMISOS DE REPRODUCCIÓ DE LA COL·LECCIÓ

A la Fundació Caixa de Sabadell, per a ser reproduïts en el catàleg de l'exposició *Miquel Carreras (1905-1938). Esforç i reflexió. Memòria d'una ciutat*, s'ha autoritzat la reproducció fotogràfica dels següents objectes:

1. Pissarres i caps de pissarrins (MHS 14611, 14612, 14613)
2. Màquina d'escriure (MHS 14580)
3. Llàntia de Can Marata (MHS, 403)
4. Gerra, voltes de Sant Fèlix (MHS 1137)
5. Diaris d'excavació Vicenç Renom (Ref 1/34)
6. Escultura Ceres, c. Sant Quirze 17 (MHS 16201)
7. Antefixa de Castellarnau (MHS 15186)

8. Escudella c. Burriana 14
9. Socarrat amb picapedrer Casa Duran s/n
10. Plat campanar de Sant Fèlix (MHS16657)
11. Mesura de vi amb la ceba (MHS 6167)
12. Rajola Casal Meca (MHS12825)

A Ema Publicacions i Publicitat, de Ripollet, per formar part d'un fullet de divulgació de la història de Ripollet, s'ha autoritzat la reproducció fotogràfica dels objectes de la vitrina de la Bòbila Padró de la sala permanent del MHS.

A la Gran Enciclopèdia de Mallorca, autorització per reproduir una fotografia de la reconstrucció de la cabana 299 de Can Roqueta que està instal·lada en les sales d'exposició permanent del Museu d'Història.

### **3.2.6 PERMISOS DE REPRODUCCIÓ DEL MHS AUTORITZATS PER ALTRI**

Del *Musée de la Toile de Jouy*, Jouy en Josàs, França, autorització per a utilitzar en el muntatge de l'exposició *Indiennes, estampats* la imatge del teixit de la seva propietat:

*Les travaux de la manufacture*. Dibuix de Jean Baptiste Huet, estampat a la fàbrica de Oberkampf de Jouy en Josàs a finals del s. XVIII

Del *Museu d'Història de la Ciutat de Barcelona*, autorització per a reproduir en el catàleg de l'exposició *Indiennes, estampats* la imatge de la pintura de la seva propietat:

*Botiga d'indianes* de Gabriel Planella, 1824

Del *Museo Nacional del Prado*, autorització per a reproduir en el catàleg de l'exposició *Indiennes, estampats* la imatge de la pintura:

*La Naranjera de la Fuente del Abanico*, de José del Castillo, 1779.

De l'*Arxiu Històric Municipal Calaf*, autorització per reproduir en el catàleg *Indiennes, estampats* :

Fotografia del c. *Sant Jaume de Calaf*, autor desconegut, 1947

## **4. EL FONDS DEL MUSEU DE LA INDÚSTRIA TÈXTIL LLANERA, VAPOR BUXEDA VELL**

### **4.1 Objectius**

1. Continuar el programa de reordenació i documentació de la col·lecció de la maquinària tèxtil i altres objectes diversos del fons.
2. Continuar la catalogació de la col·lecció dels mostraris tèxtils en el dipòsit provisional del soterrani de la Biblioteca Central Vapor Badia.
3. Trasllat dels mostraris documentats a les dependències de l'ESDI, per a consulta pública.
4. Continuar el programa de restauracions dels fons en relació al programa d'exposicions i a les actuacions de conservació preventiva.
5. Gestionar les ofertes de donació de béns mobles d'interès museístic.
6. Gestionar els préstecs dels fons que sol·licitin altres entitats i institucions amb destinació a exposicions.
7. Promoure la participació d'estudiants de pràctiques universitàries en les tasques de registre i documentació del fons.
8. Gestionar les consultes dels objectes del fons per part d'especialistes.

### **4.2 Actuacions**

#### **4.2.1 DOCUMENTACIÓ DE LA COL·LECCIÓ**

S'ha continuat la catalogació del fons de mostraris tèxtils, aquesta tasca la realitzen teòrics tèxtils integrats en la Comissió de Mostraris de les AAPP Narcís Giralt, en el marc del Conveni de col·laboració signat entre aquesta entitat i l'OAMA l'any 2005.

#### **4.2.2 INGRESSOS**

##### **Donacions**

Carme Bubé Olalla de l'empresa Cosits i Repassats tèxtils:

- Màquina repassadora , fabricada a Sabadell als tallers ROF, ca. Anys 60-70.

INTERASA:

- Teixits Raschel - teixits de gènere de punt realitzats amb màquina Raschel I-, emprats en decoració. Cronologia ca.1972.

Aquesta empresa (INDUSTRIAS TEXTILES DEL RASCHEL, S. A) va ser la introductora dels teixits Raschel a Sabadell

Telitrans SA:

- Llibres de mostres de l'Empresa A. Gavarró Domènech, de Sabadell, Cronològicament abracen des dels anys 40 fins l'actualitat.

Montserrat Gregori Jam:

- “Mundo” de viatjant.
- Tres llibres de banderes hivern 1910/ estiu 1910-11, hivern 1917/ estiu- hivern 1918, 1925 a 1927 procedents de l'empresa Vicente Planas.
- Teler de mostres fabricat a *Talleres Desveusals anys 50-60*
- Un mostrari de fibres tèxtils naturals, pertanyents al seu marit Salvador Saumoy Llanas

Adoració Plantada:

- Un llibre amb les classes de Teoria de teixits que el Sr. Jaume Fontcuberta Serra, va rebre de Narcís Giralt

#### **4.2.3 MOVIMENTS DEL FONS**

Es realitzà el préstec al Museo del Tessuto de Prato, Itàlia, de dos mostraris del fons tèxtil, un de llaneria i un de panyeria procedents de Giralt Tèxtil i Manufacturas Corominas respectivament, per a formar part de l'exposició **TOWARDS A EUROPEAN TEXTILE DNA**, organitzada per aquest museu des del 30 de març fins el 30 de maig.

L'organització d'aquesta exposició formava part de les activitats programades dins de la conferència internacional, TWINTEX MUSEUMS organitzada per el Museo del Tessuto de Prato, en la que hi participaren les ciutats que formen part d'ACTE, entre elles Sabadell.

## CAPÍTOL III. LA RECERCA

### 1. RECERCA AL MUSEU D'ART

#### 1.1 Objectius

1. Seguir impulsant tots aquells encàrrecs que impliquen un procés d'estudi o d'investigació al voltant de la col·lecció o de temes d'interès de la nostra ciutat, estiguin vinculats o no a activitats organitzades pel propi museu, com poden ser per exemple els comissariats d'exposicions, que es consideren conceptualment com a recerques per elles mateixes.
2. Continuar amb l'estudi del **fons permanent del MAS** corresponent a l'època cronològica que va des de la guerra civil al final del segle XX.

#### 1.2 Actuacions

##### 1.2.1 ENCÀRRECS EXTERNS

En aquest apartat s'hi inclouen aquells encàrrecs externs al personal tècnic del Museu d'Art de Sabadell, que han implicat una recerca, un procés d'estudi o investigació al voltant de la col·lecció o de temes d'interès de la nostra ciutat, estiguin vinculats o no a activitats organitzades pel propi museu, com poden ser per exemple els comissariats d'exposicions i textos d'estudi per als catàlegs, ja que es consideren conceptualment com a recerques per elles mateixes, sovint el resultat d'aquestes recerques és un catàleg o qualsevol altre tipus de publicació o edició.

Totes aquelles altres recerques (comissariats o textos) han estat portades a terme pel personal tècnic del Museu d'Art de Sabadell.

- Conxita Gil per al comissariat i el catàleg de l'exposició " On són les dones? Espais femenins a l'art català".
- Manel Guerrero per al comissariat i el catàleg de l'exposició "Alfons Borrell o la celebració del color".
- Laura Mercader per al comissariat de l'exposició: Matèria poètica. Col·lecció d'Art Contemporani Fundació "la Caixa"
- Maia Creus per al comissariat i el catàleg de l'exposició: La Sala Tres en la ruta de l'art alternatiu a Catalunya.
- Francesc Ventura, per al text "L'Aula de teatre de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell" per al catàleg de l'exposició "La Sala Tres en la ruta de l'art alternatiu a Catalunya".
- Francesc Ventura, per al text "L'Aula de teatre de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell" per al catàleg de l'exposició "La Sala Tres en la ruta de l'art alternatiu a Catalunya".

- Àngel Llobet, per al text “Unes consideracions des de l’Aula d’Informació cultural de l’Acadèmia de Belles Arts de Sabadell” per al catàleg de l’exposició “La Sala Tres en la ruta de l’art alternatiu a Catalunya”.
- Manel Foraster, per al text “L’ambient literari de Sabadell dels anys setanta. Una crònica personal” per la catàleg de l’exposició “La Sala Tres en la ruta de l’art alternatiu a Catalunya”.
- Xavier Domènech i Martí Marin, per al text “Sabadell als anys setanta: de la submissió aparent a l’esclat antisistema” per al catàleg de l’exposició “La Sala Tres en la ruta de l’art alternatiu a Catalunya”.
- Manuel Costa, per al text “L’Acadèmia de Belles Arts i el renaixement de la cultura els anys 60 i 70 del segle XX” per al catàleg de l’exposició “La Sala Tres en la ruta de l’art alternatiu a Catalunya”.
- Victòria Combalia, per al text “Recuerdos de Sabadell” per al catàleg de l’exposició “La Sala Tres en la ruta de l’art alternatiu a Catalunya”.
- Pilar Parcerisas, per al text “La Sala Tres en la cruïlla de l’art conceptual català” per al catàleg de l’exposició “La Sala Tres en la ruta de l’art alternatiu a Catalunya”.
- Alícia Suarez, per al text “Aproximació a la crítica catalana dels setanta” per al catàleg de l’exposició “La Sala Tres en la ruta de l’art alternatiu a Catalunya”.
- M. Josep Balsach, per al text “Una dècada sense pintura” per al catàleg de l’exposició “La Sala Tres en la ruta de l’art alternatiu a Catalunya”.
- Artur Ramon per al comissariat i el catàleg de l’exposició “Els Piranesi de Montserrat”.
- Montse Badia per al comissariat i el catàleg de l’exposició “Sessió contínua”.
- Miquel Forrellad per al comissariat i el catàleg de l’exposició “La peça robada. Miquel Forrellad. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis”.
- Manel Guerrero per al text “F de Forrellad. Exercicis de desaparició” per al catàleg de l’exposició “La peça robada. Miquel Forrellad. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis”.
- La Fundació Miró per al comissariat i el catàleg de l’exposició “Joan Miró i la metàfora de l’objecte”.
- Elena Vilalta per al comissariat i el catàleg de l’exposició “Josep M. Brull. L’artista, el mestre, l’home”
- Beth Giravent, el comissariat de la 8 Mostra de curtmetratges.
- Maria Jesús Fernández Augusto, per les tasques de recerca i documentació de la segona part de la col·lecció permanent, des de la Guerra Civil fins avui.
- Anna Cabeza per al text de la publicació “La casa fàbrica Turull. Escenaris d’art 1”

- Tots els autors dels articles, notes i ressenyes per Arraona 30. Veure apartat corresponent.

### **1.2.2 ANÀLISIS DE LA COL·LECCIÓ. DES DE LA GUERRA CIVIL FINS AVUI.**

En el programa d'actuació dels Museus Municipals de Sabadell 2007, estava prevista la continuació de les tasques d'anàlisi i estudi de la col·lecció, concretament les de l'àmbit cronològic que abasta des de la guerra civil fins avui.

Un cop editat el catàleg de l'exposició permanent, que presenta els fons de la col·lecció des de principis del segle XIX a la guerra civil, així com del CDROM, que a més detalla de forma exhaustiva la totalitat d'obres que pertanyen a aquest període que es conserven al MAS, és necessari fer un estudi documental profund dels autors i de les obres existents que corresponen al període de la guerra civil fins l'actualitat.

D'aquesta manera es facilitarà la definició d'una política d'adquisicions adequada que permeti la creació d'un fons representatiu de l'art contemporani local, i sobre tot es prepara el camí adequat per poder presentar en un futur proper la segona part de l'exposició permanent, que correspondria des de la guerra civil fins l'actualitat.

Les esmentades tasques s'estan portant a terme des de l'any 2005 per personal propi del Museu, així com amb encàrrecs externs a documentalistes. El 15 de novembre, es va aprovar per resolució de presidència el contracte menor de serveis corresponent a la catalogació d'obres, així com la seva adjudicació a la Sra. Maria Jesús Fernández Augusto, historiadora de l'art i documentalista. La memòria final dels treballs es conserva al Museu d'Art de Sabadell, però en termes generals les tasques realitzades són:

- relació d'autors
- redacció d'una biografia resumida
- actualització de la documentació existent als arxiu documentals

### **1.2.3 CENTRE DE DOCUMENTACIÓ I BIBLIOTECA**

Durant l'any s'han executat diverses accions per aconseguir l'objectiu de millora dels continguts, espais i accessos de la biblioteca del CDMAS, així com les tasques habituals de manteniment. Aquests són.

- S'ha procedit a la compra d'aquells llibres de temàtica especialitzada que s'han considerat d'interès per al fons de la biblioteca.
- S'han continuat les tasques de recull de documentació diversa i bibliografia per enriquir els dossiers d'artistes locals contemporanis.
- S'ha continuat amb les tasques de recull i manteniment de documentació diversa i bibliografia per enriquir els dossiers d'artistes històrics. La redacció de les fitxes d'inventari dels objectes de la col·lecció ha provocat i provoca diversos nivells de recerca i genera l'acumulació de gran quantitat de documentació i d'expedients vinculats, que cal posar a l'abast a través del Centre de Documentació del MAS (CDMAS).
- S'han continuat els intercanvis de publicacions amb d'altres entitats.

- S'ha procedit al registre dels nous ingressos i al manteniment del centre de documentació i de la biblioteca.

Volem destacar la donació que Joan Pujol va fer dels documents següents:

- Full de mà de l'exposició individual de Carles Got a la Sala Gaspar de Barcelona, l'any 1944.
- Crítica publicada a "La Vanguardia" de l'exposició individual de Carles Got a la Sala Gaspar de Barcelona de l'any 1944, signada per Tristán la Rosa.
- Full de mà de l'exposició individual de Carles Got a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, l'any 1948.
- Invitació personal dirigida al senyor Joan Pujol per assistir a la inauguració de l'exposició individual de Carles Got a l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, l'any 1948.

Aquest any els fons bibliogràfics s'han incrementat en 100 títols aproximadament, entre llibres, catàlegs i d'altres, pendents de registre. Cal notar que seguint els criteris iniciats l'any 2003, totes aquelles publicacions, catàlegs i revistes de temàtica extralocal, es traslladaran a la biblioteca del vapor Badia.

Aquestes tasques van ser portades a terme per les alumnes de batxillerat artístic en pràctiques Jessica Campos Gutierrez, d'IES Ribot i Serra des del 15 de gener al 15 de juny i per Mònica Pérez Megias, d'IES RAMAR 2, del 26 de juny al 19 de juliol.



## **2. RECERCA AL MUSEU D'HISTÒRIA**

### **2.1 Objectius**

1. Impulsar la investigació i la divulgació dels estudis relacionats amb els programes de treball del museu, especialment la recerca que es deriva del comissariat de les exposicions de producció pròpia i que contribueix a l'aprofundiment en el coneixement de les col·leccions del museu i de la història de la ciutat.
2. Fer el seguiment de les llicències d'obres en espais de protecció arqueològica, en coordinació amb l'Àrea d'Urbanisme, habitatge i Patrimoni i la Regidoria de Medi Ambient de l'Ajuntament i promoure els estudis patrimonials i arqueològics pertinents.
3. Fer el seguiment de les llicències d'enderroc en les àrees de protecció arqueològica i en els casos d'edificis d'interès patrimonial, en coordinació amb l'Àrea d'Urbanisme, habitatge i Patrimoni i la Regidoria de Medi Ambient de l'Ajuntament, i promoure els estudis patrimonials i arqueològics pertinents.
4. Impulsar la recerca sobre els materials arqueològics dipositats en el fons del museu amb l'objectiu de divulgar-ne els coneixements que aportin mitjançant el programa d'exposicions o bé per a la seva publicació en la col·lecció dels *Quaderns d'Arqueologia*.
5. Impulsar la recerca sobre temes d'arqueologia, història i patrimoni locals per a ser divulgats mitjançant el programa de conferències, per la seva publicació en la col·lecció *Quaderns de Patrimoni i/o* per a la seva publicació a la revista *Arraona*.

### **2.2 Actuacions**

#### **2.2.1 COMISSARIATS**

- “Viatjant vides, creant móns”  
Exposició itinerant produïda per la Diputació de Barcelona i comissariada per Remei Sipi.
- “Furgant la terra. Arqueologia a Sabadell”  
Exposició comissariada per Genís Ribé, arqueòleg i tècnic del MHS, el qual comptà amb la col·laboració dels responsables de les excavacions en els jaciments implicats en l'exposició: Mònica Oliva i Noemí Terrats (Arqueolític Terra-Sub SL) per Can Roqueta- Can Revella i Dolors Codina i Pere Lluís Artigues (JANUS SL) per Can Gambús i La Salut.
- Cicle Sabadell i els seus barris  
“Sabadell Sud: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i les Termes”  
Exposició comissariada per Assumpta Muset, historiadora. Muset havia comissariat la primera exposició del cicle dedicada a la Creu Alta. En el cas de Sabadell Sud, la Creu de Barberà era un cas paral·lel d'annexió a la ciutat durant el segle XX pel que semblà oportuna la seva intervenció.

- “Històries Transportades. Sis baguls de Sabadell”  
El comissariat d'aquesta mostra fou a càrrec de Plàcid Garcia- Planas, que també proposà la idea al museu.
- Cicle Les col·leccions del museu  
“Indianes , estampats”  
Rosa Ma. Martín Ros i Montserrat Bargalló, especialistes en història del teixit i en la composició dels teixits, respectivament han estudiat els teixits estampats del fons del MHS, com a comissària i documentalista respectivament.
- Xemeneies (que ja no fumegen)  
El comissariat d'aquest exposició fou compartit entre Josep Maria Massagué, arquitecte, i Genís Ribé, tècnic del museu.

## 2.2.2 PROJECTES ESPECÍFICS DE RECERCA

### Memòria històrica

Al llarg de l'any 2007 s'ha continuat treballant en el desenvolupament del projecte de recerca *Els refugis antiaeris i la indústria aeronàutica a Sabadell durant la Guerra Civil*, en els següents apartats:

- Preparació de l'opuscle de patrimoni El refugi antiaeri i polvorí de l'aeroport de Sabadell, en el marc del conveni signat entre l'Ajuntament de Sabadell i AENA a finals de l'any 2006.
- S'ha continuat fent recerca sobre la possible localització d'un altre refugi en les instal·lacions de l'aeroport, relacionat amb l'antiga Torre Gorina.
- S'ha ampliat la recerca històrica sobre la construcció dels xatos fent indagacions sobre la fàbrica Baygual i Llonch, coneguda com l'Aeronàutica. Aquest conjunt industrial, situat en el barri de Can Feu, es conserva en molt bon estat i tal com va ser construït l'any 1933, pocs anys abans de l'esclat de la guerra civil i de la seva col·lectivització militar. En aquesta fàbrica se'n sospitava l'existència d'un refugi antiaeri, fet que finalment es va confirmar i que ha representat la documentació i estudi d'un refugi antiaeri (de caràcter militar) inèdit. Aquest estudi s'ha fet amb la col·laboració de veïns del barri, del Sr. Pere Ribalta, del Sr. Josep Puig i de la secció d'Espeleologia de la UES.
- S'han investigat nous documents de l'AHS i de l'arxiu fotogràfic de la UES que han permès localitzar noves referències dels refugis antiaeris civils construïts al nucli urbà de Sabadell i nous elements de la indústria de guerra aeronàutica: refugi de l'IES Pau Vila, refugi dels carrers de Tetuan / Buxeda, refugi dels carrers de Joan Plans / Ronda Ponent, etc.
- Igualment s'han continuat recollint nous testimonis orals a l'entorn d'aquesta temàtica.

## Història local

- Col·laboració, amb aportació de dades històriques, en l'elaboració d'un **audiovisual d'història i patrimoni del barri de Covadonga**, a càrrec de Rafael Ribas. Curs 2006/07.
- Assessorament i seguiment de consultes fetes a la biblioteca i arxiu del MHS per a l'elaboració d'un **treball de recerca de 2n de Batxillerat sobre prehistòria i arqueologia**, a càrrec d'Àngel Codina Giralt, de l'IES Dr. Miquel Crusafont i Pairó. Curs 2006/07.
- Assessorament i seguiment de consultes fetes a la biblioteca i arxiu del MHS per a l'elaboració d'un **treball de recerca sobre els refugis antiaeris de la guerra civil a Sabadell**, a càrrec de Pau Piñol i Laura Soler, de l'IES Pau Vila. Curs 2007-2008.

## Recerca arqueològica

- **Gestió del Contracte de realització de les anàlisis i estudis arqueològics del jaciment de Can Gambús-1**

Aquest contracte va ser signat l'any 2005 entre l'OAL Museus i Arxiu Històric de Sabadell i l'empresa Arrago SL, en base a una aportació econòmica, mitjançant conveni, de la Junta de Compensació del Pla Parcial de Can Gambús.

Aquest contracte havia d'impulsar la investigació a l'entorn d'aquest important jaciment prehistòric i històric.

Al llarg de l'any 2007 han estat lliurats els següents estudis:

1. Estudi de les restes ceràmiques de l'antiguitat tardana (Jordi Roig i Joan-Manuel Coll).
  2. Dibuixos d'una selecció de materials arqueològics (Jordi Roig i Joan-Manuel Coll).
  3. Datacions de C14 de 7 mostres de material ossi humà (Dr. Joan S. Mestres, del Laboratori de Datació per Radiocarboni de la UB).
  4. Estudi de les restes ceràmiques del neolític (Jordi Roig i Joan-Manuel Coll).
- **Coordinació tècnica dels estudis i les analítiques especialitzades del jaciment arqueològic de Can Roqueta / Can Revella**, excavat entre els anys 2005 i 2006. La direcció científica d'aquests treballs és a càrrec de Mònica Oliva i Noemí Terrats (Arqueològic Terra-Sub SL), i el finançament és a càrrec de SBD Creixent, SA. En total es duran terme, al llarg dels anys 2007-2008, vint estudis:
    - 1/ Anàlisi arqueozoològica (Sílvia Albizurri).
    - 2/ Anàlisi arqueometal·lúrgica (Carme Rovira, MAC).
    - 3/ Estudi ceràmic bronze final i primera edat del ferro (X. Carlús i J.L. Cachero).
    - 4/ Dibuix del material arqueològic (X. Carlús).
    - 5/ Dibuix de les plantes i seccions de camp (X. Carlús).
    - 6/ Estudi del material protohistòric (Ricard Marlasca).
    - 7/ Flotació, tria i anàlisis restes arqueobotàniques (Raquel Piqué, UAB).

- 8/ Estudi de la malacofauna marina, indústria en os i els ornaments personals (Mònica Oliva).
- 9/ Estudi del material ceràmic neolític i excavació placa d'argila cuita E83 (Mònica Oliva).
- 10/ Estudi material ceràmic i objectes metàl·lics d'època tardoantiga (Noemí Terrats).
- 11/ Anàlisi ceràmica bronze inicial (José Espejo).
- 12/ Anàlisi taxonòmica d'un fragment de fusta procedent d'un mànec d'una destraleta de bronze (Riker Yll, Minoa).
- 13/ Estudi antropològic de les restes òssies (M. Eulàlia Subirà, Minoa).
- 14/ Anàlisi del material en terra: tovots, torchis... (Elena García).
- 15/ Aixecament georeferenciat dels alçats dels murs del mas i realització de plànols generals (AGTOP).
- 16/ Anàlisi tecnomorfològica i traceològica del material lític tallat (Toni Palomo, Arqueolític).
- 17/ Anàlisi tecnomorfològica i petrogràfica dels estris de mòlta (Toni Palomo, Arqueolític).
- 18/ Sis datacions de C14 accelerat (Beta Analitic, Miami).
- 19/ Planimetries distribució espacial estructures (Noemí Terrats).
- 20/ Consolidació de dos elements d'argila cuita (ÁBAC).

Amb data de desembre de 2007 ha estat lliurat l'estudi sobre la malacofauna marina, indústria en os i elements d'ornament personal, fet per Mònica Oliva.

### **Intervencions arqueològiques**

Al llarg de l'any 2007 s'han dut a terme un total de **20 intervencions arqueològiques** (la intervenció a La Farinera es desenvolupa en l'apartat de Recerca del MITL) al terme municipal de Sabadell, totes de caràcter preventiu i la major part de les quals han estat coordinades pel Museu d'Història de Sabadell, conjuntament amb el departament d'Urbanisme (Llicències i Oficina de Patrimoni) i l'Àrea de Coneixement i Recerca de la Direcció General de Patrimoni Cultural de la Generalitat de Catalunya.

#### **Can Gambús 3 (sector parc)**

Durada: gener

Direcció: Dolors Codina i Pere Lluís Artigues (Janus SL)

Finançament: Junta de Compensació del Pla Parcial del Polígon B de Can Gambús

Aquesta intervenció es va iniciar l'estiu del 2005 i va finalitzar el setembre del 2006. Amb data de gener del 2007 la Generalitat de Catalunya va resoldre l'eliminació de les estructures arqueològiques documentades l'any anterior, amb l'excepció de:

- Pou (UE 1031), d'època romana.
- Cuniculus i pous associats, d'època romana.
- Construcció de planta circular de la guerra civil.

El pou va ser cobert de forma indefinida, mentre que el cuniculus i la construcció de la guerra civil seran objecte d'un projecte de museïtzació i s'integraran al parc urbà com a elements patrimonials.

*Sant Pau de Riu-sec (camp est de l'església i vials)*

Durada: 2 de gener-27 d'abril; 21 de maig-29 de juny; 29 d'octubre-23 de novembre; 1-30 desembre

Direcció: Bruna Álvarez / Ainhoa Pancorbo (Arqueociència SC, SL)

Finançament: Vantoureix SL

Aquesta intervenció es va iniciar l'any 2006 amb motiu de la futura urbanització d'aquest sector com a parc industrial, en el marc d'un Pla Parcial.

Al llarg de l'any 2007 s'han dut a terme diferents intervencions: delimitació de l'àrea arqueològica i excavació de les restes i estructures localitzades en el camp est de l'església de Sant Pau de Riu-sec, i inici del seguiment arqueològic de la construcció dels nous vials.

S'han documentat restes d'època medieval (segles XI-XV, 19 sitges, un forn de calç dels segles XI-XII i una bassa i canalització), d'època moderna i contemporània (segles XVI-XX): sitges, possible recinte d'ús ramader (s.XVI-XVII), pou i mina, etc. Del forn es van prendre mostres per part de membres del Laboratori de Paleomagnetisme UB-CSIC, per a la seva anàlisi.

Finalment, aquestes restes van ser objecte d'un rebliment indefinit els mesos d'octubre i novembre, per resolució de la Generalitat de Catalunya.

Pel que fa al seguiment dels vials 1, 2, 4, 4b, 6 i 7, de moment s'han localitzat restes als vials 4 i 4b, de les quals se n'ha iniciat l'excavació que continuarà l'any 2008. Es tracta d'una sitja i les restes d'un possible mas baixmedieval (segles XIV-XV).

*Carrer de Sant Antoni Maria Claret, 4-8 / Rambla, 1-38 (Euterpe)*

Durada: 8 de gener-28 de febrer; 10-16 de maig; 13-31 d'agost

Direcció: Jordi Roig (Arrago, SL)

Finançament: Euterpe SCP

L'estudi documental històric, arquitectònic i arqueològic del conjunt d'edificacions que formaven part del teatre, cafè i cinema Euterpe es va dur a terme l'any 2006, atès que estaven catalogades al PEPPS com a Espai de Protecció Arqueològica (núm. 50) i també per tractar-se, parcialment, d'un element protegit amb valor documental (el núm. 147, l'edifici del Banc Hispano Americano, Rambla 1b-3). Aquests estudis previs van ser a càrrec d'Albert Roig (Arrago SL).

Un cop dut a terme l'enderroc, al llarg de l'any 2007 s'han dut a terme diferents treballs d'excavació arqueològica del subsòl, que han permès documentar els següents elements d'interès: les restes del vapor de Joan Salt, de 1840 (naus i paviments, carbonera, base de la xemeneia...) i dels casal familiar (1840-1914), restes dels fonaments del teatre i cinema Euterpe (finals del segle XIX-segle XX) i altres estructures d'època baixmedieval i moderna (dos forns de ferro, cubetes, dipòsits, parets...).

Amb data d'agost la Generalitat va resoldre favorablement l'eliminació i desmuntatge d'algunes d'aquestes restes: fonaments de murs dels segles XIII-XIV i els paviments enrajolats del vapor i del casal, per facilitar la continuació de l'excavació. Aquesta intervenció resta pendent de finalitzar.

Can Roqueta / Masia de Can Roqueta

Durada: abril

Direcció: Miquel Àngel Fumanal (Àtics SL)

Finançament: Associació Prodisminuïts Psíquics de Sabadell i Comarca

Amb motiu d'un projecte de rehabilitació de la masia i d'adequació i de noves construccions de l'entorn, per a les noves instal·lacions de l'Associació Prodisminuïts Psíquics, s'ha dut a terme un estudi historicoartístic de la masia. Aquest edifici, catalogat al PEPPS (element núm. 334 i EPA núm. 47), és de propietat municipal i ha estat objecte d'una cessió d'ús.

L'estudi ha consistit en la descripció arquitectònica dels edificis existents i la interpretació històrica de l'evolució de les construccions, reportatge fotogràfic, aixecament de plànols de l'estat actual i interpretació de les fases constructives (sobre plànol), estudi dels paraments constructius, estudi de les funcions i la distribució dels espais interiors i de la composició de les façanes.

S'han localitzat restes de pintura datades entre els segles XVI-XVIII: un enguixat policromat que imita un marbrejat amb motiu de cortinatges, situat a l'interior del mur central-oest del cos central, a l'altura del primer pis

També s'han identificat estructures subterrànies que resten pendents de documentar. Per altra banda es té documentada una fase d'origen constructiu de la masia datada a l'entorn del segle XIV de la qual no n'han restat elements construïts clars.

D'aquesta masia ja s'havien portat a terme diversos estudis en el marc del programa de documentació d'elements d'interès cultural del riu Ripoll fet entre els anys 1997-1999, fets per Esteve Canyameres (història documental) i Josep Maria Masagué (arquitectura).

Sant Pau de Riu-sec (camp oest de l'església i entorn Can Borrell de Sant Pau)

Durada: 24 de maig-31 de desembre

Direcció: Jordi Roig / Joan Manuel Coll (Arrago, SL)

Finançament: Vantoueix SL

L'excavació sistemàtica d'aquest sector ha permès la documentació de restes arqueològiques de diversa tipologia (sitges, hàbitat, enterraments...) i cronologia: època ibèrica, època romana, antiguitat tardana, èpoques medieval i moderna, aquestes darreres relacionades en part amb la masia de Can Borrell de Sant Pau (p. ex. un forn d'obra i l'antiga era enrajolada).

Carrer de Riera de Villaret, 44-46

Durada: juny de 2007

Direcció: Albert Roig (Arrago, SL)

Finançament: Venez SL (Josep Salvadó Ciurana)

Aquestes dues finques estan catalogades al PEPPS, com a elements arquitectònics amb protecció documental (910-D1) i com a espai d'expectativa arqueològica (EPA 65-D2).

De moment s'ha efectuat la primera fase de l'estudi que consisteix en la descripció de la seqüència constructiva i funcional d'aquests habitatges. Ha estat a càrrec d'Albert

Roig (Arrago SL). L'estudi inclou: descripció arquitectònica dels edificis existents i interpretació històrica de l'evolució de les construccions, reportatge fotogràfic exhaustiu, aixecament de plànols de l'estat actual i interpretació de les fases constructives (sobre plànol), estudi dels paraments constructius (paviments, parets, sostres), estudi de les funcions i la distribució dels espais interiors i de la composició de les façanes, i altra documentació històrica (plànols, fotografia). Aquest treball planteja la hipòtesi de la preexistència d'una casa original del segle XVIII que entre els anys 1883-1900 és àmpliament reformat i transformat en dues cases de rengle.

Les cases són de planta baixa i pis, de quatre metres d'amplada i 11 de llargada cadascuna, amb una eixida o pati tancat al darrera. La coberta és una teulada de doble vessant amb la línia de carena paral·lela a la façana.

#### Carrer de la Soledat, 11

Durada: 14-24 de juny  
Direcció: David Molina (Arrago, SL)  
Finançament: Francesc Capella

Intervenció realitzada en un solar situat en l'EPA núm. 50 del PEPPS (centre històric), amb motiu de les obres de construcció d'un habitatge de nova planta. Els resultats de la prospecció van ser negatius.

#### Casa Duran

Durada: 16-20 de juliol; 15 d'octubre-9 de novembre; 26-30 de novembre  
Direcció: José Antonio Cantos / Susanna Abad (Arqueociència SC, SL) / Roser Enrich (MHS)  
Finançament: Ajuntament de Sabadell

Aquestes intervencions arqueològiques s'han realitzat en el marc del projecte de rehabilitació d'un edifici catalogat com a BCIN i inclòs al PEPPS (element núm. 1-D1 i EPA núm. 50 del centre històric), i són la continuació d'altres estudis arqueològics anteriors

En primer lloc es va dur a terme el control i la documentació arqueològica de l'enderroc parcial de la tanca del pati que dona al carrer de Sant Joan, un element que tenia algunes parts datables en els segles XVII-XIX però que havia estat molt reformada i refeta al llarg del segle XX.

En segon lloc s'ha fet la reexcavació mecànica i manual d'un tram del fossat medieval documentat l'any 1995 en un punt del pati de la casa, a tocar del cos annex, amb l'objectiu de completar-ne la lectura arqueològica i analitzar-ne el seu estat.

Així s'ha pogut completar la documentació del perfil original del vall defensiu i dels estrats d'amortització (segles XVI al XIX), així com també de diferents estructures associades.

En tercer lloc, una vegada finalitzada aquesta intervenció arqueològica es va procedir a l'apuntament dels talls del fossat per qüestions de seguretat i conservació, i també es va procedir a la consolidació química de la secció del fossat. Aquesta intervenció es va fer a càrrec de l'empresa ECRA, sota la direcció de la restauradora Neus Zapata.

Finalment, es va procedir al cobriment provisional del fossat, el qual va consistir en la protecció de totes les restes amb geotèxtil, el reompliment del forat amb graves del tipus "ull de perdiu" i l'abocament d'una última capa d'uns 40 cm de sauló.

Gasoducte Martorell-Figueres (terme municipal de Sabadell)

Durada: 16 de juliol-4 d'agost  
Direcció: Albert Vilaseca (Cota 64)  
Finançament: Ilma Consultora SL

Amb motiu del projecte de construcció d'un gasoducte entre aquestes dues poblacions catalanes, s'ha dut a terme un estudi d'impacte ambiental previ, el qual ha inclòs una prospecció arqueològica. Aquesta infraestructura, al seu pas per Sabadell, passarà pels sectors de Ca n'Ustrell, Sant Julià d'Altura, Can Deu, riu Ripoll i Can Moragues.

Els resultats de la prospecció superficial han estat negatius, resta el control arqueològic dels moviments de terres en el moment de la construcció del gasoducte.

Masia de Ca n'Ustrell

Durada: 6-10 d'agost  
Direcció: Ainhoa Pancorbo (Arqueociència SC, SL)  
Finançament: Jordi Domingo

S'ha dut a terme una intervenció arqueològica de documentació i de control d'obres de reforma i d'enderrocs diversos, i de sondeigs en el subsòl. La masia de ca n'Ustrell està catalogada al PEPPS (element arquitectònic núm. 61-D1 i EPA núm. 2-D2), i els seus orígens estan datats en el segle XIV.

S'ha documentat l'enderroc d'unes cavallerisses d'època recent (1961) i d'un part de la masoveria i dels estables, també de construcció recent (anys 1941 i 1951), i els sondeigs en general han donat resultats negatius. La documentació d'alguns paraments de la masia de les façanes nord i oest han permès datar diferents elements que van del segle XVI al segle XIX.

Aquesta primera intervenció arqueològica feta a la masia ha permès plantejar una primera hipòtesi d'evolució d'un conjunt arquitectònic rural.

Castellarnau-Illa D sector C

Durada: 27-31 d'agost; 22 d'octubre-16 de novembre  
Direcció: José Antonio Cantos / Goretti Vila (Arqueociència SC, SL)  
Finançament: Promoció d'Habitatges Castellarnau, SL

Intervenció realitzada en l'EPA núm. 005 del PEPPS, amb motiu del projecte de construcció de nous blocs d'habitatges. Es va dur a terme el control arqueològic dels moviments de terres i de la construcció dels murs pantalla, amb resultats negatius.

Resta pendent el control arqueològic de les obres d'edificació (any 2008).

Carrer de l'Advocat Cirera, 26

Durada: 12 de setembre-12 d'octubre; 18 d'octubre-9 de novembre  
Direcció: Jacinto Sánchez (Codex)  
Finançament: Caja de Ahorros del Mediterráneo



Intervenció realitzada en finca situada en l'EPA núm. 50 del PEPPS (centre històric), amb motiu de les obres de reforma d'una sucursal bancària. S'han documentat les següents restes i elements constructius: una galeria subterrània, una paret mitgera de tapial i fonamentacions diverses, en conjunt dels segles XVIII-XIX.

*Ermita de Sant Iscle i Santa Victòria de la Salut (vil·la romana)*

Durada: 8-16 d'octubre

Direcció: Neus Zapata (ECRA SL)

Finançament: Ajuntament de Sabadell

Es va realitzar una intervenció de neteja i consolidació d'un lacus relacionat amb la vil·la romana de la Salut. Aquest element constructiu es localitza a l'interior de l'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria, i la restauració ha tingut lloc en el marc del procés de rehabilitació d'aquest conjunt patrimonial i la seva adequació per a les visites.

Es van dur a terme tasques de neteja mecànica i química, de reforç d'alguns murs, aplicació de biocida i es va aconseguir el conjunt de les restes amb la col·locació de grava en els punts necessaris.

Per part de l'Ajuntament i del MHS s'han dut a terme, a banda, diverses actuacions en el camp de la conservació preventiva de l'ermita (instal·lació de deshumificadors) i de la seva museïtzació (senyalització d'elements d'interès, vitrines).

Carrer del Raval de Fora, 40 / c. del Convent, 33 / c. de la Mare de Déu de les Neus, 18

Durada: juliol; 19 d'octubre-15 de novembre

Direcció: Albert Roig / David Molina (Arrago SL)

Finançament: Impafinsa Meroca i Cia. Comunitat de Béns (Tomàs Paz)

Aquest estudi s'ha fet amb motiu del projecte de construcció de nous habitatges en uns solars catalogats com a EPA núm. 50 (centre històric) dins el PEPPS.

Prèviament a les tasques de prospecció i excavació arqueològiques del subsòl, s'ha dut a terme (juliol) el corresponent estudi històric, arquitectònic i documental de les finques més antigues d'aquest conjunt d'habitatges a enderrocar, a càrrec d'Albert Roig (Arrago SL) i les arquitectes Roser Saus i Marta Llonch. Aquest estudi ha permès precisar la cronologia de les diferents cases: carrer del Convent 33 (segle XVII, amb posteriors reformes dels anys 1910-1912 i 1980), carrer del Raval de Fora 40 (construït l'any 1959-60, en el lloc on hi havia uns patis i coberts) i carrer de la Mare de Déu de les Neus (edifici modern dels anys 1980). D'aquestes cases el MHS va poder recuperar diferents elements i objectes de caràcter domèstic que han ingressat al fons.

Un cop enderrocades les diferents cases, la intervenció arqueològica en el subsòl ha permès documentar diverses restes d'època moderna i contemporània: paviments, murs, fosses sèptiques, un soterrani (antiga carbonera amb ús posterior com a celler), galeries subterrànies, cup de vi, forn de terrissa (amb testers i traça del vogi), etc.

Carrer de les Paus, 7

Durada: 23 de novembre-9 de desembre  
Direcció: Cristina Belmonte (Arqueociència SC, SL)  
Finançament: Joan Escudero

Aquest estudi s'ha fet amb motiu del projecte de construcció d'un nou habitatge en un solar catalogat com a EPA (núm. 50, centre històric) en el PEPPS.

Les prospeccions han resultat negatives, i només s'han localitzat estructures de serveis soterrats de l'habitatge enderrocat, dels segles XIX-XX.

Casa d'Isidre Fochs (Rambla, 155-157)

Durada: desembre  
Direcció: Eugeni Junyent i Maria Carme Carmona (Dracma SCCL)  
Finançament: Rocmar Promociones, SL

Aquesta finca està catalogada al PEPPS (element núm. D1-14), i per tant se n'ha fet l'estudi arqueològic i històric, amb una documentació fotogràfica i planimètrica exhaustiva. L'edifici ha de ser objecte d'una profunda ampliació i remodelació, per a la creació de sis nous habitatges i un comerç a la planta baixa.

L'edifici consta de dos habitatges de planta baixa i dos pisos, amb la façana protegida, i fou construït l'any 1917 per l'arquitecte Eduard Maria Balcells, seguint les pautes del modernisme. Presenta diferents elements ornamentals d'interès, entre els quals destaquen diversos arrimadors de rajola modernista (alguns procedents de la fàbrica de Pujol i Bausis). L'edifici ha patit diferents reformes: 1942, 1972.

Molí de Sant Oleguer

Durada: 3-31 de desembre  
Direcció: Lluís Juan González (Àtics SL)  
Finançament: Ajuntament de Sabadell

En el marc del procés de rehabilitació del molí com a alberg juvenil, el MHS ha continuat coordinant els treballs de recerca i documentació arqueològica iniciats l'any 2006. Els objectius d'aquests estudis són l'aportació de coneixement per al desenvolupament rigorós de la rehabilitació, posant en valor els elements patrimonials d'interès històric que es conserven en l'edifici.

El molí de Sant Oleguer té una funció original com a molí fariner (finals segle XVII-inicis del segle XIX), un període intermig d'activitat tèxtil com a molí draper (de 1830 a 1885, aprox.) i un ús final com a molí paperer per a la fabricació de cartró (finals del segle XIX-mitjan segle XX).

En aquesta fase de l'estudi s'ha excavat l'espai de basses, dipòsits i canals del cos edificat a l'oest de l'àmbit exterior de la roda hidràulica, a la primera planta: les estructures analitzades en aquest sector són dels segles XIX-XX: la bassa, un dipòsit, diferents canals, un espai de circulació, etc. També s'han documentat i topografiat, en altres punts del conjunt, diferents paraments constructius i obertures que s'han posat al descobert amb l'obra de rehabilitació.

*Nau antiga Escola Industrial / Edificis Obra Social Caixa Sabadell*

Durada: 17-31 de desembre  
Direcció: Eugeni Junyent (Dracma SCCL)  
Finançament: Caixa Sabadell

S'ha dut a terme l'estudi històric i constructiu d'aquest edifici catalogat al PEPPS (element núm. 27-D1), degut al projecte de futura rehabilitació interna com a sala d'exposicions i de la construcció d'un auditori soterrani.

Aquest edifici (carrer d'en Font, 25) és un edifici de planta baixa (la nau o tallers) i planta i pis (edifici annex o sala de màquines), destinat en el moment de la seva creació a espai d'ensenyament, i construït entre els anys 1907-1910 segons el projecte de l'arquitecte Jeroni Martorell i l'enginyer Pere Salas. Aquest edifici que s'ha de rehabilitar forma part del conjunt modernista del carrer d'en Font que acaba amb una torre a l'extrem est.

L'estudi ha permès documentar tres grans fases de construcció i reformes: 1910, 1930-1979 i 1979-1987.

*Edifici annex de la masia de Can Roqueta*

Durada: 21-31 de desembre  
Direcció: Òscar Matas (Arrago SL)  
Finançament: Associació Pro Disminuïts Psíquics de Sabadell i Comarca (Antoni Baldevey)

Amb motiu del projecte de construcció de les noves instal·lacions d'aquesta associació, a la banda est de la masia de Can Roqueta, s'ha dut a terme una intervenció arqueològica preventiva en aquest EPA catalogat dins del PEPPS (núm. 047).

S'han fet diverses troballes d'estructures, bàsicament d'època prehistòrica.

**Estudis i recerques d'objectes de la col·lecció**

**Nacho Soriano**, arqueòleg, per un estudi que està realitzant ha consultat els següents materials del fons, que cronològicament corresponen a l'Edat del Bronze i la Primera Edat del Ferro

-dues valves superiors de motlle de pedra (una d'elles fragmentada) i una valva inferior de motlle de pedra per barnilles, totes tres de l'estructura CR1 del jaciment de Can Roqueta, Sabadell

-botó prismàtic d'ós de doble perforació en "V"- procedent del Jaciment de la Bòbila Madurell (St. Quirze del Vallès, Vallès Occidental):

-punxó de coure/bronze, procedent del jaciment Bòbila Madurell - Can Feu (St. Quirze del Vallès, Vallès Occidental).

Pau Martínez Rodríguez, per a la seva Tesi Doctoral "L'entramat campaniforme al nord-est de la Península Ibèrica" ha consultat els materials campaniformes del Torrent de Sant Oleguer, Sabadell i també ha consultat els Diaris d'Excavació de Vicenç Renom, concretament els apartats que fan referència a aquestes troballes.

Arturo Lombera Hermida, de la Universitat de Santiago de Compostela, ha consultat les destrals del tipus alpí dels jaciments de la Bòbila Padró i de la Bòbila Madurell. Aquest estudi s'emmarca dins d'un projecte europeu anomenat Inegalités sociales et espace européen au Néolithique: la circulation des grandes haches en jades alpins està dirigit per P. Petrequin i finançat per la ANR de França.

Elena Garcia, està realitzant l'estudi dels materials constructius de terra cuita procedents de la intervenció arqueològica de Can Roqueta/ Can Revella.

### **2.2.3 BECA D'HISTÒRIA LOCAL MIQUEL CARRERAS**

L'Ajuntament de Sabadell, la Fundació Bosch i Cardellach i l'Obra Social Caixa Sabadell vam convocar el 2007 la 6<sup>a</sup> edició de la Beca d'Història Local Miquel Carreras.

Aquesta beca, de caràcter biennal, té per objectiu promoure la investigació de la història de Sabadell en els àmbits i períodes més desconeguts, per tal de millorar el coneixement sobre la ciutat, incentivar-ne la divulgació i ampliar la historiografia local.

La dotació de la beca és 6.010,12 euros

Es presentaren tres projectes a la 6ena edició:

- 1) Les veus de la II República. R. Ribell, C. Sánchez i M.C. Carmona
- 2) La FSL – UGT durant la Guerra Civil (1936 -1939). J.A. Pozo
- 3) Actituds i estratègies dels empresaris sabadellencs durant la II república (1931-1939). S. Bengoechea.

Va guanyar aquest darrer projecte.

### **2.2.4 BIBLIOTECA**

Catalogació i ordenació

Entre els mesos de febrer i juliol s'han dut a terme tasques de catalogació i ordenació de les noves entrades a la Biblioteca del MHS. Aquesta feina va ser encarregada a Marc Vilallonga Grau, bibliotecari. S'hi han destinat 100 hores de treball.

El programa utilitzat per a catalogar les novetats ha estat el Winisis, dins la base de dades "MHS" que conté la resta de registres existents a la biblioteca.

La relació de les novetats del fons catalogades i ordenades sistemàticament és la següent:

- Monografies i altres documents en suport paper (projectes, informes, etc.): 143
- Material audiovisual: 24
- Publicacions periòdiques: 194

En total s'han catalogat 361 exemplars.

Els criteris de classificació i indexació seguits han estat els existents i ja fixats prèviament. Per tal de classificar el fons audiovisual s'ha seguit el mateix model de classificació afegint al davant els epígrafs següents segons el format:

- **DVD**: Video en DV i recurs electrònic en DVD
- **CDR**: Recurs electrònic en CD-Rom
- **CD**: Enregistrament sonor en CD

Els vídeos ja segueixen una classificació pròpia a base de nombres correlatius.

La classificació permet intercalar els documents audiovisuals i multimèdia entre els altres documents de la mateixa matèria o bé agrupar-los a part per tipus de suport (s'ha seguit aquesta segona opció, utilitzant un prestatge reservat per a aquesta tipologia documental).

S'ha identificat i inventariat el material material duplicat.

Ingressos destacables

A banda dels intercanvis regulars establerts de fa temps entre la revista Arraona i altres publicacions de les diferents col·leccions del museu (catàlegs, quaderns de patrimoni i d'arqueologia, etc.) amb diverses entitats i institucions museístiques, bibliotecàries i universitàries, a finals del 2007 s'ha establert un acord d'intercanvi amb l'Institut Català d'Arqueologia Clàssica (Tarragona), fet que ha comportat l'ingrés de dotze monografies de temàtica arqueològica i que tracten, bàsicament, diferents aspectes de les èpoques protohistòrica, ibèrica, romana i de l'antiguitat tardana.

També cal destacar la donació feta pel Sr. Lluís Subirana i Reboloso d'un centenar llarg de llibres d'arqueologia, prehistòria i història procedents de la biblioteca particular del seu pare Rafel Subirana i Ollé, el qual havia estat conservador i responsable de la biblioteca del MHS durant molts anys. Aquesta donació es va formalitzar el mes de desembre.

### **3. RECERCA AL MITL, MUSEU DE LA INDÚSTRIA TÈXIL LLANERA**

#### **3.1 Objectius**

1. Continuar el seguiment de les llicències d'enderroc dels conjunts industrials tèxtils d'interès històric, en coordinació amb l'Àrea d'Urbanisme, habitatge i Patrimoni de l'Ajuntament, per promoure'n el seu estudi previ a l'enderroc.
2. Promoure la investigació de la col·lecció de mostraris tèxtils en procés de catalogació, per conèixer millor les seves característiques i analitzar les línies de treball més adients per a la seva divulgació.

#### **3.2 Actuacions**

##### **3.2.1 PROJECTES ESPECÍFICS DE RECERCA**

###### **Recerca Arqueològica**

###### **Vapor de la *Farinera***

Durada: 25-31 d'agost

Direcció: Eugeni Junyent (Dracma SCCL)

Finançament: Lloc Nou SCCL

El conjunt industrial de l'antic vapor de La Farinera, està situat entre els carrers d'Alfons Sala, Comte de Reus i Covadonga, i està catalogat al PEPPS com a element núm. 402 (amb nivell de protecció volumètric) i com a Espai d'Expectativa Arqueològica (núm. 053-D2). Els estudis duts a terme s'han fet amb motiu d'un projecte d'enderroc parcial (es conserva la nau paral·lela al carrer de Covadonga, cantonada amb Comte de Reus, cedida al municipi) i nova promoció urbanística.

Prèviament, el Museu d'Història de Sabadell va fer el seguiment de tots els processos de documentació i estudi fets en aquest indret, des de l'any 2005, en coordinació amb l'empresa d'arqueologia responsable de les diferents recerques (Dracma SCCL), la promoció (Salas Serveis Immobiliaris) i la Generalitat de Catalunya (Departament de Cultura, Àrea de Coneixement i Recerca). El MHS ja ha recollit diferents béns mobles d'interès museístic per al fons tèxtil.

L'estudi realitzat ha consistit en una ressenya històrica en base a recerca documental d'arxiu, descripció d'espais industrials, amb plànols i anàlisi d'usos i funcions originals i posteriors, interpretació de l'evolució històrica del conjunt, documentació fotogràfica i planimètrica exhaustiva de l'estat actual dels edificis. L'origen d'aquest establiment industrial data del 1877 (La Farinera de Pere Manich), amb unes primeres ampliacions ja del 1881. El conjunt va canviant d'activitats (de farinera al tèxtil) i va patint successives transformacions: fins 1917, 1926, 1958...A la dècada dels anys 1970 l'empresa tèxtil Lanifil SA lloga la part sud del conjunt, mentre que per a la part nord es presenta el projecte d'adequació i construcció de l'Institut d'ensenyament Vidal i Barraquer. Aquests seran els darrers usos d'aquestes finques industrials.

Resten pendents el seguiment arqueològic del procés d'enderroc i la prospecció arqueològica del subsòl.

## CAPÍTOL IV. LA DIFUSIÓ

### 1. DIFUSIÓ DES DE L'ARXIU HISTÒRIC

#### 1.1 Objectius

Els objectius generals d'aquest programa són l'atenció presencial dels usuaris a la sala de consulta de l'AHS, l'atenció escrita i la generació de productes editorials per a la difusió dels fons o de les activitats de l'AHS, inclosa la web de l'AHS

1. Gestionar el préstec d'expedients a l'Ajuntament.
2. Atenció presencial dels usuaris de la multiplicitat de fons i formats de l'AHS.
3. Gestionar les sortides de protocols del notari-arxiver.i els préstecs als Jutjats de la Ciutat.
4. Gestionar les sortides al laboratori fotogràfic, control dels productes resultants i de la seva utilització específica: documents fotogràfics, reprografia de documents textuais, telecinat de pel·lícules del fons fonogràfic.
5. Realitzar les tasques de selecció de documentació, preparació per al transport, préstec administratiu, etc. de documentació històrica sol·licitada per entitats i associacions o necessària per als projectes de l'OAMA.
6. Gestionar l'aplicació específica de les ordenances fiscals, els eventuais drets d'autor i els drets morals derivats de l'autoria.
7. Coordinació editorial de la Revista *Arraona*, 30
8. Elaboració de la memòria anual
9. Manteniment de la sub-web
10. Realitzar les visites tècniques i escolars.

#### 1.2 Actuacions

##### **1.2.1 SERVEI AL PÚBLIC**

Nombre d'usuaris i consultes per tipus d'usuari

	Usuaris	Consultes
Investigador	619	1964
Ciudadà –no investigador-	645	1173
Personal de l'Ajuntament	225	589
Estudiant	98	116
Estudiant universitari	230	629

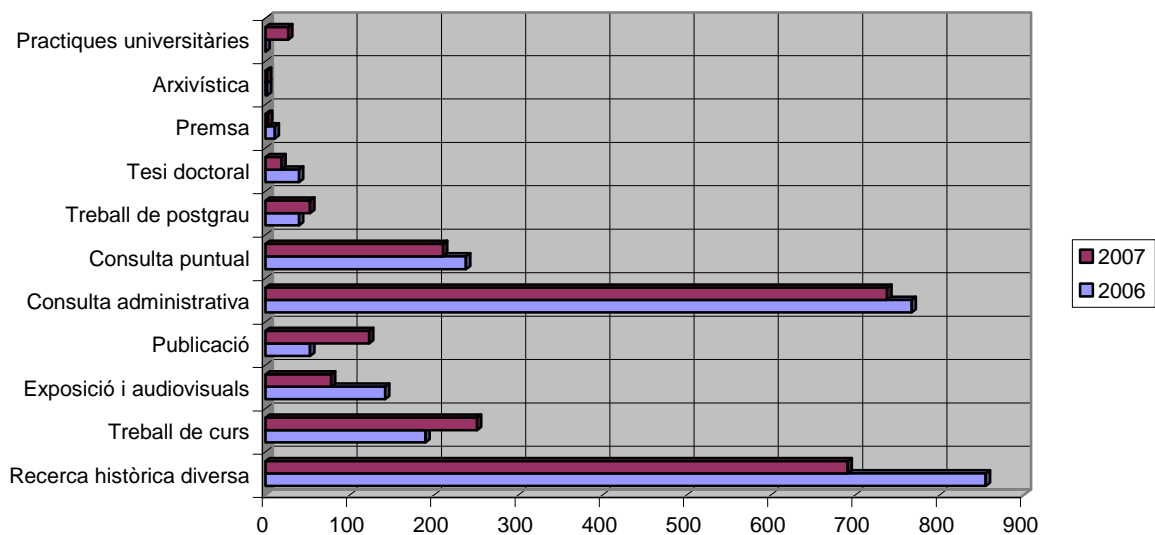
Administratius de la gestió privada	301	515
Documentalista i periodista	74	241
Altres administracions públiques	4	7
	<b>2196</b>	<b>5234</b>

Al llarg de 2007 s'ha produït un lleuger decrement del nombre total de consultes (-5%) per bé que algunes tipologies han incrementat substancialment: consultes d'estudiants universitaris (+ 55%), consultes d'administratius de la gestió privada (+22%) i, sobretot, les de documentalistes i periodistes (+70%)

El mes d'octubre de 2007 l'Ajuntament de Sabadell posa en marxa un Servei d'atenció als ciutadans que vulguin reclamar documentació pròpia dipositada a l'Archivo General de la Guerra Civil (Salamanca). Les demandes rebudes són, tanmateix, diverses (recerca d'antecedents polítics, judicis sumaris, ubicació de les restes humanes, etc.) Al llarg dels darrers mesos de l'any, s'inicia la tramesa d'oficis a diferents centres arxivístics, ajuntaments, parròquies, etc. per tal de cercar antecedents sobre totes aquestes qüestions. De la mateixa manera, es continuen gestionant les demandes que arriben a través del Departament de Justícia de la Generalitat de Catalunya relatives a l'empresonament i/o desaparició de persones durant la guerra civil espanyola i immediata postguerra.

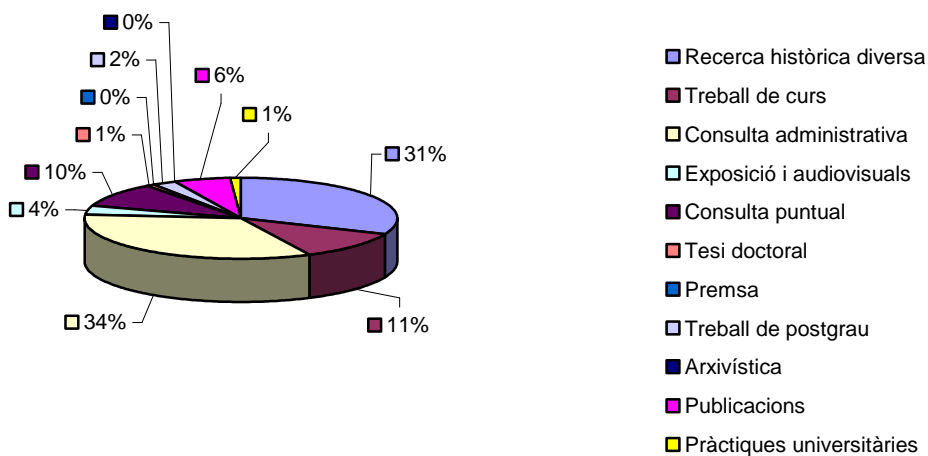
#### Nombre d'usuaris i consultes per objecte de recerca

	Usuaris	Consultes
Recerca històrica diversa	691	1886
Treball de curs	251	529
Consulta administrativa	738	1202
Exposició i audiovisuals	78	248
Consulta puntual	211	299
Tesi doctoral	19	83
Premsa	3	4
Treball de postgrau	53	168
Arxivística	2	4
Publicacions	123	754
Pràctiques universitàries	27	57
	<b>2.196</b>	<b>5.234</b>

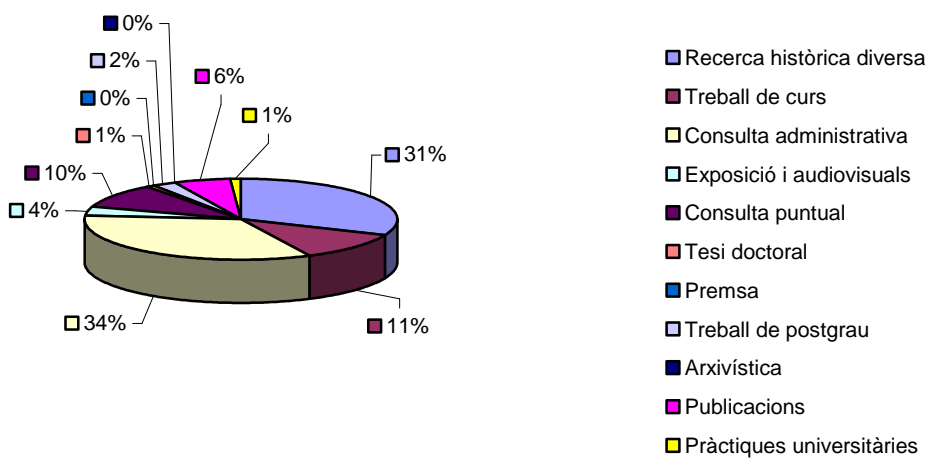


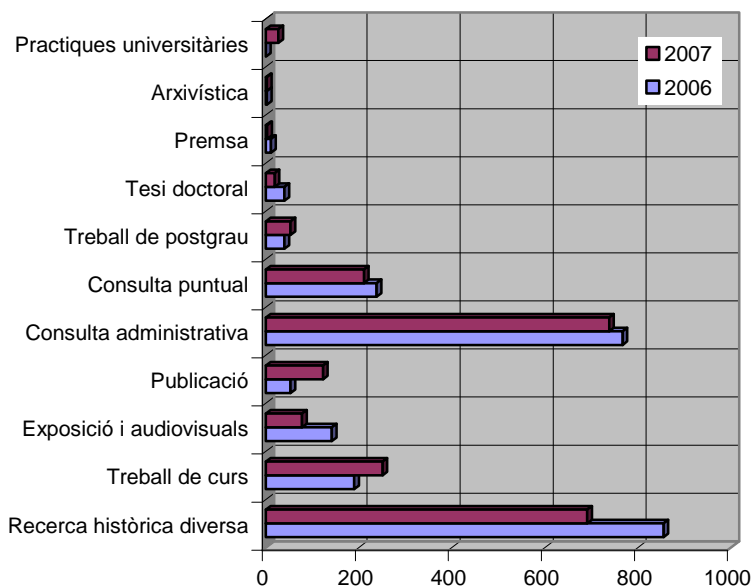


Distribució percentual dels usuaris segons l'objecte de recerca



Evolució dels usuaris per objecte de recerca, 2006-2007



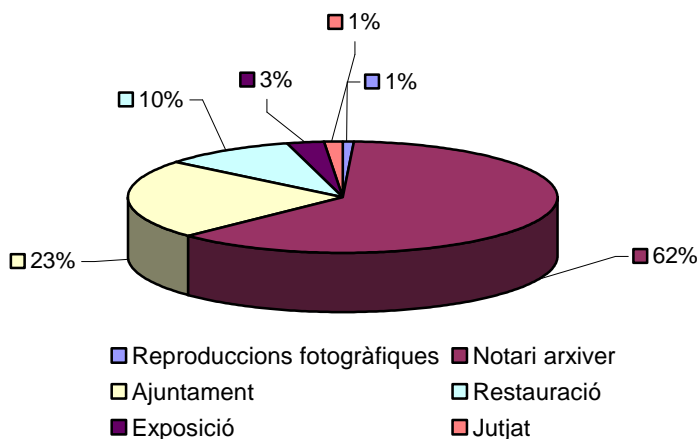


**Evolució dels usuaris per objecte de recerca, 2006-2007**

	2006	2007
Recerca històrica diversa	855	691
Treball de curs	190	251
Exposició i audiovisuals	142	78
Publicació	53	123
Consulta administrativa	767	738
Consulta puntual	238	211
Treball de postgrau	40	53
Tesi doctoral	40	19
Premsa	11	3
Arxivística	2	2
Practiques universitàries	-	27
<b>total</b>	<b>2.338</b>	<b>2.196</b>

**Nombre de préstecs per tipus de sortida**

Reproduccions fotogràfiques	8
Notari arxiver	582
Ajuntament	215
Restauració	96
Exposició	25
Jutjat	13
<b>Total</b>	<b>939</b>

**Tipus i nombre de documents utilitzats en el préstec**

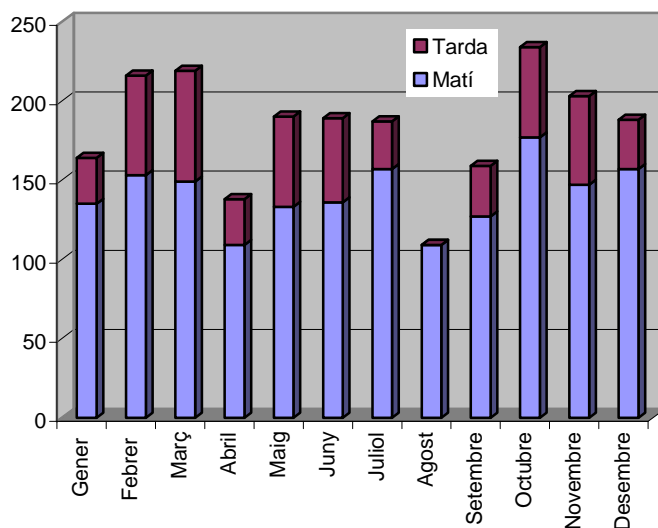
Capsa	12
Carpeta	1
Cartell	4
Document sòlt	14
Expedient	234
Mobiliari	1
Pergamí	3
Plànol	3
Publicació periòdica	10
Vídeo	3
Volum	654
<b>Total</b>	<b>939</b>

El servei de préstec s'ha incrementat globalment un (+5%).

**Distribució d'usuaris per mesos i torns**

	<b>Matí</b>	<b>Tarda</b>	<b>Total</b>
Gener	135	29	164
Febrer	153	63	216
Març	149	70	219
Abril	109	29	138
Maig	133	57	190
Juny	136	53	189
Juliol	157	30	187
Agost	109	-	109

Setembre	127	32	159
Octubre	177	57	234
Novembre	147	56	203
Desembre	157	31	188
Total	1.689	507	2.196



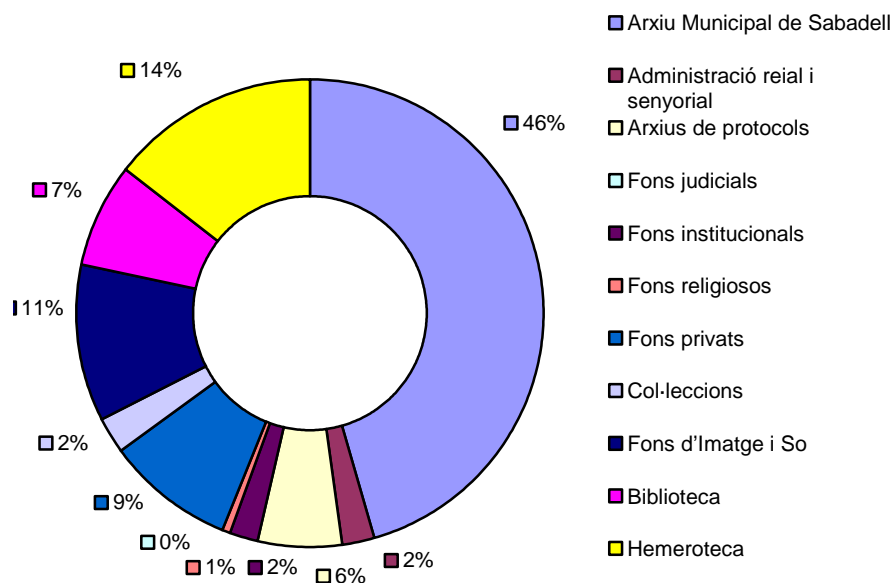
#### Distribució d'usuaris per mesos. Comparatiu respecte de 2006

	2006	2007
Gener	190	164
Febrer	215	216
Març	262	219
Abril	222	138
Maig	257	190
Juny	239	189
Juliol	163	187
Agost	93	109
Setembre	164	159
Octubre	179	234
Novembre	220	203
Desembre	134	188

#### Consultes per fons d'arxiu

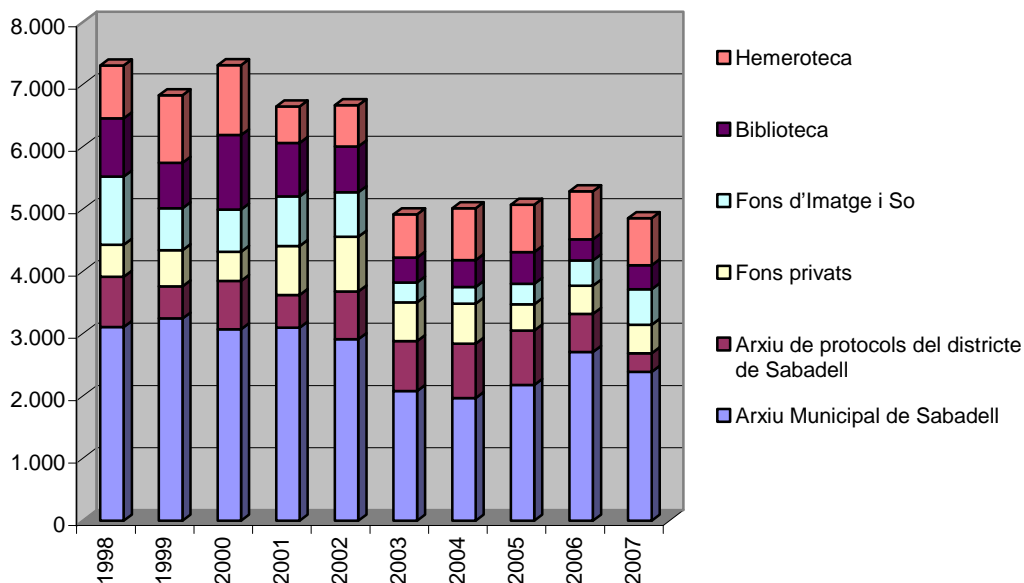
Arxiu Municipal de Sabadell	2.388
Administració reial i senyorial	118
Arxius de protocols	298
Fons judicials	2
Fons institucionals	95
Fons religiosos	39
Fons privats	461
Col·leccions	127
Fons d'Imatge i So	568
Biblioteca	387
Hemeroteca	751
Total	5.234

## Distribució percentual de les consultes per fons d'arxiu



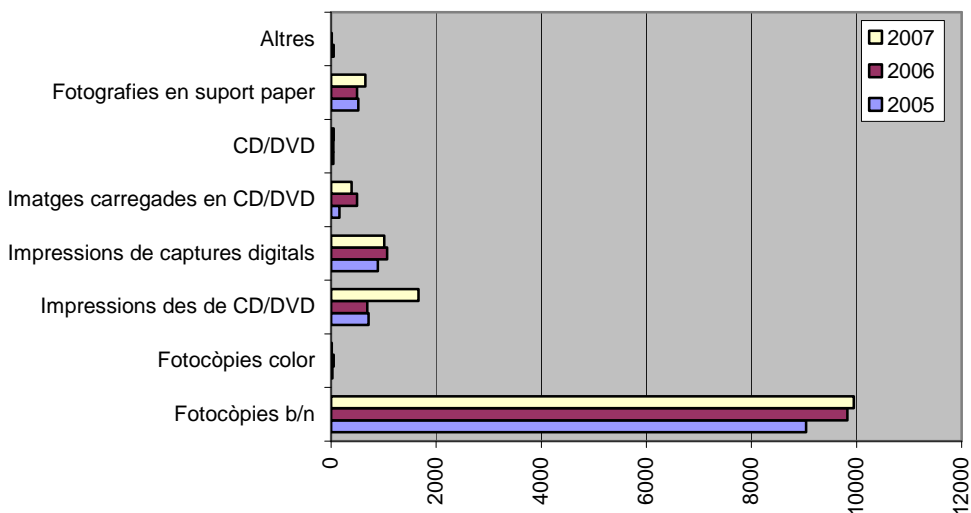
## Evolució decenal. Fons més consultats

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Arxiu Municipal de Sabadell	3.109	3.245	3.071	3.097	2.912	2.080	1.970	2.181	2.707	2.388
Arxiu de protocols del districte de Sabadell	806	517	780	526	767	804	873	873	612	298
Fons privats	514	582	467	786	876	618	643	422	454	461
Fons d'imatge i so	1.093	670	678	796	715	319	264	327	403	568
Biblioteca	935	729	1.192	857	738	404	433	509	338	387
Hemeroteca	849	1.083	1.120	587	658	692	832	758	775	751
<b>Total</b>	<b>7.306</b>	<b>6.826</b>	<b>7.308</b>	<b>6.649</b>	<b>6.666</b>	<b>4.917</b>	<b>5.015</b>	<b>5.070</b>	<b>5.289</b>	<b>4.853</b>



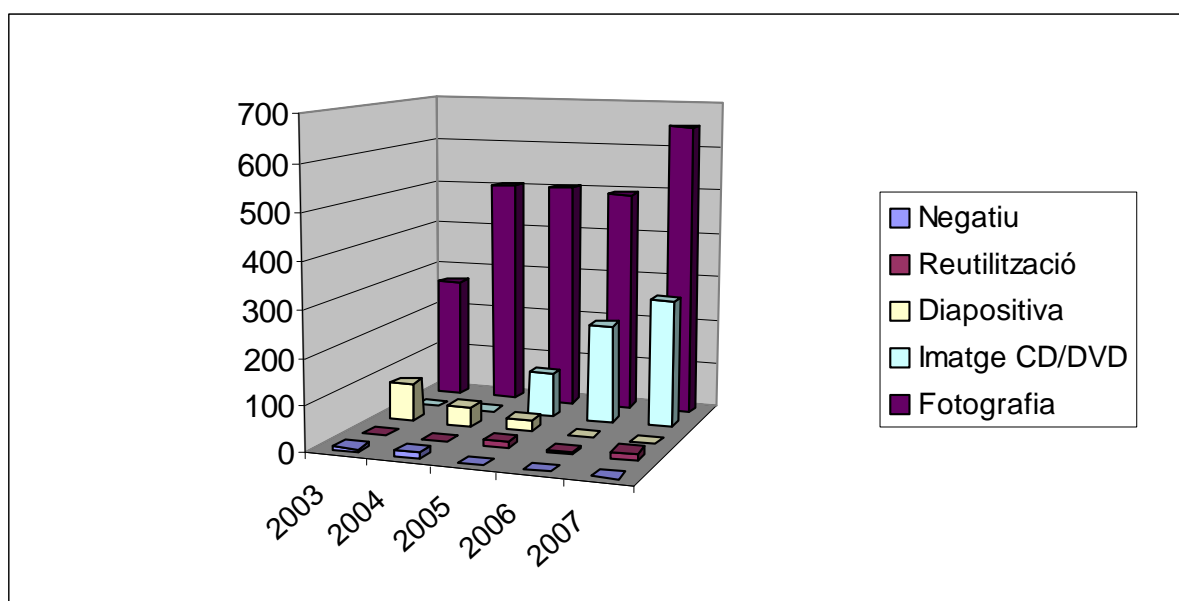
**Reproducció documental generada pel servei d'atenció al públic**

	2005	2006	2007
Fotocòpies b/n (DIN A4 / DIN A3 / plànols)	9.038	9.824	9.947
Fotocòpies color (DIN A4 / DIN A3)	23	47	15
Impressions des de CD/DVD (DIN A4 / DIN A3)	712	689	1.665
Impressions de captures digitals (color / tònnner)	891	1.064	1.009
Imatges carregades en CD/DVD	161	491	391
CD/DVD	42	40	48
Fotografies (en suport paper)	515	496	649
Altres (diapositives, vídeos, cintes cassette,...)	49	11	8



Evolució de les sol·licituds de reproducció de la secció d'Imatge i So

ANY	Fotografia	Imatge CD/DVD	Diapositiva	Negatiu	Reutilització	TOTAL
2003	268	0	83	7	0	358
2004	505	0	42	12	0	559
2005	503	99	26	0	14	642
2006	493	217	0	0	2	712
2007	649	282	0	0	14	945
<b>TOTAL</b>	<b>2418</b>	<b>598</b>	<b>151</b>	<b>19</b>	<b>30</b>	<b>3216</b>



### 1.2.2 DIFUSIÓ I EXPLOTACIÓ DEL FONS

Arnau Faidella, Carme  
Correspondència Mercè Rodoreda – Joan Oliver. Publicació de l'Institut d'Estudis Catalans i Edicions 62.

Barberan Mas, Joan  
Recerques diverses sobre el món de l'esport sabadellenc.

Benaul Berenguer, Josep Maria  
Atlas de la industrialització a Catalunya. Futura publicació.  
L'exili de la família Simó. Publicació a la revista Arraona.  
Sabadellencs al camps de concentració. Publicació a la revista Arraona.

Bengoechea Echaondo, Soledad  
Actituds i estratègies dels empresaris sabadellencs durant la Segona República. Beca Miquel Carreras.

Canyameres Ramoneda, Esteve  
La masia de Can Gambús. Dades documentals per a adjuntar a la memòria arqueològica.

Carmona Marín, Maria Carme; Junyent Carreras, Eugeni; Ribell Boada, Rosa  
Recerca documental sobre la història de diverses finques sabadellenques amb valor patrimonial. Estudis arqueològics.

Carnero Garcia, Pol  
El barri de Gràcia: origen, formació i desenvolupament. Treball de recerca de 2n de batxillerat.

Casanovas Romeu, Maria Àngels  
Treballs de documentació per a l'exposició "Miquel Carreras: 1905-1938. Esforç i reflexió. Memòria d'una ciutat". Obra Social de la Caixa de Sabadell.

Castelló Garriga, Llorenç  
Òpera i SARSUELA a Sabadell a mitjans del s. XIX. Treball de doctoral dirigit per Francesc Cortés. UAB.

Creus Castellana, Maia  
"La Sala Tres, 1972-1979. En la ruta de l'art contemporani a Catalunya". Exposició al MAS.

Custodio Martí, Anton  
Genealogia familiar. Recerca particular.

Deu Baigual, Esteve  
El paper del Gremi de Fabricants a la indústria sabadellenca. Publicació del Gremi.

Dockhorn, Mauro  
La Electricidad S.A. Tesi doctoral dirigida per Esteve Deu. Universitat de Barcelona.

Duran Palau, Salvador  
Genealogia familiar. Recerca particular.

Escolà Ramia, Ramon  
Genealogia familiar. Recerca particular.

Fernàndez López, Lluís  
Centenari de la UES. Futura publicació.

Ferrer Murillo, Marc  
Història del cos de bombers de Catalunya. Futura publicació de la Direcció General d'Emergències.

Gallegos Córdoba, Jordi  
Investigació sobre la Cobla Principal de l'Escala. Futura publicació en motiu del Centenari de l'entitat. Ajuntament de l'Escala.

Gavagnin-Capoggiani, Gabriella  
Correspondència Salvador Espriu – Joan Oliver. Edició crítica a la revista *Indesinenter* del Centre de Documentació i Estudi Salvador Espriu (Arenys de Mar).

Gascón Calvet, Josep  
Història del Centre d'Esports Sabadell. Possible publicació de la pròpia entitat.



Gens Franquès, Mariona  
Ca l'Estruch. Treball de curs de l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura del Vallès.  
Giner Mira, Pere; Giner Olcina, Josep  
Recerca genealògica familiar. Treball de recerca de 2n de batxillerat

González Bagaria, Roser  
Indústria al segle XX. Tesi doctoral dirigida per Llorenç Ferrer. Universitat de Barcelona.

Guillamon Mota, Julià  
Catàleg de l'exposició "Literaturas del Exilio". Centre de Cultura Contemporània de Barcelona.

Llenas Gudayol, Antònia  
Història de l'esport sabadellenc. Publicació a la revista Arraona.

Llonch Colominas, Prudenci  
Genealogia familiar. Recerca particular.

Marco Soler, Alba  
Història del Teatre Cervantes. Treball de recerca de 2n de batxillerat.

Martín Berbois, Josep Lluís  
La relació de Miquel Carreras amb la colla de Sabadell i els dilluns de Cal Llonch.  
Catàleg de l'exposició "Miquel Carreras 1905-1938. Esforç i reflexió".

Martín Clerch, Jordi  
Estudi històric de l'impremta Obradors. Possible publicació.

Morral Tort, Francesc  
Genealogia familiar. Recerca particular.

Muñoz González, Juan Antonio  
Història del barri del Torrent del capellà. Associació de Veïns.

Muset Pons, Assumpta  
Sabadell Sud: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i Les Termes. Exposició al MHS.

Naranjo Muñoz, Eladio  
Paper segellat en diversos fons documentals: notariais, eclesiàstics, municipals.  
Recerca particular.

Nicolás Catalán, Manel  
Informació sobre el bergantí-goleta de la família Turull. Mostra sobre Modelisme Naval Català organitzada per Agrupació Artística de Modelistes Aeronavals de Sabadell. Casal Pere Quart.

Oliva Frago, Ricard  
Recerca genealògica sobre la família Oliver-Turull. Recerca particular.  
Treballs de documentació del 150 aniversari. Exposició a Caixa Sabadell.

Ramos Serra, Gemma  
Documentació (prèvia a l'enderroc) de la història d'un rengle de cases del carrer Corominas.

Recull històric sobre l'empresa ABB (1940- 1996). Encàrrec de VIMUSA (possible publicació).

Ribalta Puig, Pere

Història de l'aviació a Sabadell.

Ribas Oliver, Rafael

Recerca sobre el patrimoni arquitectònic, artístic i industrial del barri de Covadonga.

Elaboració d'un àudio-visual per part de l'Associació de Veïns.

Rich Ferran, Oriol

Construcció a escala d'una façana del carrer de la Creueta (maqueta). Treball de curs de l' Escola d'Art i disseny Llotja.

Roca Tubau, Jordi

50 aniversari de les Joventuts Musicals. Futura publicació.

Roig Deulofeu, Albert

Estudi històric sobre *can Cuadras*.

Roig López, Olga

Escoles CEPEC (Col·lectiu per a les Escoles Públiques Catalanes) a Sabadell i moviment de renovació. Publicació a la revista Arraona.

Rosés Bruix, Eduard

Genealogia familiar. Recerca particular.

Ruiz Delgado, Olga

25 anys Sabadell Comerç Centre. Futura publicació de la mateixa entitat.

Rutés Caba, Josep

Història del servei de correus de Sabadell. Investigació particular.

Selma Lorente, Gonzalo

Buidat de la sèrie "Matrius dels rebuts d'enterraments" del fons Municipal. Elaboració d'una base de dades . Dins el projecte "*Enxarxeu-ho*" de la Societat Catalana de Genealogia, Heràldia, Sigil·lografia, Vexil·lologia i Nobiliària.

Serdà Manau, Quim; Valdenebro Manrique, Raquel

Estudi Arquitectònic del Molí de'n Torrella. Treball per a l'empresa Arqueociència Serveis Culturals S.L.

Serracant Clemont, Josep Maria; Ventura Barnet, Jesús

L'obra del compositor Agustí Borgunyó.

Serrano Badia, Manel

Recerca sobre la Vaga del Metall de 1976 per a un futur documental.

Soler Chic, Glòria

Recerca històrica sobre Can Casablanca o vapor de la O. Treball de postgrau.

Subirana Reboloso, Lluís

Recerques diverses sobre la història de la música sabadellenca. Publicacions.

Subires Gordi, David

La immigració francesa a Sabadell durant els segles XVI-XVII. Treball de curs.

Torra Pla, Joaquim  
El periodista Eugeni Xammar. Possible publicació a Quaderns Crema.

Torrebadella Flix, Xavier  
Bibliografia sobre Educació Física. Tesi doctoral dirigida per Javier Olivera Bertran.  
Institut Nacional d'Educació Física de Catalunya (INEFC) –Lleida.

Trias Pareja, Margarida  
"L'humor d'un il·lustrat: edició d'un poema de Bosch i Cardellach". Treball de final de carrera de Filologia Catalana.

Vinyes Cormina, Maria Alba  
L'ensenyament a Sabadell durant la II República i el Franquisme. Publicació revista *Arraona*.

### **Difusió i explotació específica dels fons d'imatge**

Sanmartí, Cristina.  
Ajuntament de Sabadell. Xarxa de Mercats. Comerç i Turisme  
Exposició al mercat del Creu Alta sobre la construcció del mercat.

Espuny Tomas, Maria Jesús  
Publicació de les ponències de les jornades dedicades a "La inspecció de treball 1906-2006" celebrades a la facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona.  
Editorial: Tirant Lo Blanc

Ajuntament de Sabadell  
Publicació d'una monografia sobre els 40 anys de Vimusa. Títol pendent d'assignar.  
Data prevista de publicació: Febrer de 2007.

Habitatges Municipals de Sabadell S.A.  
Estudi patrimonial de les naus de l'ABB encarregat per VIMUSA. Publicació pendent.

Ajuntament de Sabadell. Medi Ambient  
Rehabilitació de l'entorn i el castell de Can Feu.

Ajuntament de Sabadell. Promoció Econòmica  
Rehabilitació i decoració d'espais del Vapor Llonch amb fotografies antigues de Sabadell.

Ajuntament de Sabadell. Isaac Álvarez  
Informe de l'Oficina de Patrimoni de l'Ajuntament de Sabadell. Departament d'Urbanisme.

Ajuntament de Sabadell. Departament de Gestió de la Informació  
Pàgina web del nomenclàtor urbà de Sabadell.

Ajuntament de Sabadell  
Article en homenatge a Rafael Subirana i Ollé. Data de publicació: Febrer 2007.  
Departament de Comunicació de l'Ajuntament de Sabadell.

Ajuntament de Sabadell. Montse Barderi  
Dossier de "Sabadell Ciutat de la Música".

Ajuntament de Cerdanyola del Vallès  
Exposició Isidre Grau: Els colors de l'aigua (cicle literari). Ateneu de Cerdanyola, inauguració 28 de febrer del 2007.

Llonch, Pepita. Ajuntament de Sabadell. Seguretat Ciutadana  
Xerrades d'educació viària per a gent gran. Protecció Civil. Adaptabilitat a la via. Policia Municipal.

Casanovas, Àngels. Fundació Caixa Sabadell  
Exposició sobre Miquel Carreras. Inauguració prevista: setembre 2007 .

Fernández Alvarez, Anna  
Ponència amb el títol "valor historiogràfic del cinema familiar" al Centre Excursionista de Catalunya. 15 de gener de 2007.

Heredia, Paqui. Fundación Secretariado Gitano  
Exposició "Dona gitana a través de la història" a la biblioteca de la Serra a Torre Romeu. Inauguració el 5 de març de 2007.

Sala Sanahuja, Joaquim  
Publicació d'una monografia del Club Tennis "150 anys del Cercle Sabadellès".

Fundació Caixa Sabadell  
Exposició "els boscos a Catalunya". Organitzen la Caixa de Sabadell i el Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya.

Guidonet Riera, Alícia  
Projecte d'investigació per la Caixa de Sabadell. Possible publicació d'una monografia. Estudi sobre "l'alimentació en temps de guerra i de postguerra a Sabadell 1936-1955".

Garcia, Ferran. IES Les Termes  
Exposició 10è aniversari de l'IES les Termes.

Organisme Autònom Local Museus i Arxiu de Sabadell

- Jornada de portes obertes al castell de Can Feu. 5 de març de 2007.
- Exposició dels barris Creu de Barberà, Espronceda, Campoamor i les Termes a Sabadell.
- Data prevista d'inauguració: abril 2007
- Publicació d'un fulletó de la Casa Turull que s'anomenarà "La casa fàbrica Turull
- Exposició dels barris Creu de Barberà, Espronceda, Campoamor i les Termes a Sabadell.  
prevista d'inauguració: abril 2007
- Recerca del Museu d'Història de Sabadell sobre els refugis antiaeris de la guerra civil a Sabadell, en el marc del programa d'activitats sobre la recuperació de la Memòria Històrica
- Exposició "Intempèries" a ca l'Estruch, organitzat pel Museu d'Art de Sabadell. Inauguració  
prevista: 5 d'octubre de 2007.
- Catàleg de l'exposició "La Sala 3, 1972-1979 l'art alternatiu". Museu d'Art de Sabadell

Unió Excursionista de Sabadell. Lluís Fernández i Antoni Carbonell  
Publicació d'una monografia sobre el centenari de l'excursionisme a Sabadell

Clarà Arisa, Jaume  
Publicació d'un article amb el títol "els gegants a Moià" a la revista Modilianum. Data de publicació: finals any 2007.

Góngora Garcia, Joaquim  
"En record de Josep Maria Riera". Homenatge a Josep Maria Riera per iniciativa privada d'un grup d'amics. Les fotos triades son per a un muntatge audiovisual.

Pujadas Codony, Jaume  
Documental sobre Llorenç Llobet Gràcia

Associació d'escriptors en llengua catalana  
Il·lustrar la pàgina web de l'AELC amb imatges de Francesc Trabal Benassat.

Culturania s.c.  
Estudi històric i artístic de la masia de Can Roqueta. Projecte de restauració arquitectònica de l'Associació de pro-disminuïts.

Baldó, Anna. IES Jonqueres  
Treball acadèmic de la Revolució Industrial a Sabadell. Beques del projecte Orator del Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya per anar a estudiar al Regne Unit.

Servei Ciutadà Acol·lida a l' Immigrant. (SCAI)  
Muntatge d'un audiovisual per a projectar a les escoles de Sabadell.

Sanz Font, Joan  
Publicació d'una monografia amb el títol "el bosc i el castell de Can Feu a Sabadell"

Rovira, Mariona. Cristèria SCCL  
Publicació d'una enciclopèdia amb el títol "La Guerra Civil a Catalunya". Utilització de la imatge en el volum VI titulat "L'Exili".

Ferrer i Valero, Ramon  
Estudi del canvi de nom de la plaça de l'alcalde Marcet

Teixidor Montserrat, Marc  
Recerca sobre el taller de construcció de Selfactines "Tallers Teixidor"

Subirana Reboloso, Lluís  
Investigació sobre l'obra sardanística de'n Ramon Ribera i Llobet. Publicació d'una monografia amb el títol "Ramon Ribera i Llobet. Obra sardanista" en motiu del 50è aniversari de la seva mort.

Farrés Ruiz, Anna  
Visites guiades al Marquet de la Roca.

Lores, Óscar. Ajuntament de Barberà del Vallès  
Estudi de la Universitat Politècnica de Catalunya de les patologies estructurals de l'Església de Santa Maria de Barberà.

Espuny Tomas, Maria Jesús

Jornades sobre els 30 anys de la llei d'amnistia. Novembre 2007. Organitza: Facultat de Dret de la Universitat Autònoma (UAB).

Díaz Fernández, Olga

Treball acadèmic de rehabilitació del molí de Sant Oleguer. Facultat d'arquitectura tècnica de la Universitat Elisava.

Espuny Tomas, Maria Jesús

Jornades sobre els 30 anys de la llei d'Amnistia. Novembre 2007. Organitza: Facultat de Dret de la Universitat Autònoma de Barcelona.

Fernández Hernández, Anna

Publicació d'una monografia sobre la Verge de Togores. Edició única a càrrec de Josep Maria Domènech

Enrique Feliu, Sílvia

Projecte final de carrera de l'Escola Massana de Barcelona. Estudis d'art i disseny. Projecte d'un restaurant a l'edifici del Vapor Sampere

Angle Editorial. Jordi Algué

Publicació d'una monografia amb el títol "la infància a Catalunya" dins de la sèrie de publicacions "Catalunya en blanc i negre".

Àrea de Televisió, S. L. Lisa Berger i Gemma Garcia

Documental "Els nens de la mantega" (sobre l'acolliment de nens austríacs a Espanya durant la segona guerra mundial). Per a Televisió de Catalunya i la ORF.

Fundació Privada CASSA. Salut Pardellans

Visites guiades a l'edifici de la Companyia d'Aigües de Sabadell, antic vapor Sallarès i Deu

Institut Ramon Llull

Publicació d'una monografia amb el títol *Carrers de frontera/Grenzstrassen*. Editors: Arnau Pons i Simona Skrabec. Presentació a la fira del llibre de Frankfurt 2007

Llop Talaveron, Jordi Joan

Estudi per a restaurar i decorar la farmàcia Llop al Passeig de la Plaça Major 58.

IES Agustí Serra. Jaume Jaume i Ramon Flix

Exposició dels 25 anys de l'IES Agustí Serra.

Sabadell Comerç Centre

Calendari 2008 del Sabadell Comerç Centre.

Dockhorn, Mauro

Tesi doctoral sobre "La Electricidad S.A.". Director: Esteve Deu. UAB i UB.

Alcalá del Olmo Olea, Rocío

Treball d'investigació sobre el camp de concentració de Bram. Universitat de València

Enric Prat

*Arraona* 31. Article "El moviment per la pau a Sabadell 1983-1986".

Viena Edicions S.L.

Publicació d'una monografia amb el títol "història de la natació a Barcelona".

Jané Goset, Elisabeth

Exposició al casal Pere Quart sobre els "50 anys del Cine Club Sabadell". Data prevista d'inauguració: novembre 2007

Ribalta Puig, Pere

Història de l'aviació. Possible publicació d'una monografia

Cornudella Xuclá, Montserrat

Pàgina web de l'Associació Fira de Santa Llúcia

Museu Comarcal de l'Urgell. Núria Bonet

Pàgina web sobre "l'Exili i repressió franquista a Tàrraga".

Estudi de Comunicació Àlvar Comerma S.L.V. Mireia Marin

Estudi històric de l'edifici de les naus de l'ABB. Elaboració de projecte sobre la Fira de Sabadell.

Cutchet Domènech, Francesc

Estudi del vapor Morral

Rubió Soler, Sergi

Ambientar documental sobre Josep Torrella amb imatges de Sabadell de principis del S.XX.

Fundació Gas Natural

Museu del Gas a la plaça del Gas.

Serrano Días, Jaume

Projecte final de carrera de la Facultat

d'Arquitectura tècnica., sobre l'Hotel Suís i l'estació de tren de Sabadell Centre.

Valdenebro Manrique, Raquel

Estudi arquitectònic del Molí d'en Torrella, al riu Ripoll.

### **Participació en exposicions**

Serveis Generals de l'Ajuntament de Sabadell sol·licita la reproducció de diversos documents de l'AHS per a la seva exposició permanent a la primera planta de les Cases Consistorials.

"Històries transportades. Sis baguls de Sabadell". Museu d'Història de Sabadell (3 setembre-14 octubre 2007).

"Literaturas del exilio". Exposició itinerant organitzada per SEACEX S.A. (Sociedad Estatal para la Acción Cultural Exterior) a Santiago de Xile.

"República! Cartells i cartellistes, 1931-1939". Casal Pere Quart (4-23 setembre 2007).

"Miquel Carreras Costajussà 1905-1937. Esforç i reflexió. Memòria d'una ciutat". Fundació Caixa Sabadell (4 setembre-4 novembre 2007).

"Sabadell sud: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i Les Termes". Museu d'Història de Sabadell (29 maig-15 juliol 2007).

"Xemeneies, que ja no fumegen...". Museu d'Història de Sabadell (octubre 2007-gener 2008).

### **1.2.3 PROGRAMA PEDAGÒGIC**

- 18 de gener. IES Ribot i Serra. Cicle formatiu de Grau Superior Animació Sociocultural. 11 alumnes.
- 2 de març de 2007. Facultat de Biblioteconomia i Documentació (UB). 7 alumnes.
- 29 de novembre. CFA Concòrdia. GES III. 5 alumnes

### **1.2.4 PUBLICACIONS DE L'ARXIU**

Durant el 2007 es treballa conjuntament amb els Museus Municipals de Sabadell en l'edició del número 30 de la revista *Arraona*, que apareix publicat el mes de juliol. Es treballa també amb en l'edició del proper número 31 amb el dossier dedicat a l'ensenyament a Sabadell durant el s. XX.



## 2. DIFUSIÓ DES DEL MUSEU D'ART

### 2.1 Objectius

1. Continuar presentant exposicions d'interès per al gran públic.

A partir de la disponibilitat econòmica i d'espais, incentivar la presència de mostres d'interès per al gran públic, les quals han de ser d'alta qualitat artística i d'importància a nivell nacional, potenciant al mateix temps les col·laboracions i el patrocini tant d'entitats públiques com d'entitats privades. En aquesta línia cal entendre les exposicions: *Matèria poètica. Col·lecció d'Art contemporani de la Fundació "la Caixa"* i *Joan Miró. La metàfora de l'objecte*.

2. Consolidar el MAS com a centre de recerca i de recuperació d'autors i de temes artístics d'abast nacional.

La trajectòria del MAS, pel que fa a la recerca i la difusió d'autors i de moviments artístics locals, la convertit al mateix temps en un centre de referència per als investigadors que volen portar a terme estudis i edicions d'autors o i de temes d'un abast ja més nacional, i fora sempre de l'àmbit que suposa la ciutat de Barcelona. En aquesta línia, cal entendre l'exposició: *Josep M. Brull. L'artista, el mestre l'home. Centenari del seu naixement*.

3. Continuar la línia de recerca d'autors històrics i de temes d'història de l'art local.

El MAS ha de continuar l'estudi d'aquells autors o temes artístics locals que han conformat la nostra història de l'art, malgrat la seva poca transcendència a un nivell més nacional. Aquestes recerques han de permetre anar configurant la segona part de l'exposició permanent que abasta des de la guerra civil als nostres dies. En aquesta línia cal entendre l'exposició: *La Sala Tres en la ruta de l'art contemporani a Catalunya* i *Alfons Borrell o la celebració del color*.

4. Ampliar el continguts de les ofertes expositives: intensificant la presència de creadors locals en actiu

El MAS ha d'intensificar la difusió d'aquells creadors de la nostra ciutat que difícilment poden donar a conèixer la seva obra fora dels àmbits comercials. Així es proposa oferir els espais d'exposició per mostrar trajectòries, propostes temàtiques, etc. d'alguns d'aquests artistes més representatius i que configuren l'actiu artístic local. En aquesta línia també cal entendre l'exposició *Alfons Borrell o la celebració del color*.

5. Continuar la difusió de la creació artística més contemporània local i nacional

El MAS és un centre ja consolidat pel que fa a l'ajut i difusió de la creació contemporània més actual. Es proposa seguir en aquesta línia a través de mostres com: *La peça robada. Miquel Forrellad. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis* i *Sessió Contínua*.

6. Continuar amb l'estudi i difusió de les col·leccions pròpies.

Els Museu d'Art de Sabadell incideix especialment en l'estudi de les col·leccions pròpies, a partir però, vol oferir una altra tipus de lectura d'aquests fons, més àmplies i transversals, sempre exigents i rigoroses, però que sobrepassin els objectius purament historiogràfics, per oferir al gran públic enfocaments renovadors, que enriqueixin el coneixement dels objectes artístics, a partir de contextualitzacions no només artístiques, sinó també històriques, antropològiques, socials, estètiques, tècniques, entre d'altres. En aquesta línia cal entendre: *L'obrador dels museus. Joan Vila Cinca*.

7. Aquelles altres arts

El MAS continuarà destacant l'estudi i la difusió d'aquelles disciplines artístiques considerades erròniament com a menors, com són la fotografia, el còmic, la ceràmica, etc.

8. Activitats de dinamització

Cal intensificar les activitats de dinamització, entenent-les com aquell tipus d'activitats puntuals de curta durada, com conferències, presentacions, cursos, petites mostres, etc., amb l'objectiu d'afavorir una major presència del públic al Museu d'Art.

9. Trasllat de la Nau a l'Estruch. Centre de creació i producció artística.

Durant l'any 2006 es van redefinit els objectius de treball de la Nau, centre de producció i creació artística de Sabadell, més d'acord amb la transversalitat en les tipologies de la producció contemporània, incidint sobre tot amb una més gran col·laboració amb el programa de suport a les arts escèniques que es desenvolupa a l'Estruch, per esdevenir una més gran i compacta plataforma sabadellenca d'ajut a la creació contemporània.

Durant l'any 2007 s'han finalitzat les obres de remodelació de la Nau Sud, i s'hi ha traslladat el programa d'arts visuals, en forma de residències, cursos, workshops, entre d'altres, Així com s'ha iniciat la programació a la nova sala d'exposicions.

10. Continuar el programa d'exposicions itinerants de producció pròpia.

Durant els darrers anys s'ha portat a terme amb gran èxit el programa d'exposicions itinerants del MAS, amb l'ajut de la xarxa de museus locals de la Diputació de Barcelona. Durant l'any, es coordinaran aquestes mostres i es seguiran promocionant, per millorar així la difusió del nostre treballs i dels nostres fons.

11. Continuar el treball conjunt entre entitats públiques i privades locals i nacionals.

El MAS continua i intensifica la col·laboració amb d'altres entitats públiques i privades, locals i nacionals, per portar a terme projectes de co-organització o de col·laboració, en els àmbits de la recerca i de la difusió artística, així cal entendre gran part de la programació d'aquest any.

## 12. Ampliar i intensificar l'oferta d'activitats didàctiques del MAS.

Cal continuar intensificant l'oferta didàctica del MAS, sobre tot la que es refereix a l'exposició permanent i l'art contemporani, les quals permeten un tractament i una explotació més profunda, i especialment la dirigida a un públic jove.

## 13. Ampliar i millorar la difusió del patrimoni artístic local

Sempre cal seguir treballant per millorar la difusió al gran públic de les col·leccions del museu i del patrimoni artístic local, a través dels materials de difusió editats, la publicitat, etc. Es proposa l'edició de petites publicacions d'àmplia difusió, d'una nova col·lecció de guies de mà Il·lustrades, quasi gratuïtes, ben editades i amb informacions renovades, prou extenses i rigoroses, per a ser guardades i rellegides a casa. Així començaríem per la casa-fàbrica Turull i continuariem amb d'altres temàtiques com són: les escultures de la ciutat, el modernisme arquitectònic, entre d'altres.

## 2.2 Actuacions

### 2.2.1 EXPOSICIÓ PERMANENT

Les intervencions portades a terme l'any 2007 han estat les següents:

- Recerca sobre *La col·lecció 1875-1936*. S'ha seguit treballant per millorar el coneixement existent sobre la història de l'art local, a través de les obres que es mostren a l'exposició permanent.
- Manteniment de *La col·lecció 1875-1936*. L'exposició permanent que es pot veure avui en dia al segon pis de la casa Turull es va presentar l'any 1998. El pas del temps ha fet necessàries diverses tasques de manteniment, que han consistit en pintar les parets, substituir els textos i vinils i refer les carteles.

Així durant unes setmanes del mes de juliol l'exposició permanent es va tancar per procedir al seu desmuntatge i posterior muntatge, per presentar-la de nou durant la Festa Major, el mes de setembre del 2007.

- *L'exposició permanent i les escoles*. S'ha millorat l'oferta de les activitats didàctiques de l'exposició permanent i la Casa Turull.
- La Casa Turull fa goig! . La col·lecció d'arts decoratives del MAS

*A partir del 5 de setembre, Festa Major de Sabadell*

*Organització i Coordinació: MAS*

*Comissariat: MAS*

*Amb publicació.*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell. Visites guiades per grups*

*Amb activitats de dinamització:*

- *Taller per famílies: Els Turull reben visites.*

El taller esta pensat per adults i nens a partir de 8 anys i es farà el diumenge, 9 de 11 a 1 del migdia.

El taller ens submergí en l'ambient burgès del segle XIX, coneixent les estances públiques i privades de la casa, els mobles i la decoració. Tot en el context de la industrialització de Sabadell. A través d'una sèrie d'activitats es va veure com era la manera de viure de la burgesia del XIX i el paper que homes i dones i tenien, tot comparant-ho amb la societat actual.

- *On és? Mira bé el mobiliari dels Turull*  
8,9 i 10 de setembre, d'11 a 14h i de 17 a 21h. Joc de recerca (de 6 a 12 anys)

Era un petit joc de recerca adreçat als nens i nenes de 6 a 12 anys que es podia fer tots els dies de Festa Major en el Museu d'Art.

- *El vestíbul dels Turull*  
9 i 10 de setembre, d'11 a 14h i de 17 a 21h. Espai amb activitats i jocs per infants (de 5 a 12 anys)

Era un espai on, durant el diumenge i el dilluns de la Festa Major, els més petits (infants entre 5 i 12 anys) podien fer trencaclosques, dibuixos,...Tot relacionat amb la casa Turull.

El Museu d'Art de Sabadell té en els seus fons una notable col·lecció d'arts decoratives, formada per unes 800 peces, essencialment mobles i objectes decoratius del segle XIX, així com una petita mostra d'objectes dels segles XVII i XVIII. Moltes de les peces que componen aquesta col·lecció procedeixen de la casa-fàbrica Turull, però també d'altres cases de famílies benestants de la època de la industrialització de Sabadell.

L'any 2000, amb la finalitat d'estudiar, contextualitzar i difondre aquesta col·lecció, es portà a terme l'exposició *Estances privades. Mobiliari i arts decoratives a Sabadell 1830-1870*. L'exposició i el catàleg corresponent van ser un pas endavant en el coneixement i posada en valor de la col·lecció amb una anàlisi no només artística o estilística de les peces sinó també explicant la funció de cada objecte, la seva representativitat i el que explica en relació als canvis socials i de mentalitat de la societat d'aquell temps.

Fruit d'un programa d'actuació més general, recentment s'ha renovat la presentació museogràfica de la casa Turull i enguany s'ha editat un opuscle de difusió, que encetà una nova col·lecció de publicacions d'àmplia difusió del Museu d'Art de Sabadell, titulada *Escenaris d'art*.

#### *Restauració i noves adquisicions*

Per completar aquest programa general d'actuació sobre la casa-fàbrica Turull s'ha realitzat una acurada revisió de l'estat de conservació del mobiliari exposat. La restauració i el condicionament que es presentà a partir de la Festa Major del 2007, ha inclòs una part dels mobles, incloses les tapisseries, però també els cortinatges i la catifa de protecció.

El mobiliari exposat a la casa Turull es trobava en general en bon estat de conservació, essent necessària en general només una neteja superficial i l'aplicació d'abrillantadors de vernís, al marge de petites intervencions puntuals de consolidació, anivellament de pèrdues, reintegració de daurats, entre d'altres .

En canvi, les tapisseries originals es trobaven molt malmeses, segades, trencades i gastades fruit de l'ús i del pas del temps. Són unes tapisseries fetes amb sedes adamescades típiques del període isabelí i alfonsí, amb més de 150 anys d'antiguitat. Davant la impossibilitat de substituir les teles per d'altres exactes, a conjunt amb els cortinatges, s'ha decidit retapissar el mobiliari amb velluts, per oferir un resultat final d'acord amb l'estètica del conjunt i de l'època.

A més volem destacar, l'adquisició, en forma de dipòsit temporal, d'un conjunt de mobiliari procedent del Museu Nacional d'Art de Catalunya, fruit d'una donació recent. Es tracta d'una calaixera, un lligador i un escriptori procedents de l'habitatge que la família Benazet tenia al carrer Muntaner de Barcelona. Tots ells enriqueixen el conjunt de mobiliari i arts decoratives en exposició als salons conservats de la casa Turull.

Per totes aquestes novetats es varen encarregar dos plafons informatius nous, seguint la línia de contingut i d'imatge ja existent.

## 2.2.2 EXPOSICIONS TEMPORALS

### Sala planta baixa

Tal com es definia en el pla d'actuació, s'ha continuat la línia d'exposicions temporals centrada en diverses temàtiques, ja sigui d'art local, o forani, d'artistes consagrats a nivell català, de temes històrics o de contemporanis, de produccions pròpies o alienes, de col·laboracions amb d'altres entitats de la ciutat o de fora, entre d'altres; en el sentit que aquesta sala d'exposicions està oberta a qualsevol d'aquelles propostes que es consideri d'interès per al públic sabadellenc, partint d'una qualitat i rigor històric, i sobre tot de la diversitat d'interessos dels diferents públics que assisteixen al museu.

S'han presentat 8 exposicions, que han estat: *Els Piranesi de Montserrat*, *El CDROM de la col·lecció 1875-1936, del Museu d'Art*, *Sessió contínua*, *La peça robada. Miquel Forrellat. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis*, *L'obrador del Museu. Joan Vila Cinca*, *Joan Miró i la metàfora de l'objecte*, *La sala tres en la ruta de l'art alternatiu a Catalunya* i *Josep M. Brull. L'artista, la persona, el mestre*, a més de les respectives activitats complementàries, com són conferències i /o presentació de catàlegs.

El detall de les exposicions temporals és el següent:

- ***Els Piranesi de Montserrat***

*Dates: 21 de desembre del 2006 – 21 de gener del 2007*

*Organització i Coordinació: Museu d'Art de Sabadell, Museu de Montserrat i Fundació Banc Sabadell*

*Comissariat: Artur Ramon Navarro*

*Amb publicació.*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell. **Visites guiades per grups.***

*Amb activitats de dinamització:*

- **Visites comentades** sense concertació prèvia. Diumenge 7 de gener, a les 11.30 i a les 13 h.

- *Dijous, 11 de gener, va tenir lloc la conferència “Piranesi i la liquidació del clàssic. Primer acte”, a càrrec d’Artur Ramon, comissari de la mostra, i de Josep M. Rovira, arquitecte i catedràtic d’història de l’art.*

Giovanni Battista Piranesi (Mogliano di Mestre, Venècia, 1720 - Roma, 1778) no és només un dels artistes més grans de la història del gravat —junt amb Durer, Rembrandt, Goya i Picasso—, sinó un dels artistes més importants de la història de l’art italià. A més, Piranesi és tan conegut per les seves cròniques topogràfiques de la seva ciutat d’adopció, Roma, com pels seus estudis arqueològics, i les seves presons imaginàries, que anticipen el llenguatge cinematogràfic un segle i mig abans del seu naixement.

“Els Piranesis de Montserrat” van mostrar en gran part les qualitats del geni venecià. Concretament, es presentaven seixanta làmines d’algunes de les més conegudes *Vistes de Roma* que li van donar fama internacional, amb el llibre *Il Campo Marzio dell’Antica Roma*, tractat essencial per entendre la defensa que Piranesi va fer de Roma en els temps que es discutia la seva supremacia a l’antiguitat.

Tant les làmines com el llibre van arribar a Montserrat gràcies al pare Bonaventura Ubach que els va adquirir a Roma —aconsellat pel pare Antoni Tobella, bibliotecari del monestir—, cap finals de la Primera Guerra Mundial, entre 1917 y 1920. En aquells temps, a la Ciutat Eterna es podien comprar autèntiques joies.

Veritablement, Piranesi i Montserrat estan més estretament vinculats del que podríem pensar: la seu dels benedictins a Roma, l’abadia de San Anselm, està ubicada a la plaça Cavalieri di Malta, que projectà l’arquitecte venecià, veí a més de l’única edificació del mestre venecià, Santa Maria del Priorat, conjunt arquitectònic de l’Aventí on reposen les restes del gran Giovanni Battista Piranesi.

- ***El CDROM de la col·lecció 1875-1936, del Museu d’Art***

*Dates: 26 de gener – 18 de març*

*Organització i Coordinació: Museu d’Art de Sabadell*

*Servei educatiu del Museu d’Art de Sabadell. Visites guiades per grups.*

Es presentà de forma destacada el CDROM de la col·lecció, el qual es portava editant durant els darrers dos anys.

Un cop presentada una renovada exposició permanent i el seu corresponent catàleg, el primer editat en la història de la institució, el Museu d’Art de Sabadell es va plantejar anar un pas més enllà amb l’edició d’un CDROM de l’exposició permanent del MAS, que porta per títol: La col·lecció 1875-1936.

Aquest CDROM ha de ser una eina de consulta i de treball, completa i exhaustiva a nivell de continguts, però també ha de ser un producte didàctic, amè i molt dinàmic, capaç de cridar l’atenció i mantenir l’interès i la curiositat en l’espectador, ha de presentar el museu com un centre viu, capaç de general la reflexió estètica i d’impulsar la consciència patrimonial.

Aquest recull els continguts fonamentals del catàleg de l'exposició permanent, però entenem que havia d'ampliar-los, a través d'una major informació sobre el Museu d'Art de Sabadell, la casa-fàbrica Turull, i sobre tot de les obres conservades a les àrees de reserva que es situen en l'àmbit cronològic de l'exposició permanent (1875-1936), per d'aquesta manera afavorir la difusió dels continguts del Museu d'Art de Sabadell, no tan sols a un públic general sinó també a l'especialitzat.

El CDROM és una eina important d'intercanvi gratuït amb d'altres entitats artístiques i culturals del país.

Els continguts es divideixen en tres capítols:

1.- Introducció, on es presenta el Museu d'Art de Sabadell i la casa-fàbrica Turull, en forma de visita interactiva.

2.- Els continguts de l'actual exposició permanent, i del seu catàleg, també en forma de visita interactiva, i amb tots els textos del catàleg, biografies de cadascun dels autors, notes i bibliografia.

3.- La catalogació de tot el fons de la col·lecció del museu corresponent a aquest àmbit cronològic, en forma de base de dades de fàcil utilització, ordenat per autors, amb una breu biografia de cadascun d'ell, les dades de cadascuna de les obres i una fotografia per autor.

L'edició del CDROM comptava amb el patrocini de la Fundació Caixa Catalunya.

#### ▪ **Sessió Contínua**

*Dates: 1 de febrer – 11 de març*

*Coordinació i Producció: Museu d'Art de Sabadell i Oficina de Difusió Artística de la Diputació de Barcelona*

*Amb el suport de CAM, Caja de Ahorros del Mediterráneo*

*Comissariat: Montse Badia*

*Amb publicació.*

*Amb espai de documentació*

*Servei educatiu, **visites guiades i taller experimental**, a càrrec del MAS, l'ODA i Experimentem amb l'art (Cristian Añó i David Armengol)*

*Amb activitats de dinamització:*

- **Visites comentades sense concertació prèvia.** Diumenge 4 de març, a les 11.30 i a les 13 h.
- **Curs per a centres de proximitat “Llegir imatges (en moviment). Vídeo, cinema, televisió i art contemporani”.**

Amb l'objectiu d'aprofundir en el paper que desenvolupa la imatge no només en les pràctiques artístiques actuals, sinó també en la nostra pròpia vida quotidiana, es va oferir aquest breu curs dedicat a analitzar el poder que té la imatge en moviment en una societat com la nostra, clarament definida des de la presència visual.

El curs constà de 4 sessions, amb un total de 8 hores, les primeres sessions van tenir lloc al centre de proximitat corresponent i la darrera sessió a la sala d'exposicions.

Dimecres 7, 14, 21 i 28 de febrer, de 19 a 21 h

Biblioteca de la Serra (Plaça de Cristóbal Ramos, 1. Torre-Romeu, Sabadell)

Preu: gratuït. Places limitades

- **Taller experimental d'imatge en moviment**

Destinatari: Grups d'educació secundària, batxillerat, cicles formatius i altres col·lectius no escolars.

Objectiu: Aproximar-se a l'art contemporani d'una manera personal i emotiva.

Descripció: Taller experimental d'imatge en moviment per a la programació estable d'activitats del Museu d'Art de Sabadell, fruit d'una adaptació de la base conceptual i metodològica del taller experimental del projecte educatiu de "Sessió contínua". Parteix, d'una banda, de treballs videogràfics vinculats a la ciutat, als seus artistes i a artistes que hi han tingut relació i, de l'altra, de la connexió entre el llenguatge audiovisual i la cultura juvenil. Es treballa amb visionat d'obres, diàleg i la realització en grup d'un treball de vídeo breu.

«Sessió contínua» és una exposició col·lectiva que recull una selecció de treballs videogràfics realitzats entre els anys 2000 i 2005 per alguns dels artistes contemporanis més rellevants i significatius del nostre context, com són: Martí Anson (Mataró, 1967), Carles Congost (Olot, 1970), Cova Macías (Oviedo, 1976), Dora García (Valladolid, 1965), Joan Morey (Sant Llorenç des Cardassar, Mallorca, 1972), Tere Recarens (Arbúcies, 1967), Mabel Palacín (Barcelona, 1965), Fernando Sánchez Castillo (Madrid, 1970) i Antonio Ortega (Sant Celoni, 1968). La definició dels aspectes formals d'aquest projecte és el resultat d'una reflexió sobre les transformacions de les pràctiques artístiques contemporànies i la necessitat d'explorar formes diferents de presentació per tal de comunicar unes propostes artístiques que utilitzen elements i mitjans procedents d'altres contextos.

En aquest sentit, «Sessió contínua» vol reflectir la consideració del format cinematogràfic (o, en general, la imatge en moviment) com una de les formes més habituals de l'experiència visual en l'actualitat. El propòsit de «Sessió contínua» és analitzar i plantejar qüestions a l'entorn de la presentació, la comunicació, la producció i la recepció dels treballs artístics fets en vídeo.

No és cap casualitat que els artistes que participen a «Sessió contínua» pertanyin a una mateixa generació: la que ha crescut amb la televisió i per a la qual les experiències cinematogràfica i televisiva formen part de la més absoluta quotidianitat. Aproximacions al testimoni documental, clares al·lusions als codis narratius i cinematogràfics, reflexions sobre l'estatus de la imatge, hibridacions amb altres àmbits de la creació contemporània com la música pop i el disseny, apropiacions, lleugers desplaçaments, àcids comentaris socials i estratègies de resistència són algunes de les nocions claus que defineixen els posicionaments dels artistes que formen part de «Sessió contínua».



L'exposició s'ha concebut com un conjunt de «multisales», en les quals es projecten tres programacions de vídeo independents que s'agrupen a l'entorn de tres eixos temàtics que permeten al visitant l'elecció del «recorregut» (en aquest cas, visionat) desitjat:

#### 1. Construccions de la identitat i altres antimarques

Aplegava tres treballs que exploraven la capacitat comunicativa de la imatge en relació amb la construcció de la identitat. El món de la publicitat, la moda, el disseny i la cultura pop hi tenien una presència destacada, amb treballs de Cova Macías, de Carles Congost i de Joan Morey.

#### 2. L'estatus de la imatge

Girava a l'entorn del paper essencial que els referents cinematogràfics desenvolupen en la constitució del pensament cultural col·lectiu, amb treballs de Mabel Palacín i de Martí Anson.

#### 3. Condicionaments socials, causes i casualitats i altres contradiccions

Es centrava en les contradiccions i paradoxes que determinen les nostres relacions amb els altres, els mecanismes de control, els codis i rols predeterminats i les estratègies per fugir-ne o almenys per mostrar-ne els seus mecanismes. S'hi mostraven treballs de Dora García, de Fernando Sánchez Castillo, d'Antonio Ortega i de Tere Recarens.

L'artista Xavier Salaberria ha concebut, dissenyat i construït l'arquitectura dels tres àmbits de projecció i el mobiliari de l'espai de documentació.

#### ▪ **La peça robada. Miquel Forrellad, 1974 - 2007** **Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis.**

*Dates: 10 d'abril – 28 de maig*

*Coordinació: Museu d'Art de Sabadell*

*Organització: MAS, Fundació Banc Sabadell i Fundació Caixa Sabadell*

*Comissariat: Miquel Forrellad i MAS*

*Amb publicació.*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell. **Visites guiades per grups.***

*Amb activitats de dinamització:*

- **Visites comentades sense concertació prèvia.** Diumenge 6 de maig, a les 11.30 i a les 13 h.

La Fundació Banc Sabadell, l'Obra Social Caixa Sabadell i el Museu d'Art de Sabadell, amb la col·laboració de la Generalitat de Catalunya i la Diputació de Barcelona, han coorganitzat un any més, ja a la sisena edició, el cicle *Singulars Propis. Artistes sabadellencs contemporanis*, aquest any dedicat a Miquel Forrellad.

Presentar el treball artístic de Miquel Forrellad dels darrers trenta anys ha estat una tasca especialment complexa, entesa com a sinònim de rica i plural i com a antítesis de simple; però cal dir que el fil conductor és un dels més coherents i sòlids del panorama artístic sabadellenc. Un discurs estable i sempre en actiu, que arriba al present amb una recerca artística sobre el fet de la memòria; les

obres elegides només han estat una excusa per posar en evidència aquest procés vital com a constructor d'una identitat. El seu llenguatge d'expressió ha estat sempre divers, a la mostra es podien veure pintures, fotografies, instal·lacions, paraules-cites-textos..., es podien sentir sons, repartits en els sis àmbits en el que es dividia i que portaven per títol: *Armitage*, *Los reconocimientos*, *La peça robada*, *Sala Q*, *Veus* i *Tapar per mostrar* (al pati de la Casa fàbrica Turull); Així, destaquem *Armitage*, que ocupava el centre de documentació/biblioteca del Museu d'Art de Sabadell, on un interactiu, amb tot el recull artístic de Miquel Forrellad, ens convidava a tots a participar en aquesta construcció de la seva memòria artística.

El mateix artista entenia de la següent forma l'exposició:

*Aquesta exposició posa en qüestió el concepte de retrospectiva, en l'accepció que la paraula pren del context artístic i museològic. Com es presenta un conjunt d'obres que vol mostrar la trajectòria de qualsevol autor, la seva història? I en segon lloc, què significa trajectòria?*

*Resseguint aquest itinerari "artístic", el primer que apareix és la impossibilitat de fer un recorregut històric, segons un esquema cronològic. O, més exactament, ens trobem davant d'un itinerari irreductible a accions o "peces", equiparables a fites que demostrarien l'existència raonada del seu creador i també el seu valor.*

*Tot aquell "art" que es confon amb la vida segueix una lògica entròpica i entén la història com una acumulació de memòria, feta de records però, sobretot, d'oblits. La crònica de la vida és una crònica de desaparicions, de buits, de forats, d'extincions en definitiva.*

*Aleshores, les obres que queden aquí són obres-imatge que han perdut bona part de la seva corporeïtat i de les seves condicions espacials. Perquè les obres materials, amb el temps, esdevenen només una imatge, més mental que física.*

*I no només això, sinó que també s'han alliberat de la seva ubicació temporal: la memòria actualitza constantment el passat, que interpretem des d'ara, de manera que aquest passat reconfigura el present i la consciència amb què el vivim.*

*A més, tenim la història oficial que ens dicta com hem de recordar, en quins termes hem d'interpretar el nostre passat, la nostra cultura i la nostra identitat. En aquest sentit, a l'art li toca analitzar quins són els mecanismes de la memòria (per desvetllar com pot ser manipulada) i com es fabriquen els records, el material dels quals està fet d'imatges.*

*Aquesta retrospectiva defineix un discurs sobre els mecanismes de la memòria, on la suma del que queda (les peces que han sobreviscut) i del que ha desaparegut, ha estat eliminat o espoliat, configura un recorregut per les absències, una filosofia sobre la desaparició o una metafísica de l'oblit.*

*L'exposició i els seus components estan articulats poèticament, amb estratègies de la intuïció i de l'emoció, de manera que aquest prelude només és una via d'accés prescindible i no és, en cap cas, una interpretació. M'agradaria que el receptor experimentés amb les similituds de l'aparentment inconnex i la manera com es mostra.*

▪ **L'obrador dels museus. Joan Vila Cinca. Descobreix una joia del museu  
Dia Internacional dels museus**

Dates: 18 de maig - 1 de juliol

Organització i coordinació: Museu d'Art de Sabadell

Amb la col·laboració de: Generalitat de Catalunya i Diputació de Barcelona

Comissaria: MAS

Amb full de sala.

Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell. **Visites guiades per grups.**

Amb activitats de dinamització:

- **Visites comentades de la Casa Turull, l'exposició permanent i les exposicions temporals:** diumenge, 20 de maig, d'11h a 2h.

Amb motiu del Dia Internacional dels Museus, que és el 18 de maig, els museus de Catalunya participen en una activitat comuna: *Descobreix una joia del museu!*, que compta amb el suport de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Xarxa de municipis de la Diputació de Barcelona.

Des del 1977 se celebra, cada 18 de maig, el Dia Internacional dels Museus. Com cada any, aquesta diada vol ser un incentiu que invita a tothom a visitar les institucions museístiques. Per això, com ja és habitual, molts museus ofereixen una Jornada de portes obertes en aquesta data.

El Dia Internacional dels Museus és una iniciativa impulsada des del Consell Internacional dels Museus, l'ICOM, que com cada any, proposa un tema sobre el qual reflexionar, que per enguany és *"Els Museus i el Patrimoni universal"*. Amb aquesta finalitat es porten a terme una sèrie de conferències, debats i un qüestionari d'opinió sobre aquest tema per què professionals i públic posin en comú, reflexionin i gaudeixin sobre el rol que han de jugar els nostres museus dins de la nova societat del segle XXI.

L'activitat *Descobreix una joia dels museus!* ens convida a re-visitat els nostres museus per retrobar-nos amb un element patrimonial, (habitualment conservat a les reserves), destacat pel seu valor, per la restauració recent a que ha estat sotmès o bé per una nova reinterpretació o, simplement per què podem gaudir-ne. Aquests objectes, històries, interpretacions...ens permeten descobrir les tasques menys conegudes dels nostres museus, com són la recerca, la investigació i de la documentació que, per mitjà de l'exposició i de les activitats, es posen a disposició del visitant.

Aquest any el Museu d'Art de Sabadell proposà la recreació de l'estudi d'un dels pintors de referència de la nostra ciutat, Joan Vila Cinca. L'any 2006 es van adquirir dues peces que formaven part d'aquest estudi, situat al carrer del Jardí de Sabadell, gràcies a les donacions del seu nét, Joan Vila Grau. Es tracta d'un moble llibreria-sofà de fusta de noguera dels anys vuitanta del segle XIX i d'una llar de foc de motlle amb relleus de ceràmica esmaltada de color marró, realitzada per Marian Burguès probablement entre 1895 i 1901. Un i altre permetien oferir una visió molt aproximada del que era l'obrador d'un pintor de renom al segle XIX i principis del segle XX, en alguns aspectes molt allunyada del que actualment entenem com l'estudi d'un artista. No es tracta

simplement d'elements funcionals, sinó que denoten un interès evident per crear un entorn confortable, elegant i plaent que propiciï la creació.

La política d'adquisicions del Museu d'Art de Sabadell no tan sols se centra en completar el fons d'obres d'art d'artistes sabadellencs, sinó que també considera totes aquelles peces que contribueixen a explicar aspectes com el procés de treball o l'entorn social i artístic d'aquests autors. En aquesta línia, si bé en el seu fons conserva objectes com ara esbossos i dissenys previs, mai no havia incorporat a la seva col·lecció eines o mobiliari que haguessin estat propietat d'artistes relacionats amb la ciutat.

▪ **Joan Miró . La metàfora de l'objecte**

*Dates: 7 de juny – 8 de juliol*

*Organització i Coordinació: Museu d'Art de Sabadell, Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i Fundació Miró*

*Comissariat: Fundació Joan Miró*

*Amb publicació.*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell. **Visites guiades per grups.***

*Amb activitats de dinamització:*

- **Visites comentades** sense concertació prèvia. Diumenge 1 de juliol, a les 11.30 i a les 13 h.

*La matèria té un paper rellevant en l'obra de Joan Miró, especialment en la seva obra escultòrica. Aquest interès, que s'evidencia en els seus primers objectes i en les escultures modelades, pren protagonisme en l'obra escultòrica dels anys seixanta i setanta.*

*Les escultures d'aquest període, foses en bronze pel procediment de la cera perduda, ens mostren com Miró trasllada el seu univers pictòric a l'escultura, a través de l'acoblament d'objectes trobats. Aquests objectes, procedents de la natura (pedres, branques, ossos, carabasses...), de fabricació industrial (llaunes, joguines, plats, ampolles de plàstic...) o manufacturats (croissants, culleres, cistells...), que Miró col·lecciona en el seu taller de vegades durant anys, són el punt de partida per a la creació del que ell anomena monstres vivents. Com si treballés un collage, extreu aquests objectes senzills de la realitat i els combina i acobla, per donar vida a nous éssers.*

*L'interès per la matèria el duu també a treballar amb fonedors diferents. La tècnica emprada per cadascun d'ells li suposa nous reptes, alhora que li proporciona noves possibilitats que li permeten d'aprofundir en el món de l'escultura.*

*L'exposició Joan Miró. La metàfora de l'objecte comprenia una selecció de vint-i-cinc d'aquestes escultures. Algunes de les obres incloses permetien confrontar els elements reals, punt de partida de les peces, i el resultat definitiu de bronze. La mostra situava l'espectador en l'àmbit de treball de l'artista, a través d'una sèrie d'imatges que ens mostraven, d'una banda, un racó del taller amb esbossos i projectes d'escultures improvisats directament al damunt de la paret i, d'altra banda, alguns dels objectes reals emprats per a les seves escultures.*

▪ **La Sala Tres 1972 – 1979. En la ruta de l'art alternatiu a Catalunya. Acadèmia de Belles Arts**

*Dates: Al Museu d'Art de Sabadell del 5 de setembre al 9 de desembre.*

*A l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell del 5 de setembre al 20 d'octubre.*

*Coordinació de les exposicions: Museu d'Art de Sabadell i Acadèmia de Belles Arts*

*Coordinació del catàleg: Museu d'Art de Sabadell*

*Organització: Museu d'Art de Sabadell, Fundació Ars i Acadèmia de Belles Arts*

*Producció de les exposicions i edició del catàleg: Museu d'Art de Sabadell*

*Comissariat: Maïa Creus*

*Amb publicació.*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell. **Visites guiades per grups.***

*Amb activitats de dinamització.*

*Sala de la planta baixa i sala del primer pis*

*(Veure les exposicions programades a la primera planta)*

El projecte comú d'estudi i difusió presentat per l'Acadèmia de Belles Arts, la Fundació Ars i el Museu d'Art de Sabadell, tenia per objectius recuperar i valorar el paper de Sabadell, a través d'aquesta sala, com a escenari del desenvolupament de l'art conceptual català i situar-la en el context polític, social i cultural de la ciutat i del país durant els anys setanta.

L'exposició va estar comissariada per la historiadora de l'art Maïa Creus i anava acompanyada d'un catàleg, que es presentà el 18 de desembre. Aquesta publicació, que probablement esdevindrà una obra de referència en l'estudi de l'art conceptual a Catalunya, proposa diversos nivells d'informació que aporten al període analitzat una mirada transversal des d'òptiques i disciplines diferents. A més de la tesi de l'exposició, presentada per la pròpia comissària, la publicació inclou textos de Francesc Ventura, Àngel Llobet, Manel Foraster, Xavier Domènech, Martí Marín i Manuel Cosa, pel que fa al context cultural, social i polític en què es desplegaron les activitats de la Sala Tres, i de Victòria Combalia, Pilar Parcerisas, Àlícia Suárez i M. Josep Balsach, quant a l'anàlisi històric i de teoria crítica de l'art conceptual a Catalunya. Així mateix, ofereix una exhaustiva crònica comparada de les activitats de la sala amb les accions principals de l'art conceptual a Catalunya entre 1960 i 1979.

▪ **Josep M. Brull: l'artista, el mestre, l'home. Any Brull**

*Dates: 20 de desembre – 24 de febrer 2008*

*Coordinació i Producció: Museu d'Art de Sabadell i Patronat Municipal de Cultura i Joventut. Ajuntament de Ripollet,*

*Organització: Patronat Municipal de Cultura i Joventut. Ajuntament de Ripollet, Diputació de Cultura, Generalitat de Catalunya i Obra Social Caixa Sabadell*

*Comissariat: Elena Vilalta Gómez*

*Amb la col·laboració de l'Associació de Pessebristes de Sabadell i el Gremi de Fabricants*

*Amb publicació.*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell. **Visites guiades per grups.***

*Amb activitats de dinamització:*

- **Visita comentada a l'exposició.** Diumenge 13 de gener de 2008, d'11 a 14h. Activitat gratuïta.
- **Tallers de Nadal: "El pessebre, fem-lo!"**  
Del 24 de desembre de 2007 al 4 de gener de 2008. Museu d'Art de Sabadell. Activitat de pagament.

*El Museu d'Art de Sabadell i el Museu d'Història de Sabadell van oferir, com cada any, diversos tallers adreçats al públic infantil. Enguany, al Museu d'Art els infants podran fer el seu propi pessebre, des de les figures fins al paisatge. Els més petits utilitzaran materials de fàcil manipulació i els més grans portaran materials reciclats per treballar-los.*

- **El Pessebre del paraire.** Del 20 de desembre de 2007 al 13 de gener de 2008. Activitat gratuïta.

*Exposició de l'anomenat Pessebre del Paraire realitzat per Josep Maria Brull l'any 1956 per al Gremi de Fabricants de Sabadell.*

- **Els pessebres de Josep M. Brull.** Itinerari individual

*Es facilita informació sobre tots els pessebres de Josep M. Brull que durant les festes de Nadal s'exposen a Sabadell, Ripollet, Barcelona i altres poblacions.*

El Museu d'Art de Sabadell presentà l'exposició *Josep M. Brull: l'artista, el mestre, l'home*, que mostrava una quarantena de peces d'aquest escultor nascut a Ascó (Ribera d'Ebre) però força actiu arreu de Catalunya. L'exposició formava part dels actes de l'Any Brull que s'han succeït al llarg del 2007 en diversos municipis catalans, molt especialment a Ripollet, on s'han concentrat el major nombre d'activitats, atès que Josep Maria Brull (1907-1995) hi va residir gran part de la seva vida.

Escultor, dibuixant i figurista, Josep Maria Brull és un dels noms més representatius de l'escultura noucentista catalana. L'obra de Brull recull peces de format i grandària diversos, amb materials variats que van des de la terra cuita a la pedra o el marbre. Educat sota l'esperit noucentista, les seves primeres peces presenten el caràcter Mediterrani d'aquest període artístic, per passar posteriorment a una sintetització de les formes, molt més abstractes i simbòliques.

L'any 1927 arribà a Ripollet per treballar com a mestre i de seguida es relacionà amb el món artístic de Sabadell. Inicià la seva formació artística al costat d'Antoni Vila Arrufat, com a membre de l'Acadèmia de Belles Arts de la ciutat, i a l'Escola de Llotja de Barcelona, com a condeixeble de Màrius Vilatobà i Lluís Molins de Mur. El 1930 anà a l'Escola de Belles Arts d'Olot, on rebé lliçons de Xavier Nogués, Francesc Labarta i Manuel Humbert, i com a escultor es formà amb Josep Clarà i Martí Casadevall. Durant més de trenta anys Josep Maria Brull fou professor d'escultura i ceràmica a l'Escola Industrial d'Arts i Oficis de Sabadell.

Treballà la pedra, esculpint obres de caràcter senzill i mediterrani d'entre les que destaquen les fetes amb pedres de riu subtilment retocades. Com a ceramista practicà principalment les tècniques de la terracota i el gres i s'especialitzà en la realització de figures per a pessebres de ceràmica d'un gran realisme. Com a dibuixant també estigué immers en la temàtica nadalenca i realitzà moltes felicitacions. Els seus temes preferits foren la figura femenina i les maternitats, que es poden veure ben representades a l'exposició.

Exercí com a professor d'infants, amb els quals féu diverses revistes –destaca Germanor-, per tal d'incitar-los a expressar-se per mitjà del dibuix i l'escriptura. També realitzà obres de decoració mural amb ceràmica vidriada i marbre, com el dosser del Crist de la Bona Mort a l'església de la Puríssima Concepció (1956) i el mosaic de la Sagrada Família per a la parròquia de Sant Feliu (1959), ambdues de Sabadell.

La seva obra gaudí d'un gran reconeixement, tant del públic com de la crítica, i al llarg de la seva vida rebé una quantitat important de guardons i distincions. El Museu d'Art de Sabadell conserva a la seva col·lecció vuit obres de Josep M. Brull, realitzades entre 1944 i 1960, de les quals la meitat són escultures. Algunes d'aquestes obres completaran l'exposició.

### Sala del primer pis i Casa Turull

- ***On són les dones?. Espais femenins a l'art català dels segles XVIII al XX.***

Dates: 12 desembre 2006 – 25 de febrer 2007

Coordinació: Museu d'Art de Sabadell

Coproducció i coorganització: Xarxa de Museus de la Diputació de Barcelona

Comissariat: Conxita Gil, Josep Lluís Muñoz i Josep Fèlix Bentz

Amb publicació.

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell i TEA Difusió cultural. **Visites guiades per grups i tallers.***

Amb activitats de dinamització:

- ***Visita comentada a l'exposició. Diumenge 4 de febrer, d'11 a 14h. Activitat gratuïta.***

Segon treball conjunt de la Comissió d'Art de la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, el qual pretén donar visibilitat a les col·leccions d'art local a través de projectes conjunts de recerca i difusió, en forma d'exposicions de gran interès per al gran públic que afavoreixin el reconeixement dels treballs dels museus locals, enfront d'altres equipaments culturals de més gran envergadura. Recordem que el primer va ser la mostra i el catàleg "La finestra oberta. Paisatgisme català 1860-1936 ».

Fins fa pocs anys, l'estudi de la presència o absència de les dones en les manifestacions artístiques de totes les èpoques era una qüestió pràcticament oblidada en la historiografia de l'art al nostre país. No és fins a la dècada dels seixanta que començaren a publicar-se alguns estudis que s'apropaven al coneixement de la dona com a creadora o artista, com a musa o inspiradora o com a objecte d'art. Darrera d'aquesta inquietud hi ha d'una banda la preocupació feminista que vol conèixer la història real de les dones; però

també hi van jugar un paper determinant, les dones artistes en actiu, les quals necessitaven, revalidar la seva professionalització.

Així doncs, una mirada de gènere a les col·leccions que es conserven en els museus de la Xarxa de Museus Locals, semblava més que oportuna, necessària.

L'objectiu de l'exposició era mostrar els principals escenaris o espais en que han estat representades les dones a la pintura catalana, des de finals del segle XVIII al primer terç del segle XX. L'estructura de l'exposició estava pensada per oferir al visitant una nova lectura sobre la representació femenina a l'art català.

▪ **Alfons Borrell o la celebració del color**

*Dates: 13 de març – 20 de maig*

*Organització i producció: Museu d'Art de Sabadell i Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat*

*Amb la col·laboració: Fundació Banc Sabadell*

*Comissariat: Manel Guerrero*

*Amb publicació pròpia.*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell: **Visites guiades i tallers experimentals per grups***

*Amb activitats de dinamització:*

- **Fes visible l'invisible. Alfons Borrell o la celebració del color. Taller per a famílies.** Diumenge, 1 d'abril, d'11 a 2 del migdia. Es comptà amb la presència de l'artista. Sense concertació prèvia
- **Taula rodona entorn l'exposició.** Dijous, 19 d'abril, a 2/4 de 8 del vespre. Es comptà amb l'assistència de: Alfons Borrell, Manel Guerrero, M. Josep Balsach, Perejaume i Joaquim Sala-Sanahuja,.

El pintor Alfons Borrell (Barcelona, 1931) és un dels màxims exponents de l'abstracció lírica a Catalunya, de la generació posterior a Joan Miró i a Antoni Tàpies o Albert Ràfols-Casamada. La seva obra minimalista es destaca per la seva puresa plàstica, que aconsegueix un fort impacte visual gràcies a la simplicitat de les formes i a l'ús refinat d'uns pocs colors bàsics, que li permeten una singular capacitat expressiva ben personal i emotiva.

Nascut a Barcelona, ben aviat Alfons Borrell, el 1940, s'instal·la amb la seva família a Sabadell, ciutat on resideix actualment i on ha dut a terme la seva obra. La seva formació pictòrica s'inicia l'any 1950, mentre fa el servei militar, a l'estudi d'Hermen Anglada- Camarasa, al port de Pollença. Des d'aleshores cal destacar la seva gran habilitat per la combinació dels colors i per captar la lluminositat mediterrània.

El 1953 inicia estudis a l'Escola Superior de Belles Arts Sant Jordi de Barcelona. Evoluciona de la figuració a l'expressionisme abstracte. Participa, aleshores, en la creació de la Sala d'Art Actual de Sabadell i comença a col·laborar en la revista Riutort, de Sabadell, dirigida per Andreu castells. El 1959 coneix Juan Eduardo Cirlot, que l'anima a seguir investigant i que escriurà un text sobre la seva pintura.



El 1960 forma part del grup Gallot i realitza “accions” al carrer, a Barcelona. Període breu, però intens, d'activitats col·lectives amb els altres membres de Gallot: Angle, Balsach, Bermúdez, Duque, Llorens, Montserrat, Morvay, Slepian i Vila Plana. Exposa pintures gestuals, dins el corrent de l'anomenada *action painting*. Alexandre Cirici el convida a exposar en la inauguració de Museu d'Art Contemporani, a la cúpula del Coliseum de Barcelona.

Després d'una època d'aïllament i d'investigació en la figuració màgica, retorna els anys setanta a l'abstracció experimentant amb signes i simetries, amb una producció en la qual destaquen, però, els tractaments de les superfícies. El 1976 és convidat a l'Àmbit de Recerca de la Fundació Joan Miró, on exposarà en l'exposició “pintura I” i a l'Espai 10. Entra en contacte amb Joan Brossa, que serà un dels seus grans defensors, i amb Maria Lluïsa Borràs, que el selecciona per a l'exposició “seny i Rauxa” (11 artistes catalans), que té lloc al Centre Georges Pompidou de París, el 1978.

Durant els anys 80 i 90 la seva obra s'ha pogut contemplar en galeries de Barcelona, Sabadell, Madrid, París, Nova York i Tòquio, i en exposicions col·lectives per tot el món. Des dels anys seixanta la seva obra rep el suport de prestigiosos crítics com Juan Eduardo Cirlot, Alexandre Cirici Pellicer, Maria Lluïsa Borràs, Maria Josep Balsach o Pilar Parcerisas, però no ha deixat d'interessar poetes, escriptors i artistes, com Joan Brossa, Vicenç Altaió, Joaquim Sala Sanahuja o Perejaume.

Després d'haver organitzat la primera exposició antològica d'Alfons Borrell, el 1990, el Museu d'Art de Sabadell se sumà a Tecla Sala, Centre Cultural Metropolità de L'Hospitalet, per presentar una versió reduïda de la primera gran exposició retrospectiva del pintor de Sabadell, “Alfons Borrell o la celebració del color” 1953-2006), que es presentà a Tecla Sala des del 16 de novembre al 25 de febrer de 2007, que descobrí al gran públic tant l'obra inèdita del pintor, com aquella més coneguda que forma part de col·leccions públiques i privades.

▪ **Matèria poètica. Col·lecció d'Art Contemporani Fundació “la Caixa”**

*Dates: 1 de juny – 15 de juliol*

*Coordinació i producció: Museu d'Art de Sabadell i Fundació “la Caixa”*

*Organització: Fundació “la Caixa”*

*Comissariat: Laura Mercader*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell: **Visites guiades***

*Amb activitats de dinamització:*

- **Visites comentades** sense concertació prèvia. Diumenge 3 de juny, a les 11.30 i a les 13 h.

L'exposició *Matèria poètica* mostrarà una selecció d'obres, dels artistes espanyols anomenats «informalistes», les quals formen part de la Col·lecció d'Art Contemporani Fundació “la Caixa”. Pels voltants de l'any 1957, una data simbòlica pel canvi de rumb que va experimentar la plàstica espanyola i una fita històrica del final de l'autarquia de la primera postguerra, un grup de joves artistes del país van protagonitzar una petita revolta encoberta contra la repressió del règim franquista a través de la indagació en les possibilitats poètiques de la matèria pictòrica i escultòrica. Les fantasies de Ponç i Cuixart, els buits d'Oteiza, les espirals de Chirino, els silencis de Tàpies, els crits de

Saura, de Feito, de Guerrero i de Hernández Pijuan, les grapades de Millares o les incisions de Canogar, de Muñoz i de Torner, no eren més que gemecs de la matèria que clamava llibertat per l'individu i l'autoritat del jo. La mostra, organitzada per l'Obra Social "la Caixa" amb la col·laboració de l'Ajuntament de Sabadell, reuneix una vintena d'obres dutes a terme per tretze dels artistes més significatius dels moviments abstractes de postguerra.

Aquesta exposició volia donar a conèixer una vintena d'obres de la secció d'art espanyol de la Col·lecció d'Art Contemporani Fundació "la Caixa" dutes a terme per tretze dels artistes més significatius dels moviments abstractes de postguerra. Es tractava d'una petita selecció de peces que indaguen en les possibilitats poètiques de la matèria pictòrica i escultòrica, amb la qual es pretén explicar el canvi de rumb que va experimentar la plàstica espanyola a l'entorn de la data simbòlica del 1957, la fita històrica que marca el final de la postguerra espanyola en el panorama polític, econòmic i social i, al seu torn també, en el cultural i artístic.

La mostra arrencava amb una obra de Joan Ponç i una altra de Modest Cuixart i Antoni Tàpies encara deutores del surrealisme mironià característic del grup Dau al Set, i tot seguit caminava per l'univers matèric, gestual i espacial dels llenços i els volums de les obres denominades «informalistes» de Rafael Canogar, Luis Feito, Antonio Saura, Manuel Millares, Lucio Muñoz, Gustavo Torner, José Guerrero, Joan Hernández Pijuan i també Tàpies, Martín Chirino i Jorge Oteiza.

▪ **La Sala Tres 1972 – 1979. En la ruta de l'art alternatiu a Catalunya. Acadèmia de Belles Arts**

*Sala de la planta baixa i sala del primer pis*

*Dates: Al Museu d'Art de Sabadell del 5 de setembre al 9 de desembre.*

*A l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell del 5 de setembre al 20 d'octubre.*

*Coordinació de les exposicions: Museu d'Art de Sabadell i Acadèmia de Belles Arts*

*Coordinació del catàleg: Museu d'Art de Sabadell*

*Organització: Museu d'Art de Sabadell, Fundació Ars i Acadèmia de Belles Arts*

*Producció de les exposicions i edició del catàleg: Museu d'Art de Sabadell*

*Comissariat: Maia Creus*

*Amb publicació.*

*Servei educatiu del Museu d'Art de Sabadell. **Visites guiades per grups.***

*Amb activitats de dinamització:*

- **Activitat de creació col·lectiva.** Instal·lació amb motiu de l'exposició temporal. Menjador de la Casa Turull. Organització: Museu d'Art de Sabadell.
- **Presentació del catàleg de la mostra.** Dimarts, 18 de desembre. A càrrec de Maia Creus, comissària de la mostra i de Bartomeu Marí, conservador en cap del Museu d'Art Contemporani de Barcelona.

Des de la distància del temps, no deixa de ser sorprenent que durant un curt però intens període de set anys, a la ciutat de Sabadell, tan propera a la capital cultural del nostre país, s'hi donessin cita els artistes més representatius del denominat art conceptual català. Per comprendre aquest fet hem de recordar dues circumstàncies fonamentals. La primera fa referència a la dinàmica

cultural, social i política de la centenària Acadèmia de Belles Arts de Sabadell durant els ajuntaments franquistes i la segona, a la pròpia estructura del moviment conceptual català que tingué com a principal característica un desplegament múltiple des de diferents epicentres situats a diversos punts del nostre territori.

És així com la històrica Sala Tres de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell va formar part dels denominats "espais alternatius" de Catalunya sorgits durant la dècada dels setanta. Gestionats sense finalitats lucratives, aquests espais varen néixer amb la voluntat de donar difusió als nous llenguatges de l'art generat per joves creadors inconformistes, imaginatius i curulls d'energia que impulsaven el debat crític com a fonament i base de tota creativitat. Un art fructífer que es donà a conèixer sota el nom d'*art pobre*, *art efímer* o *art conceptual*, i que sovint, es va caracteritzar per seva alta càrrega ideològica directament relacionada amb el context polític i social en què sorgí.

Des d'uns anys ençà, aquesta branca "alternativa" de l'art català dels anys setanta ha estat objecte de revisions i anàlisis tot ocupant un lloc propi en la història de l'art contemporani. En aquest sentit, l'estudi de la Sala Tres de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell i el seu programa d'activitats –un veritable escenari de les noves idees, dels debats, discussions i contradiccions d'una dècada– aporta dades i punts de vista importants per a la reconstrucció dels circuits territorials i àmbits socials des d'on els joves creadors catalans dels anys setanta, volien fer transformar els llenguatges i els espais tradicionals de l'art.

La anàlisi de la Sala Tres, no tan sols era un dels temes pendents en el procés de recuperació i valoració de la història territorial de l'art català, sinó també un capítol per omplir en (la història) el desplegament de la modernitat de l'art sabadellenc. Efectivament, el programa d'activitats de la Sala Tres, que es va iniciar el dia 12 desembre de 1972 amb la presentació del manifest: *L'exposició d'Art Nou Català*, constitueix un punt d'inflexió summament important en la història de les dissidències culturals de la ciutat. En els annals de la història cultural sabadellenca, aquella fou una mostra històrica perquè va obrir la ciutat als camins de l'avantguarda alhora que feia trontollar les conviccions i els models normatius de l'art local. Mig segle més tard, la Sala Tres naixia com a una vindicació d'aquella actitud renovadora i necessària per rescatar l'art i la cultura dels llastres de l'estancament i l'autocomplaença.

L'exposició, *La Sala Tres 1972-1979, en la ruta de l'art alternatiu a Catalunya* i la publicació que la complementa, era una proposta que volia anar més enllà d'una revisió purament artística d'un determinat període de l'art català i sabadellenc. Si bé és cert que des de la perspectiva que ofereix la distància històrica la Sala Tres destaca amb llum pròpia, també ho és que el seu impuls inicial i la força engrescadora que va contagiar a les joves generacions locals, s'explicava millor si se situava en unes determinades coordenades socials i polítiques locals, veritable cultiu de noves actituds, comportaments i compromisos que, en el context de l'efervescència política i social dels anys de transició, generaren inèrcies, interessos i compromisos materialitzats amb la creació de noves i conseqüents plataformes cíviques, polítiques i culturals.

En aquest sentit, la creació de la Sala Tres dins l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, havia de ser analitzada com a una concreció singular en un context local de les condicions i forces històriques globals, que al llarg dels anys setanta, propiciaren la transformació radical de l'art i de la cultura del nostre

país des de noves actituds i comportaments (davant de l'art). És a dir, com a resposta i projecte col·lectiu que naixia en un context cultural i social concret, però obert i receptiu a les influències que en aquell moment dinamitzaven l'art i la cultura (nacionals i) internacionals.

#### *Acadèmia de Belles Arts*

A les sales de l'Acadèmia de Belles Arts s'hi exposà un nombre significatiu d'obra de set a pintors: Gerard Sala, Josep Guinovart, Manuel Duque, Joan Pere Viladecans, Robert Llimós, Alfons Borrell i Joaquim Chancho, els quals, encara que amb poètiques pròpies, comparteixen la intensa investigació del llenguatge pictòric que va caracteritzar la dècada dels setanta enmig de la crisi de l'art informalista i els nous realismes estètics.

#### *Museu d'Art de Sabadell*

A les dues sales del Museu d'Art s'hi presentà una selecció d'autors i obres que participen de l'opció alternativa als llenguatges tradicionals de la pintura o l'escultura. El recorregut expositiu s'establí en dos grans àmbits. A la planta baixa del Museu s'hi exposà una selecció d'obra vinculada al denominat *Conceptual objectual*, és a dir, autors com Benet Ferrer, Jordi Cerdà, Josep Domènech i Jordi Pablo.

A la sala del primer pis s'hi presentà el treball de nou autors, Francesc Abad, Jordi Benito, Eulàlia Grau, Fina Miralles, Joan Rabascall, Àngels Ribé, Ramon Santos, Francesc Torres i Lluís Utrilla, significativament lligats al qüestionament conceptualista de la producció artística, unit a certa radicalització ideològica davant de la situació política i social que els va tocar viure. Cada un d'ells representa una opció individual en la diversitat d'espais de reflexió crítica oberts durant el període de l'art conceptual català, el qual, donà lloc a noves categoritzacions com *Art de comportament*, *Art d'entornament*, *Art sociològic*, *Art d'identitat*, *Art i natura* o *Art polític*.

### **Altres espais**

#### Concurs i exposició del Cartell de la Festa Major 2007

Dates: 7, 8, 9 i 10 de setembre, en el marc de la Festa Major  
Lloc: Planta baixa de l'edifici central de l'Ajuntament de Sabadell.  
Coordinació i producció: Museu d'Art de Sabadell

Des del Museu d'Art de Sabadell es va organitzar i coordinar el concurs del cartell de la Festa Major de 2007 així com l'exposició i el muntatge de l'exposició que es fa durant els dies de la Festa Major per ensenyar el cartell guanyador i els finalistes.

Es redactaren, aprovaren i publicaren les bases que regulen el concurs. S'edità un díptic amb disseny del Departament d'Imatge Corporativa que s'adreça als centres especialitzats i a altres punts de distribució de la ciutat i de fora.

Al concurs hi poden participar artistes visuals i dissenyadors gràfics, siguin estudiants o professionals. El jurat valora sobretot la creativitat de la proposta, la seva capacitat comunicativa, l'adequació a la temàtica festiva així com la versatilitat per adaptar-se als diferents formats i aplicacions que del cartell se'n fan.

El jurat es va reunir el dia 31 de maig de 2007, a la biblioteca del Vapor Badia, i va estar format per: Sr. Joan Manau Valor, Tinent d'Alcalde de Serveis Personals, Sra. Eva Vilarrubí Marmol, cap del Servei de Cultura, Sra. Sílvia Ortiz Sendrós, d'Imatge Corporativa, Sra. Engràcia Torrella Suñé, directora del Museu d'Art de Sabadell, Sr. Pere Escudero Ayuso, Cap de Festes i Cultura Popular, Sr. Jordi Vinyets, dissenyador gràfic professional i Sr. Ramiro Fernández Saus, artista pintor.

Es van presentar un total de 62 obres. El jurat va decidir de manera unànime seleccionar tres finalistes, que són: Luis Rodrigo Anaya Muedano, Marta Alcover Navarro i José Maria Sánchez Bautista, i concedir el premi a l'obra presentada per Sandra Berrocal Purificación.

L'exposició tingué lloc els dies 7, 8, 9 i 10 de setembre al vestíbul de l'Ajuntament. Els cartells dels finalistes i del guanyador quedaren instal·lats en els plafons que es van col·locar al vestíbul de l'Ajuntament.

- **Què podem fer al Museu? Des de la llar d'infants fins l'escola d'adults**

*Dates: 05.09.07 - 16.09.07*

*Lloc: aula didàctica de la segona planta*

*Producció i coordinació: Museu d'Art de Sabadell*

La mostra tenia per finalitat ensenyar tot el que les escoles i els grups poden fer quan venen al museu: itineraris, visites guiades i tallers. Alhora es volia ensenyar el material didàctic de que es disposa: els quaderns de treball que acompanyen algunes activitats, les fitxes d'activitats per fer a l'aula i els elements de suport que es fan servir en els diversos tallers (jocs, reproduccions, vestuari d'època,..). També s'hi mostraven treballs (dibuixos i escrits) fets pels alumnes.

La mostra es complementava amb un audiovisual en el que es podien veure seqüències de tallers fets per les escoles que visiten el Museu d'Art.

### 2.2.3 ACTIVITATS DE DINAMITZACIÓ

- **Curs "Llegir imatges (en moviment ). Vídeo, cinema, televisió i art contemporani"**

Dimecres 7, 14, 21 i 28 de febrer, de 19 a 21 h

Biblioteca de la Serra (Plaça de Cristóbal Ramos, 1. Torre-Romeu, Sabadell)

Preu: gratuït. Places limitades

Amb l'objectiu d'aprofundir en el paper que desenvolupa la imatge no només en les pràctiques artístiques actuals, sinó també en la nostra pròpia vida quotidiana, es va oferir aquest breu curs dedicat a analitzar el poder que té la imatge en moviment en una societat com la nostra, clarament definida des de la presència visual.

El curs constà de 4 sessions, amb un total de 8 hores, les primeres sessions van tenir lloc al centre de proximitat seleccionat i la darrera sessió a la sala d'exposicions.

El curs complementava l'exposició Sessió Contínua que es presentava al museu.

▪ ***Curs d'introducció a l'art contemporani. Art i societat. Les practiques artístiques i el món real***

Dates: 5, 6, 7 i 8 de novembre de 2007, de dilluns a dijous

Horari: de 19 a 21h

Lloc: Centre de Documentació del Museu d'Art

A càrrec de Tània Costa

Coordinació: Museu d'Art de Sabadell

Producció: Oficina de Difusió Artística de la Diputació de Barcelona

Col·laboració: Caja de Ahorros del Mediterráneo

L'any 2005 es va portar a terme el curs d'introducció a l'art contemporani: *de les avantguardes a les noves tecnologies*, i l'any 2006 *de l'obra d'art a l'esdeveniment*. Donat l'èxit d'assistència en els dos cursos anteriors i l'interès mostrat pel públic es va voler seguir amb la programació d'aquest cursos oferts des de l'ODA de la Diputació de Barcelona.

La finalitat d'aquest curs era facilitar pautes de lectura que permetin apropar-se i gaudir de les pràctiques artístiques contemporànies, sovint considerades difícils i críptiques. Al llarg de les quatre sessions es va posar especial èmfasi en el caràcter proper que pot tenir l'art contemporani. Justament com que les practiques artístiques es generen de forma simultània a la nostra existència, poden esdevenir catalitzadors dels desitjos, problemes, interessos i preocupacions de la nostra societat i, per tant, les claus per la seva lectura i comprensió són més a prop del que normalment hom pensa i creu

En el curs es va fer una presentació i anàlisi d'aspectes vinculats als comportaments artístics dels darrers anys, incidint en el context històric i social en què es generen determinades manifestacions. La crítica del consum, el paper de les minories, la defensa de la natura, la convivència intercultural, la igualtat sexual i la violència de gènere, són algunes de les preocupacions i els debats socials en què participa l'art utilitzant les formes i els missatges de la cultura popular per fer una reflexió conjunta entre l'art i la vida.

Les sessions eren gratuïtes i les quatre sessions es van centrar en els següents temes:

- Art i memòria històrica
- Art i identitat sexual
- Art i acció política
- Art i metròpolis

▪ ***Presentació de la Revista Arraona. IV època. Número 30***

El dimarts, 10 de juliol, es presentà al Casal Pere Quart de Sabadell, el número 30 de la revista Arraona, editada per l'OAMA ( Arxiu Històric, Museu d'Art i Museu d'Història de Sabadell) , a càrrec de Lluís Monge, Regidor de Cultura i President de l'OAMA, i Joan Comasolivas, Director de l'Arxiu Històric de Sabadell.

L'acte va comptar amb la lectura dramatitzada de diverses cartes des de l'exili , a càrrec de Josep Barceló i Rosa Fité, amb motiu del tema del dossier temàtic.

La revista Arraona dedicada a la història local, compta amb diverses seccions i un dossier temàtic que en aquest numero s'ha dedicat als sabadellencs a l'exili, 1939 – 1940, a càrrec de Maria Campillo, professora de literatura catalana contemporània (UAB) i Francesc Vilanova, professor d'història contemporània (UAB). L'objectiu d'aquest dossier es aprofundir en el coneixement de testimonis sabadellencs que durant els anys immediatament posteriors a la implantació del franquisme al nostre país, es van veure obligats a deixar les seves llars, per diferències ideològiques i salvar la integritat física. Tot això a través de documents personals, com cartes, dibuixos, escrits diversos, que exemplifiquen el que en aquells moments estaven vivint altres milers de catalans al nostre país.

A més del dossier temàtic, la revista compta amb una secció de recerques que té per objectiu donar a conèixer els diversos estudis que es porten a terme en un ampli ventall de disciplines lligades al coneixement de la història de la ciutat i el seu àmbit d'actuació. Així, en aquest numero hi troben un estudi sobre el patrimoni arqueològic de Sabadell, sobre la confraria de les dones a Sabadell, 1596, i sobre el mercat alimentari local de l'antic règim.

A més també compta amb les seccions: de Notes, Des de l'Arxiu, Des dels Museus, Ressenyes, i Novetats Bibliogràfiques.

Aquest número de la revista va acompanyat de dos CD-ROMS, els quals s'expliquen en sengles articles de la revista:

- Museu d'Art de Sabadell, *El CD-ROM de la Col·lecció, 1875 – 1936*.
- Museu d'Història de Sabadell, *Mapa arqueològic de Sabadell*.

La revista es fa des dels Museus i Arxiu Històric de Sabadell i compta amb la col·laboració de l'Obra Social Caixa de Sabadell, la Fundació Banc de Sabadell, la Diputació de Barcelona i la Generalitat de Catalunya.

#### ▪ **VIII Mostra de curtmetratges, en el marc del Festival 30 nits**

*Dates: dimecres 11 i dijous 12 i dimecres 18 i dijous 19 de juliol del 2007*

*Horari d'exhibició : 2/4 d'11 de la nit*

*Lloc: Pati del Museu d'Art (entrada pel carrer de les Comèdies,2)*

*Organitza: Museu d'Art de Sabadell*

*Comissariat: Elisabet Giravent*

*Col·laboració: Cines Imperial*

La mostra va contar, com ja és habitual de dues programacions i cadascuna d'elles es projectà dos dies consecutius per tal de donar cabuda al major número de públic. L'aforament ha estat limitat a 400 persones per sessió, l'entrada es gratuïta.

La primera sessió (dies 11 i 12) estigué dedicada a les escoles de cinematografia de l'estat Espanyol i a les productores independents. La segona sessió (els dies 18 i 19) es dedicà, seguint la línia encetada l'any 2002, a les produccions d'un país convidat en aquest cas l'escola "Centro Sperimentale di Cinematografia di Roma".

Aquesta edició també comptà amb la participació del públic que pogué votar el curt que més li havia agradat en cada una de les sessions. Aquest premi no està dotat de cap compensació, però es tramet una carta a les escoles guanyadores per fer-los saber el veredict dels espectadors i es fa una nota de premsa a fi de fer-ho públic en els mitjans de comunicació locals. Pel que fa als curts espanyols va ser seleccionat "Padam...", José Manuel Carrasco, amb 60 vots i pel que fa al curt del "Centro Sperimentale di Cinematografia di Roma" va ser seleccionat "Amperio" amb 45 vots.

Les escoles convocades de l'estat espanyol van ser les següents:

Les escoles convocades de l'estat espanyol van ser les següents: ECAM-Madrid, ESCAC-Barcelona, CECC-Barcelona, MICRO OBERT-Barcelona, IDEP-Barcelona, OBSERVATORIO DE CINE Barcelona, AICB-Barcelona, SAROBE-Gipúzkoa, EGACI –Galicia, Escuela de Imagen i Sonido -Vigo(Pontevedra), Escuela de Cine de Ponferrada –Ponferrada, EAC-Madrid, EAV Escuela de Artes Visuales-Madrid, Séptima Ars-Madrid, Escuela de Cine i Video-Andoaín-Guipúzcoa, IMVAL-Bilbao, MFA-Palma de Mallorca (Mallorca), Zona 6 Media Digital – Balerars, EIMA- Madrid, ECA-Escuela de Aragon, Centro de Estudios Ciudad de la Luz –Alicante, EAP- Escuela de Animación Plastilina - Barcelona, 9zeros –Escuela de Tecnicas de Animacion de Catalunya - Barcelona, Tooon Factory,

A l'annex d'aquesta memòria s'inclou el programa de la sessió dedicada a les escoles de l'estat espanyol i la dedicada al "Centro Sperimentale di Cinematografia di Roma"

▪ **ART A L'ABAST. VII Fira d'art i disseny, en el marc de la Festa Major**

Dates: dissabte 8 i diumenge 9 de setembre

Horari d'obertura al públic: d'11 a 14 h i de 18 a 20 h.

Lloc: Plaça del Gas

Organitza: Museu d'Art de Sabadell

En el marc de la Festa Major de 2007 es celebrà la setena edició de la fira, els dies 8 i 9 de setembre a la Plaça del Gas. S'inscrivieren 28 artistes i quatre no feren admesos per diversos motius (falta de documentació, la temàtica no adeia als criteris de la fira,....)

La Fira d'Art i Disseny *Art a l'Abast* te un doble objectiu:

- Facilitar l'accés del gran públic al món de l'art, presentant propostes artístiques fora dels seus àmbits propis, com poden ser les galeries d'art i els museus, i comercialitzant-les a un preu econòmic, fàcilment a l'abast de tota aquella persona interessada.

- Oferir als artistes que visquin a la ciutat i a la comarca un espai on, d'una manera lliure i directa, poden donar a conèixer i comercialitzar les seves propostes artístiques.

La participació queda oberta a tota persona interessada, que visqui a Sabadell o a la comarca, i que ofereixi propostes artístiques sense cap límit de tema, tècnica ni corrent estètica; així queden inclosos: la pintura, el dibuix, l'escultura,



la fotografia, els objectes de disseny, entre d'altres. Queden excloses totes aquelles entitats o col·lectius que d'una manera habitual comercialitzen en l'art.

- **Difusió de les activitats**

Amb la finalitat de millorar la difusió de les activitats organitzades pel Museu d'Art aquestes es presenten a la façana del MAS en forma de banderoles i es reparteixen cartells i tríptics per a la ciutat, el que comporta unes despeses d'actualització, trameses i mailing, entre d'altres.

## 2.2.4 CENTRE DE PRODUCCIÓ I CREACIÓ ARTÍSTICA

El Museu d'Art de Sabadell ha seguit dirigint i gestionant el programa d'arts visuals de la regidoria de cultura, el qual continua tenint com a objectius principals potenciar la creativitat artística a partir de la confluència de creadors de diversa procedència disciplinària i sempre amb una estreta relació entre la producció i la reflexió, la investigació i la formació.

### **Trasllat a l'Estruch**

Durant el primer semestre de l'any 2007 cal destacar l'elaboració dels objectius i principis teòrics necessaris per al futur trasllat de la Nau a l'Estruch, conjuntament amb el personal tècnic de la Regidoria de Cultura, que es recullen en el document anomenat "L'Estruch. Fàbrica de Cultura", on es concreten aspectes com: l'equipament, el suport a la creació del 1995 al 2005 ( arts en viu i arts visuals), projecte de futur (2006-2010) i memòria d'activitats.

Per una altra banda, s'ha fet el seguiment de les obres i de l'adquisició dels equips necessaris per a la Nau sud de l'Estruch, portada a terme per la Regidoria d'Urbanisme de l'Ajuntament de Sabadell.

L'Ajuntament de Sabadell, conscient de la *importància de la creació* com a primer i més bàsic graó de la cadena cultural en la societat, desenvolupa des de l'any 1995 una decidida política cultural de suport als creadors a través del Centre de Creació, Producció i Difusió Artística l'Estruch (arts en viu) i del Centre de Producció i Formació la Nau (arts visuals).

L'Estruch és un centre que treballa amb la ferma voluntat de ser un referent en l'acolliment i suport als creadors, especialment pel que fa a la dansa, la imatge i les arts visuals tant a nivell de Catalunya com de la resta de l'Estat i, fins i tot, internacionalment.

Per tal d'unificar en un mateix espai les accions de suport a la creació i per tal de crear *sinèrgies i la multidisciplinarietat en la creació*, s'ha traslladat la seu de l'actual Centre de suport a la creació i producció de les arts visuals, actualment a l'equipament la Nau, a l'equipament de l'Estruch, facilitant d'aquesta manera el treball conjunt dels creadors i donant suport als processos de recerca i a l'experimentació de nous llenguatges artístics. Per tant, la *convivència dels artistes* en un únic equipament reforça l'ineludible *transversalitat* de les arts, un concepte sense el qual no és possible entendre el món de la creació en l'actualitat.

La rehabilitació de la Nau sud de l'Estruch ha tingut en compte la instal·lació d'una sèrie de tallers molt versàtils, una sala d'exposicions i altres serveis complementaris,

*ampliant*, en definitiva, els serveis i els espais que fins el moment es podien oferir des de la Nau de Gràcia.

### **Objectius**

Treballar a l'entorn de la creació artística emergent, marcada per la desaparició de les fronteres entre disciplines, la importància del procés de creació en sí mateix, la diversitat de suports i la necessitat constant d'experimentació i recerca de nous llenguatges artístics.

Fomentar la presència i suport als creadors, oferint les màximes facilitats per tal que produeixin i desenvolupin les seves idees: donant un nou impuls a les residències i ampliant els ajuts destinats a la recerca i producció.

Mantenir i millorar les activitats adreçades a la formació, intercanvi i diàleg entre companyies i artistes residents, fent possibles els intercanvis a nivell nacional i internacional.

Potenciar la col·laboració de l'Estruch amb els altres centres o espais de creació, producció i difusió, nacionals i internacionals, amb les companyies, creadors i festivals.

Consolidar les programacions estables d'exposicions fòrums de debat i espectacles de format divers, assegurant la seva periodicitat i la voluntat d'obertura al gran públic, esdevenint un punt de trobada que facilita la confrontació entre el públic diversificat i les opcions artístiques.

Crear nous programes de divulgació i formació, treballant per a la creació de públics entre els infants i els joves i proposant iniciatives dirigides a augmentar el públic en general.

Reforçar l'equip de gestió del centre amb la incorporació de noves figures que siguin necessàries per a la direcció i gestió de les activitats del centre.

### **Descripció de la Nau Sud de l'Estruch**

Nau de 450 m<sup>2</sup>, amb:

- 5 tallers per a la creació artística, amb possibilitat de convertir-se en 6 segons com s'usi determinada zona de la sala d'exposicions.

- 2 tallers de 53,42 m<sup>2</sup>
- 3 tallers de 22,08 m<sup>2</sup>

- 1 Sala d'exposicions de 117,78 m<sup>2</sup>.

Concebuda com un espai polivalent on mostrar creacions de diverses disciplines, tendències i tècniques.

- Bar – restaurant de 105,35 m<sup>2</sup> més una zona de cuina i magatzem de 34 m<sup>2</sup>.

Està concebut com un espai del tot integrat a l'equipament que a més donarà servei a tot el complex de l'Estruch.

Tots els espais de la Nau Sud estaran connectats per una xarxa de veu i dades que permet fer arribar senyal per diverses línies des de l'exterior.

## Accions

El programa d'arts visuals es portà a terme a la nau del barri de Gràcia fins el mes de setembre, i s'inicià a la nau sud de l'Estruch a partir del mes de juliol, pel que fa a les residències, i a partir del més de setembre pel que fa a les exposicions, un cop acabades les obres de rehabilitació de la Nau sud.

- **Residències de creadors i jornades de portes obertes**

S'han continuat les cessions dels tallers als creadors. Es tracta d'un espai de treball dotats d'una infraestructura tècnica i documental bàsica així com d'altres mitjans que fan possible l'expansió de les seves capacitats artístiques tant des del punt de vista pràctic com conceptual.

Les residències, estades de treball als diversos tallers existents, van dirigides tant als joves creadors, als de nivells intermedis de consolidació com als artistes amb una trajectòria ja consolidada. Tanmateix, es vol afavorir el treball dels artistes joves en fase de formació, deixant oberta la porta al desenvolupament de creacions en grup.

Es tracta de crear les condicions necessàries per tal que es produeixin intercanvis entre artistes de diferents procedències estilístiques i geogràfiques, així com no es preveuen límits pel que fa als estils, procediments i suports.

La condició d'accés implica la presentació d'un projecte. Els projectes podran ser individuals o col·lectius i estaran avalats pel professorat especialitzat dels centres de formació, per crítics d'art, o altres persones de reconeguda solvència en el sector.

Al final de l'estada es porten a terme unes jornades de portes obertes, per què el públic en general pugui conèixer els projectes portats a terme. L'any 2007 han estat les següents:

- 1,2 i 3 de març, a la nau de Gràcia, creadors matriculats al taller de creació d'Isidre Manils : Maria Angeles, Montse Senserrich , Beni López , Alejandro Martín, Elisabet Medina , Mònica Espinosa , Josep Oriol Arisa , Ester Solà , Conxa Millán , Leonor Bescós , Jordi Andrés , Jordi García , Margarita Martínez , Anna Jiménez ,
- 8,9 i 10 de setembre, a la nau de Gràcia, Albert Arribas, Federico Duret, Leonor Bescos i Alejandro Martin.

Com s'estableix en el conveni de cessió d'espai, en aquests casos els artistes han donat una obra representativa per a la col·lecció del MAS.

Per primera vegada s'han atorgat ajuts econòmics per a la producció, d'acord al projecte presentat.

Els creadors individuals o els col·lectius que han ocupat els tallers de treball de la Nau de Gràcia, fins el mes de setembre de l'any 2007, i de la Nau sud de l'Estruch, a partir del mes de juny, han estat els següents:

A la Nau del barri de Gràcia:

	GEN	FEB	MA	ABR	MAI	JUN	JUL	AGO	SET
<b>TOTS ELS TALLERS:</b> TALLER DE CREACIÓ D' ISIDRE MANILS :  MARIA ÀNGELES SIERRA MONTSESENSERRICH BENI LÓPEZ ALEJANDRO MARTÍN ELISABETMEDINA MÓNICA ESPINOSA JOSEP O. ARISA ESTER SOLÀ CONXA MILLÁN LEONOR BESCÓS JORDI ANDRÉS JORDI GARCÍA MARGARITAMARTÍNEZ ANNA JIMÉNEZ	X	X	X						
<b>TALLER 1</b> LA NETA FABRIK ALBERT ARRIBAS	X			X	X	X	X	X	X
<b>TALLER 2</b>  FEDERICO DURET				X	X	X	X	X	X
<b>TALLER 3</b>  LEONOR BESCÓS ALEJANDRO MARTÍN				X X	X X	X X	X X	X X	X X
<b>TALLER 4</b>  MARINA RAMONEDA	X	X	X	X	X				
<b>TALLER 5-6</b>  PATRICIA MUÑOZ ANNA JIMENEZ MARGARITA MARTINEZ MONTSE. SENSERRICH CONXA MILLAN ELISABET MEDINA M. ANGELS SIERRA ESTER SOLA	X	X	X	X X X X X X X	X X X X X X X	X X X X X X X	X X X X X X X	X X X X X X X	X X X X X X X

A la Nau sud de l'Estruch:

	JUN	JUL	AGO	SET	OCT	NOV	DES
<b>TOTS ELS TALLERS:</b> <i>COL·LECTIU INTEMPERIE:</i> MARIA BALLÚS BERNAT LLADÓ RICARD OLIVA MARINA RAMONEDA SONIA GORDILLO PEP ESPELT BADREIX TARRAGÓ EDUARD FINESTRES ENRIC SAIZ MARTA MADRID	X	X	X	X			
<b>TALLER 1</b> <i>COL·LECTIU OBLIQUE:</i> RICCARDO MASSARI ORIOL VILAPUIG MIM JUNCÀ					X	X	X
<b>TALLER 2</b> <i>COL·LECTIU INTEMPÈRIE            ON SBD :</i> ANNA RECASENS JOAN VILAPUIG ELVIRA GASPÀ					X	X	X
<b>TALLER 3</b> TERESA PAMPLAONA					X	X	X
<b>TALLER 4</b> TAMARA KUSELMAN					X	X	X
<b>TALLER 5</b> MARC TORRES					X	X	X

- **Formació.**

Taller de creació anual, amb la col·laboració de l'Escola Illa:

S'ha continuat programant un taller de creació, amb la col·laboració de l'Escola Illa . Ambdues institucions s'han mantingut constants en la seva filosofia i els objectius d'aprofundir en el món de l'art com a forma de coneixement i de cultura, oferint a la ciutat una oferta de formació i de divulgació de la creació artística contemporània de qualitat.

Els Tallers de Creació consisteixen en una estada de tres mesos als tallers de La Nau, Centre de Producció i Creació Artística, on un grup de joves creadors poden portar a terme projectes artístics que responguin a una inquietud i a una necessitat d'anar a la recerca i a l'aprofundiment d'un llenguatge artístic personal. Els Tallers de Creació s'insereixen en una dinàmica de "taller" que superi els trets purament acadèmics a favor d'un taller en el qual conflueixin inquietuds i sensibilitats individuals més de caire creatiu, artístic, lliure i experimental, per assolir un nivell de discurs artístic amb un registre i uns paràmetres diferents als acadèmics.

Aquest camí de recerca individual és guiat per les aportacions realitzades pel mestratge d'artistes de reconegut prestigi nacional i internacional que durant els tres mesos de durada del taller tutoritzarà els projectes desenvolupats per cada un dels creadors.

- *Taller d'Isidre Manils*

Amb una llarga trajectòria expositiva nacional i internacional, és també, des de 1979, professor de pintura a l'Escola Massana. ( <http://www.isidremanils.com> )

“L'obra d'Isidre Manils és la d'un pintor fascinat per la llum del cinemascop i el cristall líquid de les noves tecnologies, fins al punt que alguns creiem que si no tingués el do de la pintura i una fascinació religiosa per l'ofici, hauria estat un bon realitzador cinematogràfic. La seva virtut pictòrica el porta a poder prescindir del gruix de la pinzellada i aconseguir els esclats de la llum emulsionada de la fotografia amb la subtileza de l'oli”.

Jesús Martínez Clarà, Isidre Manils moments ago, Galeria Cànem.

Aquest Taller de Creació, com diria Marcilio Ficino, es tractava d'un taller de pintura-pintura, on es pretenia treballar la pintura, en el seu sentit més ampli i, alhora, més restringit. La pintura, des del concepte, des de l'emoció, des del bon plantejament inicial de tota obra, i també la pintura des de la seva estricta realització més matèrica i des del coneixement de l'ofici aplicat a l'obra,...

Isidre Manils entén la pintura com una aventura individual, un camí lent, “de carro”, que ha d'anar construint un mateix en la soledat del taller. Un camí obert on, en el seu aprenentatge, el professor mai pot substituir la voluntat de l'alumne, sinó que ha de ser com el tutor que redreça la planta per l'èxit del seu millor creixement; és, en definitiva, un guia de viatge. Com ell mateix diu: “jo aguanto la bicicleta i ells decideixen si volen anar a Roma...”. Per aquesta raó, caldrà que l'alumne “prepari” el taller amb idees, esbossos i documentació per començar a treballar les pintures a desenvolupar, i fer créixer en el taller de creació.

Aquest taller comptà amb la col·laboració del professor Jesús Martínez Clarà, teòric i historiador d'art contemporani, professor de l'Escola Massana, com un poderós connectador i revulsiu, complement necessari i enriquidor als plantejaments inicials dels treballs de taller creació, a través de dues conferències: *Tot Reposa a la Superfície el dia 19 de desembre del 2006 i A peu d'obra el 20 de febrer del 2007, obertes a tothom.*

El taller s'inicià el 13 de novembre del 2006 fins finals de febrer del 2007, i ocupà tots els espais de la Nau. Comptà amb 14 participants, seleccionats segons els projectes presentats per a una comissió preparada a l'efecte, que van ser: Maria Àngeles Sierra Jiménez, Montse Senserrich Comajuncosa, Beni López Ruíz, Alejandro Martín Torrado, Elisabet Medina Bombardó, Mónica Espinosa Arce, Josep Oriol Arisa Manchón, Ester Solà Llunell, Conxa Millán García, Leonor Bescós Guerrero, Jordi Andrés Porti, Jordi García Hierro, Margarita Martínez Queralt i Anna Jiménez .

Les jornades de portes obertes es van portar a terme a finals de febrer del 2007.

#### Workshops i d'altres formats:

##### - *INTEMPÈRIE. 20 d'octubre*

El col·lectiu Intempèrie proposava un nou format de treball. Després de la seva residència als taller de la Nau Sud, presentaven una exposició del treball resultant durant l'estada i un workshop.

Explorar les múltiples mirades del subjecte contemporani sobre l'entorn urbà, era l'objectiu principal del projecte dels artistes del col·lectiu, procedents de disciplines artístiques diverses.

El Workshop, tutoritzat per dues personalitats del món del pensament contemporani, Salvador Juanpere (artista) i Oriol Fontdevila (pensador i gestor cultural), va tenir lloc el dia 20 d'octubre, obert a tot el públic interessat on es va treballar entorn la idea d'Intempèrie.

##### - *Taller LÍMITS. Condició i Acció Cultural Metropolitana*

26 de novembre a 11 de desembre 2007

Sessions de treball conduïdes per ISAÍAS GRIÑOLO (artista visual)

Direcció i coordinació: ANNA RECASENS + SITESIZE

Taller Límits, és una activitat vinculada a ON BCN. Observatori Nòmada Barcelona

Podem definir un lloc com una condició, la de l'espai metropolità com a manifestació complexa de la vida social. A la seva indefinició morfològica, feta de fragments i superposicions, ens hi cal aportar i provocar una singular resposta cultural: La que enllaça allò personal amb el que és col·lectiu, la memòria històrica i social amb les projeccions urbanístiques. L'experiència del que és subjectiu amb les polítiques de comunicació mediàtica. Una construcció complexa d'un lloc que vetlla pels seus valors ambientals, culturals i socials com una condició de qualitat de vida a l'abast de la creativitat compromesa.

Descripció:

Explorar els límits de la ciutat extensa. Assumir el territori metropolità com una àmbit que cal definir culturalment. Aportar propostes creatives a la identitat imprecisa de la ciutat difusa. Partir del concepte de LÍMIT com una referència que pot ajudar-nos a entendre i actuar en la ciutat i en la cultura contemporània.

Treballar i experimentar les fronteres urbanes intangibles, a vegades físiques, altres vegades imaginaries. Lligades a les percepcions, a les lleis, als acords, a les possibilitats de reconeixement personal i col·lectivament.

El Límit del creixement urbà

El Límit entre natura i ciutat dispersa

El Límit en que la memòria històrica interroga i esdevé present

El Límit de la comunicació pública en la vida quotidiana

El Límit del cos i el de la perifèria

El Límit, els Límits...

Aquest taller va dirigit a exploradors urbans que vulguin acostar-se als límits per indagar, analitzar, conèixer i aprendre de l'experiència directa de la ciutat. Aportar des d'un rol actiu, respostes creatives d'implicació cultural en la seva definició.

Pot interessar a artistes visuals així com a persones vinculades a la gestió cultural, la geografia, el paisatge, l'arquitectura, l'urbanisme, el medi ambient...

S'organitzà un cicle de conferències obert a tot el públic, com a complement del workshop:

- dilluns 26 de novembre, 18h, Límits entre natura i urbanització, Ecologies metropolitanas, Maties Serracant, Ambientòleg
- dimarts 27 de novembre, 18h, Límits en la Política urbanística metropolitana, Josep Vaguean, Geògraf
- dimecres 28 de novembre, 13h, Límits en la Política de comunicació i mitjans, Núria Brugués, Periodista
- dijous 29 de novembre, 18h, Límits de la creació i la política cultural metropolitana. Formes de creació autònomes i polítiques culturals. Taula rodona amb creadors i gestors culturals: Valentín Roma, Comissari independent, Isaías Griñolo, Artista visual i Tere Badia, Catalunya Laboratori
- divendres 30 de novembre, 18h, Límits i la Memòria històrica – social, Eduard Masjuan, Historiador

- **Difusió. Sala d'exposicions**

Un cop presentada la nova nau rehabilitada, podem gaudir a Sabadell d'un nou espai expositiu amb una programació continuada, dedicada a la creació contemporània en el seu sentit més ampli, el qual es centrarà en donar visibilitat a totes aquelles propostes sorgides dels mateixos creadors residents a l'Estruch, així com d'altres propostes que puguin sorgir que pel seu caràcter de darreres tendències difícilment tenen cabuda en espais d'exposició o galeries comercials més tradicionals.

Cada mes es presenta una exposició, amb una durada de tres setmanes, mentre també és possible presentar accions puntuals, com xerrades, classes magistrals, etc.



Durant l'any 2007 la programació de la Sala d'exposicions des del mes de setembre fins el mes de desembre ha estat:

- *El Rostro detrás del movimiento. La cara de la danza contemporània, Barcelona*  
Del 7 al 30 de setembre de 2007

*El rostro detrás del movimiento* és una exposició que dona respostes a moltes preguntes sobre les companyies barcelonines de dansa contemporània. La fotografia i la paraula s'uneixen per mostrar la cara més íntima dels coreògrafs. Rostres, personalitat i esperit creador de les persones que són darrera del moviment.

Una mostra no estàtica, que va creixent amb les aportacions dels artistes que accedeixen a participar-hi, deixant el seu rostre, les paraules i compartint la seva forma d'entendre la dansa.

Idea original: Sonia F. Lage i Manu Trillo

- *INTEMPÈRIE*

Exposició del 5 al 28 d'octubre

Workshop 20 d'octubre

El col·lectiu Intempèrie proposa un nou format de treball. Després de la seva residència als taller de la Nau Sud, presenten una exposició del treball resultant durant l'estada i un workshop.

Explorar les múltiples mirades del subjecte contemporani sobre l'entorn urbà, és l'objectiu principal del projecte dels artistes del col·lectiu, procedents de disciplines artístiques diverses.

El Workshop, tutoritzat per dues personalitats del món del pensament contemporani, Salvador Juanpere (artista) i Oriol Fontdevila (pensador i gestor cultural), va tenir lloc el dia 20 d'octubre, on es va treballar entorn la idea d'Intempèrie.

Col·lectiu Intempèrie: Ivan Merino, Marina Ramoneda, Enric Saiz, Maria de Vallibana, Badreix Tarragó, Maria Ballús, Eduard Fíguls, Bernat Lladó, Marta Madrid, Ricard Oliva, Marc Torres, Sergi F. Moure, Pep Espelt.

- *EBENT'07, Encontre Internacional de fets performatics*

9 de novembre

El dia 9 de novembre, L'Estruch va acollir per primer any EBENT, convertint-se en nova seu del Festival, i permetent així l'expansió i difusió de l'Encontre.

Les performances de Rosa Suñer, Yann Duyvendak i Mariló Molina i Laia Bedós, van girar a l'entorn de la idea del cos, l'espai i el moviment, sempre sota el *fet performatic*: pràctica artística interdisciplinària realitzada per l'artista en directe i en temps real.

- Ricard Figueras. *L'ànima , una maleta de cera*

Del 16 de novembre al 9 de desembre

L'artista sabadellenc presentà el seu últim treball a la sala d'exposicions de la Nau Sud, traspassant els límits del suport pictòric per endinsar-se a l'espai.

L'exposició *L'ànima, una maleta de Cera*, és una mirada de recerca interior que es materialitza per peces amb rera fons conceptual: que el camí recorregut és infinitament més interessant que el punt d'arribada. La maleta, símbol de bagatge que els anys i la vida ens can col·locant al damunt- és de cera, material modulable i fràgil, però capaç també d'adquirir formes diferents.

- Sabine Finkenauer

Exposició: *Domèstic*, del 14 de desembre al 6 de gener

Taller de creació: *Confiar en loe xtraño*, del 17 de gener al 18 d'abril

Com cada any, l'Ajuntament de Sabadell organitzà el taller de creació anual, unint la Nau i l'Escola Illa. Aquest any, l'artista escollida per a fer el mestratge és l'artista alemanya Sabine Finkenauer.

L'artista presentà l'exposició DOMÈSTIC per mostrar el seu treball pictòric, que va ser el punt de partida per poder executar el conseqüent laboratori de creació.

L'obra de Sabine Finkenauer té un hipnòtic ritme intern que es va desplegant en pintures sobre tela, dibuixos sobre paper...

El taller de Creació amb una desena d'assistents oferirà una jornada de portes obertes els dies 11 i 12 d'abril del 2008 per exposar el treball resultant durant els mesos de procés.

- **Difusió. Teatre**

- Col·lectiu *Mus i Pice*

24 de novembre

Des de principis de l'any 2000 Riccardo Massari Spiritini (Verona 1966), Oriol Vilapuig (Sabadell 1964) i més tard Mim Juncà (Girona 1959) han treballat conjuntament en la realització d'obres on so i visió formen un únic cos expressiu. És aquest desig per trobar un llenguatge amb una unicatat temporal, a mig camí entre el teatre, les arts visuals, la performance i les primeres projeccions cinètiques, que va fer possible la formació d' OBLIQUE.

OBLIQUE també reflexiona sobre les possibilitats de l'expressió artística en una època clarament tecnològica, però a vegades des de posicions crítiques, procura donar un valor d'ús a la tecnologia fugint de qualsevol exaltació del propi medi, és per això habitual en el seu discurs la convivència entre alta i baixa tecnologia. És així doncs que es dona sovint la utilització en les seves obres de diferents medis i formes expressives com ara el dibuix projectat, la fotografia, el vídeo, l'art sonor, el text i la performance.

La gènesi d'OBLIQUE cal buscar-la a les primeres col·laboracions entre Riccardo Massari i Oriol Vilapuig i de les fusions que es produïren entre els sons de Massari i les imatges pintades de Vilapuig, cal destacar en aquest sentit les presentacions del seu treball al CCCB de Barcelona i a l'Stedelijk Museum d'Amsterdam que conclourien, en aquest primer estadi, amb l'edició del CD "Il sogno ed il Martello" (edició ARS HARMONICA) l'any 2005.

La primera obra del col·lectiu OBLIQUE pròpiament dita, es presentà el 2004 en el marc de la Setmana Internacional de Música Experimental "Música a Metrònom" sota el títol "Tiro al Fantoccio. Aventures cinemàtiques antiheròiques", posteriorment l'espectacle inicià una gira al Teatre Bertrina de Reus, a la Universitat d'Alacant i a la Universitat de València, a la programació de l'Estruch de Sabadell, a Villa Verità Poeta a Verona (Itàlia), a la programació de l'Ajuntament de Den Haag (Holanda) i a la Fundació Logos de Gant (Bèlgica).

Mus in Pice (cita llatina utilitzada per Michel de Montagne) que significa "un ratolí en la pega". Aquesta imatge metafòrica ens recorda l'impossibilitat que tenim de fixar la nostra experiència en un únic punt de certitud i coneixement. Si en l'obra anterior, "Tiro al fantoccio", l'acció girava entorn a l'home com a centre, a "Mus in pice" aquest home expandeix el seu camp d'acció, posant de manifest que la seva relació amb el medi mai serà plena i harmònica.

"Mus in Pice" vol ser un espectacle multidisciplinar, a mig camí entre el teatre i la performance artística. La cohabitació entre so i visió i la voluntat de crear un únic cos expressiu segueix essent una de les màximes del projecte.

Aquest es desenvolupa en una línia temporal contínua. "Mus in Pice" no es pretén inscriure en una línia narrativa convencional sinó que pretén embolcallar a l'espectador en un espai sonor-visual perquè aquest se senti d'alguna manera immers en l'acció.

L'element central de l'obra és un receptacle, una espècie d'habitable-casa construït amb roba translúcida blanca que permet la projecció de les ombres, que provoquen les accions (ombres creades per diferents objectes manipulats, projeccions, textos projectats...) que esdevenen en el seu interior, aquí cal veure-hi una referència al mite platònic de la caverna.

- **Difusió, creació de públics:**

*L'Estruch en viu*

*L'Estruch en viu* és una visita guiada per a grups, on s'explica què era l'Estruch històricament (indústria tintorera) i sobretot què és l'Estruch. Els grups poden visitar tots els espais pel desenvolupament de les arts i establir un diàleg amb els artistes residents mentre els veuen treballar.

Amb la incorporació de la nova sala d'Exposicions de la Nau Sud i el teatre, poden veure els diferents moments de procés del creador. Des de la idea inicial i esbós, l'assaig o elaboració de l'obra, fins al producte final.

## 2.2.5 ESDEVENIMENTS CIUTADANS

### Festa Major

- *Visites guiades*

Dissabte 8, diumenge 9 i dilluns 10

Visita guiada la “*La Sala Tres 1972-1979. En la ruta de l’art alternatiu de Catalunya*”

A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l’art

- *Activitats familiars*

Dissabte 8, diumenge 9 i dilluns 10

“*On és? Mira bé el mobiliari dels Turull, pots descobrir-hi moltes coses*”.

*Activitat autònoma*

Diumenge 9

Taller *Els Turull reben visites*

a càrrec de Marc Garcia, historiador i de Sara Fuente, historiadora de l’art

Dissabte 8, diumenge 9 i dilluns 10

*Activitat col·lectiva vinculada a l’exposició “La Sala Tres 1972-1979. En la ruta de l’art alternatiu de Catalunya”*

*Activitat autònoma*

- *Itinerari*

Dilluns 10 de setembre

Escultures de la via pública

A càrrec de Marina Ramoneda

### Aplec de la Salut

Diumenge, 13 i dilluns 14 de maig

A càrrec Xus Fernández, historiadora de l’art

Visita guiada a les exposicions “*Miquel Forrellad, 1974-2007. La peça robada*” “*Alfons Borrell o la celebració del color*”

### Altres

- Diumenge 30 de setembre, (Jornades de Patrimoni)

A càrrec de M<sup>a</sup> Dolors López, especialista en didàctica

Taller “*Paraules amagades*”

- Diumenge 20 de maig (Dia Internacional dels Museus)

A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l’art

Visita guiada a la Joia del Museu “*L’obrador dels museus. Joan Vila Cinca*”

## 2.2.6 ALTRES ACTIVITATS I COL-LABORACIONS

### Col-laboracions amb d'altres entitats

- **La sala tres en la ruta de l'art alternatiu a Catalunya. Fundació Ars i Acadèmia de Belles Arts de Sabadell**

*L'estudi de la Sala Tres de l'Acadèmia de Belles Arts de Sabadell era un dels grans temes pendents en el camí de la recuperació i la valoració de la historiografia de l'art que s'ha desenvolupat a la nostra ciutat.*

*És per aquesta raó que tres de les entitats culturals més representatives, en aquest àmbit, a Sabadell, l'Acadèmia de Belles Arts, la Fundació Ars i el Museu d'Art de Sabadell/Ajuntament de Sabadell, van presentar un projecte comú i li van atorgar, així, el protagonisme necessari en les seves programacions durant l'any 2007.*

*Des de l'any 1972 fins a l'any 1976, Sabadell comptà amb aquest espai d'exposicions situat a l'Acadèmia de Belles Arts, que va ser la portaveu de les noves tendències artístiques i l'aglutinador dels esperits més progressistes del moment, no només, però, amb un abast local, sinó com un punt de referència nacional, pel que fa al desenvolupament del moviment d'art conceptual català.*

*La Sala Tres va ser la via per la qual Sabadell connectà amb els esdeveniments punta que durant la dècada dels setanta s'escamparen arreu de Catalunya, formà part de la cruïlla on es desenvolupà l'escena artística catalana, per mitjà d'exposicions, accions, cicles de conferències, amb la participació dels artistes i crítics més significatius del moment.*

- **Xarxa de Museus Locals. Diputació de Barcelona.**

Els Museus Municipals de Sabadell participen a la Xarxa de Museus Locals de la Diputació de Barcelona, creada per afavorir el treball en comú i la difusió dels museus que hi participen, des de tots els àmbits, ja sigui conservació, documentació i restauració dels fons, exposicions itinerants, publicitat, activitats pedagògiques, etc.

Durant l'any 2007 cal destacar els treballs portats a terme per la comissió d'art amb l'objectiu de tirar endavant treballs en col·laboració, especialitzat en temes artístics i en els fons i les col·leccions dels diferents museus, concretament i per aquest anys l'exposició: On són les dones? Espais femenins en l'art català. Segles XIX i XX. Així doncs, Engràcia Torrella, directora del MAS, assistí a les reunions de treball convocades a l'efecte.

Volem destacar la participació a les Jornades de Museus i Administració Local, que es celebren anualment, aquest any els dies 27 i 28 de setembre al CCCB de Barcelona, amb el lema "Repensar els Museus locals".

- **ODA. Oficina de Difusió Artística. Diputació de Barcelona.**

El Museu d'Art de Sabadell participa activament a l'ODA, Oficina de Difusió Artística de la Diputació de Barcelona, creada per afavorir el treball en comú i la difusió en l'àmbit de la creació artística contemporània.

Durant aquest any la col·laboració s'ha centrat bàsicament en participar en algunes de les exposicions itinerants que patrocinen, així com assistir a les reunions de treball.

- ***Comissió d'arts visuals. Subdirecció General de Difusió Artística. Direcció General de Cooperació Cultural. Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya***

Engràcia Torrella forma part de la creada comissió d'arts visuals, encarregada d'elaborar propostes de noves exposicions itinerant per al 2008-2009m, entre d'altres temes d'interès i de debat per al plenari de programadors d'arts visuals, que es reuneix al llarg de l'any.

La comissió està formada a més per Jordi Abelló de Tarragona, Jesús Navarro de Lleida, Gisel Noé de Mataró, Ció Pallarès de El Vendrell, Carme Sais de Girona, Pepa Ventura de Mollet del Vallès i Leonardo Escoda de Tortosa.

- ***Institut Municipal del Paisatge urbà de Barcelona. Ruta europea del Modernisme***

El Museu d'Art de Sabadell continua adherit a la Ruta Europea del Modernisme promoguda per l'Institut Municipal de Paisatge Urbà i la Qualitat de Vida de Barcelona. L'objectiu de la Ruta Europea del Modernisme és promocionar els valors culturals i artístics del modernisme a Europa i arreu del món i revaloritzar aquest element cultural comú que caracteritza el canvi de segle del XIX al XX.

- ***Diumenges d'art. Programa Turisme total de la Diputació de Barcelona. Regidoria de Comerç i Turisme***

Durant l'any el MAS ha col·laborat amb Mercè Rovira, de la Regidoria de Comerç i Turisme, en l'elaboració dels continguts del material de difusió que editen conjuntament amb la Diputació de Barcelona, en el marc del programa Diumenges d'art, Turisme total, que intenta promoure les activitats turístiques de la comarca.

- ***Dia Internacional dels Museus***

Amb motiu del Dia Internacional dels Museus, que és 18 de maig, els museus de Catalunya participen en una activitat comuna: Descobreix una joia del museus!, que compta amb el suport de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, el Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya i la Xarxa de municipis de la Diputació de Barcelona. (vid. apartat exposicions).

- ***Concurs de dibuix CASSA***

El MAS col·labora, com és habitual, en els premis de dibuix de CASSA, en els quals participà Isabel Argany, tècnica superior, com a membre del jurat, el dia 8 de març.

- **Concurs de pintura ràpida. Agrupacions Professionals Narcís Giralt/ Aplec de la Salut**

El MAS col·laborà, com és habitual, amb les Agrupacions Professionals Narcís Giralt en el concurs de pintura ràpida, durant l'Aplec de la Salut de Sabadell, el dia 13 de maig, i en el qual participà Engràcia Torrella, directora del MAS, com a membre del jurat.

- **Col·laboracions diverses**

Durant l'any 2007 s'ha continuat una tasca de major vinculació dels museus d'art de Sabadell amb l'entorn institucional, patrimonial, acadèmic, cultural i museístic de la ciutat i forà. Així al llarg de l'any diverses entitats i institucions han treballat conjuntament amb els museus en diversos programes. Algunes d'aquestes són les següents.

Acadèmia de Belles Arts de Sabadell, Associació de museòlegs de Catalunya, Agrupació de Professionals Narcís Giralt, Biblioteca Museu Víctor Balaguer de Vilanova i la Geltrú, Ajuntament de Ripollet, Biblioteca Vapor Badia de Sabadell, Centre de Recursos Pedagògics, Xarxa de Museus locals i comarcals de Barcelona, Diputació de Barcelona, CASSA, Companyia d'Aigües de Sabadell, Departament de Cultura/ Servei de Museus de la Generalitat de Catalunya, ODA, Oficina del Centre, Sabadell, Escola Municipal d'Art Illa, Fundació Ars, Fundació Banc Sabadell, Fundació Caixa Catalunya, Fundació Caixa Sabadell, Fundació la Caixa, Fundació Joan Miró, Fundació privada Joaquim Busquets, Gremi de Fabricants de Sabadell, Museu Comarcal de Manresa, Museu d'Art de Tarragona, Museu de Granollers, Museu de Montserrat, Tecla Sala de l'Hospitalet de Llobregat, entre d'altres

### **Col·laboracions amb d'altres departaments de l'Ajuntament de Sabadell**

- **Participació en el Programa Ciutat i Escola del Departament d'Educació**

Des del Museu d'Art s'ha continuat participant amb el programa *Ciutat i Escola* del Departament d'Educació, amb l'assistència a reunions del Consell d'Entitats, així com en la participació en la difusió de les activitats per escolars en la revista i en la pàgina web. Tanmateix s'ha col·laborat en la tramesa de les dades del públic escolar, per nivells educatius, assistent a cada una de les activitats fetes al llarg del curs.

També es va participar en el curs "Com avaluar activitats educatives: fases, criteris i instruments" a càrrec de Neus Sanmartí. El curs constava de diverses sessions teòriques i d'una part pràctica en la que es feia el seguiment i l'avaluació d'una activitat.

El Museu d'Art va participar a la Mostra "Ciutat i Escola" que es va fer els dies 5 i 6 de setembre a la Fira de Sabadell muntant un stand on es mostraven els materials didàctics, la revista activitats per grups i es un passava un vídeo amb un recull dels tallers i les visites que les escoles fan al MAS.

- **Programa d'escultures de l'Ajuntament de Sabadell**

El Museu d'Art col·labora en la programació i coordinació de diverses tasques del programa d'escultures vinculat a la Regidoria de Cultura de l'Ajuntament de Sabadell, com és l'estudi tècnic i l'elaboració d'informes de conservació, restauració i ubicació. Així aquest any s'ha elaborat l'informe de restauració de l'edicle de la Mare de Deu del Roser i s'ha portat a terme la restauració del monument a Narcís Giralt.

- **Pati del Museu d'Art. Regidoria de Cultura**

Durant l'any el pati del MAS ha estat utilitzat per portar-hi a terme diverses programacions de la Regidoria de Cultura, com el Festival 30 nits, i la Festa Major.

## 2.2.7 PROGRAMA PEDAGÒGIC

Durant l'any 2007, i tal com s'havia proposat en el programa d'actuació s'han endegat nous projectes didàctics, i s'ha continuat treballant en millorar la difusió de les activitats del museu.

En concret s'ha desenvolupat el taller "Els nostres paisatges" que s'inscriu en la proposta de elaborar activitats que segueixin desenvolupant diferents aspectes de la col·lecció i fer-ho de manera que els escolars interactuïn amb les obres, observant, mirant, creant i opinant. També s'han ampliat algunes activitats que ja es feien amb propostes per fer a l'aula, per donar l'oportunitat de treballar més a fons cada un dels temes i fer més efectiu l'aprenentatge.

També s'han buscat estratègies per apropar el públic jove al museu, en concret proposant tallers específics i treballant més aprop dels batxillerats artístics de la nostra ciutat.

### **Noves propostes didàctiques**

- **Paraules amagades. Art i llenguatge. Activitats complementaries per a infantil**

El taller "*Paraules amagades. Art i llenguatge*", avarca des d'infantil fins a secundària i des del seu inici ha tingut molt bona acollida. Es va veure però que els nens i nenes d'infantil arribaven al museu sense saber gairebé on eren i que venien a fer, per això es van elaborar tot un seguit de materials que han de servir per orientar les explicacions dels mestres a l'aula abans de fer la visita i un conjunt de fitxes perquè els nens treballin a l'aula i així puguin relacionar i enriquir tot el que han vist al museu. La proposta ha estat elaborada per Dolores López.

- **El nostres paisatges. Nou taller**

Aquesta nova proposta didàctica vol ser un instrument més per aproximar a l'alumnat a la comprensió de les obres d'art, tot desenvolupant els hàbits d'observació, raonament i interpretació, en aquest cas a través de la representació del paisatge. El taller incideix en els components bàsics d'una obra de paisatge tan materials com formals o significatius.

Es volen donar a conèixer els diferents tipus de representació de paisatge: interior, exterior, de ciutat, etc. i les diferents tipus de tècniques utilitzades.



La proposta didàctica possibilita a l'alumnat relacionar els artistes en gran majoria locals, amb el paisatge de l'entorn i en l'evolució de la representació del mateix al llarg de la història de l'art sempre dins l'etapa de la història en que s'integra l'Exposició Permanent (1875-1936).

El disseny i la temàtica del taller permet també poder treballar des de diferents àrees curriculars (coneixement del medi social i cultural, llenguatge, coneixement del medi natural i educació visual i plàstica) aconseguint així integrar els coneixements de les mateixes de manera global, tenint els paisatges i l'art com a fil conductor.

El taller es desenvolupa a l'espai de l'exposició permanent i cada una de les activitats que es porten a terme compta amb material de suport expressament elaborat. Va dirigida a alumnes de cicle mig i superior de primària. La proposta pedagògica ha estat elaborada per Anna Serrano i Montserrat Prat.

#### ▪ **Imatges en moviment. Vídeo i debat. Nou taller**

Aquest nou taller va néixer amb la voluntat de fer activitats específicament pensades per a joves, ja que aquest és un dels col·lectius que menys visita el MAS. Des del punt de vista dels objectius pedagògics es vol posar en evidència la consideració de la imatge com a "reflex de la realitat", "prova" o "veritat", generant una visió crítica i conscient sobre la imatge en moviment. El taller vol també familiaritzar els participants en les noves tecnologies i animar-los a treballar creativament.

El taller es planteja com a un exercici teòric-pràctic amb la finalitat d'apropar els seus participants a la història del vídeo en el món de l'art i donar eines per a poder fer una reflexió sobre com el vídeo s'ha convertit en tot un fenomen contemporani.

El taller es centre en el gènere del documental i es desenvolupa a dos nivells interrelacionats: teòric i pràctic. En el teòric es veuen diversos treballs videogràfics vinculats a la ciutat, als seus artistes i a artistes que hi han tingut alguna relació. Després d'haver realitzat el visionat de vídeos hi haver-los discutit, els participants hauran de realitzar un petit exercici pràctic. En aquest exercici, els alumnes podran posar en pràctica les diverses eines treballades en la primera part del taller i adaptar-les als seus propis interessos.

El taller ha estat desenvolupat per Cristina Garrido a través de l'empresa Experimentem amb l'Art i ha comptat amb el suport de l'Oficina de Difusió Artística de la Diputació de Barcelona com a activitat singular de l'exposició *Sessió Continua*.

#### **Activitats didàctiques i per grups**

L'oferta d'activitats didàctiques s'estructura en tres tipologies:

- Les visites guiades, que ens permeten conèixer a fons els espais i les exposicions permanents i temporals del Museu.
- Els tallers, que ens permeten estimular la creativitat amb una vessant més pràctica i participativa.
- Els itineraris, que ens donen a conèixer un tema a partir d'un recorregut per la ciutat.

S'han continuat oferint les activitats establertes des d'anys anteriors: *Descobreix la col·lecció permanent*, *L'estudi d'un quadre: "El Corpus de sang"*, *Fes visible l'invisible*, *Els Turull reben visites*, *Què és el MAS?*, *Mira qui et mira. Els retrats de la permanent*. També s'han seguit oferint els itineraris *El modernisme a Sabadell i Escultures al carrer... quina hi ha prop de*.

Podem dir que s'ha consolidat amb molt bona acollida el taller *Paraules amagades. Art i llenguatge*, que s'ofereix per educació infantil, primària i secundària. Aquest taller es va iniciar el gener del 2007 i ha estat durant el transcurs de l'any que s'ha pogut veure la seva validesa en relació als objectius establerts, experimentant la seva adequació als diferents nivells d'edats i en conseqüència fer els pertinents ajustos. Tanmateix s'ha dut a terme les visites guiades a les diverses exposicions temporals.

Els responsables de portar a terme aquestes activitats didàctiques són els monitors. És a dir les persones- normalment llicenciades superiors- que atenen al grup des de la seva arribada al museu i que transmeten els continguts específics de cada activitat. El col·lectiu de monitors i monitores del MAS està integrat per: Alba Oliver, Gemma Ramos, Xus Fernández, Isabel Gómez, Marc Garcia, Marina Ramoneda, M<sup>a</sup> Dolors López, Sara Fuente, Teresa Bertral i Sergio Olid, també hi han col·laborat les empreses Experimentem amb l'art, Recrea i Crisjoies,...

En l'annex d'aquesta memòria es descriuen totes les activitats que es porten a terme des del Museu d'Art.

#### **Activitats dominicals i esdeveniments ciutadans**

- Diumenge 7 de gener  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art  
Visita guiada a l'Exposició temporal "Els Piranesi de Montserrat"
- Diumenge 4 de febrer  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art  
Visita guiada a l'Exposició temporal "On són les dones?"
- Diumenge 4 de març  
A càrrec d'Experimentem amb l'Art.  
Visita guiada a l'Exposició temporal "Sessió continua"
- Diumenge 1 d'abril  
A càrrec de Recrea  
Taller "Fes visible l'invisible" i visita a l'exposició "Alfons Borrell o la celebració del color" amb la presència de l'artista.
- Diumenge 6 de maig  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art  
Visita guiada a l'Exposició temporal "Miquel Forrellad, 1974-2007. La peça robada".
- Diumenge, 13 i dilluns 14 de maig (Aplec de la Salut)  
A càrrec Xus Fernández, historiadora de l'art  
Visita guiada a les exposicions "Miquel Forrellad, 1974-2007. La peça robada" "Alfons Borrell o la celebració del color"

- Diumenge 20 de maig (Dia Internacional dels Museus)  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art  
Visita guiada a la Joia del Museu "L'obrador dels museus. Joan Vila Cinca"
- Diumenge 3 de juny  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art  
Visita guiada a l'exposició temporal "Matèria poètica"
- Diumenge 1 de juliol  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art  
Visita guiada a l'exposició temporal "Joan Miró. La metàfora de l'objecte"
- Diumenge 30 de setembre, (Jornades de Patrimoni)  
A càrrec de M<sup>a</sup> Dolors López, especialista en didàctica  
Taller "Paraules amagades"
- Diumenge, 7 d'octubre  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art  
Itinerari del Modernisme
- Diumenge 4 de novembre  
A càrrec de Xus Fernández  
Visita guiada la "La Sala Tres 1972-1979. En la ruta de l'art alternatiu de Catalunya"
- Diumenge 2 de desembre  
A càrrec de Sara Fuente, historiadora de l'art i narradora de contes  
Taller "Mira qui et mira. Els retrats de la col·lecció permanent"
- Festa Major  
Durant la Festa Major s'ofereixen visites guiades a les exposicions del museu i es fan activitats adreçades als diversos públics, especialment per al públic familiar.

- *Visites guiades*

Dissabte 8, diumenge 9 i dilluns 10  
Visita guiada la "La Sala Tres 1972-1979. En la ruta de l'art alternatiu de Catalunya"  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art

- *Activitats familiars*

Dissabte 8, diumenge 9 i dilluns 10  
"On és? Mira bé el mobiliari dels Turull, pots descobrir-hi moltes coses".  
Activitat autònoma

Diumenge 9  
Taller *Els Turull reben visites*  
a càrrec de Marc Garcia, historiador i de Sara Fuente, historiadora de l'art

Dissabte 8, diumenge 9 i dilluns 10  
Activitat col·lectiva vinculada a l'exposició "La Sala Tres 1972-1979. En la ruta de l'art alternatiu de Catalunya"  
Activitat autònoma

*- Itinerari*

Dilluns 10 de setembre  
Escultures de la vida pública  
A càrrec de Marina Ramoneda

**Tallers de Nadal**

Seguint la dinàmica dels darrers anys els Museus Municipals de Sabadell (el d'Art i el d'Història) han realitzat tallers per a nois i noies durant les vacances de Nadal.

Els tallers s'han adreçat a dos grups d'edat: nens i nenes d'entre 6 i 8, grup de petits, i d'entre 9 a 12 anys, grup de grans. les sessions s'han desenvolupat entre les 10 del matí i la 1 de la tarda .

Al Museu d'Art s'hi han realitzat els tallers "Paraules amagades", " El pessebre, fem-lo!" i "La joia trobada". El primer és una adaptació al taller que es fa durant el curs escolar amb una segona part que consistia en imaginar el diàleg de personatges d'algun quadre i a continuació teatralitzar l'escena. El taller " El pessebre, fem-lo!" s'ha fet arrel de que en aquestes dates al museu hi coincidia l'exposició "Josep M<sup>a</sup> Brull: l'artista, el mestre, l'home" ceramista molt conegut per les seves figuretes de pessebre. Al taller dels petits les figures s'han fet en plastilina i l'entorn amb paper de diari i el dels grans amb material de reciclatge (envasos, plàstics,..) Ell taller "La joia trobada" és un taller inclòs en el directori de Cultura i Proximitat de la Diputació .L'ha portat a terme el col·lectiu Crisjoies, el grups dels grans van fer una joia amb material de la natura (fulles, escorça,..) i els petits amb material de rebuig de les llars (plàstics, botons,..)

En total, als cinc tallers del Museu d'Art hi han assistit 105 nens. El programa va ser el següent:

- Paraules amagades (petits)  
Data: 24/12 /07  
Monitors: Sara Fuentes, historiadora de l'art i Marc Garcia, historiador
- "El pessebre, fem-lo" (petits)  
Data: 27 i 28/12 /07  
Monitors: Teresa Betral, historiadora de l'art I Sergio Olid, escultor
- "El pessebre fem-lo" (grans)  
Data: 31/12 /07 i 1/01/08  
Monitors: Teresa Betral, historiadora de l'art I Sergio Olid, escultor
- "La joia trobada" (grans)  
Data: 3/1 /07  
Monitors: Crisjoies
- "La joia trobada" (petits)  
Data: 4/1 /07  
Monitors: Crisjoies

## 2.2.8 PUBLICACIONS I PUBLICITAT

Durant l'any 2007 s'han continuat editant diversos **catàlegs** vinculats a les exposicions produïdes pel propi MAS. Ja passats uns anys des de la normalització de les diverses col·leccions, tant pel que fa a format com pel que fa a continguts, es pot valorar que l'aportació editorial del museu a la historiografia local és abundant i de qualitat, ja que sempre s'intenta que aquests catàlegs vagin més enllà d'una finalitat purament divulgativa, per recollir els resultats de recerques encarregades als comissaris, així com anàlisis crítics renovadors per part de multitud d'especialistes del nostre país.

Les noves publicacions editades i/o distribuïdes durant l'any 2007 des del MAS han estat les següents:

- **On són les dones? Espais femenins a l'art català dels segles XVIII al XX**  
Editat per la Xarxa de Museus de la Diputació de Barcelona .
- **Els Piranesi de Montserrat**  
Editat per la Biblioteca de l'Abadia de Montserrat i la Fundació Banc Sabadell
- **Sessió contínua**  
Editat per l'Oficina de Difusió Artística de la Diputació de Barcelona
- **Alfons Borrell o la celebració del color**  
Editat per Tecla Sala i el Museu d'Art de Sabadell
- **Miquel Forrellad. La peça robada. Singulars propis. Artistes sabadellencs contemporanis.**  
Editat per la Fundació Banc Sabadell, el Museu d'Art de Sabadell i l'Obra Social Caixa Sabadell
- **Joan Miró. La metàfora de l'objecte.**  
Editat per la Fundació Miró i la Generalitat de Catalunya
- **Sala Tres 1972-1979. En la ruta de l'art alternatiu a Catalunya**  
Editat conjuntament per l'Acadèmia de Belles Arts, la Fundació Ars i el Museu d'Art de Sabadell.
- **J.M. Brull i Pagès (1907-1995). Vers la síntesi**  
Reeditat conjuntament pel Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Ripollet i l'Obra Social Caixa Sabadell, amb el suport de l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, la Xarxa de Municipis de la Diputació de Barcelona i el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya, amb motiu del centenari del naixement de Josep Maria Brull.
- **Petita història de Josep Maria Brull**  
Editat pel Patronat Municipal de Cultura i Joventut de l'Ajuntament de Ripollet, amb el suport de l'Obra Social Caixa Sabadell, l'Institut de Cultura de l'Ajuntament de Barcelona, la Xarxa de Municipis de la Diputació de Barcelona i el Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació de la Generalitat de Catalunya.

Tanmateix continua l'edició de la revista **Arraona**, conjuntament amb l'Arxiu Històric i el Museu d'Història.

També ha continuat l'edició de la **revista per a difondre les activitats per a grups**, en un segon número, corresponent al curs 2007 – 2008, conjuntament amb el Museu d'història S'inclouen les seccions “*El museu recomana*” i “*Les notícies del museu*” a més de la relació exhaustiva de totes les activitats que es porten a terme.

Volem destacar l'edició d'una nova col·lecció d'opuscles, titulada **Escenaris d'Art**. Plantejats com petites publicacions d'àmplia difusió, per explicar elements patrimonials artístics del Museu d'Art de Sabadell i també de la ciutat de Sabadell, així hem començat per la **casa-fàbrica Turull**, comptant amb la col·laboració d'Anna Cabeza, i continuariem amb d'altres temàtiques com són: les escultures de la ciutat, el modernisme arquitectònic, entre d'altres.

Entre els productes i accions de difusió i **publicitat** destaquem:

- **El Portal dels Museus. Agenda semestral d'activitats**
- **Full volant mensual de difusió de les activitats**
- **Diada de Sant Jordi.**  
Venda de publicacions a la parada de llibres que munta la Regidoria de cultura a la plaça de l'Ajuntament.
- **Fira de turisme de Barcelona.**  
Els Museus Municipals de Sabadell van tenir una forta presència a l'estand muntat per Sabadell en la Fira de Turisme de Barcelona, el mes d'abril.

## 2.2.9 DADES D'ASSISTÈNCIA AL MUSEU D'ART I LA NAU

No es comptabilitza el públic assistent a la sala d'exposicions i a les jornades de portes obertes de la nau sud de l'Estruch a partir del mes de setembre.

### RESUM DE VISITANTS AL MUSEU D'ART MAS

ANY 2007	INDIVIDUAL Visitants	EN GRUP		TOTAL
		Grups	Visitants	
gener	605	27	591	1196
febrer	379	30	672	1051
març	511	27	581	1092
abril	507	20	412	919
maig	1985	39	844	2829
juny	277	10	208	485
juliol	3952	1	14	3966
agost	43	0	0	43
setembre	5013	2	52	5065
octubre	1195	6	145	1340
novembre	1269	25	534	1803
desembre	1441	11	275	1716
TOTAL	17177	198	4328	21505

### LA NAU

ANY 2007	INDIVIDUAL Visitants	EN GRUP		TOTAL
		Grups	Visitants	
gener	0	2	37	37
febrer	0	4	108	108
març	0	0	0	0
abril	0	4	100	100
maig	0	1	30	30
juny	0	0	0	0
juliol	0	0	0	0
agost	0	0	0	0
setembre	120	0	0	120
octubre	0	0	0	0
novembre	0	0	0	0
desembre	0	0	0	0
TOTAL	120	11	275	395

### MUSEU D'ART I LA NAU

ANY 2007	TOTAL MAS	TOTAL LA NAU	TOTAL
gener	1196	37	1233
febrer	1051	108	1159
març	1092	0	1092
abril	919	100	1019
maig	2829	30	2859
juny	485	0	485
juliol	3966	0	3966
agost	43	0	43
setembre	5065	120	5185
octubre	1340	0	1340
novembre	1803	0	1803
desembre	1716	0	1716
TOTAL	21505	395	21900

INCLOU: Assistents a les activitats del pati de 30 NITS; Visitants a la mostra de cartells a la Sala d'Alcaldia de FESTA MAJOR; Visitants a la Fira d'Art de FESTA MAJOR

### **3. DIFUSIÓ DES DEL MUSEU D'HISTÒRIA**

#### **3.1 Objectius**

1. Planificar, coordinar i gestionar la programació d'exposicions temporals de petit format a la sala del vestíbul i de gran format a la planta segona del museu.
2. Proposar exposicions realitzades amb col·laboració amb d'altres institucions municipals i supramunicipals.
3. Proposar i gestionar la itinerància de les exposicions que produeix el museu.
4. Continuar l'oferta de visites, tallers didàctics, itineraris i xerrades als centres d'ensenyament per a grups escolars i altres col·lectius interessats per tal de difondre la història de Sabadell.
5. Fomentar les visites lliures de grups al museu, proporcionant les eines adients al col·lectiu de docents i oferint la possibilitat a altres tipologies de grups.
6. Continuar el programa "El diumenge fem història" que consisteix en activitats mensuals de diferent format- visites guiades, demostracions pràctiques, tallers, itineraris- per al públic en general (incidint amb més força en el públic infantil).
7. Continuar participant en els diferents esdeveniments de la ciutat.
8. Incorporar activitats de dinamització cultural al Museu d'Història.
9. Planificar, coordinar i gestionar el desenvolupament dels diferents projectes d'intervenció museística en edificis patrimonials, entre els que destaca la Casa Duran.
10. Editar nous volums de la col·lecció Quaderns de Patrimoni.
11. Editar nous volums de la col·lecció Quaderns d'Arqueologia.
12. Editar els catàlegs de les exposicions temporals de producció pròpia (sales del segon pis).
13. Promoure la difusió i/o edició d'estudis d'història local que tenen un interès d'àmbit més ampli.
14. Proposar conferències, debats i cursos sobre temes d'història local.

## 3.2 Actuacions

### 3.2.1 EXPOSICIONS TEMPORALS

#### **Viatjant vides, creant móns**

Organització: Regidoria de Convivència Intercultural, Regidoria de Cultura i Programa d'Igualtat dona-home.

Col·laboren: Diputació de Barcelona, Museu de la Immigració de Catalunya, Museu d'Història de l'Hospitalet i CAM

Dates: 16 de gener a 25 de febrer

Aquesta exposició posa l'accent en la immigració femenina per tal de rescatar les aportacions pròpiament femenines de les dones immigrades, ja que la immigració es continua tractant i visibilitzant com un fet masculí.

#### **Furgant la terra. Arqueologia a Sabadell**

Dates: del 15 de març al 15 de maig

Organització: MHS

Amb la col·laboració de: Associació d'Empreses d'Arqueologia de Catalunya (AEAC), Associació d'Arqueòlegs de Catalunya (Ad'AC), Generalitat de Catalunya. (Departament de Cultura i Mitjans de Comunicació. Direcció General del Patrimoni Cultural,) Museu d'Arqueologia de Catalunya i Universitat Autònoma de Barcelona

Lloc: sales del segon pis

Material de difusió: cartell, tríptic i CD "Mapa Arqueològic de Sabadell"

La idea, el comissariat, la coordinació i la producció de l'exposició va anar a càrrec de l'equip tècnic del MHS. El disseny i muntatge de la mostra va anar a càrrec de Jaume Torrella (Mtass).

L'exposició es va dividir en 4 grans àmbits:

1. INTRODUCCIÓ
2. DOCUMENTAL: *FURGANT LA TERRA. LA FEINA DELS ARQUEÒLEGS*
3. EL PATRIMONI ARQUEOLÒGIC DE SABADELL
  - a. El mapa arqueològic de Sabadell
  - b. L'arqueologia urbana
  - c. El Museu d'Història de Sabadell i l'arqueologia
4. EL CONEIXEMENT ARQUEOLÒGIC
  - a. Una ullada a la prehistòria del Vallès
  - b. La reconstrucció del passat
  - c. L'arqueologia també experimenta
  - d. Mireu i... toqueu!

Aquesta exposició ha volgut apropar el visitant a la feina dels arqueòlegs i les arqueòlogues del segle XXI i també donar a conèixer la importància del patrimoni arqueològic que s'ha posat al descobert en el nostre territori al llarg de gairebé tot un segle. Finalment, s'ha explicat quin és el paper que el Museu d'Història de Sabadell té en la gestió, la recerca, la conservació i la difusió d'aquesta complexa i apassionant disciplina científica.

El muntatge s'ha caracteritzat per un desplegament important de mòduls audiovisuals i multimèdia interactius.



En primer lloc destacava la projecció del documental Furgant la terra. La feina dels arqueòlegs, produït expressament pel MHS. Durant més d'un any, un equip de filmació ha seguit, dia rere dia, el treball de diferents equips d'arqueòlegs i d'arqueòlogues que han estat investigant en dos grans jaciments arqueològics de Sabadell: Can Roqueta i Can Gambús. En aquest documental es posa de relleu que la feina dels arqueòlegs no és només una activitat que deriva d'una simple aplicació de la llei que regula la protecció del patrimoni arqueològic, sinó que, bàsicament, és una feina de treball d'investigació fet al ritme de la societat actual, amb totes les seves peculiaritats. La producció del documental ha anat a càrrec de la Productora audiovisual Alephlab i el Museu d'Història, i ha comptat amb l'assessorament científic dels arqueòlegs Jordi Merino i Toni Palomo.

En segon lloc l'exposició donava pas al tractament del coneixement que avui tenim sobre el patrimoni arqueològic de Sabadell. En aquest àmbit destacava un mòdul multimèdia en què es presentava, per primera vegada a Sabadell i Catalunya, sobre la plataforma digital del Google Earth, la base de dades que configura el complex i ric Mapa Arqueològic de Sabadell, amb un total de 154 jaciments. Aquest projecte ha estat realitzat pels arqueòlegs Xavier Carlús, Noemí Terrats i Oriol Vicente, i ha estat produït pel MHS.

Tot seguit s'obria un espai dedicat al coneixement arqueològic més científic, amb una projecció d'imatges sobre la prehistòria del Vallès i les diferents eines de treball que tenim per a la reconstrucció del passat, amb la reproducció a gran escala de dos dibuixos fets per l'il·lustrador Francesc Riart i unes infografies fetes per Dortoka disseny. En aquest espai també s'exposava una petita selecció d'objectes recuperats a les diferents intervencions de Can Roqueta i Can Gambús.

Finalment la mostra es tancava amb un àmbit dedicat a l'arqueologia experimental, amb un mòdul multimèdia interactiu i una sèrie de reproduccions d'objectes i eines prehistòrics que el visitant podia manipular.

Amb motiu de l'exposició s'ha editat un tríptic i, a manera de catàleg, un CD que permet consultar el Mapa Arqueològic de Sabadell en suport digital per mitjà de la interconnexió a internet a través del servidor de la web municipal [www.sabadell.cat](http://www.sabadell.cat)

A l'entorn de l'exposició es van programar un seguit d'actes i activitats:

- Diumenge 18 de març, al matí d'11 a 2. Visites guiades a l'exposició (El diumenge fem història)
- Dijous 29 de març, a les 8 del vespre. Conferència: Resultats preliminars de la intervenció arqueològica a Can Roqueta-Can Revella, a càrrec de Mònica Oliva i Noemí Terrats (Arqueolític Terra-sub, SL). Hi col·labora: SBD Creixent, SA
- Dijous 12 d'abril, a les 8 del vespre. Presentació del Quadern d'Arqueologia núm. 4: Cabanes, sitges i tombes. El paratge de Can Roqueta del 1300 a 500 AC. A càrrec de la Dra. Assumpció Toledo i Mur (INRAP-França).
- Dilluns 14 de maig, al matí d'11 a 2. Taller de gastronomia romana: Els romans ens conviden a taula!, a càrrec de KuanUm.

En el marc d'aquesta exposició el MHS va acollir la 6a Assemblea General de l'Associació d'Arqueòlegs de Catalunya el dia 19 d'abril.

## Sabadell sud: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i Les Termes

Dates: del 29 de maig al 15 de juliol

Organització: MHS

Amb la col·laboració de: Diputació de Barcelona i Memorial Democràtic / Generalitat de Catalunya

Lloc: sales del segon pis

Material de difusió: cartell, tríptic i catàleg

L'any 2004 el MHS obria el cicle d'exposicions temporal *Sabadell i els seus barris*, presentant la història del barri de la Creu Alta, un nucli situat al nord de la ciutat que va ser agregat a Sabadell l'any 1904. Seguint el recorregut per Sabadell, enguany s'ha presentat la història d'un conjunt de barris que tenen molt a veure amb la segona gran ampliació del terme municipal de Sabadell per l'extrem sud: l'annexió de la Creu de Barberà, iniciada ara fa 50 anys i consumada l'any 1959.

En la mostra s'hi van exhibir objectes del fons del MHS i també d'altres museus, de col·leccions particulars, d'entitats veïnals i de persones que viuen en aquests barris, com també una important quantitat de documents i fotografies de diverses procedències, tots testimonis directes de la intensa història d'aquest sector de la ciutat.

L'exposició va ser comissariada per la doctora en història Assumpta Muset i Pons. El disseny gràfic és de Pere Canals i el muntatge va anar a càrrec de Relluc.

L'exposició va proposar una passejada per la història dels quatre barris que integren el districte VI: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i les Termes, des dels orígens fins a l'actualitat.

Cada barri té la seva pròpia història: la Creu de Barberà va néixer a finals del segle XIX dins del terme de Santa Maria de Barberà (actual municipi de Barberà del Vallès), tot i que no va ser fins a l'any 1959 quan va quedar annexionada al terme de Sabadell. Campoamor va ser el resultat de diverses promocions de pisos i de cases fetes entre 1948 i 1969 per acollir la població immigrant que arribava a la ciutat i acabar, així, amb el barraquisme. El polígon Espronceda va ser una iniciativa de l'Obra Sindical del Hogar per col·locar, sobretot, els damnificats de les riudes del 1962. I finalment, les Termes va ser un projecte del Gremi de Fabricants per donar habitatge als treballadors del sector.

Aquests barris, però, també van compartir problemes, inquietuds, lluites i reivindicacions. La manca d'infraestructures i les greus deficiències social i d'equipaments van propiciar l'aparició d'associacions de veïns que esdevingueren molt combatives —especialment a Espronceda— i a través de les quals es canalitzaren tant les demandes veïnals, com la formació d'un potent moviment obrer i polític.

La mostra es va dividir en sis grans àmbits:

### Àmbit 1

- AL SUD DE LA CIUTAT (introducció i crèdits)
- ABANS DELS BARRIS

### Àmbit 2

- EL BARRI DE LA CREU DE BARBERÀ
- L'AGREGACIÓ DE LA CREU DE BARBERÀ
- LA VIDA AL BARRI

Àmbit 3

- CREIXEMENT DEMOGRÀFIC I IMMIGRACIÓ

Àmbit 4

- EL BARRI DE CAMPOAMOR
- CAMPOAMOR, SERVEIS

Àmbit 5

- EL BARRI D'ESPRONCEDA

Àmbit 6

- LES TERMES

L'exposició disposava de diversos elements audiovisuals i gràfics destacables :

- Un documental amb entrevistes a persones i imatges dels diferents barris analitzats, fet expressament per a la mostra, realitzat per Alephlab.
- Fragments d'un reportatge de Televisió Sabadell del 1991, sobre l'enderroc dels tres gratacels d'Espronceda (AHS).
- Un grafit urbà realitzat en una de les parets de la sala gran, obra de dos artistes del barri de les Termes: Osuna Broders. Del procés d'elaboració d'aquest grafit es va penjar un vídeo al YouTube.
- Dos exemplars d'un àlbum amb fotografies històriques dels diferents barris.

### **L'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria i l'aplec de la Salut**

Dates: del 11 al 13 de maig

Lloc: Ermita de Sant Iscle i Santa Victòria

Organització: MHS

Col·labora: Patronat del Santuari de La Salut

Amb motiu de l'Aplec de la Salut i la restauració de l'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria, es preparà una petita mostra per explicar , per una banda l'evolució de l'edifici (des de les restes romanes del subsòl fins a les darreres reformes del segle XVIII) i per l'altre la tradició de l'aplec de La Salut.

### **L'amulet ibèric de Can Gambús. Dia Internacional dels Museus / Descobreix una joia del museu**

Dates: 17 de maig al 17 de juny

Organització: MHS

Amb la col·laboració de: Generalitat de Catalunya, Diputació de Barcelona, Janus SL i Junta de Compensació del Pla Parcial de Can Gambús Polígon B

Lloc: sala d'exposicions del vestíbul

Material de difusió: full de mà

En el marc del Dia Internacional dels Museus, que en aquesta ocasió es dedicava als *Museus i el patrimoni universal*, el MHS va presentar una peça arqueològica única a Catalunya i Espanya, un testimoni material d'un alt valor simbòlic, interpretat com un amulet d'amistat, dels segles II-I aC.

És un penjoll fet sobre un fragment de pissarra, retallada i polida, de forma ovoidal, amb una inscripció ibèrica de 28 signes distribuïts en quatre línies. La peça es va recuperar en les excavacions del jaciment de Can Gambús 3.

S'ha interpretat com un element ofert per una persona a una altra, com una mena d'amulet d'amistat. És una hipòtesi, perquè de l'escriptura ibèrica (una adaptació de l'alfabet fenici) se n'ha pogut desxifrar el valor fonètic dels signes, però el significat tot just es comença a desxifrar...

De l'amulet se n'ha fet una transcripció acurada, a càrrec del professor Javier Velaza, de la Universitat de Barcelona, en col·laboració amb Noemí Moncunill, i del text se n'ha fet aquesta interpretació:

*“A Desailur, filla de Bersir, li regalà (donà, oferí) Astebei, fill de Bas (o fill seu?)”*

Segons l'estudi paleogràfic, el tipus de signari utilitzat és el dual, considerat més antic que el signari simplificat posterior.

Per tal de donar a conèixer la importància científica d'aquesta troballa, el seu significat i l'estat actual dels coneixements que es té de l'escriptura ibèrica, el MHS va programar una conferència a càrrec del professor Dr. Javier Velaza, de la Universitat de Barcelona, amb el títol *L'amulet ibèric de Can Gambús i el nostre coneixement de la llengua ibèrica* (6 de juny).

### **Indianes, estampats**

En el fons del Museu d'Història de Sabadell es conserva una important i nombrosa col·lecció formada per fragments de teixits i per peces d'indumentària antiga de diverses èpoques i procedències geogràfiques. Enguany el MHS ha iniciat un procés de recerca i catalogació d'aquest fons que mai ha estat investigat sistemàticament. S'ha iniciat la recerca pel conjunt d'indianes i estampats atesa la seva qualitat, i uniformitat, aquest conjunt està format per setanta-un fragments. El resultat d'aquesta recerca s'ha presentat al públic a través d'aquesta exposició. A més dels teixits s'han mostrat alguns dels motlles d'estampació que conserva el museu.

Dates: 3 de setembre a 13 de gener

S'edità un catàleg que s'articula en dues parts:

d'una banda hi trobem articles que ens parlen de les indianes i els estampats des de diferents camps: Roser Enrich, tècnica del museu fa una presentació de l'origen i la formació d'aquesta col·lecció en el museu.; Josep Ma Benaul, historiador tractà el tema de la fabricació de teixits de cotó a Sabadell entre el 1783 i el 1865, Teresa Canals, directora del Museu de l'estampació de Premià, tractà el tema dels pigments i els colorants en l'estampació, Montserrat i Antoni Bargalló, tècnics tèxtils, es centraren en les empreses emprades en l'estampació, Rosa Ma. Martín, comissària de l'exposició es centrà en la temàtica històrica-estilística de les indianes i els estampats, i finalment Assumpta Musset especialista en Història moderna, tracta el tema de la comercialització i el consum dels estampats catalans al segle XVIII.

En la segona part es publica la catalogació exhaustiva de tots els fragments de teixits estampats del fons del museu. Aquesta catalogació l'han realitzada Rosa Ma. Martín, Antoni Bargalló Pi i Montserrat Bargalló Sánchez.

També hi hagué un cicle de conferències que es realitzà cada dimarts des del dia 9 d'octubre fins el dia 13 de novembre.

El dia 22 d'octubre es realitzà l'activitat dominical **Quan estampar teixits era un art** amb col·laboració amb el Museu de l'Estampació de Premià.

## **Històries transportades. Sis baguls de Sabadell**

Dates: del 3 de setembre al 13 d'octubre del 2008

Organització: MHS i Plàcid Garcia-Planas Marcet

Lloc: sala d'exposicions del vestíbul

Material de difusió: tríptic

La col·lecció de baguls de Plàcid Garcia-Planas està en l'origen d'aquesta exposició, que és un recorregut per diferents èpoques i tipologies de contenidors per al transport d'objectes.

Una reflexió des de la mateixa situació geogràfica de la ciutat de Sabadell i sobre aquests baguls i maletes i els objectes que van contenir ens porta a descriure diferents vides- les dels propietaris- i diferents èpoques.

L'exposició es complementa amb una peça cedida per un particular i una altre del fons del museu.

### **3.3.2 PUNTS MUSEÍSTICS I PATRIMONIALS**

El MHS ha sigut vetllant per a la conservació dels elements dels espais patrimonials museïtzats.

Durant l'any 2007, s'ha afegit un nou edifici al catàleg d'elements patrimonials visitables i museïtzats: l'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria.

#### **Ermita de Sant Iscle i Santa Victòria**

Amb motiu de la recuperació recerca arqueològica i restauració d'aquest edifici, el Departament de Medi Ambient ha museïtzat amb la coordinació del MHS.

S'han senyalitzat els diferents elements arqueològics i arquitectònic visibles a l'interior.

Les restes arqueològiques d'època romana

Pel que fa a les restes d'època romana, situades al subsòl, el projecte preveu deixar al descobert en l'extrem nord-oest de l'ermita- i visible per als visitants- un espai amb restes d'estructures de la vil·la romana.

Aquestes estructures estaran senyalitzades i explicades amb una cartella amb informació relativa a la vil·la en general i a les restes en particular.

En el paviment de la meitat nord-oest de l'ermita, un canó projectarà la imatge del mosaic de Neptú, que Joan Vila Cinca i Vicenç Renom als anys 30. S'hi posarà una cartella informativa.

Les restes arqueològiques medievals i els paraments de l'ermita

Pel que fa a les tombes antropomorfes que es van excavar i que queden tapades pel paviment actual, dos canons projectaran les seves siluetes i s'hi posarà una cartella informativa.

Peu amb text de la porta de la casa de l'ermità i el rebaix de l'absis

Pel que fa a les parets de l'ermita es buscaran els punts dels paraments per explicar les etapes evolutives de la construcció de l'ermita a través de cartelles.

Es dedicarà un apartat per explicar l'origen de la devoció a la marededéu de la Salut i la seva pervivència a través dels segles.

Aquest aspecte es tractarà en l'espai central de l'ermita. En una tarima amb urnes dissenyada especialment per aquesta instal·lació i que inclourà:

- Un text per explicar l'origen de l'aplec.
- Fotos de marededéus diverses del llibre de Mn. Ernest Mateu.
- Auca Aplec

### **Molí de Sant Oleguer**

Al llarg dels mesos de setembre i desembre s'ha fet el seguiment tècnic de les obres de rehabilitació del Molí de Sant Oleguer, el qual es convertirà en equipament juvenil (alberg) i en el qual s'hi farà una museïtzació dels elements patrimonials històrics més rellevants que s'hi han conservat i també dels que s'han posat en valor a partir de les intervencions arqueològiques recents.

Aquest projecte de museïtzació s'ha encarregat (departament d'Obres) a l'empresa Arqueociència SC, SL, i serà dirigit per l'especialista en arqueologia industrial James Douet, sota la coordinació de l'Ajuntament de Sabadell i el MHS.

### **Casa Duran**

Durant el procés de la darrera fase de rehabilitació de la Casa Duran portat a terme al llarg de l'any 2007, el MHS ha comptat amb la col·laboració puntual de Manuel Manonelles, el qual va proporcionar documentació fotogràfica i altres documents de l'etapa en què la Casa Duran no pertanyia encara a l'Ajuntament, sinó a la Caixa, i quan s'hi estaven fent les obres per fer-hi la seu de l'institut del Vitrall. Aquesta informació va servir per contrastar, entre altres, alguns aspectes de la restauració dels graners de la planta baixa. Igualment va aportar documentació fotogràfica de la intervenció arqueològica duta a terme l'any 1995 al pati que dona al carrer de Sant Joan.

### **3.3.3 ESDEVENIMENTS CIUTADANS**

Com cada any, el Museu d'Història ha proposat activitats que s'han inclòs per una banda en el programa de l'Aplec de La Salut i també en el de l'Aplec de Sant Nicolau. Es tracta d'activitats relacionades amb la història d'aquests llocs i d'aquestes festes.

#### **Aplec de La Salut**

##### **Dissabte, 12 de maig de 2007**

Ermita de Sant Iscle i Santa Victòria  
A càrrec d'Alba Oliver, historiadora de l'art.  
Visita guiada

##### **Diumenge, 13 de maig de 2007**

L'antic camí de la Salut  
A càrrec de Gemma Ramos, historiadora de l'art.  
Itinerari

**Diumenge, 13 de maig de 2007**

Ermida de Sant Iscle i Santa Victòria  
A càrrec d'Alba Oliver, historiadora de l'art.  
Visita guiada

**Diumenge, 13 de maig de 2007**

Torre de l'Aigua  
A càrrec de Ricard Oliva, historiador i Laura Gual, historiadora de l'art.  
Visita guiada

**Dilluns, 14 de maig de 2007**

Torre de l'Aigua  
A càrrec de Ricard Oliva, historiador i Laura Gual, historiadora de l'art.  
Visita guiada

**Dilluns, 14 de maig de 2007**

Ermida de Sant Iscle i Santa Victòria  
A càrrec d'Alba Oliver, historiadora de l'art.  
Visita guiada

**Aplec de Sant Nicolau**

**Divendres, 6 de desembre de 2007**

Visita a l'ermita de Sant Nicolau  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art  
Visita guiada a l'ermita de Sant Nicolau

**Festa Major**

Durant el dies de Festa Major, que tingué lloc el 8, 9 i 10 de setembre, el MHS organitzà visites a diferents edificis patrimonials, itineraris pel rodal i el centre de la ciutat i tallers per als més petits.

**VISITES GUIADES A LES EXPOSICIONS PERMANENTS I TEMPORALS DEL MHS**

- El poblament al territori de Sabadell, de la prehistòria a l'antiguitat tardana.
- *Sabadello*, El naixement d'una vila (segles XI-XV)
- Manufactura i menestrals. Sabadell segles XVI-XVIII
- <Les col·leccions del museu> Indianes, estampats
- Històries transportades. Sis baguls de Sabadell

8 de setembre, d'12 a 14 (Montse Carbó) i de 18 a 21 (Montse Carbó)  
9 de setembre, d'12 a 14 (Sílvia Comellas) i de 18 a 21 (Montse Carbó)  
10 de setembre, d'12 a 14 (Sílvia Comellas) i de 18 a 21. (Sílvia Comellas)

**VISITES GUIADES A EDIFICIS PATRIMONIALS MUNICIPALS**

El vapor Buxeda Vell: del vapor a l'electricitat.  
Vapor Buxeda Vell  
8 de setembre, de 18 a 21 (Laura Gual i Mont Callarisa)  
9 de setembre, de 18 a 21. (Laura Gual i Mont Callarisa)  
10 de setembre, de 18 a 21. (Laura Gual i Mont Callarisa)

**Casa Duran**

C. del Pedregar

8 de setembre, de 12 a 14 (Gemma Ramos i Alba Oliver) i de 18 a 20.30.(Gemma Ramos i Glòria Soler)

9 de setembre, de 12 a 14 (Glòria Soler i Alba Oliver) i de 18 a 20.30.(Gemma Ramos i Laura Tricuera)

10 de setembre, de 12 a 14 .(Gemma Ramos i Laura Tricuera) i de 18 a 20.30. (Gemma Ramos i Laura Tricuera)

**Campanar de Sant Fèlix**

Racó del campanar.

8 de setembre, de 20 a 22. (Carles Olmedo i Ricard Oliva)

9 de setembre de 12 a 14 (Carles Olmedo i Anna Vargas) i de 18 a 22. (Carles Olmedo i Ricard Oliva)

10 de setembre, de 12 a 14. (Carles Olmedo i Anna Vargas)

**Torre de l'Aigua**

C. de Francesc Izard.

9 (Josep M. Almuni i Juanjo Llorente) i 10 de setembre (Josep M. Almuni i Xavi Cabré).

Horari: d'11 a 14 i de 18 a 21.

S'obriren a les visites edificis no municipals amb la col·laboració del MHS:

**Campanar i Arxiu Museu de la Puríssima**

Via de Masagué, 19

Diumenge 9 (Mireia Andújar i Núria Garcia)

De 13 a 14

**Casa Arimon**

c. Arimon, 24

10 de setembre (Alba Oliver)

Horari: 11 a 14

**Forns i obrador de ceràmica dels escaiola**

Via de Masegué,5-7

Dissabte 8 (Eva Ventura)

Horari: de 19 a 21

Es gestionaren visites a d'altres edificis no municipals:

- Institut de Paleontologia i Museu Miquel Crusafont
- Companyia d'Aigües de Sabadell
- Gremi de Fabricants de Sabadell
- Escola Pia i església de Sant Agustí

**ITINERARIS**

**Les esglésies del rodal**

Visita guiada a Sant Julià d'Altaura, Sant Vicenç de Jonqueres, Sant Nicolau i Sant Pau de Riu-sec, Sant Iscle i Santa Victòria.

9 de setembre. Visita amb autocar.

Horari: de 10 a 13. (Gemma Ramos)

Places limitades.



Històries del carrer.

Passejada a la fresca amb anècdotes i llegendes de la ciutat.

8 de setembre, de 21.30 a 23 (Júlia Lora)

El Sabadell de les àvies, besàvies i rebesàvies

Itinerari pel centre de la ciutat tot recuperant biografies de dones, algunes reconegudes altres no, que van fer la ciutat dels segles XIX i XX.

9 de setembre

Horari: 21.30 a 23.00 (Júlia Lora)

#### ACTIVITATS INFANTILS

La rajola del safareig (per a nens i nenes de 4 a 10 anys).

Als safareigs carrer de la Font Nova, cantonada de les Paus.

8 de setembre, de 18 a 20 (Teresa Bertral i Sergi Mestre)

9 de setembre, de 12 a 14 (Teresa Bertral i Sergi Mestre) i de 18 a 20 (Teresa Bertral i Sergi Mestre)

10 de setembre, de 12 a 14 (Teresa Bertral i Sergi Mestre) i de 18 a 20. (Teresa Bertral i Núria Garcia)

Els taller del museu

*Espais d'activitats*

Al Museu d'Història de Sabadell

La ceràmica prehistòrica (per a nens i nenes de 3 a 8 anys)

El mosaic romà (per a nens i nenes de 7 a 12 anys)

La moneda medieval (per a nens i nenes de 5 a 12 anys)

8 de setembre, de 12 a 14 i de 18 a 20 (Arqueolític)

10 de setembre, de 12 a 14 i de 18 a 20

#### PORTES OBERTES 8 DE SETEMBRE D'11 A 14

Teatre Principal

Josep M. Almuni, Júlia Lora i Laura Tricuera

Fira Sabadell

Xavier Cabré i Mireia Andújar

Castell de Can Feu

Carles Olmedo i Glòria Soler

#### 3.3.4 ALTRES ACTIVITATS I COL.LABORACIONS

##### EL DIUMENGE FEM HISTÒRIA

El Museu d'Història organitza activitats, normalment dominicals, dirigides al públic individual i familiar. Es tracta d'accions que tenen per objectiu donar a conèixer temes relacionats amb la història local d'una forma més lúdica i participativa. Ja l'any 2001 s'inicia el programa "El diumenge fem història" que proposava, un diumenge al mes, visites guiades, demostracions, itineraris i activitats per a famílies amb infants.

##### **Diumenge, 21 de gener de 2007**

*El territori de Sabadell: dels primers pagesos prehistòrics als menestrals del segle XVIII*

A càrrec de Gemma Ramos, historiadora de l'art.

Visites guiades

**Diumenge, 18 de febrer de 2007**

*El refugi antiaeri i polvorí de l'aeroport de Sabadell*  
A càrrec de Laura Gual, historiadora de l'art  
Visites guiades

**Diumenge, 18 de març de 2007**

*Furgant la terra. L'arqueologia a Sabadell*  
A càrrec de Gemma Ramos, historiadora de l'art  
Visites guiades

**Diumenge, 22 d'abril de 2007**

*El campanar de Sant Fèlix*  
A càrrec de Xus Fernández i Laura Gual historiadores de l'art.  
Visites guiades  
Assistents: 20

**Dilluns 14, d'11 a 2 del migdia.**

*Els romans ens conviden a taula! Taller de gastronomia romana*  
A càrrec de Kuanum  
Activitat per a famílies

**Diumenge, 17 de juny de 2007**

*Sabadell, barri a barri*  
A càrrec de Gemma Ramos, historiadora de l'art  
Itinerari

**Diumenge, 22 de juliol de 2007**

*El pou de glaç de Sant Oleguer*  
A càrrec Núria Garcia  
Visita participativa  
Assistents: 3

**Diumenge, 21 d'octubre de 2007**

*Quan estampar teixits era un art*  
A càrrec de Tècnics del Museu de l'Estampació de Premià de Mar i Sergi Mestre.  
Activitat per a famílies

**Diumenge, 4 de novembre de 2007**

*Mirades sobre el cementiri*  
A càrrec de Gemma Ramos, historiadora de l'art.  
Itinerari

**Diumenge, 18 de novembre de 2007**

*Històries de xemeneies*  
A càrrec de Ricard Oliva, historiador.  
Itinerari

**Diumenge, 16 de desembre de 2007**

*El vapor Buxeda Vell: del vapor a l'electricitat*  
A càrrec de Xus Fernández, historiadora de l'art.  
Visites guiades

JORNADES EUROPEES DEL PATRIMONI A CATALUNYA 2007

**Diumenge, 30 de setembre de 2007**

*El refugi antiaeri i polvorí de l'aeroport de Sabadell*

A càrrec de Xus Fernández i Laura Gual, historiadores de l'art

Visites guiades

SETMANA DE L'AERONÀUTICA

**Dissabte, 6 d'octubre de 2007**

*El refugi antiaeri i polvorí de l'aeroport de Sabadell*

A càrrec de Xus Fernández i Laura Gual, historiadores de l'art

Visites guiades

**Diumenge, 7 d'octubre de 2007**

*El refugi antiaeri i polvorí de l'aeroport de Sabadell*

A càrrec de Mont Callarisa i Laura Gual, historiadores de l'art

Visites guiades

PROGRAMA DE CONFERÈNCIES I PRESENTACIONS

Durant l'any 2007 el Museu d'Història ha organitzat diverses activitats de divulgació més especialitzada a través de conferències i presentacions diverses.

**7 de març de 2007**

Presentació del llibre

Medis obrers i innovació cultural a Sabadell (1900-1939). L'altra aventura de la ciutat industrial, d'Eduard Masjuan

**14 de març de 2007**

Presentació del llibre: "Teresa Claramunt", de Laura Vicente

**29 de març de 2007**

Resultats preliminars de la intervenció arqueològica a Can Roqueta-Can Revella

A càrrec de Mònica Oliva i Noemí Terrats (Arqueològic Terra-sub SL)

**12 d'abril de 2007**

Presentació del Quadern d'Arqueologia núm. 4

Cabanes, sitges i tombes. El paratge de Can Roqueta del 1300 al 500 aC.

A càrrec de la Dra. Assumpció Toledo, Tècnica de l'INRAP (França)

**6 de juny de 2007**

L'amulet ibèric de Can Gambús i el nostre coneixement de la llengua ibèrica

A càrrec de Javier Velaza, professor de la Universitat de Barcelona

**13 setembre de 2007**

Cartes en temps de guerra

Lectura dramatitzada a càrrec de Josep Barceló i Rosa Fité

**27 setembre de 2007**

Presentació de les Actes del III Congrés d'Arqueologia Medieval i Moderna de Catalunya

**17 octubre de 2007**

La menestralia a Sabadell (1650-1808)

A càrrec de Lídia Torra

**13 novembre de 2007**

El segrest emocional en la violència de gènere

**22 de novembre de 2007**

La força del vapor al barri de Gràcia. Empreses i entorn  
A càrrec de Maria Carme Carmona i Eugeni Junyent

**13 desembre de 2007**

La xemeneia, símbol de la industrialització  
A càrrec de James Douet

CICLE DE CONFERÈNCIES AMB MOTIU DE L'EXPOSICIÓ "INDIANES,  
ESTAMPATS"

**9 octubre de 2007**

Les indianes i els estampats  
A càrrec de Rosa Ma. Martín

**16 octubre de 2007**

L'estampació d'indianes a Catalunya  
A càrrec d'Àlex Sánchez

**23 d'octubre de 2007**

Comerç i consum d'indianes al segle XVIII  
A càrrec d'Assumpta Muset

**30 d'octubre de 2007**

Les tècniques decoratives en els teixits  
A càrrec d'Antoni Bargalló

**13 de novembre de 2007**

Plantes, insectes i altres materials per estampar  
**A càrrec d'Anna Homs**

AMICS DE L'ART ROMÀNIC DE SABADELL

Continuant amb l'habitual programa de conferències que cada any organitzen els Amics de l'Art Romànic de Sabadell, durant el 2007 s'han celebrat 6 conferències Han estat les següents:

**24 de gener de 2007**

Vídeo-reportatges sobre romànic  
A càrrec de Lluís Fernández i López

**28 de febrer de 2007**

Solucions constructives en l'art Romànic  
A càrrec de Jaume Moya i Plana

**21 de març de 2007**

Els monuments romànics de la ciutat de Girona  
A càrrec de Jordi Merino i Serra

**16 de maig de 2007**

Els templers a Catalunya  
A càrrec de Joan Codina i Bernaus

**24 d'octubre de 2007**

Descobriments i restauracions, in situ, en pintures murals romàniques i gòtiques a Catalunya  
A càrrec de Pere Rovira i Pons

**15 de novembre de 2007**

Vídeo-reportatges sobre romànic  
A càrrec de Lluís Fernández i López

**CONCERTS DE MÚSICA DE CAMBRA**

Durant l'any 2007 s'ha dut a terme el VI cicle de "Concerts al museu", organitzat pel Museu d'Història de Sabadell i l'Escola de Música i Conservatori Municipal de Grau Mitjà de Sabadell. Aquest cicle va ser protagonitzat per estudiants de música del centre municipal, i tenia per objectiu que aquests estudiants sortissin del seu entorn habitual i oferissin el seu concert a tota la ciutat en un marc diferent i emblemàtic de la ciutat. El programa fou el següent:

**13 de febrer de 2007**

Amb sis cordes  
Formacions de música de cambra i grup de guitarres de grau mitjà

**20 de febrer de 2007**

Calaix de músic  
Diferents formacions de música de cambra

**13 de març de 2007**

Vents&company  
Grup de flautes de bec de grau mitjà

**20 de març de 2007**

La veu del renaixement  
Grups de música de cambra amb cantants

**ALTRES**

El MHS va acollir la celebració de la Sisena Assemblea General Ordinària de l'Associació d'Arqueòlegs de Catalunya, el dia 24 de març, a la sala d'actes. Aquest acte es va realitzar en el marc de la programació de l'exposició Furgant la terra. Arqueologia a Sabadell.

**3.3.5 PROGRAMA PEDAGÒGIC**

El Museu té un ampli programa de visites, itineraris i tallers que té per l'objectiu apropar la història local al món escolar i a tothom qui hi estigui interessat. Any rere any aquest programa es millora, fruit de les recerques que, des de les diverses disciplines, es duen a terme entorn de la història i el patrimoni local i que són la base sobre la qual s'elabora la proposta didàctica. Aquesta proposta també està condicionada per les accions que es fan al mateix museu i als elements que aquest gestiona. Un altre element que condiona les accions didàctiques que el MHS dissenya i ofereix és la demanda que els mateixos centre educatius ens fan: l'intercanvi d'experiències, les propostes, l'anàlisi de les activitats en curs són cabdals per a millorar el resultat d'aquestes.

En l'annex a aquesta memòria es descriuen cada una de les activitats que es desenvolupen des del MHS i que formalment es divideixen en:

Visites guiades  
Itineraris  
Tallers

A més de desenvolupar-se en la pròpia seu del MHS ho fan també en els diferents elements patrimonials, que creixen d'any en any en la mesura que s'incorporen els elements restaurats i que ja es poden oferir a la visita pública.

#### Tallers de casals d'estiu

Durant l'estiu el museu ofereix als diferents casals de la ciutat la possibilitat de passar un matí al museu aprenent i jugant amb els nois i noies que assisteixen als casals. En aquest sentit, el museu adapta les activitats que desenvolupa durant el curs i els dona un caire més lúdic, sense perdre per això el seu fons de formació. Durant l'estiu de l'any 2007 el MHS oferí els següents tallers:

- Una sorpresa al mercat del dissabte

Activitat entorn el mercat medieval, que familiaritza als assistents amb l'origen de Sabadell i l'organització de la societat feudal.

- El missatge amagat d'en Nut

Activitat entorn la cultura ibèrica que consisteix en esbrinar qui era en Nut i com vivia.

- El misteri de la cabana

Una activitat de misteri ambientada en l'època prehistòrica, que té per objectiu familiaritzar als participants amb la vida al neolític.

- Treball amb docents i monitors

Monitors

Es segueix amb aquest col·lectiu la tasca de reciclatge i col·laboració en el projecte pedagògic de museu.

Enguany han col·laborat en la realització de les activitats didàctiques del museu: Arqueolític, Xavi Cabré, Montse Carbó, Sílvia Comellas, Xus Fernández, Isabel Forrellad, Núria Garcia, Isabel Gómez, Juanjo Llorente, Jordi Marmiña, Ricard Oliva, Carles Olmedo, Sira Pizà, Glòria Soler, Laura Tricuera, Anna Vargas, Josep Ma. Almuni, Teresa Bertral, Laura Gual, Júlia Lora, Marta Piedrafita, Gemma Ramos, Eva Ventura, Montse Callarisa, Marta González, Mireia Andújar, Alba Oliver, Sergi Mestre, Montserrat Pinar, Berta Brunet.

## Docents

Els Museu d'Història de Sabadell és un punt de referència i de consulta per als docents. Així el personal tècnic del museu atén als professors que s'adrecen al museu per tal d'orientar-los en les seves tasques educatives i per orientar als seus alumnes ja sigui per als treballs de recerca de batxillerat, ja per altres temes afins al museu i a la història de Sabadell.

## Tallers de Nadal

Els Tallers de Nadal s'han proposat des d'ambdós Museus Municipals de Sabadell (el d'Art i el d'Història).

Els tallers s'han adreçat a dos grups d'edats:

- A. nois i noies de 6 a 8 anys
- B. nens i nens de 9 a 12 anys

Les sessions es desenvolupen entre les 10 del matí i 1 del migdia (amb una pausa per esmorzar).

El preu per persona i taller s'ha establert en 8 €, tret del taller de teatre que dura dos dies i el preu per persona s'ha establert en 15 €.

Els títols que s'han ofert estan extrets dels programes didàctics dels dos museus

Enguany tingueren lloc els tallers següents:

### GRUP A

2 i 3/01/07

#### **Estan bojós aquests romans! (al MHS)**

Professorat: Júlia Lora

4/01/07

#### **Vols viure en una cabana? (al MHS)**

Professorat: Arqueolític

31/12/07

#### **Estampa't el Nadal (al MHS)**

Professorat: Alba Oliver i Josep Ma. Almuni

### GRUP B

02/01/07

#### **Alerta, arriba en Rocaguinarda! (al MHS)**

Professorat: Arqueolític

05/01/07

#### **Vols viure en una cabana? (al MHS)**

Professorat: Arqueolític

24/01/07

**Estampa't el Nadal (al MHS)**

Professorat: Alba Oliver i Josep Ma. Almuni

27 i 28/12/07

**El mercat del dissabte (al MHS)**

Professorat: Júlia Lora

Aquestes activitats nadalenques van estar molt cobertes pels mitjans de comunicació locals: Ràdio Sabadell, Diari de Sabadell i Canal Català de Televisió.

### **3.3.6 PUBLICACIONS I PUBLICITAT**

#### **Edició del CD Mapa Arqueològic de Sabadell**

Aquest CD s'ha editat en el marc de l'exposició Furgant la Terra. Arqueologia a Sabadell, és obra de Xavier Carlús, Noemí Terrats i Oriol Vicente (arqueòlegs), i ha estat produïda pel Museu d'Història de Sabadell (Ajuntament de Sabadell). Aquest treball partia d'un projecte que va rebre un ajut econòmic de la Fundació Caixa de Sabadell (2004).

Per mitjà del Sistema d'Informació Geogràfica (SIG) del patrimoni arqueològic de Sabadell es presenta una nova eina de recerca per tal de conèixer, difondre i preservar el ric patrimoni prehistòric i històric sabadellenc. El SIG permet consignar en un sol document l'inventari de tots els jaciments arqueològics documentats a Sabadell i també el mapa arqueològic resultant, amb l'objectiu de ser revisats i actualitzats automàticament. Per tant, és un document viu, que cal anar ampliant a mesura que se succeeixen noves troballes arqueològiques. Així mateix, el SIG, integrat per una base de dades i un corpus cartogràfic, permet analitzar la realitat arqueològica segons diferents objectius: patrimonial, de recerca o bé de difusió.

La informació recopilada en el SIG de Sabadell ha permès la confecció d'un nou mapa arqueològic municipal, en què tots els jaciments enregistrats fins al desembre del 2004 es mostren cartogràficament (un total de 154 localitzacions). No hi ha inclosos els jaciments on exclusivament s'han documentat restes d'època contemporània. Amb aquesta eina es pot tenir una visió àmplia i precisa de la distribució del patrimoni arqueològic sabadellenc i de les relacions existents entre els diversos llocs documentats. Actualment tota aquesta informació arqueològica està inclosa al Pla Especial de Protecció del Patrimoni Arqueològic de Sabadell, un instrument fonamental per a la correcta gestió administrativa i patrimonial.

El visualitzador Google Earth, inclòs dins d'aquest CD, permet navegar pel terme municipal i veure la distribució dels jaciments arqueològics. El mapa interactiu mostra els jaciments per períodes cronològics i se'n pot consultar la fitxa, on es troba tota la informació relativa a diferents camps: denominació, localització, tipus de jaciments, cronologia, intervencions, bibliografia, etc.

És el primer mapa arqueològic digital, interactiu i sobre una plataforma de Google Earth que s'edita a Catalunya. Funciona amb els sistemes operatius Windows, Mac OS i Linux.



**Edició del Quadern d'Arqueologia núm. 4 Cabanes, sitges i tombes. El paratge de Can Roqueta del 1300 al 500 AC**

El llibre ha estat coordinada pels arqueòlegs Xavier Carlús, F. Javier López Cachero, Mònica Oliva Poveda, Antoni Palomo, Alba Rodríguez, Noemí Terrats, Carmen Lara i Núria Villena i en la seva elaboració hi han participat un total de 14 especialistes en diferents disciplines científiques. L'edició ha comptat amb la col·laboració econòmica de l'empresa d'estudi i difusió de patrimoni Arqueològic.

El paratge arqueològic de Can Roqueta es localitza a l'est del municipi de Sabadell, en un pla amb suaus ondulacions limitat per la carena de la serra de Sant Iscle a llevant, la carretera de Santa Perpètua de Mogoda (B-140) al sud, els talussos del riu Ripoll a ponent i el barri de Torre-romeu al nord. Actualment és una àrea industrial, logística, residencial i d'infraestructures plenament consolidada.

Si bé les primeres troballes fetes en aquest sector daten del primer quart del segle XX, han estat les intervencions arqueològiques fetes en els darrers vint anys les que han permès documentar, en tota la seva magnitud, un dels complexos arqueològics més importants del nord-est peninsular i del sud d'Europa.

La seqüència cronològica documentada és molt àmplia, i va del neolític antic cardial (ara fa 7.000 anys) fins a les èpoques medieval i moderna. D'aquesta continuïtat de poblament destaca la intensa ocupació d'aquest territori durant l'edat del bronze, període del qual aquesta monografia es centra en la seva etapa final: ara fa entre 3.300 i 2.500 anys (bronze final i primera edat del ferro).

Es presenta una primera síntesi d'un ampli registre arqueològic. A Can Piteu, en un espai de poc més de 850 m<sup>2</sup> s'ha estudiat una necròpolis d'incineració de més de 1.000 tombes, i a Can Roqueta, en una extensió de més de 200 hectàrees, s'han analitzat diferents conjunts d'estructures relacionades amb l'hàbitat, l'emmagatzematge i l'explotació agrícola i ramadera d'aquest territori.

La monografia es complementa amb un catàleg d'objectes en què, mitjançant una selecció dels materials arqueològics més significatius i representatius dels diferents jaciments analitzats, es posa de manifest la riquesa, diversitat i interès del patrimoni moble que s'hi ha recuperat i documentat. També conté un conjunt d'il·lustracions a color desplegable que reconstrueixen, de manera idealitzada, diferents escenes de la vida quotidiana i del món funerari d'aquests períodes, obra de Francesc Riart.

Aquesta publicació és la primera d'una sèrie de treballs que s'aniran editant i aniran completant la interpretació d'aquest complex arqueològic de Can Roqueta i Can Piteu, un paratge privilegiat del nostre municipi amb una continuïtat de poblament que ens ha llegat un patrimoni arqueològic de gran valor científic i cultural.

El seu índex s'ha dividit en vuit grans apartats:

- Pròleg.
- Introducció.
- El paratge arqueològic de Can Roqueta.
- El bronze final i la primera edat del ferro: estat de la qüestió.
- Les ocupacions al paratge de Can Roqueta.
- Conclusions.
- Bibliografia.
- Catàleg d'objectes.

La monografia té 251 pàgines, amb cinc làmines desplegable a color i un annex (catàleg d'objectes) també a color.

### **Edició del catàleg de l'exposició Sabadell sud: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i les Termes**

Aquest catàleg s'ha editat amb motiu de l'exposició del cicle Sabadell i els seus barris, inaugurada el mes de maig, amb el suport de la Diputació de Barcelona i el Programa per al Memorial Democràtic de la Generalitat de Catalunya.

La seva redacció ha anat a càrrec de la comissària de l'exposició, Assumpta Muset i Pons.

Té el següent índex:

- Presentació
- Introducció
- Sabadell sud: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i les Termes.
- La creu de Barberà.
- El barri de la Creu de Barberà.
- L'agregació de la Creu de Barberà.
- Creixement demogràfic i immigració a Sabadell.
- El barri de Campoamor.
- El barri d'Espronceda.
- El barri de les Termes
- Bibliografia.
- Catàleg d'objectes.

El llibre té 43 pàgines i està il·lustrat amb fotografies històriques i reproduccions de documents i objectes procedents de diferents fonts i arxius públics i privats.

### **Redisseny de la col·lecció dels Quaderns i opuscles de patrimoni**

En el programa d'actuació del MHS per a l'any 2007 estava contemplat el redisseny de la col·lecció dels Quaderns i opuscles de patrimoni editats pel museu de cara a la nova edició del Quadern de Patrimoni núm. XI, aquest darrer dedicat a la història del conjunt industrial de l'Electricidad SA i ABB, i de cara a la nova edició d'opuscles sobre el refugi antiaeri i polvorí de l'aeroport i les xemeneies de Sabadell.

Preparació del Quadern de Patrimoni XI De l'Electricidad SA a l'ABB

Al llarg de l'any 2007 s'ha estat preparant la monografia sobre aquest conjunt industrial històric, recentment rehabilitat com a recinte firal (Fira Sabadell).

L'índex que es proposa és una aportació de Josep Maria Romero i Gemma Ramos, historiadors de l'art i autors dels dos informes patrimonials que es van portar a terme en les diferents processos d'enderrocs i rehabilitacions del conjunt industrial: l'any 2004 el primer, per encàrrec de la promotora immobiliària Espais Centre SL i l'any 2007, per encàrrec de VIMUSA. Aquesta és l'estructura del sumari:

- 1.- CONTEXTUALITZACIÓ HISTÒRICA
  - 1.1.- EL SECTOR METAL·LÚRGIC LOCAL
  - 1.2.- ORIGENS I EVOLUCIÓ: DE L'ELECTRICITAT, SA A L'ABB
- 2.- LA ELECTRICIDAD, SA: EVOLUCIÓ ARQUITECTÒNICA
  - 2.1.- ANTECEDENTS
  - 2.2.- LA NAU DE 1916 I LES PRIMERES EDIFICACIONS
  - 2.3.- FORMACIÓ DE L'ILLA INDUSTRIAL: MATERIALITZACIÓ DEL PROJECTE
    - 2.3.1.- GESTIONS PRÈVIES A LA CONSTRUCCIÓ DE LES NOVES NAUS
    - 2.3.2.- CONSTRUCCIÓ DELS NOUS TALLERS
    - 2.3.3.- AMPLIACIONS I REFORMES
  - 2.4.- ALTRES CONSTRUCCIONS EN ILLES PROPERES
- 3.- EL CONJUNT DE L'ELECTRICITAT: CONCLUSIONS
  - 3.1.- AUTORS DEL PROJECTE
  - 3.2.- VALORACIÓ ARQUITECTÒNICA DEL CONJUNT DINS L'ÀMBIT NACIONAL I LOCAL
- 4.- PROCÉS DE REHABILITACIÓ
- 5.- BIBLIOGRAFIA

Josep Maria Romero és historiador de l'art i especialista en art i arquitectura contemporanis, ha col·laborat en diverses revistes especialitzades i diaris, és coautor de la Guia de la Cerdanyola Modernista i d'un llibre sobre l'arquitecte Eduard M<sup>a</sup> Balcells, ha participat en diferents projectes d'exposicions i catàlegs i actualment és tècnic del Museu de Cerdanyola (Ajuntament de Cerdanyola del Vallès).

Gemma Ramos és historiadora de l'art, monitora i col·laboradora del MHS, ha participat en la revisió del Pla Especial de Protecció del Patrimoni de Sabadell i és autora de diversos articles i opuscles especialitzats en arquitectura, art i patrimoni locals.

A banda dels continguts de text i d'imatges, el MHS s'ha plantejat l'edició d'un DVD amb entrevistes fetes a diferents persones que van treballar a la fàbrica de l'ABB, la realització del qual ha estat encarregada a l'empresa Alephlab SL. Al llarg dels mesos de novembre i desembre s'han dut a terme un total de 15 entrevistes en el recinte firal de Fira Sabadell.

El llibre i el DVD s'editaran l'any 2008.

### **Preparació del Quadern d'Arqueologia núm. 5 El Buxeda Nou. Vapor i vaporistes**

Al llarg de l'any 2007 s'ha estat preparant la monografia sobre aquest conjunt industrial històric, el qual va ser objecte d'un estudi arqueològic, històric i arquitectònic al llarg dels anys 2005-2006.

Els autors del llibre són Maria Carme Carmona i Eugeni Junyent, arqueòlegs i responsables de tota la recerca feta sobre el terreny. La publicació comptarà amb la col·laboració de Cèsar Sánchez Garcia (arqueòleg) i Francesc Bacardit i Seguéis i Ferran Pont i Montaner (de BAMMP Arquitectes i Associats).

El Buxeda nou fou una indústria que tingué el seu origen en els anys 1879-1881, un conjunt industrial que estava catalogat al PEPPS i del qual, finalment, malgrat que bona part de les seves edificacions han estat enderrocades per a la construcció de nous habitatges, una altra part s'ha conservat i rehabilitat per acollir un centre d'educació infantil i familiar, és a dir, una escola bressol.

L'índex bàsic d'aquesta monografia és el següent:

1. El vapor Buxeda nou
2. Els propietaris
3. L'evolució del vapor
4. El cor del vapor
5. Empreses relacionades amb el Buxeda nou. Els llogaters.
6. El vapor en el seu entorn.
7. Epíleg: una escola bressol al vapor Buxeda nou.
8. Bibliografia.
9. Annexos.

#### **Edició del catàleg de l'exposició Indianes, estampats dins el cicle <les col·leccions del museu>**

El catàleg, coordinat pel MHS conta de dues parts diferenciades. D'una banda hi trobem articles que ens parlen de les indianes i els estampats des de diferents camps: Roser Enrich, tècnica del museu fa una presentació de l'origen i la formació d'aquesta col·lecció en el museu.; Josep Ma Benaul, historiador tractà el tema de la fabricació de teixits de cotó a Sabadell entre el 1783 i el 1865, Teresa Canals, directora del Museu de l'estampació de Premià, tractà el tema dels pigments i els colorants en l'estampació, Montserrat i Antoni Bargalló, tècnics tèxtils, es centraren en les empreses emprades en l'estampació, Rosa Ma. Martín, comissària de l'exposició es centrà en la temàtica històrica-estilística de les indianes i els estampats, i finalment Assumpta Musset especialista en Història moderna, tracta el tema de la comercialització i el consum dels estampats catalans al segle XVIII.

En la segona part es publica la catalogació exhaustiva de tots els fragments de teixits estampats del fons del museu. Aquesta catalogació l'han realitzada Rosa Ma. Martín, Antoni Bargalló Pi i Montserrat Bargalló Sánchez.

## 3.3.7 DADES D'ASSISTÈNCIA AL MHS

ANY 2007	INDIVIDUALS Visitants	EN GRUP		TOTAL
		Núm. grups	Visitants	
gener	558	27	686	1244
febrer	494	33	764	1258
març	684	56	1424	2108
abril	424	21	528	952
maig	1898	39	892	2790
juny	698	49	1672	2370
juliol	345	50	1208	1553
agost	102	0	0	102
setembre	10794	2	57	10851
octubre	1228	31	1153	2381
novembre	599	49	1255	1854
desembre	416	16	643	1059
TOTAL	18240	373	10282	28522

## **4. DIFUSIÓ DELS DEL MITL, MUSEU DE LA INDÚSTRIA TÈXTIL LLANERA**

### **4.1 Objectius**

Continuar amb la senyalització de les xemeneies i antics vapors i fàbriques tèxtils de Sabadell, com a referent de les actuacions patrimonials relacionades amb la difusió del patrimoni industrial tèxtil que es fa des del MITL i com a contribució clara al desplegament d'aquest museu al territori.

Continuar l'oferta de visites i itineraris relacionats amb el Vapor Buxeda Vell i el Sabadell del segle XIX, per a grups escolars.

Continuar l'oferta periòdica de visites guiades en els punts museístics i patrimonials de la ciutat que formen part del desplegament al territori del MITL, així com també dels diferents itineraris urbans, per al públic general i familiar i per a altres col·lectius.

### **4.2 Actuacions**

#### **4.3.1 ACTIVITATS**

##### *Projecte de senyalització de xemeneies*

A finals d'any el MHS ha encarregat la producció i posterior col·locació de dues noves plaques de senyalització de xemeneies industrials de Sabadell. Aquest programa compta amb la col·laboració de la Fundació Caixa Catalunya.

Les dues xemeneies que seran objecte de senyalització l'any 2008 són:

- xemeneia del vapor gran del cotó. plaça de Daniel Sanahuja. aquesta plaça ha estat recentment urbanitzada. la xemeneia té una alçària 29,61 m i ja està documentada l'any 1881. el vapor, que es dedicava a la indústria tèxtil cotonera, es va construir l'any 1854. entre el 1874 i el 1913 va ser la fàbrica amb més treballadors de la ciutat. serà una placa tipus tòtem.
- xemeneia de cal marcet. carrer de riu-sec. té una alçària de 33,44 m, és de l'any 1947 i és obra dels enginyers sabadellencs antoni forrellad i josep salvador. l'empresa sa marcet es va implantar en aquest indret entre els anys 1942-1947 i es dedicava a la indústria tèxtil llanera (rentatge de llanes, filatura i tissatge). serà una placa de paret.

##### *Exposició temporal*

#### **Xemeneies (que ja no fumegen...)**

Dates: Del 7 de novembre de 2007 al 13 de gener del 2008

Organització: MHS

Amb la col·laboració de: Fundació Caixa Catalunya i Diputació de Barcelona

Lloc: sala d'exposicions del vestíbul

Material de difusió: full de mà

Amb el muntatge d'aquesta exposició es presentava, per primera vegada, el catàleg exhaustiu de les 45 xemeneies industrials que s'han conservat a la ciutat de Sabadell, datades entre el 1880 la més antiga i el 1962 la més recent. La major part d'aquests elements es troben inclosos al Pla especial de Protecció del Patrimoni de Sabadell.

En el marc del projecte de senyalització patrimonial de les xemeneies de Sabadell, projecte que ha rebut l'ajut de la Fundació Caixa Catalunya, aquesta mostra feia un pas endavant per divulgar l'estat actual de la recerca a l'entorn del coneixement d'aquests elements del nostre patrimoni industrial.

L'exposició donava a conèixer quines eren, una a una, les xemeneies que s'han conservat fins avui, on es localitzen, qui les va construir, a quin establiment industrial pertanyien, etc. Amb aquesta finalitat es presentà un exhaustiu reportatge fotogràfic fet recentment, a càrrec del fotògraf Juanma Peláez.

La mostra també posà en relleu l'important paper dels diferents enginyers industrials, molts d'ells sabadellencs, que van participar en els projectes d'obra d'aquestes xemeneies.

Finalment s'informava, de manera planera, sobre les característiques tècniques i constructives de les xemeneies, així com es descrivia la seva tipologia.

L'inventari detallat de totes les xemeneies conservades es va exposar en un suport informàtic interactiu.

L'exposició constava de set grans apartats:

1. Xemeneies (que ja no fumegen...) [Introducció i crèdits]
2. Qui les projectava? [Els enginyers industrials]
3. Com es construïen? [La construcció de les xemeneies: projectes, tècnica i materials]
4. On s'aixecaven? [El nucli energètic del vapor o la fàbrica; localització a ciutat i al riu; activitats dels establiments i de les empreses]
5. On són les que queden? Què en sabem? [Xemeneies en fitxes, en fotos i en xifres]
6. El projecte de senyalització de les xemeneies de Sabadell
7. La xemeneia, element iconogràfic i literari

Com a complement de la mostra, el MHS va exhibir una petita mostra de maquetes procedents del taller del maquetista barceloní Txema Vidal, autor d'una extensa obra artesana de maquetes de xemeneies i d'establiments industrials del Poblenou industrial.

La recerca i documentació dels continguts van anar a càrrec del MHS, de l'arquitecte Josep Maria Masagué i de l'historiador Ricard Oliva. El càlcul de les alçades de les xemeneies va ser realitzat per l'empresa Astergeo SL.

En la mostra s'han fet servir fotografies històriques i documents (originals i facsímils) procedents de diferents arxius d'institucions i d'entitats (AHS, Arxiu Històric i Biblioteca del Fons Històric de l'ETSEIB, Arxiu de la Fundació Bosch i Cardellach, Arxiu Fotogràfic de la UES...) i de particulars (Plàcid Garcia-Planas, Montserrat Salvador, Esteve Renom / Montserrat Llonch, Maria Engràcia Sampere...

El disseny i muntatge de l'exposició va ser obra de Pere Fradera.

**A l'entorn de l'exposició el MHS va programar diverses activitats complementàries:**

- Itinerari Històries de xemeneies: 18 de novembre del 2007.
- Conferència La força del vapor al barri de Gràcia. Empreses i entorn, 22 de novembre. A càrrec de Maria Carme Carmona i Eugeni Junyent.
- Conferència La xemeneia, símbol de la industrialització, 13 de desembre. A càrrec de James Douet.

#### **4.3.2 DADES D'ASSISTÈNCIA**

Les visites que es realitzen en aquest espai estan incloses al còmput del MHS.



## CAPÍTOL V. ANNEXOS

### 1. PROGRAMA MOSTRA CURTMETRATGES

#### PRIMERA SESSIÓ

Dimecres, 11 de juliol

Dijous 12 de juliol, repetició del programa

#### **Enfrente**, Anouk Nitsche

Documental, vídeo, color, 4'30

Idea, realització, càmera i muntatge: Anouk Nitsche

Sinopsi: La interculturalitat vista des d'un pati interior de Barcelona.

Observatorio de Cine, 2004-05

#### **Lembrar (Recordar)**, Tomás Alonso

Ficció, DvCam, color, 13'

Guió: Tomás Alonso, Diego Frey

Fotografia: Diego Frey

Repartiment: Fernando Morán, Orisel Gaspar, Anxela Alonso

Sinopsi: Paradoxalment, la malaltia degenerativa d'un pare obre les portes de la memòria de la seva filla i els dona una segona oportunitat a l'ocàs de la vida.

EGACI- Escuela Superior de Artes Cinematográficas de Galicia, 2006

#### **Kusholoko**

Animació plastilina, 2'40

Realització i animació: Arnau Camps

9zeros, 2005

#### **Padam...**, José Manuel Carrasco

Ficció, 35mm, color, 13'

Guió i direcció: José Manuel Carrasco

Fotografia: Victoria Rodríguez

Repartiment: Ana Rayo, Marco Cinefurgos

Sinopsi: La Pilar va a una agència de contactes perquè no vol estar sola. A la cita a cegues s'adona que els seus interessos no tenen res a veure amb els del seu company...

ECAM, 2005-06

#### **Lo obvio y lo obtuso**, Nuria Polo

Documental, 35mm, color, 14'

Guió i direcció: Nuria Polo

Fotografia: Iván Guarnizo, Hermes Paralluelo

Sinopsi: Després de diverses entrevistes a persones cegues que van al cine i ens expliquen què senten, es proposa fer l'exercici invers: la imatge cinematogràfica buscarà visualment les percepcions que ens descriuen els cecs.

CECC, 2006

#### **5 botellas**

Animació amb sorra, 1'35

Realització i animació: Regina Pessoa, Abi Feijoo

9zeros, 2006

### **Empty Faces**

Animació 2D, 3'32

Realització i animació: Roc Espinet, Paula Blanqué

9zeros, 2003

### **[Dentro] David Delgado-Llavina**

Ficció, 35mm, color, 20'

Guió: David Delgado-Llavina, Arantxa Cuesta, Virginia Vaccaro

Fotografia: Domènec Cosp

Repartiment: Cristina Plazas, Joseba Apaolaza

Sinopsi: Passes. La policia obre una porta i entra una dona. Passa un temps. Més passes. Ella surt però tots dos estan empresonats per un gran secret.

Escándalo Films -ESCAC, 2005

### **Caleyando, Rebeca Iglesias**

Ficció, 16mm, color, 6'

Guió i direcció: Rebeca Iglesias

Fotografia: David Suárez

Sinopsi: A través d'unes sabates acompanyem la vida d'una dona, des que neix fins que, després d'haver passat moltes etapes, sembla que finalment ha trobat el seu lloc en el món.

Escuela de Cinematografía de Ponferrada, 2005-06

### **En el aula**

Animació 3D, 3'

Marc Riart, Isaac Riart, Marcos Coral

IDEP, 2005 -2006

### **Art Xplosion**

Animació 3D, 2'25

Diego Blanco, Salvador Borrell, Joan Calderón, Daniel Fernández, Roger Galtés, Mauro Gimferrer, Victor Pérez.

IDEP, 2005 -2006

### **Ami, Alex Rey**

Ficció, DvCam, color, 13'

Guió i direcció: Alex Rey

Fotografia: Marta Hermo

Repartiment: Sonia Méndez, Angela Rodríguez

Sinopsi: Una noia passeja per la ciutat cada dia fent fotos i parlant-nos de la seva germana, amb qui es troba cada tarda a la platja.

ESIV- Escuela de Imagen y Sonido de Vigo, 2006

## **SEGONA SESSIÓ**

Dimecres, 18 de juliol

Dijous 19 de juliol, repetició del programa

### **Marla**

Animació dibuix sobre paper i 2D, 6'45 min.

Realització: Simona Circolo, Alice Lia, Alessandra Sorrentino, Donato Sansone, Angela Smaldone.

Sinopsi: Una noia força elegant passeja mirant aparadors pel centre de la ciutat. És una extraterrestre que recol·lecta coses de la Terra per convertir la seva habitació en

un refugi alegre.

CSC- Sede del Piemonte, Dipartimento Animazione, 2004

### **One at time (Una cosa cada vegada)**

Animació dibuix sobre paper i 2D, 6'08 min.

Realització: Gabriele Barrocu, Alessia Cordini, Valeria Ghignone, Valentina Ventimiglia.

Sinopsi: Un barquer ha de dur un llop, una cabra i una col a l'altra banda del riu, però només pot dur una cosa cada vegada...

CSC- Sede del Piemonte, Dipartimento Animazione, 2005

### **Rampicante (Planta enfiladissa)**

Animació en CG3D, 4'29 min.

Realització: Laura Guandalini, Ernesto Mandara, Chiara Porri.

Sinopsi: La pel·lícula descriu la vida d'una parella i la seva creixent impaciència, que els duu a l'absurd final d'un crim i la seva imprevisible revenja.

CSC- Sede del Piemonte, Dipartimento Animazione, 2006

### **Dentro Roma (Al cor de Roma)**

Ficció, 35mm, color, 27'

Guió: Francesco Costabile, Devor De Pascalis

Direcció: Francesco Costabile

Fotografia: Valentina Summa

Repartiment: Vlad Alexandru Toma, Cosimo Bani, Sandrina Seserman, Giuseppe Antignati

Sinopsi: Vlad, un noi del carrer de l'est d'Europa, i Cosimo, que acaba d'arribar a la ciutat, vagaregen per la ciutat de punta a punta buscant redempció.

Centro Sperimentale di Cinematografia, 2006

### **Sensi (Sentits)**

Animació dibuix sobre paper, 2D, 4'52 min.

Realització: Valentina Ventimiglia, Alessia Cordini, Gabriele Barrocu, Valeria Ghignone, Giovanna Ferrari, Francesco Riginelli.

Sinopsi: Sis episodis, sis maneres diferents de visualitzar amb humor els cinc sentits... més un.

CSC- Sede del Piemonte, Dipartimento Animazione, 2004

### **Love Cube (Cub d'amor)**

Animació en 3D, 2'45 min.

Realització: Donato Sansone, Pietro Ciccotti

Sinopsi: Una història d'amor tragicòmica entre dos cubs.

CSC- Sede del Piemonte, Dipartimento Animazione, 2003

### **Amperio**

Animació en CG3D, 7'04 min.

Realització: Francesco Alliaud, Pietro Ciccotti, Michele Monti, Harals Pizzinini, Francesca Taurino.

Sinopsi: Les desventures electrostàtiques d'un nen cap quadrat enamorat.

CSC- Sede del Piemonte, Dipartimento Animazione, 2005

### **Manichini (maniquins)**

Ficció, DVcam, color, 11'

Guió: Federico Fava, Marco Danieli

Direcció: Marco Danieli

Fotografia: Osama Abou el Khair

Repartiment: Sara Tosti, Geremia Longobardo, Raffaella Lebboroni

Sinopsi: Chiara vesteix uns maniquins del negoci familiar quan rep la visita de Martino, un noi tímid i tartamut que sempre ha estat enamorat d'ella i que ella sempre ha rebutjat

Centro Sperimentale di Cinematografia, 2005

Consuelo

Ficcio, DVcam, color, 17'

Guió: Antonio Manca, Carlo Pisani

Direcció: Carlo Pisani

Fotografia: Federico Annichiarico

Repartiment: Anna Terio, Adriano Saleri, Daniele Grasseti

Sinopsi: A la sala d'espera d'una estació es troben en Bruno, un jove que està de permís del servei militar per haver-se trencat un braç, i la Consuelo, una noia a qui han fet baixar del tren per no tenir bitllet.

Centro Sperimentale di Cinematografia, 2005

### **Page d'écriture (Pàgina d'escriptura)**

Animació 2D i CG3D, 4,09 min.

Realització: Filippo Giacomelli, Fabio Tonetto, Juan F. Correa Diaz

Sinopsi: El poder imaginatiu dels infants pot fer que una avorrida classe en una aula d'escola primària es transformi en una altra cosa. Basat en un poema de Jacques Prévert.

CSC- Sede del Piemonte, Dipartimento Animazione, 2006

### **Wives Supermarket (Supermercat d'esposes)**

Animació en 2D, 4'31 min.

Realització: Alice Bartolini, Valeria Pavin, Verena Fanny Trausch.

Sinopsi: Mini-musical que narra la història de Carminio, un petit home solitari i pretensions que cerca la dona ideal.

CSC- Sede del Piemonte, Dipartimento Animazione, 2006

## **2. ACTIVITATS DEL PROGRAMA PEDAGÒGIC DEL MAS**

El MAS ofereix una programació permanent de visites guiades, itineraris i tallers per a públic escolar, la major part del qual també s'ofereix per públic adults en grups o a través de les activitats adreçades a famílies. El recull de les activitats ofertades es poden consultar a la revista "Activitats per grups", la publicació "Ciutat i escola" del Departament d'Educació i a través de la pagina web de l'Ajuntament de Sabadell.

L'oferta d'activitats classificada per tipologies és la següent:

### **El Museu**

#### ***Els Turull reben visites***

Objectius:

- Conèixer com vivia la burgesia sabadellenca del segle XIX
- Conèixer l'estructura arquitectònica d'una casa fàbrica
- Apropar-se a les arts decoratives del segle XIX

Descripció:

Amb la visita a la casa fàbrica Turull ens submergirem en l'ambient burgès del segle XIX, coneixerem les estances públiques i privades de la casa, els mobles i la decoració. tot en el context de la industrialització de Sabadell. Amb el suport d'objectes, materials i jocs participatius, els alumnes s'aproparan a aquest moment històric capdal en la historia de Sabadell , veuran com era la manera de viure de la burgesia del XIX i el paper que homes i dones i tenien, tot comparant-ho amb l'actualitat.

Al final els alumnes realitzen un quadern de treball on es reforcen els conceptes explicats duran la visita, sobre la casa fàbrica, la família Turull i la seva forma de vida, presa com a model de la burgesia local. El més petits fan un joc basat en el mobiliari i complements de la casa.

#### ***Què és el Museu d'Art de Sabadell?***

Objectius:

- Conèixer un equipament de la ciutat.
- Conèixer que és un museu i concretament que és un museu d'art.
- Conèixer una casa burgesa del segle XIX.

Descripció:

L'activitat s'inicia en la planta baixa de la Casa Turull i ja des de l'inici es parla de la dualitat de l'edifici, que havia estat casa fàbrica i actualment la seu del Museu d'Art de Sabadell. Es visiten les estances de la casa i les diverses dependències del museu, sales, magatzem, aula didàctica, explicant les funcions de cada una d'elles.

## La col·lecció

### **Paraules amagades. Art i llenguatge**

Objectius:

- Aprendre a gaudir de les obres que fan els artistes
- Prendre consciència i aprendre a comunicar les emocions que l'art desperta
- Descobrir nous significats en l'art, els significats de cada un de nosaltres.
- Desenvolupar la interrelació dels diversos llenguatges
- Despertar la creativitat de cadascú
- Aprendre a respectar les opinions dels altres

Descripció:

Visita participativa que consta de diverses activitats i jocs d'empatia per despertar la fantasia i la creativitat a partir de les obres de la permanent. El llenguatge oral i corporal en els més petits i l'oral i l'escrit en els més grans, seran els vehicles per expressar les històries i les paraules amagades dels quadres. El treball en equip i la posada en comú ens ajudaran a avançar en l'expressió de les emocions que l'art desperta.

### **Mira qui et mira. Els retrats de la col·lecció permanent**

Objectius:

- Apropar els nens i nenes a diferents maneres de representar figures i cares, per tal d'ajudar-los a avançar en la pròpia representació.
- Aprendre a diferenciar expressions i sentiments de la cara i del cos.
- Fomentar la imaginació i la creativitat a partir de l'expressió plàstica i corporal.
- Conèixer les diferents tècniques i suports utilitzats pels artistes.
- Veure la relació entre les obres d'art i el moment històric i social.
- Apropar l'art sabadellenc als infants.

Descripció:

Un personatge explicarà un conte als infants en el qual els protagonistes són personatges dels quadres centrant així la mirada sobre les obres, alhora que ens submergeix en el Sabadell d'aquell temps. Després un monitor amb l'ajut d'objectes, materials i jocs participatius ajudarà a prendre consciència de les expressions i dels sentiments que podem trobar a les obres i de la varietat de maneres de com els artistes s'expressen.

### **Descobreix la col·lecció permanent del Museu d'Art de Sabadell**

Objectius :

- Apropar-se a la història de l'art local a partir de l'exposició de la col·lecció del Museu d'Art de Sabadell, centrada en dos àmbits cronològics: els academicismes del segle XIX i l'Art Nou als anys trenta.
- Conèixer els estils, els gèneres pictòrics i les tècniques emprades en les obres més representatives, com també la personalitat d'alguns artistes sabadellencs.
- Valorar la riquesa i la informació que ens ofereix el patrimoni.

**Descripció:**

L'activitat consisteix amb una visita guiada la sala de l'exposició permanent, s'hi explica l'evolució històrica i artística de l'art sabadellenc des de finals del XIX fins a la guerra civil, que és el període que avarca l'exposició, després es repassen alguns conceptes fent un quadern de treball.

Estudi d'un quadre: "El corpus de sang"

**Objectius:**

- Establir les pautes d'estudi d'una obra d'art a partir d'un quadre emblemàtic de l'exposició del Museu, *El Corpus de Sang*, d'Antoni Estruch.
- Conèixer la significació i el contingut del quadre i saber apreciar-ne la qualitat artística.
- Valorar la riquesa i la informació que ens ofereix el patrimoni.

**Descripció:**

L'activitat s'inicia amb un breu recorregut guiat per l'exposició permanent fins arribar a l'obra d'Antoni Estruch. Després el treball es centra en aquesta obra, es fan preguntes sobre el que hi passa, s'observa la composició, el tema, els colors, els símbols i després es repassen els conceptes en un quadern de treball. A l'espai didàctic es realitza entre tot el grup un puzzle gegant que reproduïx el *Corpus de sang* i ens ajuda a observar novament tots els detalls de l'obra.

***Descobreix una joia del museu*****Objectius:**

- Celebrar el Dia Internacionals dels Museus.
- Treballar d'una forma lúdica una peça emblemàtica del museu.
- Fomentar l'interès pels objectes originals que els museus conserven

**Descripció:**

Cada any i, amb motiu del Dia Internacional dels Museus, el Museu d'Art exhibeix una peça que per la seva importància, originalitat o per ser d'ingrés recent destaca d'entre totes les que formen el fons del museu. Amb la visita participativa analitzarem que té de singular la peça triada i en quin moment cultural i històric va ésser creada.

**Art contemporani*****Fes visible l' invisible. Taller d'art contemporani*****Objectius:**

- Iniciar-se en l'art contemporani
- Prendre consciència de que l'art "explica" móns interiors
- Realitzar una activitat participativa
- Fomentar el respecte envers les diferents manifestacions artístiques

**Descripció:**

El taller consta de dues parts. En la primera ens apropem a l'art a través de la imatge, la música, les textures i les paraules i sensacions de cadascú. Després es treballa amb obres de l'artista sabadellenc Alfons Borrell. La segona part es un espectacle de mim on els colors i la música formen una particular poesia

### ***L'Estruch, art en directe***

Objectius:

- Conèixer espais de creació d'art contemporani.
- Veure en directe el treball dels artistes.
- Entaular un diàleg amb els artistes.
- Fomentar el respecte per les manifestacions artístiques.

Descripció:

Com és el procés creatiu d'un artista? De què s'envolta quan treballa? Què el motiva? Amb la visita als tallers i a la nova sala d'exposicions de l'Estruch podrem veure de prop el procés de treball de diversos artistes i podrem establir un diàleg amb ells. Els alumnes podran fer-los-hi preguntes però sobretot podran reflexionar sobre allò que han vist i així formar-se una opinió més rica i fonamentada entorn al món de l'art actual i dels seus processos creatius.

### ***Imatges en moviment. Vídeo i debat***

Objectius:

- Formar a l'alumnat a la visió conscient i crítica de la imatge
- Conèixer l'art més actual fet amb imatges en moviment
- Treballar l'expressió artística a partir dels interessos dels propis joves
- Fomentar la creativitat, el treball en grup i el respecte a les opinions dels altres

Descripció:

L'objectiu d'aquest taller es aproximar-se a l'art contemporani a través de la força i de la presència de la imatge en moviment, no només en les practiques artístiques actuals sinó, també en la nostra pròpia vida quotidiana. Es visionaran algunes obres per després conversar sobre elles amb el suport i les aportacions de l'educador. Després, per grups i seguint unes pautes i temàtiques donades, crearem la nostra historia i buscarem la millor manera d'explicar-la, per finalment fer-ne un vídeo.

### **Art al carrer**

#### ***Escultures al carrer... quina hi ha prop de l'escola?***

Objectius:

- Conèixer la historia i les característiques de les escultures públiques
- Aprendre a observar l'entorn
- Relacionar l'obra d'art amb l'espai públic
- Fomentar el respecte pel patrimoni ciutadà

Descripció:

L'activitat s'inicia en la mateixa escola amb una petita xerrada il·lustrada sobre el significat i tipologia de les escultures dels carrers de Sabadell. Després, en funció de la ubicació del centre es realitza un breu itinerari que permeti observar diverses escultures al carrer.

Després el treball es centrarà en una de les escultures de l'itinerari. Es tractarà de conèixer els motius pels quals es va instal·lar, quan, qui en va ser l'autor i treballar sobre la temàtica de l'obra en si. Després per apreciar-la millor en la seva volumetria se'n fa un dibuix.



### ***El modernisme a Sabadell***

Objectius:

- Conèixer els elements arquitectònics i decoratius d'aquests corrent a la ciutat.
- Reconèixer els materials i tècniques emprats
- Fomentar el respecte pel patrimoni

Descripció:

Es tracta d'un recorregut pel centre de la ciutat per tal d'observar els edificis i altres elements modernistes. Se'n explica la història, la funció que tenia inicialment, les característiques i els elements decoratius.

### **Exposicions temporals**

S'han ofert visites guiades a totes les exposicions temporals fetes al llarg del 2007.

### **3. ACTIVITATS DEL PROGRAMA PEDAGOGIC DEL MHS**

L'oferta per al curs 2007-2008 s'ha presentat organitzada cronològicament amb els apartats següents:

- **La Prehistòria.** La gran quantitat de jaciments arqueològics que s'han excavat per la zona de Sabadell, han generat molta informació al voltant d'aquest període i molt material arqueològic que s'exposa al museu. La sala de prehistòria compte a més amb la reconstrucció d'una cabana prehistòrica amb reproduccions de molts estris i atuells, que eren d'ús quotidià en època prehistòrica i també amb un multimèdia interactiu en què s'explica com es fabricaven i per a què servien algunes d'aquestes eines i atuells.

Al voltant d'aquest tema es proposen gran quantitat de tallers i visites que ens ajudaran a comprendre com era la vida dels primers pagesos i pastors que es van instal·lar a les fèrtils planes del Vallès. També trobareu una xerrada sobre les feines dels arqueòlegs.

- **L'època ibèrica i romana.** D'aquestes cultures han quedat moltes restes materials que es poden conèixer en les sales del museu. Com eren els poblats ibèrics, què va significar la romanització... L'herència dels romans s'ha incorporat a la nostra cultura i a través de les activitats del museu descobrim els punts de confluència i ens apropem a aquesta forma de vida.
- **L'època medieval (segles XI-XV).** Les sales del museu dedicades a la vida en l'època medieval ens parlen de l'origen de la vila de Sabadell, de la importància del riu Ripoll per als pobladors medievals, del creixement de la vila... Referents a aquesta època trobareu tallers, visites i una xerrada.
- **L'època moderna , la vila preindustrial (segles XVI-XVIII).** Amb motiu de l'ampliació de l'exposició permanent del museu s'ha pogut ampliar també les activitats relacionades amb aquesta època. Als itineraris per a conèixer l'empremta que ha deixat l'època moderna als carrers de la ciutat, a través d'un recorregut que ens expliqui com era la vida a la vila i perquè es van construir edificis com la Casa Duran, la casa de l'Estudi, el campanar de sant Fèlix, les forns i obrador de l'Escaiola, s'afegeixen les visites a les sales del museu.
- **La ciutat industrial (segles XIX i XX).** Aquests segles han posat les bases de la fesomia de la ciutat actual. Per conèixer com es treballava en una fàbrica tèxtil, com eren les cases i els carrers, com funcionaven els vapors... hem dissenyat un ampli ventall d'activitats.
- **El Museu d'Història de Sabadell.** El museu té diverses cares. Podem conèixer com funciona un museu, com és per dintre... i també fer un recorregut global per la història local a través de les seves exposicions.
- **Sabadell des d'un altre punt de vista.** Els treballs que es porten a terme des del museu (recerca, exposicions, publicacions) donen lloc a diverses activitats que poden ser del màxim interès per a les escoles i el públic en general. Aquest apartat inclou les activitats que proposen un passeig per la història de Sabadell des de perspectives tan diverses com la visita al cementiri o un

recorregut per la ciutat de la mà de les nostres besàvies.

- **Sabadell, en anglès.** En el marc dels programes educatius que proposen la utilització d'un idioma estranger per impartir matèries diverses, el museu proposa la possibilitat de fer la visites guiades en anglès a els edificis més emblemàtics i coneguts de la ciutat.
- **Les exposicions temporals del Museu.** S'ofereixen visites guiades a l'entorn de les exposicions temporals que es presenten enguany al Museu d'Història, i s'ofereix el taller "Quan estampar teixits era un art", en el marc de l'exposició "Indianes, estampats".

Cada un dels apartats té diferents tipologies d'activitats, ja que els temes es poden treballar des de moltes perspectives:

- Els **tallers**, que ens permeten, mitjançant la manipulació i l'experimentació, viure d'una manera directa episodis de la història de Sabadell.
- Les **visites**, que ens permeten conèixer a fons els espais i les exposicions del Museu i els edificis històrics.
- Els **itineraris**, que ens donen una visió àmplia i global d'un tema concret, una determinada època o els diferents espais històrics de la ciutat.
- Les **xerrades**, que faciliten l'accés a la informació des de la mateixa escola.

### Activitats

#### La prehistòria

##### 1. Viure en una cabana

- **Objectius:** conèixer la forma domèstica en un temps passat, mostrar les diferents eines i els múltiples materials utilitzats, valorar les diferents formes de vida.
- **Descripció:** L'activitat permet familiaritzar els participants amb la forma de vida en la prehistòria i per tant conèixer altres formes de vida. La qual es pot triar entre els títols següents: "Viure en una cabana i l'art prehistòric", "Viure en una cabana i el treball de l'argila en la prehistòria" o "Viure en una cabana prehistòrica i viure l'any 2008".

##### 2. El treball de l'argila en la prehistòria: els atuells ceràmics.

- **Objectius:** conèixer la forma de vida domèstica en la prehistòrica, mostrar les diferents eines i els múltiples materials utilitzats, valorar les diferents formes de vida.
- **Descripció:** el taller permet conèixer una altra forma de vida basada en l'aprofitament dels recursos. S'expliquen especialment les tècniques de fabricació de ceràmica de mà. Finalment els participants elaboren una peça de ceràmica imitant les tècniques, els models que han vist els atuells de l'exposició i utilitzant per a les decoracions punxons d'os i petxines.

3. Com vivim nosaltres? Com vivien en la prehistòria?

- **Objectius:** conèixer la forma de vida domèstica en la prehistòria, mostrar les diferents eines i els múltiples materials utilitzats, valorar les diferents formes de vida per a ser crítics amb la nostra.
- **Descripció:** el taller consisteix a descobrir formes de viure a través de jocs d'observació i associació entre diversos objectes prehistòrics i actuals. Els objectius antics es relacionen amb dibuixos d'activitats, que es pinten i retallen i enganxen per formar un mural sobre la vida durant la prehistòria.

4. Els rituals de la mort en la prehistòria

- **Objectius:** conèixer les diferents formes d'enterrament que es practicaven al llarg de la prehistòria, aprofundir en el sentit de la mort en diferents cultures, inclosa la nostra, valorar les diferents formes de vida.
- **Descripció:** Les necròpolis prehistòriques són una font important d'informació. Els participants realitzen un treball de deducció arqueològica, basat en l'observació i estudi de dues reproduccions d'enterraments prehistòrics (una inhumació i una incineració) i els seus aixovars, per descobrir com vivien i morien els nostres avantpassats. Els treballs també inclou la identificació dels ossos del esquelet.

5. Els colors de la natura

- **Objectius:** conèixer les formes d'expressió artística en la prehistòria, conèixer especialment el tractament i la utilització de pigments naturals en època de prehistòrica, valorar les diferents formes de vida.
- **Descripció:** les manifestacions artístiques en la prehistòria ens apropen els pensaments d'aquestes comunitats. El taller comença amb una introducció al tema a partir d'un audiovisual. Després es realitza el treball pràctic que consisteix en la preparació de pintures amb pigments naturals, fabricació de pinzells vegetals i realització d'un mural amb motius inspirats en representacions prehistòriques originals.

6. Viure a la prehistòria: les eines i el foc

- **Objectius:** conèixer la forma de vida en la prehistòria, mostrar les diferents eines i els múltiples materials utilitzats, conèixer especialment el treball en sílex, conèixer els mecanismes per a l'obtenció del foc, valorar la importància del foc, valorar diferents formes de vida per ser més crítics amb la nostra.
- **Descripció:** Els estris (ganivets, puntes de fletxa, punxons...) que ens han quedat de les comunitats prehistòriques del Vallés ens parlen de la seva forma de vida i gràcies a aquests estris podem reconstruir els seus processos de fabricació. El monitor fa demostracions de talla de sílex i d'encesa de foc i després els participants fabriquen una eina de sílex amb mànec de fusta.

## 7. Una recepta prehistòrica: un àpat artesà i natural

- **Objectius:** conèixer la forma de vida domèstica a la prehistòria, conèixer especialment el procés de transformació de la farina en època prehistòrica, valorar les diferents formes de vida i alimentació.
- **Descripció:** L'agricultura era una de les activitats més importants entre les comunitats prehistòriques. La tria de llavors per a la sembra, l'emmagatzematge del gra per a èpoques de males collites eren primordials per a la supervivència del grup. Es treballa de forma pràctica els processos per a la obtenció d'aliments: mòlta de blat amb un molí manual, preparació de la massa amb la farina obtinguda i fruits secs i cocció de les galetes en un forn de lloses, per menjar-les cobertes de mel.

## 8. Teixir un cistell... prehistòric

- **Objectius:** conèixer la forma de vida en la prehistòria, conèixer especialment el procés de fabricació d'un cistell, mostrar les diferents eines i materials múltiples utilitzats, valorar les diferents formes de vida per ser més crítics amb la nostra.
- **Descripció:** El taller permet conèixer diferents tipus d'atuell segons les necessitats de les comunitats prehistòriques. Es fa especial incidència en els atuell de vímet, que de fet no s'han recuperat gairebé mai en els jaciments arqueològics. Finalment els participants teixeixen una cistella amb fibres vegetals, utilitzant tècniques prehistòriques.

## 9. Sota un sostre de bruc: viure un dia en una cabana prehistòrica

- **Objectiu:** conèixer la forma de vida en la prehistòria i les diferents activitats econòmiques i els rituals que les caracteritzen, imbuir-se en una forma de vida diferent, mostrar les diferents eines i els múltiples materials utilitzats, valorar les diferents formes de vida.
- **Descripció:** El taller proposa passar tot un dia al museu practicant diverses activitats relacionades amb la prehistòria, per obtenir-ne una visió completa. Després de la introducció general al tema de la prehistòria, els participants realitzaran els tallers prèviament s'hauran escollit entre els que s'ofereixen totes les activitats anteriors.

## 10. Els primers pobladors (del Neolític a l'Edat del Ferro)

- **Objectiu:** conèixer els orígens del poblament a la zona de Sabadell, conèixer com era la vida d'aquests
- **Descripció:** La visita permet observar els objectes que s'han recuperat en les diverses excavacions arqueològiques i que expliquen com vivien les diferents comunitats prehistòriques: els atuell per guardar cereals, els estris de sílex, les joies de bronze, les destrals de pedra, les urnes funeràries, també es poden manipular rèpliques d'aquests objectes en la reproducció de la cabana que hi ha a la sala.

## 11. Quina és la feina de l'arqueòleg? L'exemple del jaciment prehistòric de can Roqueta

- **Objectiu:** conèixer el que es l'arqueologia, sobretot la seva vessant de treball de camp, conèixer les ciències i eines que utilitzen els arqueòlegs

per interpretar les restes arqueològiques, aprofundir en el coneixement del jaciment prehistòric de Can Roqueta (Sabadell), un jaciment únic a escala europea.

- **Descripció:** Aquesta activitat permet treballar el tema des de l'aula del centre. Una persona de l'equip d'arqueòlegs responsable de les excavacions de Can Roqueta (Sabadell) farà una xerrada on, a través d'imatges, s'explicaran en diversos processos del projecte de recerca als jaciments prehistòrics de Sabadell, per tal d'il·lustrar el procés del treball arqueològic.

### L'època ibèrica i l'època romana

#### 1. Una casa ibèrica de fang i bruc

- **Objectius:** conèixer la forma de vida domèstica en època ibèrica, conèixer especialment els sistemes de construcció de cabanes en època ibèrica, mostrar les diferents eines i els múltiples materials utilitzats per a la construcció d'una cabana, valorar les diferents formes de vida.
- **Descripció:** La tècnica emprada en època ibèrica per a la construcció de cabanes era ben elaborada. A través de l'activitat, que consisteix a realitzar la maqueta d'una cabana prehistòrica amb tobots de fang i branques vegetals, es treballa el tema de la forma de vida a la prehistòria.

#### 2. Escriure una carta a un laietà

- **Objectius:** conèixer les característiques d'una cultura desapareguda, familiaritzar-se amb un altre tipus d'escriptura, fomentar el respecte pel patrimoni.
- **Descripció:** El taller familiaritza els participants en la cultura ibèrica a través dels objectes que ens han quedat. Es treballa especialment l'aspecte de l'alfabet iber i l'activitat consisteix a transcriure un text inventat a aquest alfabet i reproduir-lo sobre una plaqueta de plom utilitzant un punxó.

#### 3. El mosaic de Neptú

- **Objectiu:** conèixer la vida quotidiana en el món romà, identificar els principals objectes i materials que feien servir per viure, conèixer els tipus d'activitats productives a què es dedicaven, assimilar vocabulari històric i arqueològic, prendre consciència del pas del temps, despertar interès en el descobriment d'unes societats passades, desenvolupar la creativitat per mitjà de la implicació directa en els tallers, aprendre a respectar el patrimoni arqueològic i natural.
- **Descripció:** La cultura romana és en la base de la nostra pròpia cultura i per tant molts són els punts de contacte que podem descobrir acostant-nos als objectes que han quedat dels romans. Es treballa especialment en els sistemes constructius de l'època romana i els elements decoratius. La part pràctica consisteix en la composició i realització d'un mosaic romà sobre un suport de fusta, utilitzant tessel·les de diferents colors.

#### 4. La cultura ibèrica i la romanització.

- **Objectiu:** conèixer el poblament en època ibèrica i romana en la zona, conèixer com era la vida d'aquests pobladors, observar els objectes que ens han deixat (matèries que utilitzaven, eines...)
- **Descripció:** La visita permet observar els diferents objectes procedents de les excavacions arqueològiques que ens parlen de la vida dels ibers i els romans: els atuells per guardar cereals, les eines del camp, les joies, les vaixelles, els elements arquitectònics...

### L'època medieval (segles XI-XV)

#### 1. Manuscrits, tinters i pergamins

- **Objectius:** Conèixer la forma de vida en època medieval, aprofundir en els aspectes de l'origen de Sabadell, fomentar el respecte per altres formes de vida, fomentar el respecte pel patrimoni.
- **Descripció:** El recorregut per la sala ens introdueix en la vida en època medieval a Sabadell. L'activitat es centra a treballar l'escriptura medieval (qui escrivia, què s'escrivia...) utilitzant diferents reproduccions de textos originals de Sabadell (pergamins o documents en paper). També es confeccionen les plomes d'escriure amb càlam i plomes d'oca, i es reproduceix un text manuscrit.

#### 2. Lliures i sous al mercat del dissabte

- **Objectius:** conèixer la forma de vida en època medieval, aprofundir en els aspectes del funcionament del mercat medieval, fomentar el respecte per altres formes de vida, fomentar el respecte pel patrimoni.
- **Descripció:** El mercat és un dels elements clau en l'origen de Sabadell. Els alumnes poden experimentar amb el funcionament del mercat medieval de Sabadell, quins eren els productes venuts, els sistemes de mesura i els d'intercanvi. S'encunyen monedes per percussió i es confecciona un moneder amb teixits tradicionals.

#### 3. Com era Sabadell fa 1.000 anys

- **Objectius:** tenir una imatge visual global del Sabadell medieval, reconèixer els edificis i personatges medievals de Sabadell, fomentar el respecte pel patrimoni.
- **Descripció:** Els participants fan un joc de recerca d'imatges per a l'exposició. Es pinten i retallen les siluetes d'edificis i personatges del Sabadell medieval. Amb les imatges es completa un mural que representa el paisatge de l'època. Els dibuixos que representen personatges es munten com una marioneta.

#### 4. Sant Pau de Riu-sec

- **Objectius:** Conèixer la parròquia de l'antiga quadra de sant Pau de Riu-sec, una ermita romànica del segle X. Saber per què serveix l'arqueologia. Valorar la importància de la conservació del patrimoni. Fomentar el coneixement del rodal de la ciutat.

- **Descripció:** Sant pau de Riu-sec era la parròquia del terme de Sant Pau annexionada a Sabadell l'any 1471. Es tracta d'un edifici romànic i les excavacions que s'hi han portat a terme han posat al descobert estructures més antigues i una necròpolis que va funcionar del segle VI al segle XIX.

#### 5. De Sant Feliu d'Arraona a Sant Nicolau: els antecedents de Sabadell

- **Objectius:** conèixer els antecedents de l'actual Sabadell, conèixer la capella de Sant Nicolau. Valorar la importància de la conservació del patrimoni. Fomentar el coneixement del rodal de la ciutat.
- **Descripció:** L'actual ermita de Sant Nicolau va ser, fins al segle XIV, la parròquia del terme d'Arraona, Sant Feliu. La visita al lloc permet familiaritzar-se amb el topònim Arraona i conèixer la seva evolució fins que va desaparèixer per passar a anomenar-se Sabadell. Es comenten les característiques de l'art romànic.

#### 6. L'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria.

- **Objectius:** conèixer una ermita d'època romànica i la seva evolució. Conèixer l'origen de l'Aplec de La Salut. Valorar la importància de la conservació del patrimoni. Fomentar el coneixement del rodal de la ciutat.
- **Descripció:** L'ermita de Sant Iscle i Santa Victòria data del segle X. Durant els segles XVI XVII s'habitava com a morberia per acollir els infectats de pesta. La llegendaria troballa d'una imatge d'una marededéu, anomenada de la font de la Salut, amb poder per guarir els malalts feu que l'advocació de l'ermita passés a la Mare de Déu la Salut. Es comenten les característiques dels diferents estils arquitectònics presents en l'edifici.

#### 7. L'origen de Sabadell: un riu d'històries

- **Objectiu:** conèixer els antecedents històrics de la ciutat actual, familiaritzar-se amb el terme Arraona, reconèixer en el paisatge i en els edificis les traces que han quedat d'aquests antecedents, posar en relleu els valors del patrimoni cultural del riu Ripoll i el seu entorn, incitar a l'observació de l'entorn immediat, fomentar el respecte pel patrimoni històric i natural.
- **Descripció:** Sabadell és una ciutat d'origen medieval, nascuda al voltant d'un mercat i una petita església... L'itinerari ens permet descobrir els antecedents d'aquesta vila, que es situen al voltant del castell d'Arraona i la parròquia de Sant Feliu d'Arraona, actual de Sant Nicolau.

#### 8. L'Horta major, una horta d'origen medieval al Ripoll

- **Objectius:** conèixer la història de l'explotació agrícola en època medieval a Sabadell i la seva evolució fins avui, mostrar les tècniques d'aprofitament hidràulic del Ripoll: horta, molins i sèquia. Aproximació a un element de rec i parlar dels productes que s'hi conreaven en època medieval, s'explica la transformació de la zona pel que fa a l'aprofitament agrícola, preindustrial (molins) i industrial (vapors).
- **Descripció:** Durant l'itinerari es comenten tots els elements que es van trobant: els camins d'accés, el molí d'en Torrella, les passeres i el pont,



la pròpia horta i la sèquia. Durant el recorregut es comenten els canvis que ha sofert l'entorn i la vida de les persones en els darrers segles, inclòs els canvis en el conreu i l'alimentació.

#### 9. Les esglésies del rodal

- **Objectius:** Conèixer les diferents parròquies que existien a l'edat mitjana al voltant del terme d'Arraona i de Sabadell. Conèixer l'evolució arquitectònica d'aquests edificis romànics. Conèixer els antecedents del poblament en aquests territoris. Valorar el patrimoni local.
- **Descripció:** La ruta es realitza en autocar i transcorre per les quatre parròquies que existien al voltant de l'antic terme d'Arraona- Sant Pau de Riu-sec, Sant Julià d'Atura i Sant Vicenç de Jonqueres- i per l'antiga parròquia d'Arraona- Sant Feliu d'Arraona, ara anomenada Sant Nicolau.

#### 10. Les terres i les pedres que han fet Sabadell.

- **Objectiu:** conèixer com ha anat creixent el terme municipal actual al llarg dels segles, conèixer les esglésies i les parròquies que en el seu origen no pertanyien a Sabadell, testimonis d'aquesta evolució, arribar a comprendre millor el Sabadell actual, gràcies als antecedents històrics que l'han configurat, familiaritzar-se amb el patrimoni històric més proper i aprendre a respectar-lo.
- **Descripció:** L'actual terme de Sabadell és la suma de diverses parròquies i els seus termes. La importància que anà assolint la petita vila entorn el mercat de Sant Salvador va fer necessària l'ampliació del terme original, Arraona. I així s'anaren incorporant al terme al llarg dels segles: Sant Pau de Riu- sec, Sant Vicenç de Jonqueres i Sant Julià d'Atura.

#### 11. Sabadell, el naixement d'una vila (segles XI – XI)

- **Objectiu:** conèixer com es va anar formant la vila de Sabadell al voltant de l'església de Sant Salvador i el mercat del dissabte. Conèixer la importància del castell i els senyors d'Arraona i el paper de la parròquia de Sant Feliu d'Arrona. Conèixer com era la vida en les masies del voltant de la vila. Veure com es fa complexa l'organització de la vila en el segle XVI, l'aparició del Consell de la Vila. Conèixer el paper del riu Ripoll en el desenvolupament de la vila.
- **Descripció:** La visita transcorre en les diverses sales de l'exposició S'inicia amb restes arqueològiques més antigues d'època medieval i el funcionament dels molins. Es parla de l'origen de l'assentament i del nom de Sabadell. Un paper important és el del mercat al voltant del qual s'estructurava tota la vida econòmica del la vila.

#### L'època moderna (segles XVI-XVIII)

##### 1. Alerta, arriba en Rocaguinarda! Una aventura de bandolers.

- **Objectius:** Conèixer com era la vida en una vila d'època moderna. Conèixer el fenomen del bandolerisme i la organització per a combatre'l. Experimentar amb cançons i activitats l'actitud dels bandolers i participar

en una activitat ludico-educativa ambientada en una altra època a Sabadell.

- **Descripció:** L'activitat s'articula al voltant de l'exposició dedicada a l'època moderna i consisteix en familiaritzar-se amb el fenomen del bandolerisme a partir de reproduir activitats i actituds dels bandolers. L'excusa del bandolerisme serveix per explicar els mecanismes d'organització, solidaritat i defensa dels vilatans d'una vila catalana, en aquest cas de Sabadell, durant l'època moderna.

## 2. L'època moderna. Un joc de rol.

- **Objectius:** Conèixer els principals fets històrics i socials que van definir l'època moderna. Aproximació al coneixement i respecte del patrimoni de la ciutat. Potenciar el treball en grup. Potenciar la deducció com a mètode d'aprenentatge
- **Descripció:** L'activitat s'articula al voltant de l'exposició dedicada a l'època moderna i consisteix en familiaritzar-se amb el fenomen del bandolerisme a partir de reproduir activitats i actituds dels bandolers. L'excusa del bandolerisme serveix per explicar els mecanismes d'organització, solidaritat i defensa dels vilatans d'una vila catalana, en aquest cas de Sabadell, durant l'època moderna.

## 3. Oficis i gremis: els terrissers.

- **Objectius:** Conèixer els principals fets històrics que defineixen l'època moderna. Conèixer l'estructura social de l'època. Aproximar-se als costums de l'època moderna. Conèixer els gremis i els oficis. Destacar la importància de l'activitat terrissera al segle XVIII. Conèixer el patrimoni de la ciutat.
- **Descripció:** L'activitat s'articula al voltant de l'exposició dedicada a l'època moderna i consisteix en familiaritzar-se amb els oficis i gremis. Molts dels oficis de l'època han estat recollits en les rajoles d'oficis i els alumnes en realitzaran una on dibuixaran un artesà amb una plantilla i hi posaran un nom.

## 4. Pagesos, paraires, terrissers. El joc dels oficis.

- **Objectius:** Conèixer com era una vila d'època moderna. Situar l'època moderna en l'espai temporal. Potenciar el treball en grup  
Conèixer els gremis, les confraries i els oficis. Conèixer el patrimoni de la ciutat.
- **Descripció:** L'activitat s'articula al voltant de l'exposició dedicada a l'època moderna i consisteix en reproduir aspectes dels diferents oficis a través d'un joc de preguntes i estris. Els alumnes es reparteixen per grups que representen alguns oficis i realitzaren una sèrie de proves relacionades amb aquest i amb el patrimoni d'època moderna de la ciutat.

## 5. Un pou en una maleta. El Pou de glaç de Sant Oleguer.

- **Objectius:** Conèixer la construcció, la funcionalitat i la història d'un edifici patrimonial. Acostar-se a l'edifici de puer i les tasques que se'n deriven. Experimentar amb el gel.

- **Descripció:** El taller permet conèixer com funcionava un pou de glaç, d'on s'obtenia el gel, com es transportava i per a què es feia servir. Tot plegat ens transporta a una altra època i a una altra manera de viure. És possible veure l'interior del pou. L'activitat inclou diversos exercicis i jocs: dibuix al natural, orientació amb brúixola, càlcul de capacitat, puzzles, ordenació de vinyetes.

#### 6. El Pou de glaç de sant Oleguer

- **Objectiu:** conèixer la història, les funcions i la construcció d'un edifici patrimonial, acostar-se a l'ofici de puer i a les tasques que se'n deriven, experimentar amb el gel.
- **Descripció:** Els pous de glaç servien per conservar el glaç que de forma natural s'havia format en basses. El glaç es recollia i es guardava durant tot l'hivern gràcies a les característiques del pou. A l'estiu, quan feia falta, s'anava retirant el glaç que es portava sobretot als hospitals, encara que també era un element de luxe per fer sorbets.

#### 7. Els forns i obrador de ceràmica dels Escaiola (segle XVIII)

- **Objectiu:** conèixer les característiques arquitectòniques i funcionals d'un forn de ceràmica, valorar la importància de la conservació del patrimoni, apropar-se a l'ofici de terrisser al segle XVIII, conèixer la importància de la indústria terrissera a la ciutat, conèixer els resultats dels treballs arqueològics, conèixer una saga de terrissers local.
- **Descripció:** Al segle XVIII Sabadell era una vila coneguda per la seva producció de ceràmica. Aquest material tenia múltiples funcions: vaixelles, totxos, teules, elements arquitectònics ornamentals. Es fabricava en forns especialitzats com els que s'han descobert a Cal Ventura. La visita descobreix com funcionaven aquests forns i quin tipus de ceràmica s'hi coïa.

#### 8. Un campanar per anar a experimentar

- **Objectius:** conèixer la història, les funcions i la construcció, d'un dels edificis més antics i emblemàtics de la ciutat, entendre la funció religiosa i comunicativa dels campanars, treballar les matèries bàsiques de l'ensenyament per mitjà d'un edifici (llenguatge, arquitectura, arts plàstiques i geografia), fomentar el respecte i l'apropament i el treball en grup, apropar a la ciutat la tasca de les escoles.
- **Descripció:** El campanar de Sant Fèlix es va construir al segle XVIII i acollia diverses estances: La Capella del Roser, el comunidor, de l'habitació del rellotge, el pla de les campanes i el terrat. Durant el taller es treballen aspectes relacionats amb l'arquitectura, el llenguatge específic, la flora...

#### 9. El campanar de Sant Fèlix. Una visita participativa.

- **Objectiu:** conèixer la història, les funcions i la construcció d'un dels edificis més antics i emblemàtics de la ciutat, entendre la funció religiosa i comunicativa dels campanars, fomentar el respecte i l'apropament al patrimoni i valorar-ne la recuperació, apropar a la ciutat la tasca de les escoles.

- **Descripció:** El campanar és una part important de l'església però també aconsegueix funcions socials: avís en cas de perill, marcar les hores... La visita al campanar ens permet conèixer com funciona el rellotge que mana les campanes, quins tipus de campanes hi ha i per què serveixen...

#### 10. La manufactura de la llana a Sabadell, del segle XVI al XVIII.

- **Objectius:** conèixer les diferents matèries tèxtils, l'origen i les característiques, conèixer especialment el treball de la llana i la seva evolució, conèixer els diferents instruments i tècniques del procés de fabricació del teixit, conèixer els diferents instruments i tècniques del procés de fabricació del teixit, conèixer la importància d'aquesta indústria a la ciutat, ampliar el vocabulari relatiu a les tasques de producció del teixit de llana.
- **Descripció:** La visita a la sala ens explica, a través dels estris tradicionals, cada un dels processos que s'aplica a la llana, des que s'obté del xai fins que es converteix en teixit. La perspectiva històrica des de la qual s'expliquen aquests continguts serveix per entendre els antecedents de la indústria llanera sabadellenca.

#### 11. Sabadell a l'època moderna (segles XVI-XVIII)

- **Objectius:** conèixer la configuració urbanística de la ciutat als segles XVI, XVII i XVIII. Mostrar els diferents edificis o elements arquitectònics que han romàs i les seves característiques... resseguir les muralles, observar l'evolució de la ciutat, el pas d'una vila agrícola a una ciutat industrial, incitar a l'observació de l'entorn immediat.
- **Descripció:** Encara es possible passejar pel centre de Sabadell i observar la trama urbana de l'època moderna i l'antic emplaçament de les muralles que van condicionar el creixement de la vila. També es conserven alguns edificis, la plaça Major i alguns carrers que es comenten durant el recorregut i que il·lustren la forma de vida de la vila els segles XVI, XVII, XVIII.

#### 12. La Casa Duran

- **Objectius:** Conèixer la forma de vida a la vila de Sabadell a l'època moderna. Conèixer el funcionament i la fesomia d'una casa senyorial amb funcions productives: celler, fàbrica de sabó... Conèixer la família Duran, les seves activitats econòmiques, polítiques i familiars...
- **Descripció:** La visita s'inicia a la planta baixa on es conserven alguns dels elements associats a l'activitat agrícola de la família: cavallerisses, celler... A la planta superior es poden visitar la sala noble i diverses cambres, de les que destaquen les pintures de les parets. Una de sales s'ha habilitat amb plafons que expliquen els processos de restauració que s'han realitzat a la casa per tal de recuperar aquest element patrimonial. També es visita el pati del primer pis.

## La ciutat industrial (segles XIX-XX)

### 1. Xip-xap al safareig. El safareig de la Font Nova.

- **Objectius:** conèixer la història, les funcions i la construcció d'un safareig públic. Manipular i experimentar amb l'aigua.
- **Descripció:** Aquest taller permet, per una banda, conèixer un safareig públic i, per l'altra, treballar diversos aspectes relacionats amb l'aigua: el moviment d'un objecte dins l'aigua, identificació dels elements que surten i que s'enfonsen, barreja de diversos elements amb l'aigua per comprovar-ne la transformació...

### 2. Teixint

- **Objectiu:** conèixer les matèries tèxtils i el seu origen i característiques, conèixer especialment el treball de la llana i la seva evolució, conèixer els diferents instruments i tècniques del procés de fabricació de teixit, conèixer la importància d'aquesta indústria a la ciutat.
- **Descripció:** Els antecedents del Sabadell industrial són cabdals per comprendre la ciutat actual. A través del taller és possible conèixer tots els processos necessaris per a la fabricació d'una peça de teixit de llana, des de l'esquilada del xai fins als acabats, i com han evolucionat aquestes feines al llarg del temps. Els alumnes fan un exercici de "teixir" que els familiaritza amb la mecànica del tissatge i el vocabulari específic del tèxtil.

### 3. Sabadell: aigua i entorn

- **Objectiu:** conèixer la història i les característiques arquitectòniques i funcionals d'un dipòsit públic d'aigua, conèixer els elements més característics del rodal i de la ciutat, apropar-se a la ciutat industrial i al subministrament d'aigua.
- **Descripció:** La Torre de l'Aigua és un dipòsit elevat i la visita que ens permet conèixer el seu complex funcionament, el context històric en què es va construir i gaudir d'una panoràmica inusual de la ciutat i el seu rodal des del mirador. Es proposen diversos exercicis relacionats amb l'aspecte tècnic, arquitectònic i amb l'observació de l'entorn des del mirador: càlcul de capacitat, identificació de parts de l'edifici i la seva funcionalitat, dibuix a escala, identificació d'elements naturals de l'entorn i edificis emblemàtics de la ciutat..

### 4. La Torre de l'Aigua

- **Objectiu:** conèixer les característiques arquitectòniques i funcionals d'un gran dipòsit, conèixer un edifici històric, valorar la importància de la conservació del patrimoni, apropar-se a diferents aspectes de la vida en l'època industrial per conèixer la importància històrica del subministrament d'aigua.
- **Descripció:** L'abastament d'aigua per a la ciutat ha estat una preocupació constant dels sabadellencs que es convertí en vertader problema amb la industrialització de la ciutat. La Torre de l'Aigua és un dipòsit elevat i la visita ens permet conèixer el seu complex

funcionament, el context històric en què es va construir i gaudir d'una panoràmica inusual de la ciutat i el seu rodal des del mirador.

#### 5. El safareig de la Font Nova

- **Objectiu:** conèixer les característiques arquitectòniques i funcionals d'un safareig, conèixer un edifici històric, valorar la importància de la conservació del patrimoni, apropar-se a la vida quotidiana del segle XIX, veure un dels serveis públics de la ciutat, observar un edifici emmarcat dins el modernisme.
- **Descripció:** Quan les cases no tenien aigua corrent la bugada es feia als safareigs públics. Les obreres i les minyones anaven amb els coves a rentar la roba: cantaven, discutien i sobretot "feien safareig". El safareig de la Font Nova és, a més, una peça de l'arquitectura modernista.

#### 6. El Vapor Buxeda Vell: del vapor a l'electricitat

- **Objectiu:** conèixer les característiques arquitectòniques del nucli energètic d'un vapor tèxtil, conèixer un edifici històric i més correctament el seu emplaçament a l'eixampla, un espai històric molt rellevant del Sabadell industrial, conèixer el funcionament d'una màquina semifixa Wolf, única en el país, conèixer diferents aspectes de l'evolució tecnològica i més específicament del pas de la força motriu generada pel vapor a la generada de l'electricitat, com també el seu impacte social i econòmic, apropar-se a diferents aspectes de la història de la indústria tèxtil llanera a Sabadell (mitjan el segle XIX- primeres dècades del segle XX)
- **Descripció:** Del que va ser un gran vapor industrial de la família Buxeda n'ha quedat la sala de la màquina de vapor i les seves dependències més properes: el soterrani, el taller...  
La visita al vapor Buxeda Vell s'inicia amb un audiovisual que ajuda a entrar en l'ambient de la industrialització a Catalunya i a Sabadell. Després la visita es desenvolupa pels diferents espais de la sala de la màquina fins a arribar a la màquina pròpiament dita, una Wolf semifixa de fabricació alemanya, per tal de comprendre com funcionava aquesta instal·lació.

#### 7. Sabadell, segle XIX

- **Objectiu:** conèixer la configuració urbanística del centre de la ciutat al segle XIX, mostrar els diferents edificis industrials, despatxos, habitatges i les seves característiques...  
Incitar a l'observació de l'entorn immediat, conèixer el cas del vapor Buxeda Vell.
- **Descripció:** L'actual fesomia de la ciutat de Sabadell es decideix al segle XIX, quan apareixen noves infraestructures, nous barris i nous edificis dedicats sobretot a l'activitat tèxtil. Aquests ambients urbans són l'escenari ideal per a evocar i explicar com era Sabadell, com s'hi vivia al segle XIX. El recorregut inclou una visita a la casa fàbrica Turull i al Vapor Buxeda Vell.

## 8. Refugi antiaeri i polvorí de l'aeroport de Sabadell

- **Objectiu:** Introduir-nos a la guerra civil espanyola. Conèixer la importància militar de l'aeroport de Sabadell. Conèixer les dues tipologies de refugi: civil i militar. Entrar en un refugi antiaeri militar.
- **Descripció:** La visita és un recorregut per l'interior del refugi. S'expliquen les característiques formals i constructives. A meitat del recorregut hi ha una petita mostra que a través de fotografies explica aspectes de la guerra a la ciutat i de la fabricació d'avions "xatos" a l'aeroport.

## El Museu d'Història de Sabadell

### 1. Què és un museu?

- **Objectiu:** conèixer la funció dels museus en la ciutat, conèixer les dependències que formen un museu: magatzem, sales, espais tècnics... Conèixer la feina dels diferents treballadors del museu.
- **Descripció:** La possibilitat d'entrar en els espais ocults del museu, conèixer el camí que fan els objectes des que entren al museu fins que arriben a la vitrina de les sales d'exposició... en definitiva saber quina és la funció dels museus i com la porten a terme.

### 2. Seguint el fil de la història de Sabadell, al museu

- **Objectiu:** conèixer la història de Sabadell des de la prehistòria, fins l'època medieval a través dels objectes que ens han quedat, fomentar l'interès per la nostra història local i aprendre a valorar-la, fomentar el respecte del patrimoni.
- **Descripció:** La visita a les sales d'exposició permanent del museu ens permet fer un recorregut a través de les diferents cultures que van ocupar el territori actual de Sabadell des de la prehistòria fins al segle XV. Els objectes que el museu recull i conserva il·lustren aquest recorregut que ne s donarà una visió global del nostre passat.

### 3. He anat al museu

- **Objectiu:** Conèixer el museu com espai públic. Conèixer què hi ha i què es fa en un museu i valorar i respectar el patrimoni.
- **Descripció:** Una visita dissenyada per a familiaritzar els més petits amb el museu. Durant la visita els participants podran acostar-se als diferents elements del museu (vitrines, plafons...) d'una forma adequada i manipularan materials de suport especialment dissenyats per a ells.

### 4. Visita guiada a l'exposició "Indianes, estampats"

- **Objectiu:** Conèixer les diferents formes d'estampació de teixits del segle XVI al XX. Conèixer els motius decoratius, els usos dels teixits estampats i les tècniques d'estampació. Conèixer com es realitzen avui els dissenys dels estampats i conèixer un ofici antic, avui molt de moda.

- **Descripció:** La visita a l'exposició és un recorregut cronològic que ens permet conèixer les tècniques d'estampació, les modes i el significat social dels teixits estampats en època moderna.
5. Quan estampar teixits era un art"
- **Objectiu:** Conèixer les diferents formes d'estampació de teixits del segle XVI al XX. Conèixer els motius decoratius, els usos dels teixits estampats i les tècniques d'estampació. Conèixer com es realitzen avui els dissenys dels estampats i conèixer un ofici antic, avui molt de moda.
  - **Descripció:** La visita a l'exposició és un recorregut cronològic que ens permet conèixer les tècniques d'estampació, les modes i el significat social dels teixits estampats en època moderna. La visita es completa amb una activitat pràctica d'estampació a "la lyonesa".
6. Visita guiada a l'exposició "Sabadell Sud: la Creu de Barberà, Campoamor, Espronceda i Les Termes"
- **Objectiu:** la itinerància de les exposicions del cicle "Sabadell i els seus barris" inclou l'assistència, per part del museu, dels grups que les voleu visitar. Amb l'objectiu, doncs, d'acostar la història dels barris a tots els ciutadans s'ofereixen visites guiades.

#### Sabadell des d'un altre punt de vista

1. El Santuari de la Salut
- **Objectiu:** conèixer la història del lloc: l'ermita de Sant Iscle i Santa Vitòria, l'antiga morberia, la llegenda de la troballa de la Mare de Deu i la tradició de l'Aplec.
  - **Descripció:** La visita del Santuari de la Mare de Deu de la Salut té una doble vessant. D'una banda, conèixer els orígens de al devoció local a la Mare de Déu de la Salut i el perquè de l'Aplec que es celebra el mes de maig. D'altra banda l'arquitectura i al decoració interior de l'edifici són una excusa per parlar de manifestacions artístiques i d'un artista local: Antoni Vila Arrufat.
2. Històries del carrer. Ramblejar
- **Objectiu:** conèixer històries, anècdotes i fets curiosos que han anat passant pel centre històric de Sabadell i per la Rambla al llarg del temps, apropar-se a la història i a la cultura popular de Sabadell a partir de refranys, llegendes...
  - **Descripció:** També formen part de la història de Sabadell les anècdotes i vivències dels seus ciutadans. L'itinerari és una passejada pel centre de la ciutat escoltant esdeveniments curiosos que ens parlen del caràcter sabadellenc d'altres èpoques i costums... en definitiva, d'una altra manera de viure. Es pot escollir entre el centre de Sabadell i la Rambla.



3. Reixes i rajoles, arquitectura i ornamentació

- **Objectiu:** conèixer una part del patrimoni local, conèixer l'obra d'artistes locals, apropar-se a la producció, els usos i les tècniques decoratives de les rajoles.
- **Descripció:** Un recorregut per observar diferents detalls ornamentals que es conserven en molts edificis de la ciutat. Es comenten els diferents corrents arquitectònics i les diferents tècniques per a la decoració de les rajoles. També es comenta el perquè d'aquests elements ornamentals i es situen en el seu context històric.

4. Mirades sobre el cementiri de Sant Nicolau

- **Objectiu:** conèixer l'ús i l'evolució del cementiri de Sabadell, conèixer una part del patrimoni artístic i arquitectònic lo cal, conèixer l'obra d'artistes locals.
- **Descripció:** El cementiri guarda moltes manifestacions artístiques en forma d'escultures també en l'arquitectura dels mausoleus i les tombes. El recorregut comentat per les manifestacions més interessants ens parla de diverses tendències artístiques i de la simbologia dels múltiples elements utilitzats en les decoracions. Tot plegat en el seu context ampli d'història local i més concret del mateix cementiri.

5. Saps què feia la teva besàvia?

- **Objectiu:** Explicar la història de dones anònimes. Reconèixer el valor de les aportacions menys públiques a la societat. Conèixer la societat dels segles XIX i XX a través dels personatges femenins. Conèixer anècdotes de l'època.
- **Descripció:** El recorregut és un passeig pel centre de la ciutat amb parades en llocs relacionats amb la vida d'aquestes dones singulars i molt diverses: Fidela renom (regidora), Dolors Miralles (pedagoga), Joaquina Tomàs (brodadora), Júlia Sabaté (farmacèutica) ...

6. Would you like to know Sabadell?

- **Objectiu:** Fer pràctiques d'anglès tot visitant un element de la ciutat. Facilitar una sessió de "listening" en un espai diferent de l'aula. Familiaritzar-ne amb vocabulari anglès referit al patrimoni i a la història.
- **Descripció:** Es tracta de fer una immersió lingüística per una estona, com visitar un monument en un país de parla anglesa. Es pot escollir un dels edificis històrics que gestiona el MHS.

#### **4. RELACIO D'ENTITATS I PERSONES QUE HAN CEDIT DOCUMENTACIÓ A L'AHS**

Acadèmia Catòlica de Sabadell  
Acadèmia de Belles Arts Sabadell  
Actua Vallès  
Agrupació Astronòmica Sabadell  
Agrupació Coral "La Industrial"  
Agrupación Andaluza S. Sebastián Ballesteros  
Agrupacions Professionals Narcís Giralt  
Ajuntament d'Arenys de Mar  
Ajuntament de Barcelona  
Ajuntament de Begur  
Ajuntament de l'Escala  
Ajuntament de Matadepera  
Ajuntament de Palafrugell  
Ajuntament de Sabadell  
Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols  
Ajuntament de Sils  
Ajuntament d'Olot  
Alliance Française  
Amics de l'Art Romànic de Sabadell  
Amics del Ripoll  
Amics dels Goigs Sabadell  
Arroyos Bamala, Miquel  
Arxiu del Port de Tarragona  
Arxiu Històric de Girona  
Arxiu Històric Municipal Reus  
Arxiu Nacional d'Andorra  
Arxiu Nacional de Catalunya  
Arxivers Sense Fronteres  
Associació Antics Militars República  
Associació d'Arxivers de Catalunya  
Associació de Bipolars i Depressius del Vallès  
Associació de Sords de Sabadell  
Associació Museu Ciència i Tècnica  
Associació Pares CP Joanot Alisanda  
Associació Veïns Centre (Salut-Creueta)  
Ateneu Barcelonès  
Avellaneda Camins, Jaume  
Banc Sabadell  
Barberan Mas, Joan  
Benaül i Berenguer, Josep M.  
Bistuer i Pujol, M. Mercè  
Burguès Salsé, Ramon  
Buxó i Santaolària, Rosa M.  
Caixa de Sabadell  
Calvet i Puig, M. Dolors  
Cambra Oficial de Comerç i Indústria de Sabadell  
Càmera Club Sabadell  
Candidatura d'Unitat Popular  
Capellas Cabanes, Carles  
Carné i Grané, Isidre  
Casablanques i Ventura, Jaume

Casal d'Europa Sabadell  
Casas i Sal, Helena  
CEIP Joanot Alisanda  
Centre de Normalització Lingüística  
Centre d'Estudis Molletans  
Centre Parroquial Sant Vicenç  
Clerch Regull, Magdalena  
Club d'Avis de la Plaça del Vallès  
Club Natació Sabadell  
Col·legi de Notaris de Catalunya  
Col·legi O. Agents Comercials de Sabadell  
Col·legi d'Advocats de Sabadell  
Colomer Gorina, Fèlix  
Colomer Torrent, Joan  
Comadran Llorens, Maria Lluïsa  
Companyia d'Aigües de Sabadell, SA  
Confraria del Sant Crist  
Conseil International des archives/ICA  
Coral Belles Arts  
Corporació Sanitària Parc Taulí de Sabadell  
Costa i Casanovas, Josep  
Creus Castellana, Maia  
Curto i Homedes, Albert  
Diputació de Barcelona  
Domènech Vila, Maria  
El Corte Inglés  
Entesa per Sabadell  
Erill i Pinyot, Gustau  
Escoda Prats, Jesús  
Escola Sant Nicolau  
Església Evangèlica Baptista del Redemptor  
Espuny i Tomàs, M. Jesús  
Esquerra Republicana de Catalunya  
Estefanell Comas, Montserrat  
Esteve Soley, Francesc  
Federació Sindical Tèxtil Ràdium  
Ferran i Sol, Joan Antoni  
Figueras Cifuentes, Gisela  
Filatures Ribé,  
Ribé i Piqué Miquel  
Fité i Borgunyó, Salvador  
Fundació Bosch i Cardellach  
Fundació Caixa de Sabadell  
Fundació La Mirada  
Fundació Privada dels Centres d'Estudis de Parla Catalana  
Fundació Privada Joaquim Busquets  
Fundació Rafael Campalans  
Galeria Joan Prats  
Galicia Marcet, Manuel  
García i Frey, Aurora  
Garriga Gusi, Josep O.  
Generalitat de Catalunya  
Giralt Llordés, Lluís  
Graner i Codina, Montserrat  
Gregori i Jam, Montserrat

Gutés i Gràcia, Jaume  
Hernández i Cardona, Àngel Manuel  
Institució Bíblica Evangèlica Catalunya  
Institut d'Estadística de Catalunya  
Institut d'Estudis Penedesencs  
Joventut Atlètica de Sabadell  
Junyent i Carreras, Eugeni  
Kolektivo Esperantista Komunista  
Kultura Asocio Esperantista  
La Factoria  
Lladó Fuster, Magda  
Llibre Viu  
Lliga dels Drets dels Pobles  
López Peris, Joan  
Madaula Canadell, Feliu  
Mañosa Rifé, Montserrat  
Martín Berbois, Josep Lluís  
Martínez Buxó, Rita  
Masjuan Bracons, ,Eduard  
Mayor Pujadas, Vicenç  
Mercader (PRT), Tania  
Miralles i Mestre, Ramon  
Moix Blanch, Feliu  
Moix Ruano, Marc  
Molinero Ruiz, Josefina  
Monge i Presencia, Lluís  
Moragas i Badia, Joan  
Moragas i Badia, Ramon  
Monistrol Pons, Joan  
Museu Ciència i Tècnica de Catalunya  
Museu de Badalona  
Museu d'Història de Catalunya  
Mutual de Conductors. Delegació de Sabadell  
O.A.R. Gràcia. Club d'Handbol  
Obra Social Caixa Sabadell  
Oliva Frago, Ricard  
Orfeó de Sabadell  
Orquestra Simfònica del Vallès  
Papers de Versàlia  
Parc Central del Vallès  
Pardo Navarro, Isabel  
Parròquia de la Puríssima Concepció  
Parròquia de la Santíssima Trinitat  
Parròquia de Sant Jordi  
Pera i Isern, Joaquim  
Pladevall i Sallarès, Jaume  
Port de Barcelona  
Prat i Fernández, Cesc  
Puigdomènech i Royo, Antònia  
Punt del Voluntariat  
Queraltó i Plans, Joana  
Renom Griera, Vicenç  
Ribalta i Puig, Pere  
Ribas Oliver, Rafael  
Rifé Fontdevila, M. Montserrat

Rogés Llibres  
Rosselló Muñoz, Joan  
Ruiz Díaz, Teresa  
Rus Luque, Luisa  
Sabadell Comerç Centre  
Sabadell Solidari  
Sabadell Universitat  
Sagarra i Cartié, Manel  
Saiz, Sílvia  
Salaet i Viñals, Pere  
Salvador Padrosa, Montserrat  
Sant Alentà, Albert  
Saura Conesa, Simón  
SEACEX S.A., (Serrano, Mercedes)  
SEDECU  
Segura Bonet, Joan  
Serra i Llorens, M.Teresa i M.Lluïsa  
Servei de Publicacions del Port de Tarragona  
Servei General d'Informació de Muntanya  
Síndic Municipal de Greuges de Sabadell  
Soler i Hernández, Maria Teresa  
Subirana Reboloso, Lluís  
Teatre del Sol  
Televisió de Catalunya  
Traç d'Art  
Unió Excursionista de Sabadell  
Universitat Autònoma de Barcelona  
Universitat de les Illes Balears (Picornell i Belenguer, Mercè)  
Universitat Politècnica Catalunya  
Via Gràfica  
Viaplana Arimany, Lluís  
Vicente Villanueva, Laura  
Vicepostuladuría Marista  
Vila Grau, Joan  
Yara Video Produccions, (Vidal i Masó, Josep)